

༄༅། གནའ་རབས་བོད་ཀྱི་སྲིད་
དོན་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔྱད་པ་དྲུང་ས་
གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་
བ་བཞུགས་སོ།

མཛད་པ་པོ།

ལྷ་སྐྱབས་རྩེ་གི་དེ་རིན་པོ་ཆེ་སློབ་ཐུང་བསྟན་འཛིན།

༡༩༩༩

འཕགས་ཡུལ་གི་དེ་རི་བྱེས་པ་གྲ་ཚང་ནས་འགྲེམས་སྟེལ་བྱས།

THE KARMAPA

༄༅། ཁོང་ཆེན་བསྟན་པའི་སློན་མེ་ལྷ་བས་རྩེ་གི་རྒྱ་མཚོ་བཅུ་གཅིག་པ་སྟོ་བཟང་འཛིགས་མེད་
ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་གང་གིས་མདོ་སྒྲགས་ལ་ཐོས་བསམ་གཞིལ་བ་དང་ཆོས་སྤྱིད་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་སྟོང་
བའི་མཛད་ཞོར་ལ་ལྷགས་ཚུམ་གནང་བའི་གསུང་འབུམ་པོད་དུག་ལྷག་བཞུགས་པ་རྣམས་སྐྱེ་རིན་
པོ་ཆེའི་གདན་ས་གོང་ལོག་གི་མཁན་སྐུ་དགེ་བཤེས་སོགས་མཁུན་ལྷན་མང་པོས་སྐྱེ་བྱེད་ཕྱོགས་སྒྲིག་
བྱེད་གལ་ཆེ་ལུགས་ཀྱི་གཞིན་བསྐྱེད་ན་མར་བརྒྱད། འདི་ལོ་བཞུགས་སྐད་གི་རྒྱུ་བྱེད་པ་གྲུ་ཆོང་གི་
ཚུམ་སྒྲིག་ལྷེ་ཆོན་ནས་བཀྱི་བ་ལྷུང་ལེན་གྱིས་གསུང་ཚུམ་པོད་མེད་དང་པོ་གནའ་རབས་པོད་ཀྱི་སྤྱིད་
དོན་ལོ་རྒྱས་ལ་དབྱེད་པ་དྲངས་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་པ་འདི་ཚུམ་སྒྲིག་པར་བསྐྱེད་ཞུས་པའི་དོན་སྤྱིད་
ལྷན་པའི་ལས་དོན་ལ་བསྐྱགས་བརྟུན་དང་། ཁོང་རིན་པོ་ཆེ་ནས་གཞིས་བྱེས་གཉིས་ཆར་སྐྱེ་སྐྱེར་
ཆོས་སྤྱིད་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱ་མེད་སྟོང་བར་ཡི་རངས་དགའ་གྲུས་དོས་སྐྱེ་ཆེ་བརྟན་ཅིང་མཛད་ཕྱིན་
རྒྱས་པའི་སློན་འདུན་བཅས། ཀམ་པ་ཨོ་རྒྱན་འཕྲིན་ལས་དོ་རྩེས། བང་ལོ། ༡༩༩༧ ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥
ཟླ་ ༡༩ ཆོས་ ༡༥ ལ།

རིང་ཆེན་བརྟན་པའི་སྒོན་མེ་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཀི་རི་སྐྱེ་བྱེད་བཅུ་གཅིག་པ་ཇི་
བཅུན་སྒོ་བཟང་བརྟན་འཛིན་འཛིགས་མེད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མཆོ་
དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར།

༡༡། ཇི་སྒོ་བཟང་བརྟན་འཛིན་འཛིགས་མེད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མཆོ་དཔལ་བཟང་
པོ་མཆོག་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ ལོར་མདོ་སྐད་ཐེ་བོའི་ཁྲལ་རྟག་མོའི་སྐང་དུ་ཡབ་
ཆོ་དཔག་སྐྱབས་(ཨ་ཆེ)དང་ཡུམ་ཨ་ཀྱན་འཆོ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྐྱེ་འབྱུངས། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༤༦ ལོར་ཇི་འཛིགས་མེད་དམ་ཆོས་ཀྱི་མཆོ་དཔལ་བཟང་པོ་དང་ཇི་འཇམ་
དབྱངས་བཞད་པ་སྐྱེ་བྱེད་ཁྲ་པ་བརྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་མདོ་
སྐད་ཀྱི་ཐུ་ཆེན་དུ་མས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཀི་རི་སྐྱེ་བྱེད་བཅུ་པ་ལ་ཇི་བཅུན་ངག་དབང་
སྒོ་བཟང་བརྟན་པ་ཆེ་རིང་དཔལ་བཟང་པོ་མཆོག་གི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་མཛད།
རིགས་དང་དཀྱིལ་འཁོར་ཀྱི་མཆོའི་མངའ་བདག་ཇི་ཐར་འདོད་འགྱུར་མེད་ཀྱི་མཆོ་
དཔལ་བཟང་པོ་མཆོག་དང་། གནས་ཁྲ་རིག་པའི་པཱིཏྱ་ཆེན་པོ་ཇི་དཀོན་མཆོག་
ཤེས་རབ་དཔལ་བཟང་པོ་རྣམ་གཉིས་རིགས་ཀྱི་ཅོད་པན་དུ་བཞུགས་ནས་མདོ་སྐད་སྲས་
རིག་གནས་དང་བཅས་པར་གསན་བསམ་མཛད། མེ་ཕག་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོར་
རྒྱལ་རིང་ཁྲལ་ཆོ་བདུན་དགོན་པར་བཤད་བྲ་གསར་འཛུགས་མཛད། ས་ཁྱི་ ༡༩༤༨
ལོར་ཇི་ཐར་འདོད་འགྱུར་མེད་ཀྱི་མཆོ་དཔལ་བཟང་པོའི་ཞལ་སྐྱ་ནས་རབ་བྱུང་དང་
དགེ་ཚུལ་གྱི་སྒྲིམ་པ་བཞུགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ དགྲུང་ལོ་བརྒྱད་པའི་ཐོག་འཇམ་
དབྱངས་ཀྱི་བརྟན་པ་ཤོ་ལོ་ཀ་བཅུ་གྲངས་ཤིག་གསར་ཅོམ་མཛད་པ་ནས་བཟུང་ཅོམ་

ཡིག་སྒྲུབ་བའི་དབུ་འཇུག་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་སྐྱུ་ཁྲི་མོར་
སྐྱུ་ཁྲི་དམ་བཅའ་སྒྲུབ་གསར་འཇུག་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ དགུང་ལོ་
བཅུ་གསུམ་པར་དོར་ཆོང་ཤོག་ཀ་བཞིར་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དཔལ་མོའི་ལྷགས་ཀྱི་དབང་
ཆེན་གནང་བ་ནས་བཟུང་གདུལ་བྱའི་ཁམས་དང་མོས་པ་བཞིན་བཀའ་ཆོས་དབང་
ལུང་དུ་མ་གནང་བའི་དབུ་ཆུགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོར་གདན་སའི་དགེ་བཤེས་
ཅེ་ཡུད་བདུན་མཆོན་ཞབས་སུ་ཆེད་འཇུགས་ཀྱིས་གཞུང་ཆེན་བཀའ་པོད་ལྔར་གསན་
བསམ་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་གདན་ས་གོང་ལོག་དུ་བོད་རྒྱ་ཁྱེད་པའི་ནང་
ཡམ་ཕྱིན་དམ་བཅའ་ཆེན་མོ་ཉིན་གསུམ་རིང་ལོ་ལྔར་འཇུགས་དགོས་པའི་སྒྲུབ་གསར་
བཟོད་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་ལགོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལྔ་ཀྱུ་པའི་དབང་
པོ་སྐུ་ཕྱེད་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་བཀའ་ཡིག་སྐུ་ཕྱེ་ཐེབས་དགོངས་ལྔར་བོད་
ཀྱི་ཀྱུ་པ་ས་ལྔ་སར་བྱོན། གདན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྔན་འབྲས་དཀར་སྐྱུངས་པའི་
རྒྱ་གསལ་བྱེ་བའི་སྤྱིང་དུ་ཆོས་ཞུགས་མཛད། གཞུང་ས་དགའ་ལྔན་པོ་བྲང་བ་ཆེན་
པོ་མཆོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐུ་ལ་སྐུ་ནམ་གསུམ་གྱི་གདན་ཐོབ་ཀྱི་གཟེངས་བསྟོད་མཛད།
ལགོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་མདུ་པ་རྩེད་ཤག་སྐོར་མཁན་རིན་པོ་
ཆེ་ཉི་མ་ཀྱུ་པ་མཆོན་མཆོག་ཡོངས་འཛིན་དུ་ཐད་བསྐྱོས་མཛད་པ་བཞིན་གཞུང་ཆེན་
མོར་གསན་བསམ་སྒྲོབ་གཉེར་མཛད། ལགོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལྔ་ཀྱུ་པའི་དབང་
པོ་མཆོག་གིས་དགེ་བཤེས་ལྔ་རམས་པའི་མཆོན་བཞེས་ཀྱི་མཛད་ཆེན་དམ་འཛིན་
གི་གསུང་ཆོས་རྩ་བར་མཁས་མང་ལི་ཁྱིའི་ཀྱི་མཆོ་ས་ལ་འབྲིལ་བ་ལྔ་བྱའི་དབུས་
སུ་ནམ་འགྲེལ་ལས་བརྒྱམས་པའི་བཀྱི་སྤྱིང་ཉིན་གསུམ་ལ་འབུལ་གནང་མཛད། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་དུས་འགྱུར་སྐབས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལྔ་ཀྱུ་པ་དབང་ཡབ་སྐུ་ས་

གྲི་ཞབས་རྩེས་སུ་འབྲངས་ནས་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་ཕྱེབས་ཏེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠
 ལོ་ནས་སྐྱུག་ས་ཆོས་སྐར་དང་། ཉལ་དོར་ཆོས་སྐར་གཉིས་སུ་ནང་དོན་རིག་པར་གསན་
 བསམ་འཕྲོ་སྦྱང་མཛད་བཞིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ ལོར་ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་
 ཡ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཞལ་སྤྲོས་པ་བཞེས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བཞེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤
 ལོ་ནས་བོད་གཞུང་གིས་རིག་སྤྱི་བྱེད་ལས་ཁུངས་ནས་དམིགས་བསལ་ཆེད་འགྲུགས་
 གནང་བ་ལྟར་དགོ་ཀན་ལོས་སྦྱང་དུ་ཕྱེབས་ནས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཆེ་མཐའ་དག་
 དང་ཆོན་རིག་སོགས་ཕྱི་ནང་གི་གཞུང་ལུགས་མཐའ་དག་ལ་སྦྱངས་པ་མཐར་ཕྱིན་
 པ་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༥ ལོ་ནས་བཟུང་ཤར་ཆ་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་
 ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཡཅུའི་བར་ལོ་དགའི་རིང་ཕྱི་ནང་རིག་པའི་གནས་ཐམས་
 ཅད་ལ་མཁས་པར་སྦྱངས་ཏེ་ཡཅུའི་མཆོན་གནས་བཞེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོ་
 ནས་བཟུང་བཞུགས་སྐར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་པའི་མཛོད་
 འགན་བཞེས་ཏེ་ལོ་བཅུའི་རིང་ཕྱག་ལས་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་ ༡༩༥༩
 བར་ནང་དོན་གཞུང་འབྲེལ་སྤྱི་ཚབ་ངོ་མོར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་ས་དང་། གདན་ས་
 སེ་འབྲས་དགོ་གསུམ། བཀྲ་ཤིས་རྒྱན་པོ། ལྷ་མོའི་བླ་མཆོ། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ས་
 པེ་ཅིང་། རེ་བོ་ཅེ་ལ། མདོ་སྨད་ཁུལ་བཅས་ལ་གཟིགས་སྐོར་དང་ཡུལ་གཟིགས་
 པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གཙོས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མི་སྣ་གྲགས་ཅན་དུ་མར་མཇལ་འཕྲད། ལྷ་
 ལྷན་སྤུལ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ལོ་མང་རིང་རྩ་ཆད་དུ་སོང་བའི་རབ་གནས་ཆེན་
 མོ་བསྐྱར་གསོ་མཛད་པ་སོགས་བོད་བརྟན་སྲིད་སྤྱི་ལ་སྤྲོས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཆེ་བའི་མཛོད་
 རྩེས་འཛོག་གནང་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་དགོ་བཤེས་རྩེ་རམས་པའི་མཆོན་
 བཞེས་དང་འབྲེལ་གདན་ས་སེ་འབྲས་དགོ་གསུམ་ལ་གྲྲ་སྐོར་དམ་འཛོག་མཛད། ཕྱི་

ལོ་ ༡༩༤༧ ལོ་ནས་བཟུང་ལ་གོང་ས་ལ་སྐབས་མགོན་ལ་རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་སྐུ་
སྐར་ཡིག་ཚང་དུ་ཕྱག་ལས་གནང་། མ་འོངས་པོད་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ཟེན་བྲིས་ཚོགས་
ཚུང་། ཆབ་སྲིད་ཚོགས་ཚུང་། གཞུང་ཞབས་འདེམས་བསྐོས་ལྟན་ཁང་བཅས་ཀྱི་
ཚོགས་མིར་ལ་གོང་ས་ལ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ཐད་བསྐོས་གནང་བ་བཞིན་
མཛད་འགན་རིམ་པར་བཞུགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་འཕགས་ཡུལ་གི་དྲིའི་བྲེས་
པ་གྲུ་ཚང་གི་ཆེས་མཐོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཁང་འདི་ཉིད་གསར་འཛུགས་
མཛད་དེ་སྐུ་མ་ཟད་མར་མེའི་ངང་ཚུལ་དུ་གྱུར་པའི་བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱུན་རིག་གཞུང་
ཉམས་པ་སྐར་གསོ་དང་མི་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་དར་སྤེལ་བཅས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་འགྲན་
ཆེ་བྲལ་བ་འཛོག་གནང་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ཁོང་གི་སློབ་བརྒྱུད་དུ་
གཏོགས་པའི་དགེ་འདུན་པའི་སྡེ་ཆེ་མུ་ནམས་ལ་དམ་ཆོས་འདུལ་པའི་དགོངས་
དོན་དང་མཐུན་པའི་གྲང་དོར་རི་ལྟར་བྱ་དགོས་སྐོར་བཀའ་སློབ་སྟན་སྟོན་དོན་
ཆོན་བཅུ་གསུམ་ཅན་སྡེ་ཕྱི་རིམ་པར་བསྐུལ་པས་དགེ་འདུན་པའི་སྡེ་མང་པོ་ཞིག་
གིས་སྐུ་བའི་ཐོག་ནས་དམར་ཟས་སྤོང་བ་དང་གོས་ཆེན་གྲོན་པ་སོགས་ལུགས་
སློབ་ཉིང་པ་སྟོན་ཅན་ནམས་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱིས་བསྟན་ལ་དག་ཐེར་མཛད། དེ་
བཞིན་དུ་ཡུལ་སྡེ་པན་ཚུན་ཕྱ་རྒྱ་ཅོད་གླེང་སོགས་ཀྱི་ནང་འཁྲུགས། ཀྱུ་འཕྲོག་
དང་དུད་ཆང་ལ་སྦྱོད་པ་སོགས་འདི་ཕྱི་ཀུན་དུ་ཕྱང་ལ་སྦྱར་བའི་ལོག་ལམ་མང་
པོ་བཀག་སྡོམ། ལྷག་ཆང་ལྟ་མོ་དང་རྩ་པ་གི་དོན་ཆོ་བདུན་གི་དོན་
གསུམ་ལ་སྟན་པ་གྲུ་ཚང་རེ་གསར་འཛུགས། གྲུ་གཞོན་ནམས་ལ་རིག་གནས་
སློབ་གྲུ་ཆེ་ཆུང་འགའ་གས་གསར་འཛུགས་མཛད་པས་མཆོན་བསྟན་པ་དར་བ་
དང་འགྲོ་བ་བདེ་བའི་ཐབས་ཚུལ་སྐྱར་བཞུགས་མཛད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་

ལ་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆུལ་པའི་དབང་པོའི་མདུན་ན་འདོན་དུ་མང་མོས་འདེམས་
ཐོན་བུང་བ་ལྟར་བོད་གཞུང་ཆོས་རིག་བཀའ་བློན་གྱི་མཛད་འགན་བཞེས་ཏེ་བོད་
གྱི་བརྟན་སྲིད་དགྲུང་དུ་འདེགས་པའི་ལྷགས་བྱུང་གི་མཛད་འགན་ཀྱི་ཆེར་བཞེས།
ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༡ ལོར་སྐར་ཡང་བརྟན་འགོ་སྤྱི་ལ་སྐྱན་པའི་བསྐབ་བྱ་དུག་ཅུ་
ཀན་པོའི་རེ་འདུན་ཞེས་པ་ཞིག་གསར་ཅོ་མ་གནང་བའི་རྒྱས་པར་ཀྱང་མར་མ་
བཟོད་པར་བོད་ནང་འགྲེམས་སྤེལ་བྱེད་ཀྱིར་བཅན་འགོག་བྱ་དགོས་བུང་བ་སོགས་
སྟིགས་མའི་དུས་ཀྱི་མཐའ་འདིར་བརྟན་འགོ་སྤྱི་ལ་སྐྱན་པའི་མཛད་འགན་ཀྱི་
ཆེར་བསྐྱམས་ཏེ་འཆོ་ཞིང་གཞེས་པ་འདི་ལགས་སོ། །

སྒྲུང་བརྗོད།

༡༡། སྒྲུང་རྒྱལ་རབས་ཞེས་པ་ཡུལ་ལུང་ཞིག་གི་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་བརྒྱུད་
རིམ་པའི་བྱང་བ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པའི་ཞར་ལ་སྐབས་སོ་སོའི་རྒྱལ་པོ་ཆོའོ་ཆོས་སྤྱི་
ཀྱི་མཛད་པ་བརྒྱུངས་ལུགས། ཆབ་འབངས་སྤྱིའི་བསམ་བློའི་གནས་བབ་དང་འཆོ་
སྤྱོད་གོམས་གཤེས། དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན། ཤེས་རིག་གི་འཕེལ་ཚད་
སོགས་གསལ་བའི་ངག་རྒྱན་དང་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བྲིས་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་གོ་དགོས།
དེར་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྤྱི་ཀྱི་གནོན་ཤུགས་འོག་བྲིས་པའི་འཁྲོག་བཤད་ཀྱིས་
འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ཁུབ་བཞིན་པའི་གསེབ་ཏུ་བོད་ཀྱི་བུ་མོ་མ་ཡིན་པའི་རྒྱལ་
རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་དོན་ངོ་མ་བརྒྱགས་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར། ང་ཆོས་འདས་
པའི་རྒྱལ་རབས་དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྦྱངས་བཤད་ཀྱིས་རྒྱུས་ལོན་བྱེད་རྒྱ་གལ་ཆེ། རྒྱངས་
ཀྱི་པོ་ཏི་བསེ་རུ་ལས། ལར་སྦྱོས་པའི་མིས་རང་གི་སྦྱོ་བརྒྱུད་མ་ཤེས་ན་ནགས་ཁུང་
གི་སྤྱུ་དང་འདྲ། མི་རང་གི་ཆོ་འབྲང་མ་ཤེས་ན་གཡུ་འབྲུག་ཐོལ་མ་དང་འདྲ།
།ཡབ་མེས་ཀྱི་ཆེ་གཏེ་ཡིག་ཚང་མ་ཤེས་ན། །མོན་ཕུལ་ཡལ་པོ་དང་འདྲ། །ཞེས་
གསུངས་པ་ལྟར། རང་ཅག་གི་ཡབ་མེས་གོང་མ་ཆོའོ་སྦྱོས་ཁུངས་ཤེས་པ་དང་།
འདས་པ་ལས་མ་འོངས་པའི་ཁ་ཕྱོགས་འཆོལ་བ། སྤོན་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་པཎ་གྲུབ་
ལོ་རྒྱུ་པ་སོགས་དམ་པ་གོང་མ་ནམས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་དང་ཤེས་རིག་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་
རྒྱས་ཀྱི་ལས་རིམ་ནང་བཞག་པའི་རྒྱབ་ཆེན་མཛད་རྗེས་ལ་དྲིན་གཙོ་དང་རྗེས་སུ་
འཇུག་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན།

གནའ་དང་ད་དུས་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོས་ཀྱང་དགོས་དོན་འདི་ལ་གཟུགས་
ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་བརྩམས་པ་གྲངས་འཛོམས་ཏེ་ཅང་མང་པོ་ཡོད་པ་
ལས་འདིར་དུས་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲེད་ཐུབ་པའི་དཔེ་མཆོན་འགའ་དྲངས་ན། དུས་
རབས་བདུན་པའི་ནང་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོས་མ་ཆི་བཀའ་འབུམ་དང་།
བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ། དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་སྤྱ་གསལ་སྤང་གི་སྤྱ་བཞེད་
དང་། ཕད་མ་བཀའ་ཐང་། ཏུན་རྟོང་གཏེར་ཡིག (དུས་རབས་དགུ་པའི་སྤྱད་
དང་བཅུ་པའི་སྟོད་ཀྱི་ཆར་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས། ཆབ་སྲིད། ཤེས་རིག དཔལ་
འབྱོར། དམག་དོན་བཙས་ཆེས་ཉམས་སྤྱད་དུ་འགོ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་གཡོ་འཁྱོམ་
ཆེ་བའི་སྐབས་ལ་འཁེལ་བར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་མཁས་པས་བརྩམས་པའི་རྒྱལ་རབས་
ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་འབྲུང་ཆེས་དཀོན་ཞིང་ཕལ་ཆེར་མེད་པའི་ཆོད་དུ་འདུག) དུས་
རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་ཁྲ་སྟོན་བཙོན་འགྲུས་གཡུང་དྲུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་དང་།
ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱི་ཉང་ཆོས་འབྲུང་། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ལྷུ་འུའི་
ཇོ་སྤྱས་ཀྱི་ལྷུ་ཆོས་འབྲུང་དང་། ས་ཆེན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་རྒྱལ་རབས།
དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་འགོ་མགོན་འཕགས་པའི་རྒྱལ་རབས་དང་། ཁོད་
པ་སྒྲོ་གོས་ཐོགས་མེད་ཀྱི་སྤྱད་པ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁ་བྱང་ཆེན་མོ། རེ་འུ་པ་རྒྱུད་གྲགས་པ་སྒྲོན་
ལམ་གྱི་སྟོན་གྱི་གཏམ་མེ་ཏོག་ཕྱེད་བ། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་འགོས་ལོ་
གཞོན་རྒྱ་དཔལ་གྱི་དེབ་སྟོན་དང་། གྲོང་ཆེན་རྩི་མེད་འོད་ཟེར་གྱི་གཏེར་འབྲུང་
རིན་པོ་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས། བུ་སྟོན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་གསུང་རབ་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད། ཏའི་
སི་ཏུའི་ཞལ་ཆེམས། ཆལ་པའི་དེབ་དམར། དུས་རབས་བཙོ་ལྷ་པའི་ནང་སྐྱག་
ཆང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་དང་། པཎ་ཆེན་བསོད་གྲགས་ཀྱི་

དེབ་དམར། དུས་རབས་བཙུ་བྱུག་པའི་ནང་དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་སྤངས་པའི་ཆོས་
འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། དུས་རབས་བཙུ་བྱུག་པའི་ནང་ཀྱུ་དབང་
ལཱ་པའི་ཀྱུ་རབས་དཔྱིད་ཀྱི་ཀྱུ་མོའི་སྐྱེད་བྱངས་དང་། འཇམ་དབྱངས་བཞད་
པའི་བཟུན་ཅིས། དུས་རབས་བཙུ་བྱུག་པའི་ནང་སྐྱུ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་
ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་སྟོན་བཟང་དང་། ཀ་ཐོག་རིག་འཛིན་ཆེ་དབང་
ནོར་བུའི་ཀྱུ་པའི་བཟུན་པ་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འབྱུང་བའི་རྩ་ལག་བོད་
རྩ་རྒྱ་བཙུན་པའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཉུང་དོན་བསྐྱུས་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། དུས་རབས་
བཙུ་བྱུག་པའི་ནང་རག་ར་ངག་དབང་བཟུན་པའི་ཀྱུ་མཆོན་ཀྱི་ཀྱུ་རབས་ཆོས་
འབྱུང་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་མཁས་པའི་མགུལ་རྒྱན་དང་། དཔག་སྒྲིམ་བཟུན་པ་
རབ་རྒྱས་ཀྱི་མདོ་སྤྲད་ཆོས་འབྱུང་། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་ནང་དགེ་འདུན་ཆོས་
འཕེལ་ཀྱི་དཔལ་དཀར་དང་། ཞུ་སྐབ་པའི་སྤྱི་དོན་ཀྱུ་རབས་སོགས་དུས་རབས་
བཙུ་བྱུག་པ་ནས་ཉེར་གཅིག་པའི་བར་ཀྱི་ཀྱུ་རབས་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་མཆོན་གྲགས་ཅན་
འདི་དག་གིས་མཆོན་བོད་ཀྱི་ཀྱུ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུ་མཆོས་རི་བོའི་གཏོས་
དང་མཉམ་པ་ཡོད་པ་ལས་དཔེ་དཔག་སར་རྟིང་མང་པོ་ཞིག་མིག་བཤར་ཅམ་
བྱེད་པའི་འབད་རྩེལ་བྱས་ཀྱང་། མང་ཆེ་བས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་བ་གཙོ་
འདོན་གྱིས་འཆད་པ་ལས། སྐབས་སོ་སོའི་ཀྱུ་པའི་སྤྱི་ལུགས་ཀྱི་མཛད་པ་
རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་པ་ལོ་རྒྱུས་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཀྱི་དཔེ་
ཐེར་དཀར་པོ་སོགས་འགའ་ཤས་ལས་མེད་པར་མ་ཟད། དུས་འབྱུར་རྗེས་ཀྱི་
བོད་ནང་གི་ཀྱུ་རབས་ལོ་རྒྱུས་མང་ཆེ་བ་རྒྱུ་ཆབ་སྤྱི་ཀྱི་གཞི་རྒྱུས་ལོག་
དགོས་དབང་དང་བཟུན་ནས་བརྒྱུ་མཆོས་པས་དངོས་ཡོད་སྤྱི་དོན་ཀྱི་བྱུང་བ་དོ་

མ་ལས་ཐོག་པའི་རྩན་པའི་འབྲིག་བཤད་མང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་བོད་ཀྱི་བཙན་
པོ་རིམ་པའི་སྲིད་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་མི་རབས་ཕྱི་མ་ཆོས་ཞལ་མཇལ་དཀའ་
བའི་ཆོད་དུ་གྱུར་བར་བརྟེན། ད་ཐེངས་འདི་ནས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཀི་རྟི་རིན་པོ་ཆེས་
མཇུག་པའི་རྒྱལ་རབས་དཔུང་ཚོམ་ཁག་ལྔ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་ཞུས་པར།

༡༥ དམ་ཆོས་མཇུག་པའི་བོད་རྒྱལ་དང་པོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༩ ལོར་

མཇུག་ནས་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༩ ལོའི་བོད་ཀྱི་ཁྱད་དཔེ་མཇུག་ཁང་ནས་བཏོན་པའི་གཏམ་ཆོགས་ཨང་དང་པོའི་ནང་
ལོད།) གཏམ་ཆོགས་དང་པོའི་ནང་བཀོད་པ་རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཙན་པོ་གྲོངས་རྒྱུན་སྐོར་
གྱི་ལོ་རྒྱུས་མཐའ་དཔྱད་དེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གསར་རྟོག་མང་པོས་རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་
བཙན་པོ་ཁོག་དུ་གཏོགས་ཞུགས་ཏེ་སྤོང་པོ་ལོང་ངམ་རྟ་རྩེ་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་རང་གི་
འཐབ་ཆེ་བྱེད་བཅུག་པས། མཐར་ལོང་ངམ་གྱིས་རིག་པའི་ཐབས་འཕྲུལ་ལ་བརྟེན་
ནས་རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཙན་པོ་གྲོངས་ཞེས་བཞེད་པ་གཅིག་མཐུན་དུ་གསུངས་ཀྱང་། ཁོང་
གིས་འདིར་ལུང་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་དཔུང་དེ་ཙམ་མི་བཙན་པའི་ལོངས་གྲགས་ལོ་རྒྱུས་
དེ་ལ་བསྐྱར་སྒྲོམ་གྱི་ནམ་པ་སྤངས་ནས། རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཙན་པོས་དམ་པའི་ལྷ་
ཆོས་མཇུག་པས་བོན་རྣམས་མ་དགའ་ནས་བཀོངས་ཞེས། རྒྱལ་པོ་གི་གུམ་བཙན་
པོས་ཕྱི་ལོ་དུས་རབས་དང་པོའི་ནང་བོད་དུ་ནང་ཆོས་དར་བར་མཇུག་པ་དང་། ཆོས་
ལུགས་འཐེན་འབྲེར་དབང་གིས་བོན་ལ་དགའ་བའི་སྤོང་པོ་ཆོས་བཙན་པོ་བཀོངས་
ཞེས་ཁོང་གི་བཀོངས་རྒྱུན་གྱི་རྩ་གནད་གསལ་བཤད་དང་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རྩིང་
མང་པོའི་ལུང་གིས་མཐའ་བརྟན་པར་གནང་།

༡༦ བོད་ཡིག་གི་བྱང་བ་ལེབ་དང་པོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༢༦ ལོར་ཕར་

ཐུང་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཨཛ་རུའི་བྱགས་གཉེར་མཐར་སོན་

ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་འགན་ཚུལ་དུ་བྲིས་གནང་ནས་ཡང་དང་པོའི་བྱ་དགའ་བརྟེན་པའི་
དེབ་དེའི་ནང་ཚན་གྱི་ཀླུ་རབས་ནི། བརྒྱ་ཕྱག་དྲུག་པ་ནས་བདུན་པ་བར་གྱི་བོད་
ཀྱི་སྤྲོད་དོན་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཐུགས་དཔྱད་གཏིང་ཟབ་གནང་བའི་ཚུལ་ཡིག་ཅིག་སྟེ། གཙོ་
བོ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་འཁྲུངས་འདས་དང་བྲི་ལོའི་དུས་ཚོགས། སྐབས་
དེ་གི་དྲུག་ཀླུ་པ་པོ་རིམ་པའི་མངའ་ཐང་རྒྱ་བྱོན། སྤྱི་ལྟན་དར་སྟེལ་དང་ཕྱི་ལྷགས་
ནང་འབྲེན་གྱིས་ཆོས་རིག་དཔལ་འབྱོར་བཅས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བཏང་ལུགས།

བཀའ་བློས་ཆེན་པོ་དྲུག་དང་། ཡིག་ཚང་དྲུག་ བཀའ་ཡི་ཕྱག་རྒྱ་དྲུག་
རྒྱན་དྲུག་ དཔལ་ཚན་དྲུག་ བྲིམས་ཡིག་དྲུག་སོགས་ཁོས་སོ་དྲུག་དང་། ཞལ་ཕྱེ་
བཙུག་སུམ། བྲིམས་ཡིག་དྲུག་གམ་བདུན། མི་ཆོས་གཙང་མ་བཙུག་རྒྱལ་
བྲིམས་བཙོ་ཐུ་སོགས་བཟང་སྟོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་ཆོས་སྤྲོད་ཀྱི་བྲིམས་ལུགས་
ཕུན་སུམ་ཆོགས་པ་དང་།

བཀའ་ཡི་བློན་ཆེན་དགྲ་ དཔོན་དྲུག་ ནང་བློན་བཟང་པོ་ནམ་དྲུག་ ཕྱི་
བློན་བཙན་པོ་ནམ་དྲུག་ མེད་ཐབས་མེད་པའི་བློན་པོ་བཞི་བཅས་ཆོས་སྤྲོད་ཀྱི་མཁའ་རྒྱ་
རྒྱ་ཡངས་གིང་མཛད་རྗེས་ཆེ་བའི་བློན་པོ་ནམ་པའི་གོ་གནས་རིམ་པ་དང་ལས་བྱེད་
པའི་ལམ་སྟོན།

རུ་དཔོན་ལ་ངས་པར་ཆང་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན། རུ་དཔོན་བསྟོར་ཚུལ། གཡུལ་
སར་གཏམ་གཏིང་ལུགས། དམག་གི་གྲ་སྒྲིག་ དམག་སྐར་པ་ལ་ཚུལ། ན་བ་གསོ་
བའི་སྒྲན་པ་སོགས་དྲུག་པོའི་དཔུང་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་བཞི། རོང་དང་བྱང་ཐང་
ལ་གཡུལ་བཤམས་ལུགས། དབྱ་དང་འཐབ་ཚུལ་སོགས་བཙན་ཞིང་སྒྲིག་ལེགས་
པའི་དམག་བྲིམས་ཀྱི་སྐོར།

དབུས་རྩ་ཉོང་སྡེ་བཅུ། གཡེ་རྩ་ཉོང་སྡེ་བཅུ། གཡས་རྩ་ཉོང་སྡེ་བཅུ།
རྩ་ལག་ཉོང་སྡེ་བཅུ། ཞང་ཞུང་ཉོང་གྱི་ཉོང་སྡེ་ལ། ཞང་ཞུང་སྐད་གྱི་ཉོང་སྡེ་
ལ། ལྷམ་རྩ་ཉོང་ཁུབ་ཉོང་སྡེ་བཅུ་གཅིག་ཉོང་གི་ཉོང་སྡེ་རྩུབ་རྩུཅ་གཅིག་སྟོགས་
པོད་གྱི་དག་པོའི་དཔུང་དམག་གི་ཉོབས་ལྷགས་སྟོར།

[illegible]

སྒོ་བཙན་སྒྲུབ་པོའི་བའ་སྒོའི་སྒྲོར་སྒྲུག་སྐོང་གི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་གསར་ཆེད་གང་དུ་ཡང་མཐོང་དཀའ་བའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡུལ་དང་དེའི་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁག་གི་བྱུང་བ་མངོན་པར་གསལ་བར་མཛད་པ་མ་ཟད། བོད་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་ཆེད་པ་ཁག་དང་། བྱིས་མཆོས་ཀྱི་དཀར་ནག་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིབ་བསྟར་གྱིས་དཔུང་དོན་ཡིད་བརྟན་འཕེར་བར་མཛད།

༡༥ གནའ་པོའི་དུས་ཀྱི་པོད་དང་བལ་ཡུལ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཕྱི་
ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པའི་བར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོར་མཛད་ནས་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༡
པོའི་པོད་གཞུང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་བཏོན་པའི་གདམ་ཆོག་མ་ཡང་དང་པོའི་ནང་འཁོད།) གདམ་ཆོག་མ་ནང་
བཀོད་པ་བལ་ཡུལ་ཞེས་པའི་མིང་གི་བཤད་པ་དང་། གནའ་ཕྱི་པོའི་བལ་པོད་ཀྱི་
འབྲེལ་བ། གནམ་རི་སྤྲོང་བཅན་དང་སྤྲོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས་སེ་སོར་བལ་ཡུལ་
པོད་ཀྱི་ཆབ་འབངས་སུ་བརྒྱས་སྒྲིར། བལ་ཕྱུལ་རིམ་པས་པོད་ཀྱི་ཕྱུལ་པོ་ཆོར་དཔུ་

ཁུལ་འཇལ་ལུགས། བལ་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ཡར་རྒྱས་
ལ་སྐྱལ་འདེད་བྱུང་ལུགས་བཅས་གསལ་བར་མཛད།

༥༥ ལྷན་གྲགས་ཅན་གྱི་བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་ལུལ་
བརྒྱུང་ཡབ་སྐུ་གསུམ་གྱི་མཛད་ནམས་ལྷོགས་བསྐྱུལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩
ལོར་མཛད་ནས་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་བོད་གཞུང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་བཏོན་པའི་གཏམ་ཆོགས་ཨང་དང་
པོའི་ནང་འཁོད།) གཏམ་ཆོགས་ནང་བཀོད་པ། བོད་ཀྱི་མཛད་སློན་བདུན་གྱི་ཡ་གུལ་
སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་ལུལ་སྐུ་གསུམ་གྱིས་བོད་ཁམས་ཀྱི་སྐྱེད་ལ་སྐྱེན་པའི་སྤྱི་ལུ་
ཅི་གནང་གི་ལོ་རྒྱུས་གཙོ་བོ་བཛོད་པ་སྟེ། མགར་གྱིས་དཔག་ཤུགས་དང་རིག་ཅུལ་
རྒྱུང་འབྲེལ་གྱིས་ཐང་ཐེ་རུང་གི་སྐས་མི་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཅན་གྱི་ཁབ་ཏུ་བསུས་པ།
ཕྱི་ལོ་ ༤༥༠ ལོར་སྲོང་བཅན་སྐྱུ་གཤེགས་རྗེས་དབོན་སྐས་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ་
ན་ཡང་སྐྱེན་སྤྱོད་བས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་ཆོས་སྤྱི་ལུ་བྱེད་སློང་ཆང་མའི་མཛད་
འགན་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྐྱུངས། རྒྱ་
དང་དུ་གྱུ་སོགས་ཀྱི་ཐོག་ལ་དཔག་དངས་ནས་ནོར་ཕྱགས་བཅོམ་འཕྲོག་མངའ་
ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་བོད་ཁམས་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྤང་གི་འགན་གྱི་དོ་ཡ་མེད་པའི་སྟོབས་
ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་བསྐྱུར་པ། མགར་གྱི་མི་རྒྱུད་ཕྱི་མ་ཆོས་པ་ཤུལ་བུ་འཛིན་
གྱིས་དཔག་དོན་གྱི་འགན་དབང་གཙོ་བོར་འབྱུང་བའི་སྐོར་བཅས་ཁོང་ཡབ་སྐུ་
གྱི་མི་ཆའི་བྱས་རྗེས་གཙོ་བོར་འཆད་པ།

༥༦ ཐོན་མི་སྟོང་པའི་ནམ་ཐར། སྤྱིར་ཐོན་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ཤིན་
ཏུ་དཀོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསལ་ཡིན་པས། ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ཐོན་
མིའི་མི་བརྒྱུད་དུ་འཁྱུངས་པ་ལ་ཞོག་ས་སྐྱེས་བཅུ་གསུམ་པའི་ཞབས་གས་སྐྱོང་།

ཅིའི་ཕུག་ནང་འཆི་མེད་མགོན་པོ་ལགས་ཀྱི་ཐུགས་ལ་ངེས་པའི་གནའ་བོའི་ངག་རྒྱན་
ཐོན་མིའི་རྣམ་ཐར་གང་ཡོད་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པར་མཛད་ནས་སྤར་ཡང་སྐྱོང་
མཆོག་ལ་སྐྱན་བསྐྱར་སོང་བ་ཐོན་མིའི་རྣམ་ཐར་ཉུང་བསྟུས།

༥༥ བོད་ཀྱི་ཐོན་ཆེན་ཁང་ཆེ་བཙུན་གྱི་སྐོར། བོད་ཀྱི་ཐོན་ཆེན་ཁང་ཆེ་
བཙུན་གྱི་མི་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་ཁོང་གིས་དྲག་པོའི་སློབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ས་
རྒྱ་བསྐྱེད་བྱས་པས་མཆོན། བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད་ལ་སྤྲོད་པའི་ཕུག་ལས་ཅི་གནང་
གི་མཛད་ཐོ། (འདི་རྒྱལ་རབས་གཞན་དག་ན་མི་གསལ་བས་ལོ་རྒྱུས་དཀོན་རིགས་ཤིག་ཡིན།)

༥༦ བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་འབྲུ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས། ཐོན་མིའི་མི་རྒྱུད་བོད་ཀྱི་
ཡིག་གཟུགས་མཁས་ཅན་ཅེ་ཕུག་ནང་འཆི་མེད་མགོན་པོ་(དགེ་བཅོས་ཀྱི་མཆོན་ཆོ་བཟང་དོན་
རྒྱུ།) ལགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆའི་རྣམ་ཐར་དང་འབྲེལ་ནས་འབྲུ་ཆའི་བྱེད་སློ་སྒྲུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
བསྟུས་པ་བཅས་གསར་བཏོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་མཐའ་དཔྱད་དང་ལོ་རྒྱུས་
ཁག་བདུན་ལས་གྲུབ་པ་གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔྱད་པ་དང་སྒྲུགས་ལ་
མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ལོ་རེ་བཞིན་གྲངས་ཆད་འཕེལ་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་
དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་སློབ་གཉེར་དང་ཉམས་ཞིབ་གནང་མཁན་བོད་དང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱི་མཁས་པ་རྣམ་པར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་གནད་འབྲེད་པའི་ལྡེ་མིག་དང་། དཔྱད་
ཐབས་ཀྱི་རིག་སློ་གསར་པ་རྙེད་པའི་ལམ་སྟོན་དུ་པན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོང་ངེས་པར་
མཐོང་ནས་ཁོང་དོན་ཆེ་འཆང་གི་རྒྱལ་རབས་བཀའ་ཚུམ་ཁོང་གི་བཀའ་འཁྲུལ་ལྟར་
དཔར་བསྐྱན་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་པ་ཡིན།

མཛད་པ་པོ་ལྟུངས་ཆེ་ཀོད་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་སོ་སྐྱེ་ཐུན་མོང་བའི་སྤང་ཚུལ་
ལྟར་བྱས་ན་ཡང་སྐྱོན་མ་སྤྲོད་པ་དགྲང་ལོ་བརྒྱད་པའི་སྐབས་ནས་བརྒྱུད་ཚུམ་འབྲིའི་

ལས་རིམ་ལ་ཞུགས་ནས་ནང་དོན་དང་ནམ་པ་སྐྱུ་རྩལ་བཅས་གང་ཐད་ནས་ཆོད་
མཐོའི་གདང་འཛོག་འོས་པའི་རྩོམ་རིག་བརྩམས་པའི་བྲགས་སྒྲིབས་བརྟེན་པར་མ་
ཟད། སྐྱེན་སྦྱིན་ནས་ཀྱང་ཡོངས་འཛིན་པའི་དཀོན་མཆོག་གིས་རབ་དང་། ལགོང་
ས་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྲག་སྒྲོར་མཁན་རིན་
པོ་ཆེ་ཉི་མ་རྒྱལ་མཆོན། རིག་པའི་གནས་ཀྱན་མཁྱེན་པའི་ཁྲོད་དུ་གྱུར་པ་ཇི་སྟེད་
རིན་པོ་ཆེ་བཅས་མཁས་གྲུབ་མང་པོ་བསམ་སྦྱོར་གཉིས་ཀྱིས་བརྟེན་ནས་བྱམ་མོང་
དང་བྱམ་མོང་མིན་པའི་ཟབ་བརྗེད་གཞུང་ལུགས་ཁག་ལ་བྲགས་གཉེར་མཐའ་དཔྱད་
མཛད་པས། སྒྲིབ་དཔོན་དཀྱིལ། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་སྒྲིབས་པ་དང་། ཁམང་དུ་
ཐོས་པ་དེ་མེད་དང་། ཁའོན་པར་སྦྱོར་བ་མེད་མན་པ། རྟེན་ངག་ཕྱན་སྐྱུ་མཆོག་གས་
པའི་རྒྱ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ལྟན་སྦྱེས་ཀྱི་སྒྲིབས་པ་མཐོ་བ་དང་། རིག་པའི་
གནས་སྐྱེད་དང་བྱེ་བྲག་ལ་མང་དུ་ཐོས་པའི་གེས་རབ་ལྡན་པ་དང་། མའོན་པར་སྦྱོར་
བའི་བརྩོན་འགྲུས་མེད་མན་པ་བཅས་རྩོམ་པའི་རྒྱ་ཕྱན་སྐྱུ་མཆོག་གས་པ་ཡོངས་སྤྲོད་གས་
པ་ཆོང་བ་དུ་ཡོད་ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་མཐའ་དཔྱད་དང་། རྟེན་ཐར། ལོ་རྒྱུས།
རྟོགས་བརྗོད། ཆབ་སྲིད། ལྷན་རྒྱུ་ལ། བསྐྱབ་བྱ་སོགས་ལ་མཛུལ་བས་རྟོགས་
ཐུབ། འོན་ཀྱང་མགོན་པོ་འདིས་རང་ལས་གཞན་གཅེས་ཀྱིས་སྦྱོ་བོ་ཡོ་ཡོ་རྟེན་ས་
གེས་ཡོན་ཅན་དང་རྩོམ་པ་པོའི་གོ་སར་འགོད་ཅི་བྱུང་གནང་བ་ལས། དེང་སང་
གི་རྩོམ་པ་པོ་འགའི་བྱེད་སྤྱོད་སྟེ་རྩོམ་པའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཐོག་ནས་རང་ཉིད་ལ་
མཆོན་མཐོང་དང་གྲགས་པའི་རྟེན་པ་བརྟེན་ཐབས་མེད་མཛད་པར་ཕྱགས་རྗེ་ལྟ་བུའི་
སེམས་བསྐྱེད་བྲགས་ཉམས་སུ་བསྟར་བས། སྦྱི་སྦྱོར་འཛོན་སྦྱོང་སོགས་ཀྱི་མཛད་
བྲལ་དབང་གིས་བཀའ་རྩོམ་གྱི་སྒྲེགས་བམ་གངས་འཕོར་མང་པོ་མེད་ཀྱང་། གང་

བཞུགས་པ་ནམས་ཆེས་འབྱར་ཐོན་གྱི་བྱད་ཆོས་དང་། གསར་བཏོད་ཀྱི་རང་
བཞིན་ལྡན་པ་ག་ལྟག་ཡིན་པས་ང་ཆོས་འདི་ནས་རིམ་པས་མཐུན་ཡངས་དོན་
གཉེར་ལྡན་པ་ཆོར་ལེགས་སྐྱེས་སུ་དཔར་སྐྱུན་འགྲེམས་སྤེལ་ཞུ་ངེས་ཡིན། འོན་
ཀྱང་ཕན་ཅག་ཉམས་སྤྱོད་དང་ཤེས་ཚད་ཀྱི་སློབས་པ་ཞན་པས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱེད་
སྤྱོད་ཐད་ནས་ནོར་འབྲུལ་ལྷགས་ཡོད་ངེས་པས་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལ་གཅེས་
སེམས་ལྡན་པའི་གཞུར་གནས་མཁས་དབང་ནམས་ཀྱིས་ལྷག་བསམ་དག་པས་
ནོར་བ་ཡོ་བསྐང་གི་དགོངས་འཆར་ལྷག་སྤྱོད་ཡོང་བ་ཞུ། འཕགས་ཡུལ་གི་དེ་
བྱེས་པ་གྲ་ཚང་གི་ཆེས་མཐོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་རྩོམ་སྒྲིག་
སྡེ་ཚན་ནས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལྷ་ ༡༡ ཆོས་ ༩༠ ལ།

དཀར་ཆག

༡༥ དམ་ཆོས་མཛད་པའི་པོ་ཏུ་ལ་དང་པོ། (རྒྱལ་པོ་གི་
གྲུ་མ་བཙན་པོའི་སྐོར་གྱི་མཐའ་དཔྱད་) ༡

༡༥ རྒྱལ་པོ།	༡
༡༥ གི་གྲུ་མ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས།	༡
༡༥ འབྲུངས་གཤེགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར།	༤
༤༥ མཚན་ཇི་ལྟར་བཏགས་ཚུལ།	༧
༥༥ ཡུམ་སྐུ་དང་ཐོན་པོ་ཇི་ལྟར་གྱུ་སྐོར།	༡༠
༥༥ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་སྐོར།	༡༤
༥༥ རྒྱལ་གཉིས་ཟེར་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན།	༡༥

༡༥ ཡབ་རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྐོར་བཙན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
དཔྱད་པ། ༡༥

༡༥ རྒྱ་འབྲུངས་ཚུལ།	༡༥
༡༥ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྟངས།	༡༧
༡༥ བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེའི་ཚད།	༡༩
༤༥ བཙན་པོ་གནམ་རི་སྐོར་བཙན་རྒྱ་གཤེགས་ཚུལ།	༡༥

༡༥ ཚུལ་སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པའི་ལུ་རྒྱལ་ལ་

དབུད་པ།

༤༡

༡༥ ཚུལ་སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པ་སྐྱེ་འབྱུངས་ཚུལ།	༤༡
༡༥ ཆབ་སྤྲོད་བཞེས་ཚུལ།	༤༢
༡༥ བལ་བཟའ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཚུལ།	༤༢
༤༥ རྒྱ་བཟའ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཚུལ།	༤༧
༤༥ བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ།	༤༧
༤༥ བར་ཕྱོགས་རྒྱ་ནག་དོས་སུ་རྒྱ་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ།	༤༧
༥༥ ཐུ་མི་སམ་ཐོ་ཁྲའི་སྐྱོར།	༥༦
༥༥ ཚུལ་དང་ཤེས་རིག་དཔལ་འབྱོར་སོགས་དར་ཚུལ།	༥༠
༧༥ ཁྲིམས་ཡིག་སྐྱོར།	༥༧
༡༠༥ ཐོན་པོའི་རིམ་པའམ་ལས་བྱེད་པའི་ལམ་སྤྲོལ་སྐྱོར།	༧༤
༡༡༥ དམག་ཁྲིམས་སྐྱོར།	༧༧
༡༣༥ དག་པོའི་སྒྲོབས་གྲགས་ཀྱི་སྐྱོར།	༡༠༣
༡༣༥ བཅན་པོའི་བཞུགས་ཚུལ་དང་ཆ་ལྷགས་སྐྱོར།	༡༠༧
༡༤༥ བོད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ནམས་ཀྱི་ཆས་གོས།	༡༠༧
༡༥༥ མནའ་འཛིག་བྱེད་སྤངས་སྐྱོར།	༡༡༠
༡༦༥ བཅན་པོའི་བཞུགས་གནས་པོ་བྲང་སྐྱོར།	༡༡༣
༡༧༥ རྒྱ་གར་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ།	༡༡༦
༡༨༥ ཚུལ་སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པའི་སྐྱེ་མཆེད་སྐྱོར།	༡༣༣
༡༩༥ བོད་ཀྱི་མངའ་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་ཀྱི་སྐྱོར།	༡༣༧
༢༠༥ འབྱུངས་གཤེགས་ཀྱི་སྐྱོར་ལ་དབུད་པ།	༡༣༠
༢༡༥ བཅན་པོ་སྤྲོད་བཅན་སྐྱེ་གཤེགས་ཚུལ།	༡༣༤
༢༢༥ བཅན་པོའི་བང་མོའི་སྐྱོར།	༡༣༦

༤༥ བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་ཆེགས་དཔུང་གཞི་དང་
ལོ་ཆེགས་ཤེས་བྱའི་རེ་བུ་མིག ༡༤༠

༤༦ གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་བོད་དང་བལ་ཡུལ་བར་གྱི་འབྲེལ་
བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔུང་བ། ༡༤༡

༤༧ བོད་ཀྱི་ཐོན་ཆེན་མགར་རྫོང་བཙན་ཡུལ་བཟུང་ཡབ་
སྲས་གསུམ་གྱི་མཇུག་པ་ལ་དཔུང་བ། ༡༤༢

༤༨ ཐོན་ཆེན་མི་སྤྱོད་འཛིན་ཆེན་མོ་ཐར་། ༡༤༣

༤༩ བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞང་ཇེ་བཙུན་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ལ་དཔུང་བ། ༡༤༤

༥༠ བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་འབྲུ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས། ༡༤༥

དམ་ཚེས་མཛད་པའི་བོད་ ཀྱུ་ལ་དང་པོ།

བོད་ཀྱི་ཀྱུ་ལ་རབས་བརྒྱུད་པ་གི་གྲུམ་
བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱེད་པ།

སྐྱེང་གཞི།

༡༡། དེ་ཡང་སྤྱི་ཕྱི་བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་གཉའ་བྲི་ནས་བཙུག་པའི་ཕྱི་ཐོག་
བརྒྱུད་པ་གྱི་གྲུམ་བཅན་པོ་ཞིས་སྟན་གྲགས་ཆེ་བའི་བཅན་པོ་ཞིག་ཕྱི་འདུག་ནའང་
ད་བར་བཅན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ཚྭ་གསལ་བ་སྤྱི་གསལ་བ་སྤྱི་
པ་ཞིག་མེད་པར་བརྟེན། ད་ལམ་ཉམས་ཞིབ་མཛད་པོ་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱི་
དབྱེད་གཞི་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་གྱིས་འདིར་སྤྱི་གསལ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱུས་ཏེ་བྲིས་ཡོད།
ཡོངས་གྲགས་ལ་ལྟ་བུ་བྲིས་པའི་གཉའ་བཅན་སྐབས་དམ་པ་ཆོས་ཀྱི་དབྱེད་བརྒྱུས་པར་བོས་
བཟུང་བར་བརྟེན་དེའི་གོང་བོད་དུ་དམ་ཆོས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕྱི་བྱུང་མེད་
པའི་བསམ་ཚུལ་ཞིག་ཡོད་སྤྱི་ནའང་བོན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སྤྱི་གྲུམ་བཅན་པོས་
བོན་ཀྱི་བསྟན་པ་བསྐྱབས་ཏེ་དམ་པའི་ལྟ་ཆོས་མཛད་པས་དབྱེད་གསལ་བྱུང་བའི་
སྐོར་སོགས་ཞལ་གསལ་ཡོད་སྐབས་ཕྱི་ཕྱི་འདི་ལ་དམ་ཆོས་མཛད་པའི་བོད་ཕྱི་
དང་པོ་ཞིས་མཆོན་འགོད་ཞུས་པ་ཡིན།

དེ་སྤྱི་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཕྱི་རབས་རྣམས་སྤྱི་བཅན་ཡན་གྱི་བཅན་
པོ་རེ་མཛད་རྗེས་གསལ་བའི་ཕྱི་རབས་ཟུར་དུ་ཕྱུང་བ་རེ་མེད་སྐབས་བྲིས་
སྤྱི་བོད་ཀྱི་ཕྱི་རབས་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་དང་ཚུམ་སྒྲིག་མཛད་པོ་མཁས་དབང་རྣམས་
ནས་གསལ་བའི་ཚུམ་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་དང་གཞིན་བསྐྱུས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པ་ཡིན། ཚུམ་
བྲིས་འདིར་ལེགས་སྤྱི་ལ་ཉམས་འགོག་གི་དགོངས་འཆར་རིགས་གནང་ཆོད་གཞུང་
བསྐྱེད་དང་། གྲུས་བཀུར་ཡོད།

དམ་ཚུལ་མཛད་པའི་བོད་རྒྱལ་དང་པོ།

གྲི་གུམ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས།

སྤྱི་ལོ་བོད་དུ་ཡི་གེ་མ་དར་བའི་སྔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་དང་། དེ་བཞིན་
སྤྱི་ལོ་བོད་པའི་འཛིན་ཏེན་ཆགས་རབས། རུས་མཛོད་ཅེས་པ་མི་རིགས་ཀྱི་ཆད་ཁུངས།
གཞན་ཡང་སྤྱི་ལོ་དང་ཕྱི་ལོ། གཏམ་དཔེ། རྒྱ་གཞས་སོགས་ཆེས་མང་བ་ད་ལྟོ་
བར་དག་རྒྱུན་ཁོ་ནར་གནས་ཡོད་ཅིང་། བོད་དུ་གསལ་བ་རྒྱལ་དར་ནས་བཟུང་
ཅ་ཆེད་རིགས་ལ་སྟན་བརྒྱུད་དང་། མན་ངག་ཅེས་ཅིན་ཏུ་གཅིགས་ཆེ་བར་བཟུང་
ནས་དག་རྒྱུན་ཁོ་ནར་བཞག་པ་ལས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་སྟོན་མེད་པའང་དུ་མ་ཞིག་
ཡོད། བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེར། རྒྱ་ཡིག་ཐོག་དང་། བོད་ཆོག་ཐོག་ཅེས། དག་
ཐོག་ཏུ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་ཆད་འཛིན་གྱིས་ཁུངས་དག་པར་ཅི་སྟོན་ཀྱང་དུས་ཕྱིས་
བར་ཡོད། རིམ་གྱིས་གོང་གསལ་དེ་རྣམས་ལས་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པ་འགའ་ཞིག་
ལས་ཆེས་མང་བ་ཞིག་ཅ་བརྒྱག་ཏུ་ཕྱིན་པ་རེད།

དག་རྒྱུན་དེ་རྣམས་དུས་ཕྱིས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པའི་སྐབས་སུ་ངོ་མཆར་
ཆེ་བའི་ལྷ་སྤྱང་དང་། སྟན་ངག་གི་འཁྱུར་གཏམ་བསྐྱེས་པར་མ་ཟད། ལོ་བརྒྱ་
ལྷག་མང་པོའི་རིང་བོད་དུ་ནང་ཆོས་དར་བྱས་པའི་དབང་གིས་བོད་མིའི་འགྲོ་འདུག་
སྤྱི་དག་སུམ་ཐ་ན་ཅི་དུ་མོ་ཚུན་ཆད་ཆོས་དང་འདྲེས་པ་གཏམ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་
འགྱུར་བར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཀྱང་གང་ཟག་གཞན་གྱི་སེམས་

རྒྱུད་ཆོས་ལ་བསྐྱུར་བའི་ཆ་རྒྱུ་ལྟར་བཅད་སྤྱོད་བྱས་པར་བརྟེན་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ནམས་རྩ་ལ་དུ་བཏོན་ཏེ་ཆོས་ལ་དགའ་བའི་རྒྱལ་བཙུན་ནམས་རྩ་དང་རྩ་མོའི་སྤྱལ་པ། རྩ་འཕུལ་དང་ལྷན་པ་ཆེ་ལ་རང་དབང་ཡོད་པ་སོགས་ངོ་མཆར་གང་ཆར་བྲི། ཆོས་ལ་མི་དགའ་བ་དག་བདུད་ཀྱི་སྤྱལ་པ། མགོ་ལ་རྩ་ཡོད་པ། བཞིན་མི་མཛེས་པ། བ་སྒྲུང་གི་གཙུགས་ཅན་སོགས་ཤིན་ཏུ་བརྟོད་སྤྱད་བཤད་པ་ལས། འཇིག་རྟེན་ཕལ་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་ལྟར་དག་འདུལ་གཉིན་སྤྱོད་གི་མཛད་པ་མ་དག་པའི་སྤྱང་ཚུལ་གང་ཡོད་སྐབས་དེར་བྲིས་ན་བརྟན་བཙོས་ཚུམ་པའི་འགོ་དོན་ཚུང་དུ་འགྱུར་བར་བརྟེན་དེ་ལྟར་བྲིས་པ་སྤྱུས་ཤིན་ཏུ་དགོན།

འོན་ཀྱང་ཚུར་མཐོང་གི་སྤྱང་ཚུལ་ལྟར་བྲིས་པའི་རྒྱལ་རབས་ཤོག་བྲིལ་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡོད་འདུག དེ་སྤྱོད་ལི་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ཤོག་བྲིལ་ཁ་འཐོར་དེང་སྐབས་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པ་ནམས་ཀྱིས་གཅིགས་ཆེ་བར་འཛིན་པ་དེ་དང་། གཡུང་བྱང་བོན་གྱི་རྒྱུད་འབུམ་དང་། བརྟན་པའི་ནམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སྤྱོད་མེ། བོན་གྱི་བརྟན་འབུང་། བོན་གྱི་བརྟན་རྩིས་ངོ་མཆར་ནོར་བུའི་ཕྱང་བ་སོགས་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསར་རྟེང་ནམས་སུ་གསལ་བའི་གྲུམ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ཚུར་མཐོང་གི་སྤྱང་ཚུལ་ལྟར་བྲིས་གཅིག་ཏུ་བཀོད་པར། དེ་ཡང་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཞབས་ཀྱིས། ཡིད་བརྟན་འཕེར་བའི་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པ་ལ། རྩ་བྱེད་དུས་ཆོགས་ཤེས་པ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་པས། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ལོ་ཆོགས་ངེས་པར་ཤེས་དགོས་ན་འང་ཡོངས་གྲགས་སུ་སྤྱོད་བཙན་ཡན་ལ་ཡི་གེ་མ་དར་སྐབས་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ངག་རྒྱུན་སྤྱོད་གཏམ་དང་འདྲེས་པས་རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་དང་། རྒྱ་ཆེའི་ཆོད་སོགས་དུས་ཕྱིས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་པ་ནམས་

ཚུར་མཐོང་བྲིས་པའི་སྤང་ཚུལ་དང་རན་མིན་སྒྲ་ཆོགས་ཤིག་འདུག། སྐབས་དེ་
ནམས་སྤྲིམ་མཆོས་ཡུལ་ཁག་དང་འབྲེལ་བ་དེ་ཙམ་བྱུང་མེད་སྐབས་བྲིམ་མཆོས་
ཡུལ་ཁག་གི་ཀྱུ་རབས་ནམས་སྤང་དེ་ཙམ་མི་གསལ་བས་ཇི་བཞིན་ཤེས་དགའ།
པོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྲིམ་གཉེན་ཁྲི་བཙན་པོ་བྱུང་ནས་ད་ལྟའི་བར་ལོ་སྤུམ་སྟོང་ལྷག་
སོང་བ་དེ་དང་། དེང་སང་ཡོངས་གྲགས་བོད་ཀྱི་ཀྱུ་རོ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ལས་
མ་སོང་བ་འདི་གཉིས་ཀྱི་དབར་ལོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་བྱེད་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པས་ད་
བྱུང་དབྱེད་དགོས་པའི་གནས་ཤིག་དང་། ཞུ་སྐབ་པའི་ཀྱུ་རབས་སྤྲིམ་ཆོན་རིག་
པ་དག་གིས་ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་མིའི་རྩས་པ་དང་དངོས་ཆས་བཟླ་དབྱེད་ཀྱིས་
ལོ་སྤུམ་སྟོང་ལྷག་གི་གོང་ནས་བོད་ཀྱི་མིའི་འགོ་བ་ཡོད་ཚུལ་གསལ་ན་དེར་དབང་
བསྐྱུར་མཁན་གྱི་མི་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ཆོག་པ་ཞིག་རེད།

༡ ི། དེ་ནི་བོད་ཙམ་མིན་པར་ཐུས་སྤྲིམ་ཀྱི་ནག་གི་གོང་མ་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་དང་། ཀྱུ་གར་དང་།
བལ་ཡུལ་གྱི་ཀྱུ་རོ་ནམས་དབང་ཕྱག་སྐྱོ་གསུམ་གྱི་སྤུལ་པར་འདོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཡུ་རོབ་ཁུལ་
དུ་ཀྱུ་རོ་ལ་དགོན་མཆོག་ཏུ་ངོས་འཛིན་པ་སྐོས་སྤྲིམ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཤིག་ཀྱང་རེད།

༢ ི། དེ་བཟེར་དགའ་པོ་དོར་གླིང་པར་མ་ཤོག་གངས་ ༡༩ པར་“བཙན་བསྐྱུར་མཁན་གྱི་སྤྱི་གུའི་
ཕྱོ་མོས་མ་རེག་པར་ལོ་ཆིག་སྟོང་ཉི་བའི་ཡུན་ལ་དོ་དང་བྲེ་མའི་འོག་ཏུ་གཟིམ་པའི་ཡིག་རྒྱུང་གན་
པོ་ཀྱན་ལ་ངོམ་དུ་རི་བ་དེ་འདྲར།” ཞེས་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཞིན་པར་
མཛད།

༣ ི། ཏུན་ཏོང་བོད་ཀྱི་ཀྱུ་རབས་ཤོག་རྒྱུ་ལས། “‘བོད་ལ་སྤྲིམ་ན་ཡིག་ཐུང་པ་ཡང་བཙན་པོ་འདིའི་
ཆོ་བྱུང་ནས་’”ཞེས་གསལ།

དང་པོ། འབྲུངས་གཤེགས་ཀྱི་ལོ་ཆིགས་སྒྲིལ།

དེང་སྐབས་ཡོངས་གྲགས་གཉའ་བྲི་བཙན་པོ་ཤོན་ནས་ལོ་ཉིས་
སྟོང་ལྷག་ལས་མ་སོང་བའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་གི་གུམ་བཙན་པོའི་འབྲུངས་
གཤེགས་ཀྱི་ལོ་ཆིགས་འགོད་པར། ལེ་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་བོད་ཀྱི་
སྒྲོར་རྒྱལ་རབས་ཤོག་དྲིལ་ལས། བྲི་སྟེ་བཙན་པོ། འདི་ཡན་ཆད་
འདྲ་སྟེ། སྤས་ཆིབས་ཁ་བྱབ་ཙམ་ནས་ཡབ་དགྲུང་དུ་གཤེགས། ཞེས་
པ་ལྟར་ན་བྲི་བདུན་གྱི་རིང་ལ་ལོ་གྲངས་མང་པོ་ཞིག་མ་སོང་བར་ངེས།
དེས་ན་གི་གུམ་བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དང་པོའི་ནང་སྐྱ་
འབྲུངས་པ་དང་། གཤེགས་པར་སེམས་ཤིང་། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཆམས་སུ། གི་གུམ་བཙན་པོས་བོན་བརྟན་བརླབས་པ་དང་། ལོ་
ངམ་གྱིས་སྐྱ་བཀོངས་པའི་ལོ་ཁམས། སྐྱ་ཆེའི་ཆད་ཀྱང་དགྲུང་ལོ་
སོ་དྲུག་པ་ལྷགས་པོ་བྱི་བའི་ལོར་གཤེགས་ཚུལ་གསལ་བ་ལ་དཔག་
ན་ཤིང་མོ་སྒྲང་ལ་འབྲུངས། ལྷགས་པོ་བྱི་བའི་ལོ་ལ་གཤེགས། ས་
མོ་ཕག་ལ་བོན་བརྟན་བརླབས་པར་ངེས་པས་གཉའ་བྲི་བཙན་པོ་ཤོན་
ནས་ལོ་བརྒྱ་དང་སུམ་ཅུ་སོ་གཉིས་སོང་བའི་ཤིང་མོ་སྒྲང་། ཕྱི་ལོ་
བརྒྱ་ཕྱག་དང་པོའི་ལོ་ལྔ་པ་ A.D. 5 དང་ཡང་ན་གཉའ་བྲི་ཤོན་
ནས་ལོ་བརྒྱ་དང་དགུ་བརྒྱ་གོ་གཉིས་སོང་བའི་ཤིང་མོ་སྒྲང་། ཕྱི་ལོ་
བརྒྱ་ཕྱག་དང་པོའི་དྲུག་ཅུ་རེ་ལྔ་པ་ A.D. 65 འདི་གཉིས་གང་
རུང་ཞིག་ལ་སྐྱ་འབྲུངས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པར་འདུག

པོན་གྱི་བཟུན་ཅིས་ལྟར་གཉའ་བྲི་བྱོན་ནས་ལོ་སྤུམ་སྟོང་ལྷག་སོང་བའི་དབང་དུ་
བྱས་ཆེ་གི་གུམ་བཙན་པོ་འབྲུངས་གཤེགས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་ནམས་གཤམ་གསལ།

འབྲུངས་པ་	པོན་ཆོས་གཏེར་ དུ་སྐྱབས་པ་	པོན་བཟུན་ བརྩུབས་པ་	སྐྱ་གཤེགས་པ་	སྤྱད་གྲང་རྒྱལ་རྒྱལ་ སར་ཕེབས་པ་
ཤིང་མོ་རྒྱང	མེ་མོ་བྱ	ས་མོ་ཡག	ལྷགས་ཤོ་བྱི	ཆུ་མོ་རྒྱང
B.C. 716	B.C. 684	B.C. 682	B.C. 681	B.C. 668

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༦༡ ལོར་བཟུན་འཛིན་ནམ་དག་གིས་ཚུམ་བསྐྱགས་གནང་
བའི་སངས་རྒྱལ་གྱི་བཟུན་ཅིས་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཕྱང་བ་ལས། ‘ཕྱི་བྱར་སྟོན་
གྱི་སྟོན་པོའི་འཕྲོས། ཐེལ་རྒྱལ་གྱི་གུམ་བཙན་པོ་ཡིས། དམོན་ངན་དབང་
གིས་བཟུན་བརྩུབས་སྐབས། གཏེར་གྱི་རྒྱལ་ལྡེ་སྟོན་བཞི་དང་། ཟབ་གཏེར་
སུམ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་སྐུས། ། (༡༦༩༩) མེ་ཐེ་ལྷགས་བྱིར་ཐེལ་རྒྱལ་ཡང་།།
ལོ་ངམ་ན་རྩིས་ཀྱི་མདའ་ཡིས། རང་མཆོན་ཡ་ཆས་དཔྱ་ཐག་བཙད། ལོ་
ངམ་བོད་རྒྱལ་མཛད་ནས་ལོ། ། (༡༦༩༧) དེ་ལས་འདོད་ཕྱི་ཆུ་རྒྱང་ལོར།།
རྒྱལ་སྐས་སྤྱ་སྤྱེ་གྲང་རྒྱལ་གྱིས། པོན་ལ་སྐྱབས་བཙལ་གྱི་འདུལ་བས། ལོ་
ངམ་འདས་པའི་ཕྱི་དེ་ནས། པོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་ཕེབས་པའི་ལོ། ། (༡༦༩༤) ཞེས་
དང་པོན་གྱི་བཟུན་འབྲུང་ལས། གི་རུམ་དགྲང་ལོ་ཉིར་བརྒྱད་དུས་སུ་བརྩུབས།།
དེ་ནི་ཅ་རྒྱུད་ཉི་ཟེར་སྟོན་མེ་ལས། དགྲང་ལོ་ཉིར་བདུན་ཡན་ལ་པོན་དུ་སྦྱོད།།
ཅས་བཟུན་བརྩུབས་ཏིང་ལོ་བདུན་ཐོག རྒྱལ་པོ་ལོ་ངམ་ན་རྩིས་ཀྱི་མདས་བཀོངས།

ཞེས་དང་། མེ་རྒྱལ་གྱི་གྲུ་མ་བཅན་པོས་བོན་བསྐྱབས་པས། །སྐྱ་ཆོ་བྱང་སྟེ་
སུམ་ཅུ་ཅ་དྲུག་ལ། །ལོ་ངམ་འབངས་ཀྱིས་སྐྱ་བཀོངས་ཡབ་མེས་རྗེ། ཞེས་གསལ་
བ་སོགས་ལ་གཞིར་བྱས་པ་ལས་ཁྲུངས་བཅན་མིན་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱི་དཔྱད་
པའི་གཞིར་ངེས་སོ། །

དེས་ན་གཉེན་ཁྲི་བྱོན་ནས་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ལས་མ་སོང་བའི་དབང་དུ་
བྱས་ན་གྲི་གུམ་བཅན་པོ་འཁྲུངས་གཤེགས་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་གཤམ་གསལ་གསུམ་
གང་རུང་ཞིག་ཡིན་དགོས།

འཁྲུངས་པ་	བོན་ཆོས་གཏེར་ དུ་སྐྱས་པ་	བོན་བསྐྱབས་ བསྐྱབས་པ་	སྐྱ་གཤེགས་པ་	སྐྱ་དེ་གུང་རྒྱལ་རྒྱལ་ སར་མེབས་པ་
མིང་མོ་སྐྱང	མེ་མོ་བྱ	ས་མོ་ཡག	ལྷགས་པོ་བྱི་བ	ཆུ་མོ་སྐྱང
AD 05	AD 37	AD 39	AD 40	AD 53
AD 65	AD 97	AD 99	AD 100	AD 113
AD 125	AD 157	AD 159	AD 160	AD 173

གཉིས་པ། མཚན་ཇི་ལྟར་བཏགས་ཚུལ།

གི་ཡིས་འགྲུམ་པར་འགྱུར་བས་གི་གུམ་ཞེས་མ་འོངས་ལུང་བསྟན་གི་
ཚུལ་དུ་མིང་བཏགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ཀྱུ་ལ་རབས་རྒྱུང་པ་ཕལ་ཆེ་བའི་ནང་དཔེ་བཞུས་
གི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་མདོར་བསྟུན།

བཙན་པོ་འདི་ཉིད་འབྲུངས་པའི་སྐབས་སུ། མའི་མའམ་ཨ་ཕྱི་བདག་
ལྟ་དཀར་མོ་འམ། ཡང་ན་མ་མགོ་ཞུ་མ་སྟེ་བཟངས་མ།། ཟེར་བར་མཚན་ཇི་
ལྟར་འདོགས་ཞེས་དྲིས་པའི་ཆེ་ཨ་ཕྱིས་སྟུས་པ།

༡༥ གི་བྲག་དམར་ (ཆ་བྲག་དཀར་པོ་) ཉིལ་ལམ་མ་ཉིལ།

༡༦ དྲངས་མ་འབྲི་སྤང་ (ཆ་སྤང་དང་མ་དྲིང་) མེས་འཛིག་གམ་མ་འཛིག་

༡༧ མཚོ་དམ་ལི་དབལ་མཚོ་ (ཆ་མཚོ་ལྗོན་མོ་) གླམ་མམ་མ་གླམ།

ཞེས་དྲིས་པའི་ཆེ་མ་ཉིལ་སོགས་སྟུས་ཀྱང་ཨ་ཕྱི་ནས་བྲགས་པའི་དབང་
གིས་མ་ཉིལ་སོགས་སྟུས་པ་ལོག་པར་གོ་ནས། ཚུར་དགུམ། བྱིར་དགུམ་ཞེས་
བརྗོད་པས་གི་གུམ་བཙན་པོར་མཚན་བཏགས་ཞེས་གསལ། ཡང་དྲི་ཉགས་སྟེ་
དགུ་རུམ་ནས་ཆང་བས་དྲི་རུམ་བཙན་པོར་བཏགས་ཞེས་གསལ། དེ་ནི་བོན་གི་
ལོ་རྒྱུས་ཀླམས་སུ།^{༡༠} བཙན་པོ་འདི་འབྲུངས་པའི་སྐབས་སྐྱེ་ཅ་དམར་བ། མིག་
ལྷུམ་པ། འཕྱི་དམར་བ། ལག་མཐེལ་གཡས་ལ་ཆེ་བ་ནག་པོ་དང་། དཔལ་
བར་ཁྲག་གི་ཆེ་བ་ཡོད་པ་གཅིག་སྟེས་ནས། སྟེག་ལ་དགའ་བ། གོ་མཚོན་ལ་
སྟེད་པ། ཁ་ངན་པར་སྟེ་བ། དྲི་ཉགས་སྟེ་དགུ་^{༡༡} རུམ་ནས་ཆང་བ་གཅིག་སྟེས་

པས་སྐྱུ་གཤེན་པ་བཞེས་གཅིག་གཉིས་ཀྱིས་དྲི་རུམ་བཙན་པོར་བཏགས་ཟེར་བ་གཉིས་
ཀ་སྐྱུང་གཏམ་དང་འབྲེལ་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིང་། འོན་ཀྱང་པོད་ཀྱི་སྤྱི་སྡོད་ཀྱིས་
པ་ནམས་ལ་མིང་འདོགས་སྐབས་སྒྲ་མཆོད་དང་། གནའ་རབས་སོགས་ལ་མིང་ལྷ་
པོའི་སྤྱི་ལྟེ་དེ་ལྟེའི་བར་དུ་གནས་ཡོད། སྤྱི་སྡོད་ཀྱི་མིང་མང་བ་ཞིག་ལ་སྤྱི་དོན་
བཤད་ཀྱི་པ་ལ་ཆེར་ལ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིང་། མིང་ལ་དངོས་མིང་དང་། བཏགས་
མིང་སོགས་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་བཙན་པོ་ནམས་སྐྱུང་དུ་འདྲེས་སྐབས་པ་ལ་ཆེར་ལ་
འདོད་ཀྱི་མིང་སྤྱི་དོན་བཤད་ཀྱི་མེད་པ་ཞིག་དང་། སྤྱི་སྡོད་མཛུགས་ལས་དངས་
པོའི་མཆོད་རེ་ཡང་བཏགས་སྤྱི་ལྟེ་ཡོད། གྱི་གུམ།^{༡༣} དྲི་གུམ།^{༡༤} དྲི་རུམ།^{༡༥}
བྱི་གུབ་^{༡༦} སོགས་སྤྱི་ཆོག་གིས་ཡོད་པས་ཡོངས་གྲགས་གྱི་གུམ་བཙན་པོ་ཞེས་བྱ་སྤྱི་ལྟེ་
ཡོད་པ་དེ་ཡང་མོན་སྤྱི་གོའི་དོན་ཅེ་གཅིད་པོའི་དཔེ་ལྟར་ སྤྱི་སྡོད་པ་ཡིན་སྟེ།

གསུམ་པ། ཡུམ་སྤྱི་སྡོད་དང་སྤྱི་ལྟེ་པོའི་ཕྱུང་གི་སྒྲིང་།

གྱི་གུམ་བཙན་པོའི་བཙན་པོ། ལྷ་སྤྱི་མེར་ལུམ་^{༡༧} མམ་དཔལ་བཟའ་
ལྷ་སྤྱི་བཙན་དེ་ལ་སྤྱི་སྡོད་མེ་ཞིག་དང་། སྤྱི་སྡོད་ལྷ་སྤྱི་ ལྷ་སྤྱི་ ཉ་ལྷ་སྤྱི་བཞི་ཡོད་
པར་^{༡༨} བཤད་ནའང་། ཏུན་ཏོང་པོད་ཀྱི་ཕྱུང་རབས་ཤོག་དྲིལ་དང་པོན་གྱི་ལོ་
ཕྱིས་ནམས་སྤྱི་གསུམ་ལས་མི་གསལ་བ། ཀོང་པོ་ ལྷ་སྤྱི་གྲང་མཐོའི་འགམ་གྱི་
དོན་དང་དུ། གྱི་གུམ་བཙན་པོའི་སྤྱི་སྡོད་གཙུང་ལྷ་སྤྱི་བཙན་པོ། གཙུང་ལྷ་སྤྱི་
ཀོང་ཡུལ་དུ་བཞུགས་ཏེ། གཙུང་དཀར་པོ་ནི། ཐོག་མར་ལས་གཤེགས་པོའི་
ཆོ། མཆོད་གཉིས་ཞེས་སྤྱི་མཆོད་གཉིས་ལས་མི་གསལ་བས། སྤྱི་སྡོད་
གཙུང་། སྤྱི་སྡོད་ཀྱི་དང་། སྤྱི་སྡོད་ལྷ་སྤྱི་དང་། ཉ་ལྷ་སྤྱི་ཀྱང་གསལ།

སྤྱི་ལེ་བཙན་པོ་འཇམ་སྤྱི་དེ་གྲུང་རྒྱལ་དང་། འཇམ་ཐང་མཆོ་མོ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱུལ་
ལེགས་དྲུག་གི་དང་པོ་ཨི་ཤོ་ལེགས་ཡིན། གྲི་གུམ་བཙན་པོར་སློན་པོ་^{༣༥} ཆེ་
གསུམ་ཆུང་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་སོགས་ཡོད། སློན་བཙན་ཞེས་མེ་ལྷ། སློན་
ཆ་ངན་བྱ་མགོན། སློན་ལི་ཙ་གཞེས། སློན་བེ་ནམ་སྟག་གྲུ། སློན་རས་
སངས་ཁོང་རིམ། སློན་བེང་པར་རྒྱ། བྱ་ག་ནམ་གསལ། རྒྱ་ག་མྱི་པ་སོགས་
དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པར་སྟེང་།

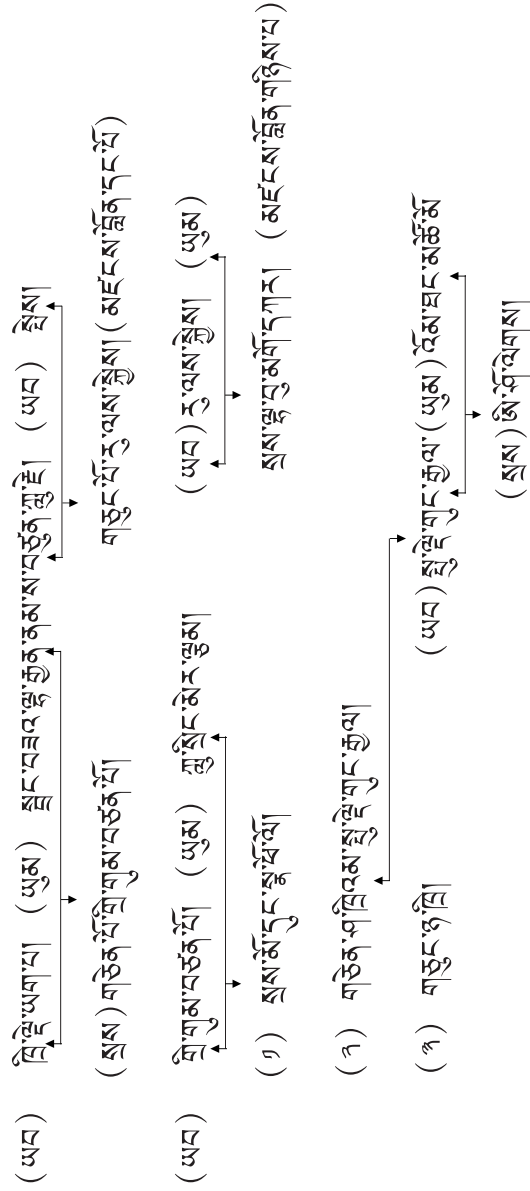
བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ཆའི་སྟོན་ལ་བོན་ཆོས་གནང་སྐབས་ཀྱི་སྐྱ་མཆོད་
དམ་གཤེན་པོ། སྤྱི་གཤེན་པ་བ་ཆེ་གཅིག་གཉིས། ལྷ་དཔོན་བཙའ་སློན་དཀར་།
ལྷ་དཔོན་སློ་བཞི། བྱིན་བྱ་ལན་ཆོ། གེ་སྟོད་ཐིས་པན། འཆི་མི་སྤྱད་གཏོང་།
ཁྱུང་ཡར་སྐྱ་ཆེན། ཆུ་མ་འོད་བེར་ཀྱན་གསལ། སྤྱི་ཆའི་སྟོན་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་པ་རྒྱུད་
རྩ་སྤྱི་ཆའི་ཞབས་ལ་གདུགས།

གྲི་གུམ་བཙན་པོས་དགྲུང་ལོ་སོ་གསུམ་བཞེས་པ་མེ་བྱ་ལོ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་
དང་པོའི་ལོ་སོ་བདུན་པ་A.D. 37th ལ་བོན་གྱི་ཟབ་གཏོར་སུམ་བརྒྱ་ཕྱག་ཏོར་
དུ་སྤྱུལ། དེའི་ཡས་མས་སུ་རྒྱ་གར་ནས་སྤྱང་པོ་རྩ་སྤྱི་བེར་བ་བོད་དུ་ཕྱེབས་
ནས་བོན་ཆོས་ཀྱི་མཐོང་ཚུལ་ལྟར་རྒྱལ་གཤེན་དབར་སྟན་ཕྱ་གསོལ་ཚུལ། བོན་
གཤེན་ཆོས་ཀྱི་སྤྱི་དབང་གི་ཆོད་ནི། གཤེན་ངག་ཆོག་གསུམ་མ་སྤྱུས་པར། ཁོང་
ནས་རྒྱལ་པོས་བཀའ་མི་གསོལ། འོག་ནས་སློན་པོས་གོས་མི་འཆའ། ཞེས་
དང་སློན་པོ་ཆོས་ཀྱི་མཐོང་ཚུལ་འདི་ལྟར། ད་ལྟ་ཡང་ བོན་པོ་རྒྱལ་པོ་བས་བཀའ་
ཆེ། སློན་པོ་བས་དབང་བཙན། རྩའི་ཁོང་ན་བཀའ་མཆོད་སྟེང་། ཞེས་གསལ།
རྒྱལ་པོའི་བཀའ་དབྱུང་ནི་འདི་ལྟར། ངའི་རྒྱལ་སྤྱི་^{༣༦} དང་ཁྱེད་ཀྱི་བོན་སྤྱི་

གཉིས་མངའ་རིས་འདིར་མི་ཤོང་། ཞེས་དང་། བེག་འབྲམས་³⁶ ཀླང་ལ་ཞུགས་
ན་སྤྱི་བོའི་གཙུག་རྒྱུ་ཅེས་གསལ། དེ་ལྟར་མི་མཐུན་པ་ཡོང་དགོས་པའི་རྒྱ་
རྒྱུ་ནི། རྒྱལ་པོ་མངའ་ཐང་དྲེགས་པ་ཆེ། །གཤེན་པོ་ཡོན་ཏན་མཐུ་ཡི་དྲེགས་
པ་ཆེ། །ཁྲོན་པོ་ཁྲོ་གོས་མཁས་པའི་དྲེགས་པ་ཆེ། །ཆེ་གསུམ་དུག་ལྡེའི་མེ་ཆེན་
འབར་བའི་ཁར། །ཁྲོན་པོ་ཁྲུང་གསུམ་སྤྲ་མའི་ཤིང་བསྐྱན་ཏེ། །བསྐྱན་པའི་ཉི་
མ་རྒྱུ་ལྡེའི་ཕང་དུ་བཞུད། །ཅེས་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ལ་དབྱེད་ཆོ།
གྲི་གྲུམ་བཅན་པོ་སྤྲོན་གཞོན་པའི་སྐབས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དང་པོ་འགོ་བཙུགས་ཙམ་
ཞིག་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་པཱིཏ་རུ་མིངྱི་(རིན་ཆེན་གྲུབ) ཟེར་བ་ཞིག་བོད་དུ་ཕྱེབས་
ཏེ་རྒྱུག་ཏུ་རྒྱལ་པོ་ལ་ཆོས་གསུངས་པ་དང་། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་མཆོད་གནས་མཛད་
པར་བརྟེན། རྒྱལ་གཤེན་གཉིས་ཀྱི་དབར་མཐོང་རྒྱལ་ངན་པ་ཞིག་བྱུང་ཐོག་ བོན་
གཤེན་རྣམས་དབང་ཆེ་བས་རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་དབང་ཆ་ཕལ་ཆེར་བོན་གཤེན་ཆོའི་ལག་
ཏུ་ཤོར། བོན་ལ་དགའ་བའི་ཁྲོན་པོ་བྱ་གནམ་སྤྲས་དང་། ར་སང་ཕོད་རམ་སོགས་
འགའ་ཤས་མ་གཏོགས་རྒྱལ་ཁྲོན་རྣམས་བཀའ་གྲོས་མཐུན་ཏེ་བོན་རྣམས་མཐར་
སྤྱུགས་ པས་ཆབ་སྤྱི་ཀྱི་དབང་ཆ་ཡོངས་རྫོགས་གནས་སྐབས་ཞིག་རིང་རྒྱལ་ཁྲོན་
རྣམས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་བྱུང་། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཁ་ཆེའི་
³⁷ རྒྱལ་པོ་ཞིག་དང་གཡུལ་སྤྱད་པས་བོད་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པར། མཐའི་རྒྱལ་ཕྱན་
འགའ་ཤས་ཀྱང་དབང་དུ་བསྐྱུས་པར་³⁸ སེམས།

གྲི་གུམ་བཅན་པོའི་མི་གྱུར་བྱང་ཚུལ་གྱི་རེ་ལུ་མིག

བཞི་པ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕེལ་འགྲིལ་སྒོར།

ཀྱལ་པོན་སྲིལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ཚན་མཉམ་གྱི་ཀྱལ་པོན་ཞིག་གི་ཀྱལ་
པོ་ཏི་ཀྱལ་ལོ་ངམ་ནི་རྩི་ལ་གྱི་གུམ་བཙན་པོས་སྤྲོས་པ། ང་དང་འཐབ་ཆེར་འོས་
པ་མི་ནི་རྒྱལ་པོ་བྱེད་ལས་མེད་པས་དམག་བཙས་འདིར་མི་འོང་ན་ཞེ་ལ་ཆབ་གསོལ་
བ་འདུག་ཅེས་པའི་དོན་གསལ་ཙམ་བྲིས་ན། ཀྱལ་པོན་སྲིལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་
ནང་ནས། ཀྱལ་པོན་གཞན་དག་ང་དང་འགྲན་བཟོད་པ་སུ་ཡང་མེད། ད་ང་
དང་དཔུང་འགྲན་ན་འགྲན་བཟོད་པ་དམག་དཔུང་གི་སྒོ་བས་ཤུགས་ཙན་བྱེད་ལས་
མེད་པས་གཡུལ་འགྱུར་དམ། དེ་ལྟར་མིན་ན་ངའི་ཆབ་འོག་ཏུ་ཞུགས་ལ་བྲིམས་
འཁུར་ཅིག་གསུངས་པར། ལོ་ངམ་གྱིས་སྤྲོས་པ། བདག་ཀྱལ་པོན་བཅུ་གཉིས་
ཀྱི་ཡ་བ་ཡིན། ཞེས་པ་ནི་བདག་ཀྱལ་པོན་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་ཡ་བ་སྟེ། ཡ་
མེད་དམ་འགྲན་གྱི་དོ་ཡ་མེད་པ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བ་རེད། ལོ་ངམ་ནི་རྩི་ནི། ཀྱལ་
པོ་འེ་གཡོག་པོ་ནི་རྩི་ལྟ་བུ་ཆད་ཅིག་མིན་པར་སྐབས་དེའི་ཀྱལ་པོན་ སྒོ་བས་ཤུགས་
ཙན་ཞིག་ཡིན། གཅིག་འོག་གཅིག་མ་འདུས་པའི་དབང་གིས་འཐབ་པའི་དུས་བཟབ་
སྟེ་ཉང་རོ་ཐལ་བ་ཚལ་དུ་དམག་དཔུང་དང་བཙས་པན་ཚུན་འཐབས་པས། ལོ་
ངམ་གྱིས་ལྷོ་སྒོ་གྲང་ཀྱལ་^{༡༩} དང་། གྱི་གུམ་བཙན་པོ་གཉིས་བསད། བཙན་པོ་
དུར་ཟངས་ཁ་སྒྲུབ་ཀྱི་ནང་དུ་བཅུག་སྟེ་འདའ་ལེ་ཞེས་པའི་ཟམ་ཁན་ཉང་ཆུར་བསྐྱར།
སྲས་མོ་དུང་སྐ་པོ་ལ་བཙན་གཡེམ་བྱས་ཏེ་བཙན་མོའི་ཚུལ་དུ་བཙན་བཟུང་བྱས།
སྲས་སྒྲུ་ལྷོ་དང་ཏ་བྲི་གཉིས་དྲགས་པོ་དང་ཀོང་པོ་གཉིས་སུ་བཅུག་ རྒྱུ་པོ་དྲག་
པ་ནམས་བསད། རྒྱུ་པོ་ཞན་པ་ནམས་ཡུལ་གཞན་དུ་སྒྲུགས། བཙན་མོ་ལ་

ལས་ཀྱི་མཐའ་མ་ལུག་རྩི་བཅོལ་ཏེ་གི་གུམ་གྱི་ཀྱལ་སྤྱི་ཡོངས་རྩོགས་ལ་དབང་
 བསྐྱར། ཉང་རོ་གམ་པོའི་མཁར་ཟེར་བར་ཀྱལ་ས་བྱས། ཕྱི་ལོ་A.D 40 དང་
 ཡང་ན་-A.D 100 གང་རུང་ཞིག་ལ་གི་གུམ་བཙན་པོ་བཀོངས་ནས་ལོ་ངམ་གྱིས་
 ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་གྱི་རིང་ཀྱལ་སྤྱི་བཟུང་བར་མངོན། འོན་ཀྱང་འདྲིའི་སྐབས་
 བོན་ཆོས་བསྐྱར་དུ་དར་བྱུང་མེད། བོན་གྱི་བཞུག་འབྱུང་ལས། བོན་བསྐྱབས་
 རྩེས་སུ་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུ་དེ་ཡིད་ཀྱི་དུས་ལོ་ངམ་ཀྱལ་ས་ལོ་བཅུ་གཉིས། །སྤྱི་
 རྩེས་བོན་གཤེན་གདན་བྱངས་བཞུག་སྤྱོད་གོང་། །ལོ་གཅིག་བཙས་ཏེ་ལོ་གངས་
 བཅུ་བདུན་དུ། །དབྱས་གཙང་ཁུལ་དུ་འབྱས་བུའི་བོན་རྣམས་རྩུབ། །ཅིས་གསལ།
 ལོ་ངམ་གྱིས་དབང་བསྐྱར་ནས་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཙམ་ན་རྩུ་མོ་རྩུ་ལ་བཞི་ཁྲགས་དང་
 ལྷ་རྣམས་གཞུང་ཀྱལ་གཉིས་ཀྱིས་ལོ་ངམ་ན་རྩི་ཐབས་ཀྱིས་བསད་དེ་དག་ག་ཆངས།
 དེའི་རྩེས་སུ་རྩུ་མ་^{༡༡} ཆོན་དང་རུ་ལས་སྤྱོད་འཐབ་སྤྱོད་རབས་ཆད་པ་སྤྱི་ལྷན་
 ཟད་པར་བྱས། གི་གུམ་གྱི་སྤྱི་མོ་དུང་སྤྱི་མོའི་མངལ་དུ་ལོ་ངམ་གྱི་བུ་ཡོད་
 བཞིན་པར་པ་མུང་གི་ཡུལ་དུ་བྱོས། གི་གུམ་གྱི་གཙུང་པོ་སྤྱི་ལྷན་གྱི་བུ་ངར་ལས་སྤྱོད་
 ཆེར་སྤྱོད་པ་ན། མི་ཐམས་ཅད་ལ་པ་དང་རྩི་བོ་ཡོད་ན། ངའི་པ་དང་རྩི་བོ་སྤྱོད་
 ཅིག་ཞེས་མ་ལ་དྲིས་པས། མས་སྤྱོད་པ། རྩི་ལ་པ་དང་རྩི་བོ་ཡོད་ན་ད་ལྟ་
 མ་བུ་འདི་ཨོ་འདྲ་ཟེར་ནས་བཤད་མ་འདོད་ན་འང་ནན་གྱིས་དྲིས་པས། རྩི་གྱི་
 པ་ནི་རྩུ་མ་བསད། རྩི་གྱི་རྩི་བོ་ནི་ལོ་ངམ་ན་རྩིས་བསད། སྤྱི་གཉིས་གཞི་
 དང་ཉི་ཁྱིར་^{༡༢} བཏགས་ནས་ཀོང་པོར་སྤྱོད་ཀྱལ་ས་ལོ་དེ་ཀྱན་རྩི་གྱི་པ་མེས་
 ཀྱི་པོ་བྱང་ཡིན། ཞེས་སོགས་ཞིབ་པར་བཞུས་པས་ངར་ལས་སྤྱོད་ཀྱིས། ང་མི་
 རྩུ་ག་ གི་ནི་རྩིས་གཙོད། རྩུ་རྩུ་གི་དབྱེ་ཆོལ་དུ་འགྲོ། ཞེས་གསུངས་ནས་

ཀོང་པོར་ཕེབས། ཀོང་ཡུལ་གྲེ་སྐ་བྱ་བར་སྤྲས་གཉིས་མངལ། སྤྲས་གཞི་ཀྱུ་ལ་
སར་བཏོན་ནས་དབུས་ཀྱི་འབངས་རིགས་ནམས་བརྩམ། སྤྲུམ་ཁར་འཕྲིང་བ་སྟག་
ཅེ་བཅིགས་པའི་སྐབས་སུ། གི་གུམ་གྱི་སྤྲས་མོ་དྲུང་སྐ་པོ་ལོས་སྤྲས་པ། ངའི་
ལུས་ལ་ལོ་ངམ་གྱི་བྱ་ཡོད་པ་ཆང་དུ་གཞོན་ཅིག་གསུངས་ནས་རང་རང་སྟོག་དོར་
བས་ཕྱིས་ཆ་སྟོན་ཞིག་དུ་སྤྱེས་པར་གྲགས། སྤྲས་ཉ་ཁྲིས་ཀོང་དཀར་པོའི་རྗེ་པོ་
མངོད་ཅིང་བཞུགས། དམག་སྤྲུམ་སྟོང་སྤྲུམ་བརྒྱ་དང་བཅས་གཙང་གི་ཕྱོགས་སུ་
བྲངས་པར། གཙང་འབངས་ནམས་ཀྱིས་ཀྱང་ངེད་ཀྱི་རྗེ་ཕྱོན་ཟེར་ནས་དམག་སྤྲུ་
ནང་དུ་བྲངས། ལོ་ངམ་གྱི་རྗེས་ཤུལ་ནམས་དང་དམག་འཐབ། བྱང་རོ་གམ་པོའི་
མཁར་གྱི་ཅེ་ནས་ཐབ། ལོ་ངམ་གྱི་པ་བརྒྱ་བྱ་སྟོང་གི་རུ་བསད་སྐད། འབྲིང་པོ་
ནི་བཙོན་དུ་བཟུང་ཟེར་བ་འདི་ལོ་ངམ་གྱི་སྤྲུམ་ཞིག་ཡིན་ནམ་གང་ཆར་ལོ་ངམ་པོ་
བརྒྱ་ནི་ཟངས་བྱ་བརྒྱ་ཆང་ལ་བྱར་ནས་ཕྱེབས་སོ། ལོ་ངམ་མོ་བརྒྱ་ནི་སྤྲང་བྲང་
ལ་སྤྲར་ཏེ་ངོག་གོ། ཞེས་གསལ་བས་ལོ་ངམ་གྱི་རྗེས་ཤུལ་མེད་པར་བྱས།

དེ་ནས་འཕྲིང་བ་སྟག་ཅེར་ཕེབས། ཡབ་ཀྱི་ཕུར་བཙལ་བས་མ་རྟེན་པ་
ན། ཉང་སྟོང་སྟག་ཚུལ་དུ་ཅིས་མཁན་ཞིག་ལ་ཅིས་བྱས་པས་སྤྲུ་ཕྱུ་ཁོད་དེ་རིང་
མོས་བསྐྱམས་པར་ཤེས་ནས་བཅིས་པས་བསྟན་པ་ཆར་བཙོས་ཐབས་བྱས་ཏེ་ཀྱུ་ལ་
པོའི་ཕུར་ཐོངས་ཞེས་བཞོད་དེ་སྤྲུ་སྤྲུད་ཚུའི་གཏིང་དུ་སྤྱེབས་ཅམ་ན་ཕུར་ཚུ་ཁར་ཐོན་
པ་གདན་བྲངས་ཏེ། ཡར་སྤྲང་བྲང་མོ་བྲང་ཚུང་གི་གཡའ་ལ་བང་སོ་བཏབ། གཙུང་
ཉ་ཁྲིས་ཡབ་ཀྱི་མདང་བཏང་། གཤེན་པོ་བརྒྱ་ཐམ་པ་ཀོང་ཡུལ་གྲེ་སྐར་འདུས་ནས་
གི་འདུལ་ཡོགས་པར་སྤྲུམ་བརྒྱ་དུག་ཅུ་བྱ་བ་ཞིག་བྱས། དེའི་ཆོ། འ་བ་ཉི་
ཉེ་བ་ཉིད། །བྱ་རོ་རོ་ན་མདུང་གི་ཅེ་རང་ནིག། ལོས་རོ་རོ་ན་ལྟམ་གྱི་གོད་ར་

ནིག་ །ཐོ་བདུངས། །སྤྱོད་བཟུང་། །འོ་བ་དེ་ཕྱིད། །སྤྱོད་དེ་ཕྱིད། །ཅེས་མགུར་
སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་ལ་འདྲུས་ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་མ་ཉམས་པ་ཡིན་ན་རྒྱལ་
སྤྱོད་བཟུང་པར་མོག་ཅེས་དམིན་པོར་བས་གནམ་མཁའ་ནས་བྱ་དེ་ཀྱན་ལས་རྒྱལ་
བར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་ཐོས་པས་སྤྱོད་ཀྱང་རྒྱལ་དུ་ཐོགས་ཞེས་དང་། ཡང་པོན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྱོད་ བྱ་དེ་སྤྱོད་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་། བ་སྤྱོད་བས་པ་གཅིག་བྱང་
བས་སྤྱོད་ཐོག་རྒྱལ་དུ་ཐོགས་ཞེས་ཀྱང་གསལ།

རུ་ལས་སྤྱོད་ཀྱིས་ཡབ་ཀྱི་བྱ་བ་བྱས་ཏེ་ཡབ་ཀྱི་བང་སོ་བཟུང་པས་བཀའ་
དྲིན་ཆེ་བར་བརྟེན་སྤྱོད་ཐོ་རྒྱ་བྱ་སྤྱོད་བཟུང་དུ་བཟུངས་ཞེས་གསལ།

ལ་པ། རྟེན་གཉིས་ཟེར་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན།

གོང་གསལ་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ཀྱང་བསྐྱེད་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་བཙན་པོ་འདི་
ཉིད་དང་། སྤྱོད་སྤྱོད་ཐོ་རྒྱ་ལ་བར་གྱི་རྟེན་རྟེན་བར་སྤྱོད་ལྟ་བུར་བཤད་དགོས་
པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཡབ་གནམ་གྱི་བྲི་བདུན་གྱི་མཐའ་མ་
དེ་མིན་པར་ཡབ་བྲི་ཐོ་ཡག་པ་ཟེར་བ་དང་། ཡུམ་ས་བཙན་ལྷ་མེ། བཙན་
མོ་ཡང་ལྷ་སྤྱོད་མེར་ལུ་ལ་བཙན་བཙན་པོ་སྤྱོད་མ་དེའི་རིགས་སྤྱོད་མིན་པར་
མ་ཟད། སྤྱོད་ཀྱི་དུས་སྤྱོད་ལོ་རིགས་ནི་རྒྱལ་རིགས་དང་། ལྷ་དང་། ལྷ་
སོགས་ཀྱི་རིགས་ནི་འབངས་དཀྱུས་མའི་རིགས་ལ་བཤད་སྤྱོད་ཡོད། རིགས་
འཆོར་བ་སྤྱོད་པའི་ལན་ལ་དུ་ཐོག་ཡོད་པ་རྒྱལ་པོ་འདིའི་དུས་ནས་དུ་ཐོག་ཐོག་
པའི་བཤད་སྤྱོད་བྱང་བར་བཙན་རིགས་ཉམས་པས་བར་སྤྱོད་ལྟ་བུ་ཞིག་དུ་ངོས་
བཟུང་བར་སེམས་ཤིང་། རུ་ལས་སྤྱོད་ཀྱང་བཙན་པོ་འདི་ཉིད་དང་ཡུམ་གཅིག་

ལ་ཡལ་མི་གཅིག་པ་སྤེལ་གྱི་བྱར་བཤད།

བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཁྱེད་གར་ནས་པ་ཤིང་རྩ་སྤྱོད་(རིན་ཆེན་དངོས་གྲུབ)་ཟེར་བ་ཞིག་བོད་དུ་ཕེབས། བཅན་པོས་ཆོས་གསུམ་ཏེ་ནང་ཆོས་མཛད་པས་བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་འདི་ནང་ནས་དམ་ཆོས་མཛད་པ་པོ་སྤྲོད་པ་དེ་ཡིན་པར་སེམས་ཤིང་། དེ་སྐབས་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ནས་ཆོས་མཛད་པ་མ་གཏོགས་གཞན་ལ་འཆད་སྤེལ་སོགས་གང་ཡང་མ་བྱུང་བས་དམ་པ་ཆོས་ཀྱི་དབུ་བརྟེན་པར་མི་བཞེད་པར་མངོན།

ཨ་ཐོ་ཐོ་རི་གཉེན་བཅན་སྐབས་སུ་ནང་པའི་དགེ་སློང་དང་སྐྱེ་གསུང་བྱུགས་ཏེན་འགའ་ཤས་བཅས་བོད་དུ་སྐྱེན་བྱངས་ཏེ་ཁྱེད་པོས་ཕྱག་སོགས་བྱེད་དུ་བཅུག་པས་དེ་ནས་བཟུང་དམ་པ་ཆོས་ཀྱི་དབུ་བརྟེན་པར་ངོས་བཟུང་བར་སྒྲུང་། གོང་གི་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་བཞེན་ནས་གྱི་གྲུམ་བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ལ་དམ་ཆོས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་ཁྱེད་པོ་དང་པོ་ཞེས་བརྗོད་ཆེ་དོན་དང་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན།

བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་དམ་ཆོས་མཛད་པས་ཁྱེད་གཞན་དབར་མཐོང་ཚུལ་ངན་པ་བྱུང་བ་དང་། བོན་གཞན་ནམས་སྐྱེད་བང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་བཞེན་ཁྱེད་མཐོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འདོད་བབས་མེད་པ་སོགས་ཕྱེད་ཀྱི་མ་སྤོལ་འཛོམས་ཀྱིས་བོན་གཞན་འགའ་ཤས་མ་གཏོགས་བོན་གཞན་གཞན་དག་ཐམས་ཅད་མཐར་སྐྱུགས། རྗེའི་མགྱུར་ཨ་སོགས་ལ་གསོལ་མཆོད་བྱེད་མི་བོན་གཞན་ཐི་མུར་ཟེར་བ་རྗེའི་སྐྱེས་ཀྱི་སྤང་ལ་མ་བཞག་ཐབས་མེད་བྱུང་བས་དེ་ཡང་བཟང་བཅོན་ཨ་བྱར་བཞག དེའི་སྐབས་སུ་བོན་ལ་དགའ་བའི་ཆོན་པོ་ཆོས་ཁྱེད་པོ་ཡང་སྐྱེས་ཐུང་དུར་འགྱུར་དོགས་ཀྱི་འཛིགས་བསྐྱེད་ཡང་བྱས། བོན་པོ་ཆོས་ལེ་ལན་རང་ལ་འཁོར་བ་ཤོག་ཅེས་དམིད་བོར། བྱེ་མ་ལ་གཡུང་དུང་གི་ཆལ་དང་། མཁར་གསས་ཀྱི་བྱི་བ་མཁར་དུ་བོན་གཞན་

ནམས་འདྲུ་འཛོམས་ཀྱིས་གསང་གོས་བྱེད་པ་སོགས་ཐབས་སྒྲུ་ཚོགས་ཤིག་བྱས་ཀྱང་
 རྒྱལ་སྤོན་གོས་མཐུན་པས་ཐུགས་མ་རྟོན་སྐབས་མཐར་ཐོད་ཀྱི་ས་ནས་འགོ་དགོས་
 པ་བྱུང་། ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་ལོ་ངམ་དང་འབྲུགས་པའི་སྐབས་ཀྱང་དངོས་ཤུགས་
 བརྒྱད་གསུམ་ནས་གི་གུམ་བཙན་པོ་ལམ་པའི་ཐབས་ཤེས་སྒྲུ་ཚོགས་ཤིག་བྱས་པས་
 ལོ་ངམ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ནའང་ལོ་ངམ་སྤྱོད་པ་ངན་པས་བོན་གཤེན་ནམས་ལ་དེ་ཙམ་
 གྱི་ཕན་ཐོགས་མ་བྱུང་སྐབས་བོན་ནམས་ཀྱིས་རྒྱབ་གཉེར་མེད་པར་བརྟེན་ལོ་ངམ་
 གྱི་རྒྱལ་སྤོན་ཀྱང་ཡུན་རིང་གནས་མ་བྱུང་། རུ་ལས་སྦྱེས་དང་སྤྱི་ཤྱང་རྒྱལ་གཉིས་
 ཀྱིས་དག་གཤེན་པ་དང་ཆབ་སྲིད་བརྟན་པོ་ཡོང་ཆེད་བོན་གཤེན་ནམས་ཀྱི་རྒྱབ་གཉེར་
 མེད་ན་རྒྱས་པ་མི་འཐོན་པར་ཤེས་ཏེ་རྟོག་པོའི་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་བོན་གཤེན་ནམས་
 གོགས་སུ་བརྟེན་པས་མཐར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ། རྒྱལ་སྤོན་ཀྱང་བརྟན་པོར་གནས་བྱུང་
 པ་བྱུང་བར་མངོན།

བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྒྲུ་ཚོའི་རིང་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་དང་དམག་འབྲུགས་
 ཀྱིས་བོད་ལ་རྒྱལ་ཁ་བྱུང་བ་དང་། གི་གུམ་དང་། ལོ་ངམ་འཐབ་པའི་སྐབས་ཇི་
 རྒྱ་གུང་རྒྱལ་ཏི་ཆོ་གངས་རུམ་དུ་འཕངས་ཏེ་གཤེགས་པའི་ཚུལ་དང་། བརྒྱ་ཕྱག་
 དང་པོ་ཡས་མས་སུ་རྒྱ་གར་རྒྱུགས་ནས་དམག་འབྲུགས་ཡང་ཡང་ཡོང་གི་ཡོད་
 ཚུལ་སོགས་ལ་དཔག་ཆོ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱོགས་གངས་རི་ཏི་སི་དང་ཉེ་བར་ཁ་ཆེའི་
 རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་དང་དམག་འབྲུགས་པས་བོད་ནམས་རྒྱལ་ཁའི་ངང་ནས་ཕྱིར་ལོག་
 པའི་སྐབས་གཙང་ཕྱོགས་ཁྱང་གི་རྒྱལ་ཕྱན་ལོ་ངམ་དང་འཐབས་པས་ལོ་ངམ་རྒྱལ་
 ནས་བཙན་པོ་བཀོད་། སྤས་གཉིས་གཤིབ་དང་ཉ་བྱིར་བཏགས་པ་སྟེ་བཤན་པའི་
 ལག་ཏུ་གཏད་ནས་ཡུལ་གཞན་དུ་སྤྱུགས་པ་སོགས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རེ་ཞིག་ལོ་

ངམ་གྱིས་དབང་བསྐྱར། སྤྱི་ལོ་ལ་རྒྱལ་སྤྱི་དག་ཉི་པ་དང་། བཤམ་པར་ཕྱིས་
སྤྱད་ནས་མཐར་སྐྱོད་བཏང་བའི་ལུགས་སྤྱི་ལོ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་དེང་སྐབས་ལྷ་མོའི་
གཞུང་ནམས་སུ་འབྲལ་སྤྱི་ལོ་ཞིག་ལ་ལྷར་དངོས་འབྲེལ་བྱུང་བར་ངེས།

ལོ་ངམ་དང་འཐབ་པའི་སྐབས་སུ་ཕྱི་རོ་དང་ཁྱི་རོ་ཕྱག་པ་ལ་འབྱེར་ཏེ་སྤྱོན་
པའི་ཆ་ལུགས་ལྷར་ལུང་སྤོང་ཞིག་ཏུ་མི་གཉིས་ལག་འཛིངས་བསྐྱོས་པ་ལྷ་བྱ་ཞིག་
མིན་པར་ཕན་ཚུན་དམག་གི་དཔུང་དང་བཅས་གཡུལ་འགྱུར་པའི་ཚུལ་བོན་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ནམས་སུ་གསལ་བར་ཡོད། སྐབས་དེར་བོན་གཤེན་འགའ་ཤས་སྤྱི་ལོ་ཞིག་
པ་ནམས་ཞེ་འཁོན་ཆེ་བའི་དབང་གིས་དམག་སྒྲིག་ལ་ཁ་གཡར་དེ་གཏོར་བཅོས་
འདྲ་མིན་གྱི་སྒོ་ནས་ལོག་སྤྱོད་ཤིང་སྤྱི་ལོ་ཞིག་ཀྱིས་ཡོད་པར་མངོན་ནི།

རྗེས་སུ་བཅོན་པའི་སྤྱི་ལོ་བཅོལ་བའི་སྐབས་ཀྱང་སྤྱད་བྱ་བའི་བྱ་མིག་ཡར་
འགོབས་སུ་ཡོད་པ་ཞིག་སོགས་འཛིག་ཏེན་ན་སྤྱི་དུ་ཀའ་བ་ཞིག་ཆུར་བསྐྱར་ཚུལ་
གསལ་བ་ཡང་དེ་ནི་དེང་དུས་དར་བའི་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱའི་བཅོས་ཐབས་
ཤིག་གནང་བར་སེམས།

གྲི་གུམ་བཅོན་པའི་ཞིས་བོན་པོ་ནམས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་སྤྱད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་
པ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་དག་ཤུགས་ལ་ཤེད་སྤྱོད་ཀྱིས་རྒྱ་བསྐྱེད་གནང་བཞེད་ཡོད་ནའང་
བྱས་མ་རྒྱུགས་པར་མཐར་སྐྱོད་སྤྱི་ལོ་དག་ལག་ཏུ་ཤོར། ལྷག་པར་རྒྱལ་སྤྱི་
དང་བོན་གཤེན་མ་མཐུན་པས་ཆོས་ལུགས་ཆགས་རྒྱུ་གི་ཕྱོགས་ཤེད་སྤྱོད་བྱས་ནས་
འཁོན་ཚོད་དང་། དམག་འབྲུགས་ཟམ་མ་ཆད་པར་བྱུང་བ་རེད།

(ཁོང་གསལ་ལོ་རྒྱུས་ནམ་ཞིབ་པར་གཟིགས་འདོད་ཡོད་ཆེ་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་གསལ་བས་དེར་
ཉམས་ཞིབ་མཛད་གནང་ཡོང་བ་ཞུ།)

མཆན་གོང་གི་འབྲེས།

- ༡༩༥༥ གཤམ་པོ་གཙུག་ལག་ཤེང་བའི་རྒྱལ་རབས།
- ༡༩༥༦ གཡུང་རྒྱུད་པོན་གྱི་རྒྱུད་འབྲུམ།
- ༡༩༥༧ གཙུག་ཤེང་རྒྱལ་རབས་ལས། རྩམ་སྤྲོད་བཞི་ཡུམ་ལ་ཏྲུ་རྩི་བཅོལ།
- ༡༩༥༨ གྲི་གུམ་བཙན་པོའི་སྤྲུལ་གཙུག་གཞི་གཙུག་ཉ་ཁྲི་གཉིས་ཀྱིས་ཀོང་པོར་མངའ་མཛད་སྐབས་ཀྱི་ཕོ་
བྲང་ལྷ་རི་གྲང་མཐོའི་མདུན་དུ་ཡོད་པའི་རྩི་རིང་གི་ཡི་གེ་དེ་རྒྱལ་རབས་དྲངས་གསལ་མེ་ལོང་
གི་ཤོག་གངས་ ༡༩༥༩
- ༡༩༥༩ སྤྲུལ་མཆོད་གཉིས་ནི་གཞི་དང་ཉ་ཁྲིར་བཏགས་ཏེ་ཀོང་ཡུལ་དུ་སྤྲུགས།
- ༡༩༦༠ ཏུང་ཏོང་རྒྱལ་རབས་ཤོག་རྒྱུ་ལས། ཏུང་སྤྲུལ་ཕོ་བྲང་གསལ་གྱི་རྒྱུད་བ་གཅིག་ཤོས་ཏེ། བ་མུང་
གི་ཡུལ་དུ་ཐར་རོ། ལྷོ་ན་བྱ་འབྲེར་ཏེ་འོང་བ་བྱུང་ངོ་། ཞེས་དང་གཙུག་ཤེང་ལས། ལྷོ་གཅིག་
གིས་ངའི་ལུས་ལ་ལོང་མ་གྱི་བྱ་ཡོད་པ་མང་དུ་གཞོན་ཅིག་ཟེར་ཏེ་སྤྲུག་དོར། ཞེས་གསལ་བས་
ཏུང་སྤྲུལ་ཕོ་བྲང་མཐོའི་མཆོན་ཡིན་ནམ་དབྱེད་གཞི།
- ༡༩༦༡ བསྟན་པའི་རྣམ་བཤད་གསལ་བའི་སྤྲོན་མ།
- ༡༩༦༢ པོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་གསལ།
- ༡༩༦༣ གཡུང་རྒྱུད་པོན་གྱི་རྒྱུད་འབྲུམ་ལས།
- ༡༩༦༤ པོན་རྣམས་མཐར་སྤྲུགས་པའི་སྐབས་སྤྲུང་ལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་ནི། ང་དང་མཉམ་པའི་གཤེན་
པོ་རྣམས་མཐར་སྤྲུགས། ཞེས་དང་། སྐབས་དེར་གཤེན་པོ་རྣམས་ཐེ་མ་ལ་གཡུང་རྒྱུད་གི་ཆལ་
དུ་འཆོགས་ནས་གྲོས་བཅས་པ་དང་། དམོད་པོར་བ་དང་། ཡང་བྱ་གཞུང་གསལ་གྱིས་སྤྲུས་
པ་ལ། རྒྱལ་པོའི་སྤྲུང་ཡང་མི་ཏྲག་པའི་ཉེན་ཆེ། ཞེས་སྤྲུག་ར་བསྐྱར་བ་སོགས་བྱུང་འདུག
- ༡༩༦༥ བཀའ་ཆེམས་ཀུན་ལོ་མ་ལས། རྒྱལ་པོ་འདྲིའི་རིང་ལ་ཁ་ཆེའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་དང་གཡུལ་སྤྲད་པས་
པོད་རྒྱལ་ཞེས་གསལ།
- ༡༩༦༦ ལོང་མ་ན་རེ། ཁྲིད་སྤྲུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཞེས་གསལ།
- ༡༩༦༧ རྒྱལ་ཕྱན་སེལ་མ་བཙུག་གཉིས་གངས་འབྲེན་པའི་སྐབས་སུ། མུང་ཡུལ་རྣམ་གསལ་ན་ཞེས་དང་།

ཡུལ་མུང་རྫོང་འཁམ་པོ་ན། རྗེ་ལོ་ངམ། ཡང་གཙུག་ཤེང་རྒྱལ་རབས་ལས། རྒྱལ་ཕྱན་ལོ་ངམ་
ཏི་ཐེ་བྲ་བ་ལ། །འཐབ་ཆེར་བཅོལ་ཏེ་བཐབས་པས་གི་རུ་བཀོངས། །ཞེས་གསལ།

༡༡ ་ ཏུང་ཏོང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཤོག་རྒྱུ་ལས། རྗེ་ལྷ་གྲང་རྒྱལ་ནི་ཏི་ཆོ་གངས་རུམ་དུ་འཕངས་སྟེ་
གཤེགས། བཅན་པོ་གི་གུམ་ཡང་དེ་རུ་གྲོངས་ནས། ཞེས་པའི་ཏི་ཆོ་ནི་གངས་ཏི་སི་དང་།
ལྷ་ལྷ་གྲང་རྒྱལ་ནི་བཅན་པོའི་སྐྱེ་མཆོད་ཡིན་ནམ། ?

༡༢ ་ ཏུང་ཏོང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཤོག་རྒྱུ་ལས། རང་ཁྱེད་གི་རྒྱལ་པོ་ལོ་མྱེ་དུ་སྤྱོད་བཞགས་ཏེ། ཞེས་
གསལ་བར་བཏེན་དུ་ ཞེས་པ་ལྷ་ཁྱེད་གི་རིགས་ཤོག་གམ་ཡང་ན་ལོ་ངམ་གྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་
རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་རས་སང་རྗེའི་སྒོན་རིང་སྟག་ རྒྱ་ དང་ རིང་གི་ཆོང་ཆེན་
སྐར་ཞེས་པའི་དུ་ དེའི་རིགས་ཤོག་ཡིན་ནམ་དཔྱད་གཞི།

༡༣ ་ གཞི་དང་ཉ་ཁྱིར་བཏགས་ཟེར་བ་བཤན་པར་ཅིས་སྤྱད་པ་ཡིན་ནམ་དཔྱད་གཞི།

༡༤ ་ སྤྲུམ་གཉིས་ཆོར་བ་དང་རྗེས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རྗེ་ལྷ་ར་ཡོད་མེན་བཞུ་བར་འགྲོ་བེར་བ་མེན་ནམ།?

༡༥ ་ མགུར་འདི་གོ་བདེ་བར་བཀོད་ན་འདི་འདྲར་སེམས་ཏེ། འ་ཅག་སྤྱིང་དགའ་བཤིད། ཅུ་ལ་ཆེ་
བ་བྱ་རོག་ལ་མདུང་ཅེ་ཟུགས། དག་ལོས་བཞིན་དུ་བཞུ་ལ་བས་ལྷ་མ་གྱི་གོང་བ་བར་དུ་ཉུག་ དག་
བཏུལ། བུར་བཏབ། སྐ་མོ་དེ་འདྲ་མེད། བུ་དེ་འདྲ་མེད་ལས་ཆེ། ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་ནམ།?

༡༦ ་ རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཐང་། ཤོག་གངས་ ལྷ་ ལྷ་བཟའ་ལྷ་བཟའ་གཉིས་ཀྱང་དེ་ནས་
ལྷངས། འབངས་དང་སྐྱེ་ཡང་དེ་ནས་གཉེན་དུ་གྱུར།

ཡབ་ཀྱི་ལ་པོ་གནམ་རི་སྤང་
བཙན་གྱི་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གཉིས་པ་གནམ་རི་སྤང་
བཙན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔྱད་པ།

ཡབ་ཀྱི་ལ་པོ་གནམ་རི་ སྤྱང་བཅན།

༡༡། འོད་གསལ་ལྗེ་རྒྱུ་དུ་འབྱུངས་ཤིང་ཕྱག་ན་པརྫོ་འཕགས་མཆོག་
འཛིག་ཉེན་དབང་ཕྱག་མིའི་སྤྱི་པ་བཟུང་བ་གོང་མ་འཕྲུལ་གྱི་ལྷ་ཆེན་པོ་ལྷགས་
ཟུང་ཐབས་ཤེས་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོས་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོའི་ཁྱོན་འདྲིར་དབང་
བསྐྱར་ཏེ། པོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་བཀའ་བྲིམས་ཆེན་པོ་རྣམས་དང་། རྫོན་པོའི་
རིམ་པ། ཆེ་ཆུང་གི་དབང་ཐང་། ལེགས་པའི་བྱ་དགའ་ཉེས་པའི་ཆད་པ། ཞིང་
འབྲོག་གི་ཐུལ་ཀ་དང་དོར་ཀ། རང་རེ་རྣམས་ཀྱི་སྲོག་ལས་གཅེས་པར་འཛིན་
པའི་པོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གོམས་སྤྱོད་སྤྲོས་རང་དབང་གཙང་མའི་བྱུང་ཆོས་ངོམ་
དུ་ཆོག་པ་ལྷགས་གཉིས་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་རྩ་བ་འཛུགས་པ་པོ་ལྗེ་སྤྱི་པོ་ཆོས་ཀྱི་ཀྱི་ལ་
པོ་སྤྱང་བཅན་སྐམ་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཡབ་ཀྱི་ལ་པོ་གནམ་རི་སྤྱང་བཅན་གྱི་མཛད་པ་
གཙོ་ཆེ་བ་རྣམས་འདྲིར་བཅོད་པར་བྱ་བའི་གཞིའོ། །

དང་པོ། རྒྱ་འབྱུངས་ཚུལ།

ཡབ་ཀྱི་ལ་པོ་གནམ་རི་སྤྱང་བཅན་ནི། ལྷག་རི་གཉན་གཟིགས་སམ་རྒྱ་ལྷག་
བྱ་གཉན་གཟིགས། ཡང་ན། རྒྱ་སྤྱང་ལྷ་ཡུམ་འོལ་གོང་། བཟུང་སྤྱང་བཙུན་

༡༥ ལེ་ཡུལ་ནས་རྫོང་པའི་པོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་རྣམ་ཐར་ཤོག་རྒྱུ་ལས།

༡༦ རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ནང་གསལ་པའི་པོད་ཀྱི་ཀྱི་ལ་རབས་གསལ་པའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གྲངས་ ༥༡

༡༧ རྒྱལ་དབང་ལྷ་པོའི་ཀྱི་ལ་རབས། ཤོག་གྲངས་ ༡༥

འགྲོ་དཀར་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་སྲུ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྔ་པའི་སྤྲོད་ཅམ་ལ་འབྲུངས།
བཅན་པོ་དེའི་ཀྱི་མཆན་ལ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས་སྤོན་ལྷན་དང་དེབ་ཐེར་
དཀར་པོ་ལས་གནམ་རི་སྤོན་བཅན་དུ་གསལ། སྤོན་གྱི་དུས་བཅན་པོ་ནམས་
ལ་དེ་དང་དེའི་མཛད་རྗེས་ལས་མཆན་གསོལ་བར་ངེས་ཤིང་། དེ་ཡང་སྤོན་གྱི་
ཡིག་རྒྱུ་ལས་དབའ་དབྱེ་ཆབ་སྟགས་ཀྱིས་མཆན་ཕུལ་བའི་འདི་ལྟར།

དབའ་དབྱེ་ཆབ་ལ་རྒྱུགས་པས་བཅན་པོའི་མཆན་གསོལ་བ།

ཆབ་སྤྲོད་གནམ་བས་མཐོ།

དབྱེ་མོག་རི་ལས་བཅན་ཏེ།

གནམ་རི་སྤོན་བཅན་དུ་བཏགས་སོ།

ཞེས་གནམ་རི་སྤོན་བཅན་ཞེས་པའི་མཆན་དེ་བོད་རྒྱལ་ཁབ་བཅན་པོ་དེའི་
ཀྱིས་རྒྱ་བསྐྱེད་བཏང་བའི་སྐབས་བྱུང་བར་མངོན། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་
ལས་སྐུ་མ་ལྷོ་མེ་དྲག་དང་གསང་ཐབས་ཀྱིས་མནའ་དམ་བཞག་སྟེ། རྒྱལ་པོ་
རང་ཉིད་ནས་དམག་གོ་རྒྱལ་བྱི་གཅིག་ཅམ་བྲིད་དེ་པར་ལོ་ལ་བྱས་ནས་སྐུ་མ་
དབང་དུ་བསྐྱུས། དེ་ནས་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་གྱི་མཆན་གྱི་གསལ་པ་བྱུང་།

༡༥ པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པའི་རྒྱལ་རབས་འབྲུལ་གྱི་ལྷུ་མེད་ལས། ཆེང་སང་གི་རྒྱུད་དེ་ཆད་ནས། གན་
རྒྱལ་པོ་ལ་བྱ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་ས་བཟུང་། དེའི་རྗེས་རྒྱལ་པོ་ཐང་ཞེས་བྱ་བ་བྱུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་
དང་དུས་མཉམ་། ཞེས་གསུངས་ནས་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་གཞན་དུ་ཐང་གི་རྒྱལ་རབས་དང་པོ་ཐང་ཀའུ་ཏུང་གི་གོང་
དུ་ཐང་གི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་གང་དུ་མ་གསལ་བས་དབྱེད་གཞི། ༤༤

༡༦ རྒྱུའི་ཡིག་ཆ་དང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གངས་ ༡༡༩

༡༧ ལེ་ཡུལ་ནས་རྗེད་པའི་བོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་རྣམ་ཐར་ཤོག་བསྐྱེ། ཤོག་གངས་ ༤༤

༤༥ རྒྱུའི་ཡིག་ཆ་དང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གངས་ ༡༡༤

ཞེས་གསལ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས་**ཕྱོན་བཅན་ལྷན་**ཞེས་གསལ་བ་དང་
པོའི་མཆན་དང་། ཕྱིས་སུ་ཕྱོན་འབངས་ནམས་ནས་**གནམ་རི་ཕྱོན་བཅན་**
ཞེས་བཏགས་པར་གོར་མ་ཆག་བཅན་པོ་དེ་ཉིད་ལ་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་བཞིག་ཡོད་
པར་མངོན་ལ། དེ་ཡང་ཡིག་རྙིང་ལས། བཅན་པོ་ཕྱོན་བཅན་དང་**ཕྱོན་གོལ་**
མཆེད་གཉིས་ཀྱིས། ཞེས་དང་། ཡང་ཡིག་རྙིང་ལས། གཙུང་ཕྱོན་གོལ་
དང་ཡུམ་གཉིས་ནི་སྦྲད་ཡུལ་ན་མཆིས་སོ། ཞེས་སོགས་ཡང་ཡང་གསལ་བས་
ཕྱོན་གོལ་ཟེར་བའི་བཅན་པོའི་གཙུང་ཞིག་ཡོད་པར་ངས། འབྲུངས་ཡུལ་ནི།
མཁར་འབྲིང་བཙེ། ཟེར་བ་འདི་ཡིན་པར་སེམས་ཏེ། ལྷག་རི་གཉན་གཟིགས་
ཀྱི་བཅན་མཁར་དེ་ཡིན། བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་བ་དམར་པོའི་འོ་མའི་འཇིམ་
བ་ལས་སྐྱེ་མཁར་**ཁྲི་བཙེགས་འབྲུམ་གདུགས་**བྱ་བ་བཙེགས་པ། རྒྱ་མའི་
པོ་བྱང་བྲམས་པ་མི་འགྱུར་བྱ་བ་དང་རྒྱ་མའི་མདར་ཡོད་པའི་རྒྱལ་པོ་ཁང་ཟེར་
བཅོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཅན་སྐམ་པོ་འབྲུངས་ཡུལ་དུ་གྲགས་པ་འདི་གཉིས་གང་རུང་
ཡིན་ནམ་མ་ངས། བཅན་པོ་འདིའི་སྐབས་བྱང་ནས་ཚུ་ལེན་པའི་སློལ་དར། ཏ་
འདོ་པ་ཅང་ཤེས་རྟོག་ནས་རྒྱལ་པོའི་ཆིབས་པ་བྱས། གཡག་ཐག་ཀ་རུ་རིང་བྱ་
བའི་བྱང་འབྲོང་ཕྱོན་པ་བསད། གཞན་ཡང་བཙུན་མོ་འབྲི་བཟའ་ཐོད་དཀར་
བྱ་བ་(འདི་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཅན་སྐམ་པོའི་ཡུམ་ཡིན་)ཁབ་ཏུ་བཞེས། གཞན་རྒྱ་ནག་ནས་
བཙུན་མོ་ཞིག་བཞེས་ཡོད་དམ་གང་ལྟར་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཅན་སྐམ་པོའི་སློན་
དུ་གོང་མའི་སྐམ་མོ་ཞིག་པོད་དུ་བཏང་ཡོད་ཚུལ་གསལ་བ་སུམ་རྩ་མཁན་པོས་
མངོད་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ཆོས་འབྲུང་ལས། “དེ་རྗེས་ཆིང་སང་རྒྱུད་པའི་རྒྱལ་པོ་

དང་སིའི་ལང་དེ་ཟེར་བའི་ཕ་བུ་གཉིས་ཏེ་བཅུ་གཉིས་བྱུང་། (གཉིས་པའི་བུ་མོ་བོད་
 དུ་ཕྱིན) དེའི་ཐ་མའི་གདན་ས་རྒྱ་མཚོ་གི་ཐོག་མ་ཐང་ཀའུ་ཇང་གིས་འཕྲོག་
 རྟེན་སངས་རྒྱུ་འདས་པའི་ལོ་སྤྲོད་དང་ལྔ་བརྒྱ་རེ་དུག་པ་ས་སྐྱ་གནས་ལོ་དགུར་
 རྒྱལ་སར་བསྐྱུང་། དེ་ནས་རིམ་པར་དེའི་རྒྱུད་པ་མེ་བྱི་ནས་ཐང་ཐའི་རྩུང་
 (སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པོ་དང་དུས་མཉམ།) ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལ་དཔག་ན་རྒྱ་ནག་ནས་
 བཅུན་མོ་ཞིག་བཞེས་ཡོད་དམ་སྐམ་མོ། །

གཉིས་པ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྐབས།

བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱུས་ལྗགས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཚུལ་ནི།
 སྐྱེ་ཆེ་སྟོད་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲིམ་ཞི་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ལས། རྒྱ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་
 ཞི། ཐོག་མར་ཡར་རྒྱུང་དང་དུགས་པོ་སོགས་སྟོ་ཁ་ཕྱོགས་འདི་ཙམ་ཞིག་ལ་
 དབང་མཛད་པར་མངོན་ཞིང་། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རྒྱ་ཁྲིམ་གི་ཉི་ཤུ་རྒྱུང་
 ན་འང་། བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆེ་སྟོད་ལ་རྒྱལ་ཕྱན་འཕན་ཆད་ཟིང་པོ་རྩེ་བྱ་
 བའི་ཐོན་དབང་དེའི་ཆབ་སོགས་ངོ་ལོག་ནས་བཅན་པོའི་འབངས་སུ་གྱུར་ལ། ཕྱིས་
 བཅན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཕན་ཡུལ་དུ་དམག་ངངས། སྤང་དབང་ཞོན་དང་གསུམ་
 ཀྱིས་ཟིང་པོ་རྩེ་བྱ་ལ་ནས་འཕན་ཡུལ་བཅན་པོའི་ཕུག་དུ་ཕུལ། ལྷུང་པོ་སྤྲང་
 སད་ཟུ་ཙེས་གཙང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མར་མུན་མགོ་བཙད་ནས་གཙང་བོད་བྱིམ་

༡༥ པམ་ཆེན་བསོད་གྲགས་པས་མཛད་པའི་རྒྱལ་རབས་འཕུལ་གྱི་རྩེའུ་མིག་ལས་གན་རྒྱལ་པོ་ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་ས་
 བཟུང་ཞེས་གསལ། ༡༦ ཆལ་པ་ཀུན་དགའ་ནི་རྩེ་མཛད་པའི་ཆལ་པ་དེབ་དམར་དུ། སུའི་གཡང་རྩེ་ཟེར་བའི་རྒྱལ་
 པོ་ཕ་བུ་གཉིས་བྱུང་༡༦ ཞེས་གསལ་བ་འདི་ཉིད་ཡིན་པར་ངེས།

༡༧ རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་སོག་གངས། ༢༥

ཉི་མེ་བཙན་པོའི་ཕུག་དུ་ཕུལ། སེང་གོ་མྱེ་ཆེན་གྱིས་དྲུག་ས་པོ་ཐམས་ཅད་འབངས་
སུ་བཀུག། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་དྲུག་པོའི་སྟོགས་ཤུགས་ཇེ་ཆེར་སོང་ནས་སུམ་
ལྷ་དང་དུ་གྱུ་བཙས་དབང་དུ་བསྐྱུས། རྒྱ་ནག་གི་ཞིང་ཆེན་མང་པོ་བཙོམ། རྒྱལ་
དང་རྩོད་ས་སུ་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དབུས་དང་བྱང་ཕྱོགས་བཙས་ལ་དབང་བསྐྱུར་
གྱིས་འཇམ་གླིང་འདིའི་ཐོག་སྟོབས་ཤུགས་འགྲན་ཆེ་མེད་པར་གྱུར་འདུག།

༡༥ སུམ་ལྷ།

སུམ་ལྷར་དམག་དྲངས་ཚུལ་ནི། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས། སུམ་ལྷའི་
མི་དྲག་དང་གསང་ཐབས་ཀྱིས་མནའ་དམ་བཞག་སྟེ། རྒྱལ་པོ་རང་ཉིད་ནས་
དམག་གོ་དྲག་ཁྲི་ཙམ་གྱིས་པར་རྒྱལ་བྱས་ནས་སུམ་ལྷ་དབང་དུ་བསྐྱུས། ཞེས་
དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། གནམ་རི་སྟོང་བཙན་ལ་སྟོན་གསར་བ་རྣམས་ཀྱི་
རོགས་རམ་ལ་བརྟེན་ནས་སུམ་ལྷའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་རྩ་མེད་དུ་བཏང་བ་རེད། ཅེས་
དང་། དེ་བ་དཀར་ལས་སྟོན་གྱི་ཡིག་རྒྱུང་དྲངས་པ། གཙུང་སྟོན་གོལ་དང་
ཡུམ་སྟོང་བཙན་གཉིས་ལ་ཡུལ་གྱི་གཉེར་ཁ་བཙོལ་ནས། བཙན་པོ་ཁྲི་སྟོན་བཙན་
རང་ཉིད་ཐབས་ཀྱིས་བཙུགས་ཏེ་དམག་ཁྲི་དང་བཙས་གཤེགས། ཞེས་པ་ལྟར་
བཙན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་དམག་དྲངས་ནས་གཡུལ་འཐབ་སྟེ་དྲུག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་
ཀྱིས་དབང་དུ་བསྐྱུས།

༡༥ རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དྲང་གསལ་བའི་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གངས་ ༡༡༩

༡༦ རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དྲང་གསལ་བའི་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་། ཤོག་གངས་ ༡༩༡

༡༧ རྒྱལ་རབས་དེ་བཟེར་དཀར་པོ། ཤོག་གངས་ ༤༡

༡༩ བྱ་དང་རྩ་གྲུ

རྒྱ་ནག་དང་དྲུག་པ་བཏུལ་ཚུལ་ནི། དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་ཐེང་བས་མཐའི་
 རྒྱ་དང་དྲུག་པ་ལོག་ཏུ་བཏུལ། མོ་སར་སྐང་ལ་ལྷག་གི་ལག་པ་རྩོན་པ་བཅིགས་
 པ་ལ་འཛེགས་ནས་རྒྱའི་མཁར་ཡབ། མཆིལ་བའི་རྟེ་ལ་མེ་བཏགས་པ་བཏང་
 བས་རྒྱ་ཡུལ་མེར་བཏང་སྐད། དེ་བས་བོད་ལ་བཀའ་རིན་ཆེ་བར་གྲགས། ཞེས་
 གསལ་བ་ལྟར་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་ནག་དང་བྱང་ཕྱོགས་དྲུག་པ་བཅས་དབང་དུ་བརྩམས།

ཉེ་ལོ་ལྷ་མོ་།

འདྲ་ལྡན་ཡང་དེ་སྐབས་བོད་ཀྱི་མངའ་འབངས་སུ་ཡོད་ཚུལ་ནི། གཉིན་
འདྲ་ལྡན་། མཛོ་སུམ་གྱི། ཉ་གཉི་དགས་པོ། ཀོང་པོ། ཟུང་པོ་ཀུན་ངོ་ཀྱང་།
ལོག་། ཅེས་པས་མཐུན་པར་འགྱུར།

༤༥ ཁུ་གར་རྩོུ་གས་བྲམ་བེེ་ཡུལ།

शुभारम्भः शुभाशासनं भवति

जिस समय नेपाल में शिवदेव और अण्डर्वर्मा शासन कर रहे थे, नेपाल के उत्तरी पड़ोसी तिब्बत का अभ्युत्थान हो रहा था। छठी षती ई० के अन्तिम पाद और सप्तमी षती के प्रारम्भ में उस देश के बिखरे हुए कवीलों को नाम-रि-स्त्रोङ्ग-त्येन नामक नरप ने एकता के सूत्र में आबद्ध कर एक वृत्तिपाली राज्य की स्थापना की। कह जाता है कि उसके पास एक लक्ष सैनिक थे जिनकी सहायता से उसने ‘मध्य भारत’ (जिससे तिब्बत साहित्य का आषट्ट विहार तथा पूर्वी उत्तर प्रदेश से था) पर आक्रमण किया था।

ཞེས་པའི་དོན་བརྒྱས་ན་འདི་

༡༥ དཔལ་པོ་གཙུག་སྒྲེང་གི་ཚེས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མོག་གུངས་ ༡༩༡

༣༽ ལེ་ཡུལ་ནས་རྒྱུད་པའི་པོད་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིའི་རྣམ་ཐར་མོག་རྩེ་ལ་ལས། མོག་གུངས་ ༥༡

३ प्राचीन नेपाल का राजनीतिक और संस्कृतिक इतिहास लेखक श्रीराम गोयल, एम.ए., पी.एच.डी., पृष्ठ ९६
 पञ्चमः प्रश्नः १७

ལྟར། བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ། ཞི་བ་ལྷ་ཁུ་ཞེས་པའི་དཔེ་དེ་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱད་པ། འོད་ཟེར་གོ་ཆ་
 འཕྱུག་པའི་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོ་བཟུང་བའི་སྐབས་ཡིན་ཞིང་། བྱང་ཕྱོགས་
 པོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་མེན་ཏུ་ནས་སྒྲོབས་འབྱོར་ཅན་ཞིག་རེད། གནའ་རི་སྤོང་
 བཅན་ཞེས་པའི་རྒྱལ་པོ་དེས་རང་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་སྒྲོབས་ཆེན་ཞིག་བཟོས་པ་
 རེད། རྒྱལ་པོ་དེ་ལ་དམག་འབུམ་ལྷག་ཅུ་མ་ཡོད། དམག་དབུང་གི་དྲག་པོའི་
 སྒྲོབས་ཤུགས་ཀྱིས། མཐམ་མའུ་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དབུས་དང་། འུ་མའུ་མ་
 གར། ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་བཅས་ལ་དྲག་པོས་དབང་བསྐྱར་
 བྱས་པ་རེད་ཅེས་གསལ་བས་རང་ཅག་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནམས་ལ་མ་
 གྲགས་ཀྱང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནམས་ལ་གྲགས་
 ཞིང་། འདི་ལ་དཔག་ན་བལ་ཡུལ་ནི་དེ་སྐབས་པོད་ཀྱི་ཆབ་འབངས་སུ་ཡོད་པར་
 ཁོར་མ་ཆག་དེ་སྐབས་པོད་ཀྱི་དམག་བལ་ཡུལ་གྱི་ལམ་རྒྱུང་འཛུབ་ཟེར་བ་དེ་
 བརྒྱད་ནས་ཡོང་བར་ངེས། ཏུ་ཕུང་ལ་མའུ་མ་གར་མའུ་མ་གར་མའུ་མ་གར་མའུ་མ་
 ཟེར་བ་དེ་སྤོང་ཀྱི་དུས་པོད་དང་རྒྱ་ནག་སོགས་རྒྱ་གར་མ་གར་མའུ་མ་གར་མའུ་མ་
 དང་ཆོས་འཆོལ་བའི་ཕྱིར་དུ་ཡོང་བའི་ལམ་རྒྱུང་འཛུབ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་པར་སེམས། དེ་བ་
 ཟེར་དཀར་པོ་ལས་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐྱེ་སྐྱེ་ཅུ་མ་ལ་བལ་ཡུལ་དབང་དུ་བརྒྱས་
 རྒྱལ་ཡོད་ནའང་། གནའ་རི་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐྱེ་སྐྱེ་ལ་པོད་ཀྱི་ཕྱི་ནང་གཉིས་
 ཀ་ནས་སྤོང་འབངས་ནམས་ཀྱི་ལོ་གསལ་ཡུལ་ཁམས་མ་བདེ་བ་བྱུང་རྒྱལ་ཡོད་
 ནས་འབྱུང་བའི་རྒྱལ་རབས་ལས་མཆིན་པར་འབྱུང་ལ། དུས་ཕྱིས་སྤོང་བཅན་
 སྐམ་པོས་བསྐྱར་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་བཤད་ཐུབ། བལ་ཆེར་བལ་ཡུལ་

དང་ཕྱི་གར་བཙས་ལ་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷ་པའི་སྤྲོད་གྱི་བརྒྱ་ཕྱག་ཐ་མ་གཉིས་དང་བརྒྱ་
ཕྱག་དྲུག་པའི་བརྒྱ་ཕྱག་དང་པོའི་ནང་གང་རུང་ཞིག་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་
འཛིག་ཐུབ། འོན་ཀྱང་ཕྱིས་འབྱུང་མཁས་པ་ནམས་ཀྱིས་འདིའི་སྐོར་དབྱེད་གཞིར་
མཛད་རིགས་སོ།

དབའ་དབྱེ་ཆབ་སོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་ལ།

ཆབ་སྤྱི་དེ་གནམ་ལས་མཐོ།

དབྱེ་ཆོག་དེ་རི་བས་བཙན་ཏེ།

ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ནི་དོན་ལ་གནས་པ་སྟེ་དེ་སྐབས་ཀྱི་གར་ནག་དུ་གྱུ་
སུམ་རྩ་ཁང་ཁྱེད་སོགས་སྟོབས་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་མ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་མཆན་
སྟན་པའི་གྲགས་པ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་ནམས་ཀྱི་ཁྲོད་ན་ཁྱབ་འདུག་པས་
ང་ཆོས་ཤེས་དགོས་པའི་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཤིག་གོ།

བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་བྱས་ཤིང་ཆེ་བའི་སྤྲོད་པོ་དང་ཡུལ་གྱི་མི་དྲག་ནམས་
ལ་བྱ་དགའ་བསྐྱེད་པ་ནི། སྤྲོད་མུང་ཙེང་སྤྱི་བྱས་ཤིང་སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་འབངས་
ཁྱིམ་སྟོང་དང་ལྷ་བརྒྱ་ཐམ་པ་བསྐྱེད། དབའ་དབྱེ་ཆབ་(གུང་ཆོན་)ས་ཀི་སེང་
འབངས་ཁྱིམ་ཆེན་སྟོང་ལྷ་བརྒྱ་ཐམ་པ་བསྐྱེད། མཚོན་འགྲོན་པོ་ལ་ཁྱིམ་ཆེན་
སྟོང་ལྷ་བརྒྱ་བསྐྱེད། ཆེས་པོ་ནགས་སེང་ལ་ཁྱིམ་ཆེན་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ཐམ་པ་
བསྐྱེད། (འདི་བཞི་སུམ་རྩའི་མི་དྲག་རེད་) ཡང་སུམ་རྩའི་མི་དྲག་ཁྱེད་པོ་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱ་
ཅེས་གཙང་རྒྱལ་ཁྲོད་པོ་སྤྱོད་སྤྱོད་བསྐྱེད་དེ་གཙང་པོ་དེ་ཁྱིམ་ཉིས་ཁྲི་ཐམ་པ་བཙན་
པོར་ཕུལ་བ་(གུང་ཆོན་བྱས་)སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱ་ཅེ་རང་ལ་བསྐྱེད། གཞན་ཡང་ནང་

སྒོན་སྤྲུལ་སྤང་ཞེས། ཆོ་སྤྲོད་ནགས་སེང་། མུང་ཅོང་སྐྱ་སོགས་ཡོད་པར་བཤད།

ཡང་བཙན་པོ་འདིའི་རིང་ལ་རྒྱ་ནག་ནས་སྤྲོན་གྱི་སྒོར་དང་ཅིས་གྱི་སྒོར་སོགས་སྤངས་པས་པོད་དུ་ཤེས་རིག་ཀྱང་ཐོག་མར་འདི་དུས་བྱུང་ལ། དེ་ཡང་དཔའ་པོ་གཙུག་ཕྱེད་གིས་རྒྱ་ནག་ནས་ཅིས་དང་སྤྲོན་དབྱེད་སྤངས། ཞེས་དང་། ཆལ་པའི་དེབ་དམར་ལས། “འདིའི་རིང་ལ་རྒྱ་ནག་ནས་ཅིས་དང་སྤྲོན་བྱུང་” ཞེས་སོགས་རྒྱལ་རབས་རྣམས་ལས་དེ་ཙམ་ལས་གཞན་གང་ཡང་གསལ་བར་མ་བྱུང་བས་ཕྱིས་འབྱུང་མཁས་པ་རྣམས་ནས་ཞིབ་པར་ཁྲུངས་འཆོལ་བར་མཛད་རིགས་སོ། །

གསུམ་པ། བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེའི་ཆད།

གནམ་རི་སྤྲོད་བཙན་དེ་ཉིད་སྐྱ་ཆེ་རིང་ཐུང་རོབ་ཙམ་དཔའ་དབྱེ་ཆབ་གྱི་བྱུང་བ་ལས་ཉོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཡབ་སྙུག་རི་གཉན་གཟིགས་གྱི་སྐྱ་ཆེའི་སྤྲོད་ལ་དཔའ་དབྱེ་ཆབ་འཕན་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཕན་ཟིང་པོ་ཇེ་ལོ་ལོག་སྟེ། པོད་ཇེ་སྙུག་རི་གཉན་གཟིགས་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཏེ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཙན་སྐབས་གྱུང་སྒོན་བྱས། སྤྲོད་བཙན་སྐམ་པོས་རྒྱལ་སྤྲོད་སྤྲོད་སྐབས་དཔའ་དབྱེ་ཆབ་དང་སྤྲོན་དུ་དབྱེ་མནའ་བཞེས་རྒྱལ་སོགས་ནས་ཕྱོགས་ཙམ་ཉོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན་དཔའ་དབྱེ་ཆབ་མི་ཐོག་གཅིག་པུའི་རིང་ལ་ཡབ་སྙུག་རི་གཉན་གཟིགས་གྱི་སྐྱ་ཆེའི་སྤྲོད་དང་། གནམ་རི་སྤྲོད་བཙན་གྱི་སྐྱ་ཆེ་ཕྱི་ལོ།

༡༥ དཔའ་པོ་གཙུག་ལག་ཕྱེད་པའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ ༡༢༡

༡༦ ཆལ་པའི་དེབ་དམར། ཤོག་གངས་ ༡༤

སྤྲོད་བཅན་སྐྱམ་པོས་སྤྱིད་སྤྱོད་བའི་སྐབས་བཅས་རྒྱལ་ཐོག་གསུམ་གྱི་བྱུང་བ་
ནམས་གསལ་བས། དབྱི་ཚབ་དང་པོ་འཕན་པོའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཟིང་པོ་རྩེའི་ཡུལ་
གྱི་མི་དྲག་ཡིན་ཚུལ་ལ་དཔག་ན་ལོན་སོན་པ་ཉི་ཤུ་ཙུང་གངས་སམ་སུམ་རུ་སོ་ཡས་
མས་ཤིག་ཡིན་པར་ངས། དེས་ན་སྐྱག་རི་གཉན་གཟིགས་དང་གནམ་རི་སྤྲོད་
བཅན་སྤྲོད་བཅན་སྐྱམ་པོ་བཅས་ཀྱི་བར་འཆོ་ཐུབ་པར་བརྟེན། འཛིག་ཉེན་ཡོངས་
གྲགས་མང་ཆེ་བ་ལོན་དུག་རུ་རེ་གངས་བདུན་རུ་དོན་གངས་སྐྱག་ཐུབ་པར་དཀའ་
བས་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་སྐྱེ་ཆེ་རིང་མཐའ་ལ་ཁྲ་བརྩུང་གངས་སམ་དུག་རུ་རེ་
གངས་སྐྱག་བཞུགས་མེད་པར་བཤད་ཐུབ། བཅན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱལ་སྤྱི་
ཀྱང་ལོ་སུམ་རུ་བཞི་བརྩུ་སྐྱག་བསྐྱངས་མེད་པར་སེམས།

དབའ་དབྱི་ཚབ་སྐོར་ཡིག་རྙིང་ལས།

དེར་བྱུང་དང་དབའ་གཉིས་ཟིང་པོ་རྩེ་ལ་སེམས་ལོག་སྟེ། མཁར་
འབྲིང་བ་སྐྱག་ཅེར་བཅན་པོ་སྤྱུ་རྒྱལ་སྐྱག་བྱ་གཉན་གཟིགས་
ལ་སྤྱོད་བར་བྱས། མནའ་ཐོ་ཡང་ཆེར་བཅད་དོ།

ཞེས་སྐྱག་རི་གཉན་གཟིགས་ཀྱི་སྐབས་དང་། སྤྲོད་བཅན་སྐྱམ་པོའི་སྐབས་
ཡིག་རྙིང་ལས།

རྩོན་ཆད་ངའི་ཡབ་ཀྱི་རིང་ལ་དབའ་ཉི་རེ་དང་དབྱི་ཚབ་
ཁྱོད་གཉིས་ཆབ་པ་རོལ་ཚུལ་རོལ་གྱི་དགྲང་སྒོན་བཞུགས་
པ་ལ་བསམས་པ་ལས།

༡༥ དབ་ཐེར་དཀར་པོ། ཤོག་གངས་ ༥༩

༡༦ དབ་དཀར། ཤོག་གངས་ ༩༥

ཞེས་དང་ཡང་སྤྱི་བཙན་སྐབས་ཡིག་རྙིང་ལས།

བཙན་པོས་བཀའ་བརྒྱལ་བ་ནི། དབྱི་ཆབ་མོ་བ་ཉེ་བས།

**གུམ་ན་དུ་ར་ཁུང་བཙན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཐུག་བདར་ཏེ་
ཅིགས་པར་གནང་།**

ཞེས་སོགས་ནས་མཐུན་པར་འགྱུར་རོ། བོན་གྱི་བརྟན་ཅིས་དང་རྒྱལ་
རབས་དུ་མའི་ནང་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་ས་མོ་མྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༤༧ ལ་འཁྲུངས་
ཞེས་གསལ་བ་ནི་དོགས་གཞི་ཆེ་བ་འདུག་སྟེ། གནམ་རི་སྤྱི་བཙན་དང་སྤྱི་
བཙན་སྐམ་པོ་གཉིས་ཀྱི་མཆོན་ཟུར་ནས་དངས་ཏེ་སྤྱི་བཙན་ནམ་བཙན་པོ་སྤྱི་
བཙན་ཞེས་གསལ་བ་མང་བ་དང་། གཞན་ཡང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་
གནམ་རི་སྤྱི་བཙན་དང་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་གཉིས་ལ། **མོན་བཙན་རྩུན་
དང་ཁྱི་ཚུན་རྩུན་བཙན།** ཞེས་མཆོན་སྤྱི་ལོ་ཉེ་ནས་འདྲ་བས་བཙན་པོ་
འདི་གཉིས་ཀྱི་འཁྲུངས་ཆེས་ནོར་བ་ཡིན་སྟེ། གནམ་རི་སྤྱི་བཙན་ས་མོ་མྱང་
ཕྱི་ལོ་ ༡༤༧ ལ་ཁྱུང་འཁྲུངས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན། སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་མེ་
མྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༡ ལ་འཁྲུངས་པར་དེང་དུས་ཀྱི་མཁས་པ་ནམས་ལ་ཚུད་མེད་
ཡངས་གྲགས་ལྟར་ངོས་འཛིན་མཛད། འདི་སྐབས་ཡབ་རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྤྱི་

༡༥ རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་གངས། ༡༥

༡༦ རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གངས་ ༡༡༡

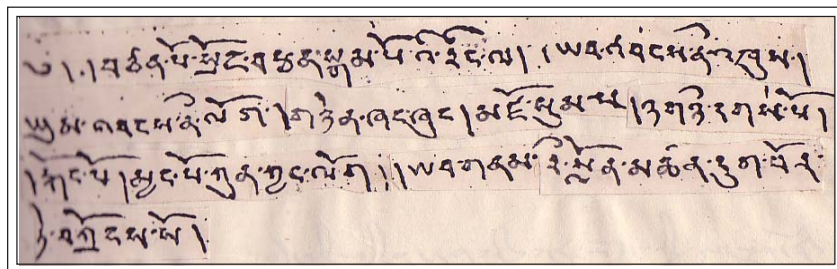
༡༧ ཡང་དེའི། ཤོག་གངས་ ༡༡༢

༡༨ དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ལས། ལྷག་པར་འགོས་ཀྱིས་ས་མྱང་ཕྱི་ལོ་ཉེ་ནས་ཐོར་སྤོང་མའི་ས་མྱང་དུ་བྱས་སྤྱི་བཙན་དགའ་ལོ་
བརྒྱད་ཅུ་ཙ་གཉིས་བཞུགས་པར་གསུངས། ཞེས་དང་ཡང་། སྤྱི་བཙན་དགའ་གངས་བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་ལ་ཐེབས་དུས་
གོང་ཇོ་བག་མར་ཐེབས། ཞེས་དང་ཡང་། སྤྱི་བཙན་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་ལྷག་བཞུགས་ཟེར་མཁན་ནམས་ཀྱིས། རྒྱལ་པོ་
དགའ་ལོ་དོན་དགའི་སྐབས་རྒྱ་བཟའ་བག་མར་བཞེས་སོ་བྱ་བ་འདི་འདྲུམ་བག་ཅུང་ཟད་དང་བཙས་ཁས་ལེན་དགོས་པ་རྒྱུ་
ཏུ་མེད་ལ། ཞེས་དགག་པ་མཛད་ནས་མེ་མྱང་ལ་འཁྲུངས་པར་གཏན་འཁེབས་མཛད། གཞན་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་སོགས་
ལས་ཀྱང་ཞེས་པར་འགྱུར་རོ། ཤོག་གངས་ ༡༠༧

བཅན་དགྲུང་གྲངས་ཞེ་དགྲུང་དེ་ནས་ལོ་བཅུ་གསུམ་པར་བྲིས་ཤེབས་པའི་སྐབས་
དེ་ཉིད་གཤེགས་པར་སྤོན་གྱི་རྒྱལ་རབས་རྣམས་ཞལ་མཐུན་པས་དེ་སྐབས་གནམ་
རི་དགྲུང་གྲངས་དུག་ཏུ་རེ་གཅིག་ཏུ་ཤེབས་པའི་ལོ་དེ་ཉིད་ལ་མོན་དུག་གིས་སྒྲི་
བཀོངས་པའང་ཡིན་སྟེ། འོན་ཀྱང་རྣམ་དཔྱད་ཅན་རྣམས་ནས་དཀོངས་པའི་
དབྱེད་གཞིར་མཛད་རིགས་སོ། །

བཞི་པ། བཅན་པོ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་གྱི་གཤེགས་ཚུལ།

ཐོད་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འཛམ་གླིང་རིལ་པོ་འདྲིའི་ཐོག་ཐོག་མར་རྒྱ་བསྐྱེད་མཛད་
མཁན་གཙོ་བོ་བཅན་པོ་དེ་ཉིད་གྱི་སྒྲི་ཆའི་འཕེན་པ་རྩོགས་ཚུལ་ནི། སྤོན་གྱི་རྒྱལ་
རབས་རྣམས་སུ་སྤྲོད་བཅན་དགྲུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞེས་པའི་སྐབས་སྒྲི་གཤེགས་
ཟེར་བ་ཅམ་ལས་མི་འབྱུང་ནའང་། སྤོན་གྱི་ཡིག་རྟིང་རྣམས་ལས་འདི་ལྟར་འབྱུང་
སྟེ། བཅན་པོ་སྤྲོད་བཅན་སྐམ་པོའི་རིང་ལ་ཡུམ་འབངས་ནི་ལོག་གཉིན་ཞང་
ཞུང་། མཛོ་སུམ་ལྷ། ཉ་གཉི་དྲགས་པོ། ཀོང་པོ། ལྷང་པོ་ཀུན་ཀྱང་ངོ་ལོག་
ཡབ་གནམ་རི་སྤོན་མཚན་ལ་དུག་པོར་ཏེ་བཀོངས་སོ། ཞེས་གསལ་བ་དང་།

རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས་ཡབ་གནམ་རི་སྤྲོད་བཅན་གྱིས་སྤོན་པོ་གསར་བ་

ནམས་ལ་ཕྱིས་མཐོང་བྱས་པར་བརྟེན། སློན་པོ་རྣམས་པ་ཡབ་ཀྱིས་པོ་ལྟོ་པོ་
དུག་དང་། ཡུམ་གྱི་སློན་པོ་གསུམ་བཅས་མ་དགའ་ནས་བཙན་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་སྦྱད་
ལ་ཡབ་འབངས་དང་ཡུམ་འབངས་ནམས་ངོ་ལོག་ དུགས་པོ། ཀོང་པོ། བྱང་
པོ་བཅས་ཕྱོགས་བཞི་ནས་དམག་ལངས་ཏེ་འབྲུགས་པ་བྱུང་། གནའ་རི་སློན་
བཙན་ལ་སློན་པོ་ཞིག་ནས་དུག་སྟེར་ནས་བཀྲོངས་ཞེས་དང་། དེབ་ཐེར་དཀར་
པོ་ལས་སྐྱེ་ཆེ་རིང་དུ་མ་ཐུབ་པར་མངོན། མཐར་མོན་དུག་གིས་བཀྲོངས་ཚུལ་
འོག་དུགས་ལ། ཞེས་པ་ལྟར་སྐྱེ་ཆེ་མཐར་མ་ཕྱིན་པར་སློན་པོ་གསུམ་རྣམས་གཉིས་
ཀྱི་དབར་ཕྱག་དོག་གིས་སློན་པོ་ཞིག་ནས་དུག་ཕྱུལ་ནས་ས་མོ་ཐང་ཕྱི་ལོ་ ༤༣༧
བོད་ཀྱི་ལོ་ ༡༥༤ སངས་རྒྱུས་འདས་ལོ་ ༡༡༡༡ ལོར་སྐྱེ་ཆེ་མཐར་མ་
ཕྱིན་པར་སྐྱ་གཤེགས།

དེ་ལྟར་སློན་པོ་ནམས་ནས་ཕྱོགས་རིས་སུ་བཙད་པས་ནང་འབྲུགས་བྱུང་བ་
དང་བཙན་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་མ་བརྟན་པ་སོགས་ཀྱིས། བོད་ཀྱི་ཁབ་སྟོབས་ལྷགས་
ཉམས་ཀྱང་དུ་གྱུར། བོད་ཀྱི་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀར་ཡོད་པའི་ཀྱུ་ཕྱན་ནམས་ངོ་
ལོག་སྟེ་སེལ་བྱར་གྱུར། མཐའི་ཀྱུ་ཕྱན་སུམ་རྒྱ། ཀྱ་ནག་ རྩོ་ཕྱོགས་བྲམ་
ཟེའི་ཡུལ་བཅས་དང་བལ་པོ་སོགས་ངོ་ལོག་ནས་རང་རང་གི་སྤྱོད་བསྐྱངས་ནས་
སེལ་བྱར་གནས། ཕྱིས་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོའི་སྐབས་བསྐྱར་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་
པར་ངེས་སོ། །

བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་བང་སོ་(རྟ་ཁང་)དེའི་མིང་དུ་གྱུང་རི་སོགས་དཀར་ཞེས་
གྲགས་པ་དེ་བྲི་བཟུང་གི་བང་སོའི་གཡས་སུ་ས་འབྱར་གྱི་བཞི་ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད་ཅེས་

༡༥ ཀྱུ་ལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ ཤོག་གངས་ ༤༢

བཤད། བང་སོ་གྲུ་བཞིར་བཅིགས་པ་འདི་དུས་སྤོལ་བྱུང་ཞེས་གསལ་བས། ཨི་
 ར་བ་ཀྱི་འེ་ནང་ཡོད་པའི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་རོ་ཁང་ཡང་གྲུ་བཞིར་བཅོ་བ་སོགས་
 མཐུན་པས་འདི་དག་གི་བར་དུ་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཡོད་སྟེ་སྟེ་མ། འོན་ཀྱང་རྣམ་
 དཔྱད་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དབྱེད་པ་མཛད་རིགས་སོ། ཞེས་པ་འདི་ནི་གནམ་རི་
 སྤང་བཙན་སྐབས་ཀྱི་བྱུང་བ་རགས་ཙམ་བཅོད་པའོ། །

ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཅན་གྱི་ པོ་ལོ་ཀྱིས།

པོ་ལོ་ཀྱིས་རབས་ལོ་གསུམ་པ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་
པ་ཅན་གྱི་པོ་ལོ་ཀྱིས་ལ་དཔྱད་པ།

ཡ་སྐྱབས་ཇེ་གེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་དཔེ་བཅུས་གནང་བའི་
ཆོས་ཀྱི་སྐུ་བརྙན།

ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤྱང་
བཅོན་སྐམ་པོ།

[illegible]

དང་པོ། ཆོས་རྒྱལ་གྲོང་བཙན་སྐམ་པོ་སྐུ་འཁུངས་ཚུལ།

ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤོང་བཅན་གླམ་པོ་རྒྱ་ནག་པམ་གྲི་ཚུན་ཐུན་བཅན། ཞེས་
འཕོད་པ་དེ་ནི་དྲུག་ཡུལ་ཁེ་རྩ་སའི་གར་ཕྱོགས་སུ་མེ་ལེ་སུམ་ཙུ་མོ་

༡༣ རྒྱལ་ཡིག་ཚང་ནང་གསལ་བའི་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་འོང་། མོག་གུངས་ ༡༩༧

ལྷ་དང་ཕྱེད་ཀྱི་སར། བརྒྱ་མ་གྱི་ཆུ་ཞེས་པའི་ཉི་འདབས་སུ་བརྒྱ་མ་ལོ་བྱང་
མི་འགྱུར་བྱམས་པ་སྤྱིང་བྱ་བར་སྐྱེ་འབྱུངས། བཙན་པོ་དེ་ཉིད་སྐྱེ་འབྱུངས་པའི་
ལོ་ཆོགས་ལ་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་ནམས་ཀྱིས་སྤང་ཡིན་པར་བཞེད་པ་མཐུན་ནའང་
ལོ་ཁམས་མི་མཐུན་པ་གིན་ཏུ་མང་བ་ཞིག་ཡོད། བྱ་སྟོན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ།
པའ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྱེད་བ། འཇམ་དབྱངས་
བཞེད་པ། སུམ་རྩ་མཁན་པོ། ཆེ་པ་ཀུན་དགའ་དོ་རྩེ། རྒྱུ་ལྷོ་ཆང་སོགས་
དང་། དེ་དག་གི་རྩེས་སུ་འབྱུང་བ་མདོ་སྤྱད་ཆོས་འབྱུང་སོགས་དང་། རྟག་
པར་དེད་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པ་མཁས་མཆོག་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་དང་རྟག་
རྩ་ཕུན་ཆོགས་བཀྲ་ཤིས་སོགས་ཀྱིས། མེ་མོ་སྤང་བྱེ་ལོ་ ༢༡༥ པོད་རྒྱལ་ལོ་
༥༤༤ སངས་རྒྱུས་བྱ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་ ༡༡༢༡ ལ་འབྱུངས་པར་བཞེད།
གཞན་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ་དང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་རིན་པོ་ཆེའི་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་
སྤྱད་བྱངས་དང་བེ་དཀར་སོགས་སུ། ས་མོ་སྤང་བྱེ་ལོ་ ༥༢༩ ལ་འབྱུངས་
པར་བཞེད་པ་སོགས་སྤང་ཡིན་པར་ཐམས་ཅད་ཞལ་མཐུན་ཞིང་། མེ་དང་ས་
གཉིས་བཞེད་ཚུ་ལ་མི་མཐུན་ལ། མེ་སྤང་དང་ས་སྤང་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ལོ་བཞི་
བཅུ་ཞེ་བདུན་ཅུ་མ་ཡོད། སྤྱིར་ལོ་ཁམས་བཀོད་པའི་སྐབས། རྒྱ་གིང་མེ་ས་
ལྷགས་ཞེས་གོ་རིམ་བཞིན་འབྱུང་བས་མེ་དང་ས་གཉིས་ཁམས་གཤིབས་ཏེ་ཡོད་
པས་ནོར་བ་ཡིན་སྤྱིད། ཡང་ན་ལོ་རྒྱུས་མ་དག་པ་ཞིག་ལ་བཞེན་པ་ཡང་ཡིན་
སྤྱིད། འོན་ཀྱང་བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱ་བལ་གྱི་བཟའ་གཉིས་ཁབ་ཏུ་བཞེས་
པར་བཞེན། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཡབ་སོ་སོའི་རྒྱལ་སྤྱིད་བསྐྱུངས་པ་དང་། འབྱུངས་

༡༥ དག་རྒྱུན་འགའ་ཤས་ལ། མལ་གྱི་རིན་ཆེན་སྤྱིང་དང་། ཨེ་ལྷ་རྒྱ་རི་སོགས་སུ་འབྱུངས་ཚུ་ལ་ཡོད་ནའང་མ་དག་
རྒྱུན་འཇགས་ཀྱི་དག་ཏུ་སེམས། འོན་ཀྱང་ས་གནས་དེ་དག་ཏུ་གཙན་པོ་རེ་སྐྱེ་འབྱུངས་ཡོད་པར་ངས།

གཤེགས་ཀྱི་ལོ་ཁམས། ཡུལ་དེ་དང་དེའི་རྒྱལ་རབས་ནམས་སུ་གསལ་བ་ལས་
འདི་ལྟར་ཤེས་ནུས་ཏེ། དཔེར་ན། རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཨོའི་ཡབ་ཐང་ཐེའུ་ཏུང་།
ས་མོ་ཉ་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩ ལོར་འབྲུངས་པས་ན། སྤང་བཅན་གྱི་འབྲུངས་ལོ་ས་མོ་
ཐང་དེ་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་ཅུ་དགའི་རྗེས་སུ་ཡིན་པ་དང་། འདིའི་སྐས་མོ་ཀོང་ཨོ་ཁབ་
ཏུ་བཞེས། བལ་བཟའི་ཡབ་འོད་ཟེར་གོ་ཆས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥ ལོ་ནས་ ༢༤༠
བར་སྤིང་བསྐྱུངས་པས་གོང་གི་ས་ཐང་དེ་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་ཅུ་དུག་གི་རྗེས་སུ་སྤིང་
བསྐྱུངས་པ་ཡིན་པས་ས་ཐང་མ་ཡིན་པར་མཁྱེན་ནུས་ཤིང་ལྷག་པར་རྒྱལ་
རབས་སྐྱེ་བ་མདོ་སྤྲད་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་“སྤང་བཅན་བརྒྱད་ཅུ་
ལྷག་བཞུགས་ཟེར་མཁན་ནམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོ་དགའ་ལོ་དོན་དགའི་སྐབས་རྒྱ་
བཟའ་བག་མར་བཞེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་འདྲུམ་བག་ཅུང་ཟད་དང་བཅས་ཁས་
ལེན་དགོས་པ་བརྒྱུད་ཏུ་མེད་ལ།” ཞེས་དང་ཡང་། ཀོང་ཨོ་བགྲེས་མོ་ལོ་
དུག་ཅུ་ལྷག་བཞེས་པ་ཞིག་བག་མར་འབྱོན་དགོས། ཞེས་སོགས་ལོ་ཁམས་
ཀྱི་ཐོག་མིག་མཐོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་གུང་བསྐྱིགས་ནས་དགག་པ་མཛད་པར་
མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས་རྗེས་པ་ཁྲུངས་ལྷན་ནམས་ལས་ཀོང་ཨོ་བོད་དུ་
བཤངས་པའི་ལོ་ཁམས་དང་བཅན་པོ་སྐྱེ་འདས་པའི་སྐབས་དགོངས་རྗེས་
མཆོད་འབུལ་ཞུ་བར་སྐྱེ་ཆབ་བཏང་བའི་ལོ་ཁམས་བཅས་གསལ་བར་འདུག་
པར་བརྟེན། མེ་མོ་ཐང་ཕྱི་ལོ་ ༢༡༧ ལོ་ཡིན་པ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་
གྱིས་གཏན་འཁེབས་མཛད་པ་འདི་བཞིན་ངས་པ་རྗེས་བྲུབ། དེས་ན་ཕྱི་ལོ་ ༢༡༧
བོད་རྒྱལ་ལོ་ ༧༤༤ སངས་རྒྱུས་འདས་ལོ་ ༡༡༢༡ ལོ་ལ་སྐྱེ་འབྲུངས།

གཉིས་པ། རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་ཚུལ།

ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་སྐུ་པོ་དེ་ཉིད་དགྲ་ལོ་བཅུ་གསུམ་བཞེས་པ་ས་མོ་
མའ་གི་ལོ་ལ་ཡབ་རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྤྱི་དབུས་ལ་ཐོན་པོ་ཞིག་ནས་དྲུག་པོར་བས་
སྐྱ་བཀོངས་པ་དང་བཙན་པོ་འདི་ཉིད་ཁྲིར་ཐེབས། ཕྱི་ལོ་ ༤༡༩ པོད་རྒྱལ་
ལོ་ ༡༥༤ སངས་རྒྱལ་ཕྱི་ལས་འདས་ནས་ལོ་ ༡༡༡༩ ལོ་ལ་འཁེལ། རྒྱལ་
པོ་ཁྲིར་གསོལ་བའི་ཚུལ་ཁྲ་འབྲུག་གི་རྒྱལ་པོའི་ལྟ་ཁང་ནང་གསེར་གྱིས་བྲིས་ནས་
ཡོད་ཚུལ་དཔའ་བོ་གཙུག་ཕྱེད་གི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ། མྱོང་རྟོག་མ་རིན་
པོ་ཆེས། རྩ་ལྷ་དགའ་ལྷན་འདིའི་དབང་བསྐྱར་རི་ལ་ལྷའི་ཚུས་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་
པོར་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན། ཞེས་གསལ་བས་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་སྐུ་པོ་ཁྲིར་
ཐེབས་མཛད་སྒོ་དེ་དགའ་ལྷན་དབང་བསྐྱར་རི་འདིར་གནང་བར་མངོན། ཀ་
ཁོལ་མ་ལས། མཐའི་རྒྱལ་པོ་ལོ་བཞི་ལོན་པ་གཅིག་གིས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་བཞིན་
དུ་སྤྱོད་ཞེས་ཐོས་ནས། མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་པོས་སྐྱེས་ལོ་ཏང་དུ་ལྷུལ། ཞེས་
སོགས་གཙུག་ལག་ཕྱེད་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་ལྷན་དུ་བཀོད་འདུག་
པ་དང་། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་བཞུན་ཅིས་སུ། དེ་ནས་སྤྱི་དབུས་
སྐུ་པོ་ལོ་བཅུ་བཞེས་པ་མེ་བྱི་ལ་རྒྱལ་སར་བྱོན་ཞེས་གསལ། ཞལ་གདམས་
ཀྱི་སྐོར་ལས་ཡབ་བཞུགས་དུས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་པོའི་ཚུལ་སོགས་གསལ་བས། འདི་

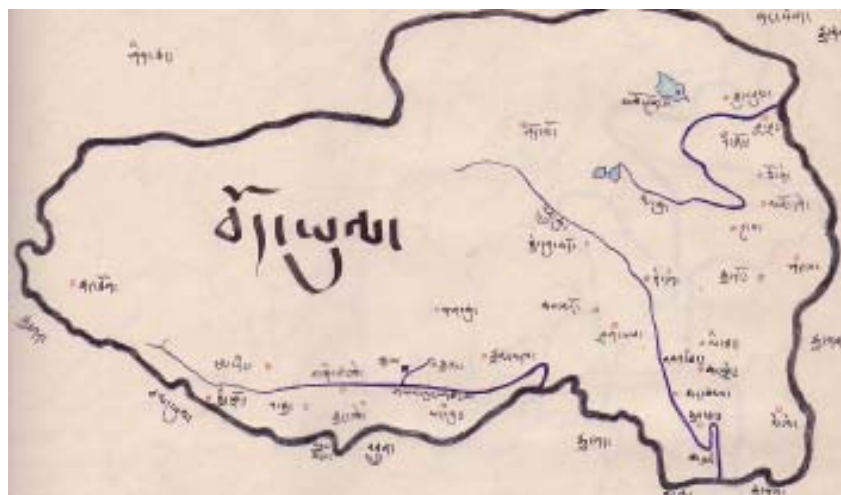
༡༥ ཞལ་གདམས་ཀྱི་སྐོར་ལས་ཡབ་གནམ་རི་བཞུགས་དུས་རྒྱལ་སྤྱི་དབུས་ཚུལ་གཙུག་ཕྱེད་རྒྱལ་རབས་སུ་བཀོད་འདུག་
ཤོག་གངས་ ༡༡༤

༡༦ མྱོང་རྟོག་མ་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་འབུམ་པོད་ཕྱི་མ། ཤོག་གངས་ ༤༡༩

༡༧ འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་བཞུན་ཅིས། ཤོག་གངས་ ༩

ནམས་ལ་དཔག་ཆོ། དགྲའ་ལོ་བཅུ་བཞེས་པ་མེ་བྱི་ལོར་ཡབ་བཞུགས་དུས་
 བྱི་འདོན་གྱི་མཛད་སྤྱོད་བསྐྱེད་སྤྱོད། ཡབ་རྒྱལ་པོར་དུག་པོར་བའི་ལོ་དེར་ཡབ་
 གྱི་བྱི་ལ་ཐེབས་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ཆོས་སྤྱི་གྱི་མཛད་འགན་དངོས་སུ་བཞེས་པར་
 བཤད་ཐུབ། དགྲའ་ལོ་བཞེས་པའི་སྐབས་རྒྱལ་པོ་ཞབས་འདུགས་པའི་དགའ་
 ལྷོན་ལྷ་བུའི་མཛད་སྤྱོད་བྱས་པར་ངེས། དཔེར་ན། བྱི་སྤང་ལྷུ་བཅན་པོ་
 ལོ་གཅིག་འཁོར་བའི་སྐབས་རྒྱལ་པོ་ཞབས་འདུགས་གྱི་དགའ་ལྷོན་མཛད་
 འདུག་པ་དེ་བཞིན་ཡིན་པར་སེམས་སོ། །

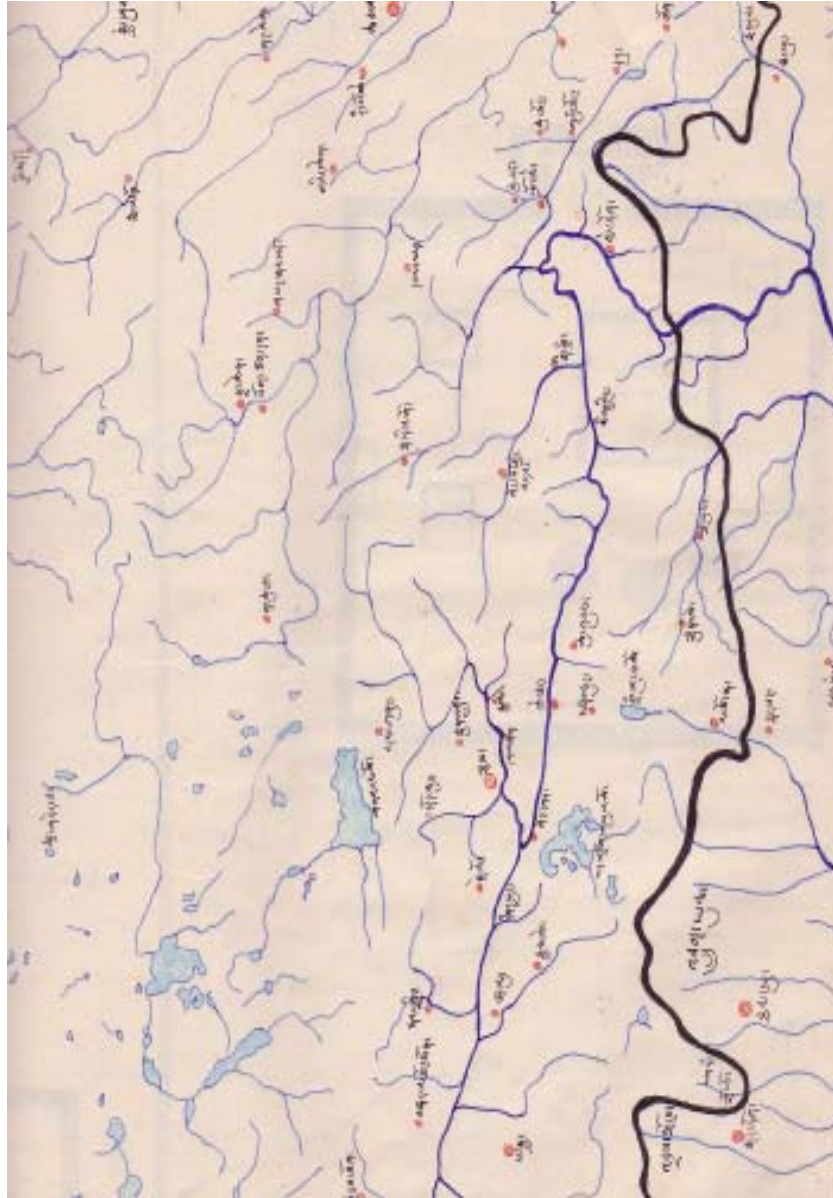
༧སྐྱབས་རྗེ་གི་དྲི་ཆེ་མཆོག་གིས་ཕྱག་བྲིས་མངའ་པའི་ས་བྲུལ་

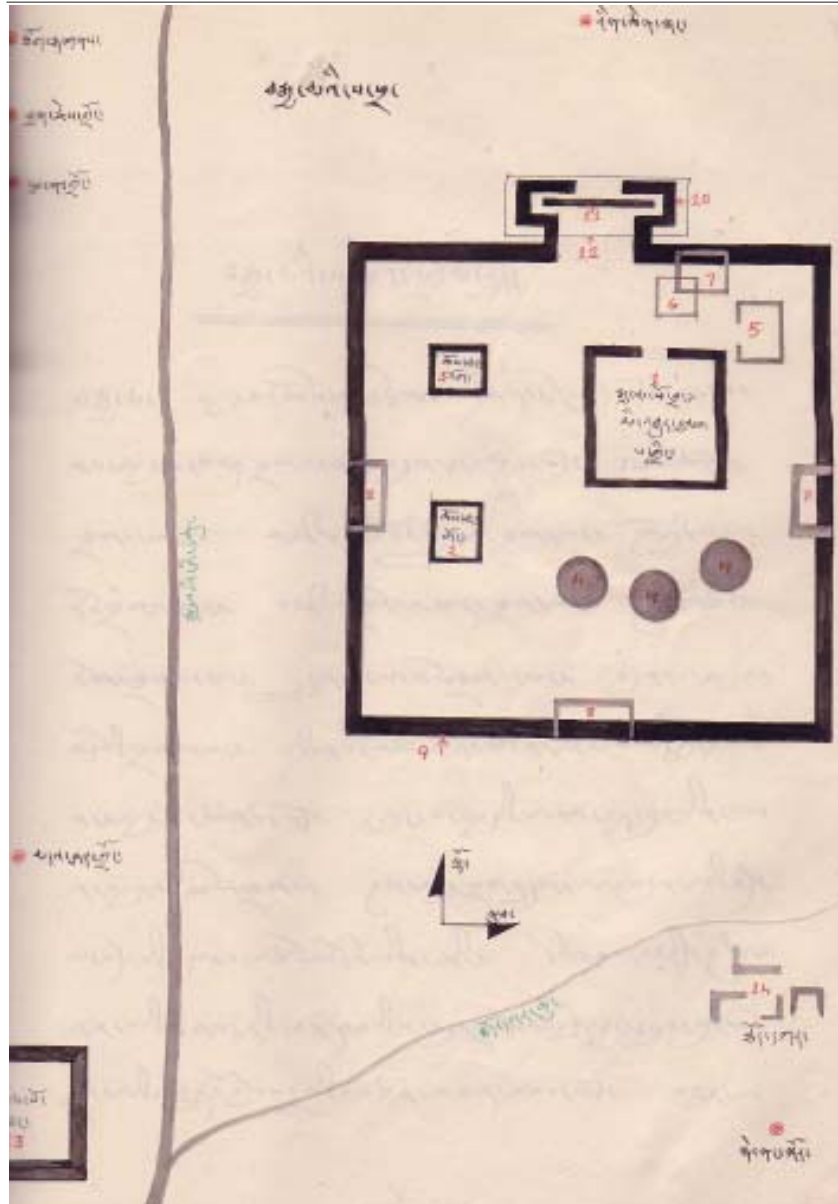
བོད་ཀྱི་ས་ཁྱུལ།

སྒྲིང་ཆེན་ཨེ་ཤི་ཡའི་ས་བྲ།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་རྒྱ་ས་ཁུལ་གྱི་ས་ཁ།

ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོའི་འབྲུང་ས་ཡུལ་བརྒྱུ་མའི་ས་བྲ།

བརྒྱ་མའི་ས་ཁའི་འགྲེལ་བཤད།

བརྒྱ་མ་ཞེས་པ་དེ་ལྟ་སའི་ཤར་ངོས་སུ་ཡོད། ལྟ་ས་ནས་བརྒྱ་མ་བར་སྐྱགས་ཁང་བདུན་དང་ཕྱེད་ཡོད། དང་པོ་ཆལ་སྐྱགས་ཁང་། གཉིས་པ་བསམ་འགྲུབ་སྐྱགས་ཁང་། གསུམ་པ་ཁ་རོ་སྐྱགས་ཁང་། བཞི་པ་སྤོང་མཁར་སྐྱགས་ཁང་། ལྷ་པ་གཙང་རྟོག་སྐྱགས་ཁང་། རྩལ་པ་ལ་མོ་སྐྱགས་ཁང་། བདུན་པ་བརྒྱ་མ་མདོའི་སྐྱགས་ཁང་དང་། འདི་ནས་མེལ་ཕྱེད་ཅམ་ན་རྩོམ་གྱི་ལུང་པའི་ནང་བརྒྱ་མ་ཆགས་ཡོད། ལུང་པ་བརྒྱའི་ཨ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་ན་བརྒྱ་མ་ཞེས་གྲགས། རྩོན་བརྒྱ་ཕྱག་རྩལ་པ་དང་བདུན་པའི་རྩོད་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་སྐབས་བཞི་དམ་དང་ལྷན་པའི་ལྷགས་རིས་བསྐྱར་བའི་ནང་དུ་སྤོང་ཁྱེར་དང་དབུས་སུ་ཕོ་བྲང་མི་འགྱུར་བྱམས་པ་གླིང་བཅན་མཁར་བཅས་ཡོད། བརྒྱ་མ་པ་ལྟ་དར་སྐབས་འདིར་བཀའ་གདམས་པའི་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཅམ་བཞུགས་པས་ན་ཕྱིས་སུ་བརྒྱ་མ་ཁྲི་ཁང་ཞེས་གྲགས། དུས་ཕྱིས་རྟོར་གོང་གར་གྱི་གནས་གཞི་གཙོ་བོ་བྱས་པས་དེང་སང་རྟོར་ཁང་ནས་རྒྱུད་འཛིན་བྱེད། ལྷ་སྐབ་པས། ལྟ་ས་ནས་བརྒྱ་མ་བར། མི་ལེ་བཙོ་ལྷ་ཅམ་ཡོད་ཚུལ་བཤད་འདུག་ནའང་། མི་ལེ་ལྷ་རེའི་མཆོམས་སྐྱགས་ཁང་ཡོད་པས་ལྟ་ས་ནས་མེལ་སུམ་རུ་སོ་ལྷ་དང་ཕྱེད་ཅམ་གྱི་སར་ཡོད།

༡༢ བརྒྱ་མ་ཕོ་བྲང་། ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་རྩལ་པ་དང་བདུན་པའི་སྐབས་ཡབ་རྒྱལ་པོ་བཅན་པོ་གནམ་རི་སྤོང་བཅན་དང་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོའི་རྒྱ་ཆེ་རྩོད་ཀྱི་བཅན་མཁར་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཕོ་བྲང་མི་འགྱུར་བྱམས་པ་གླིང་ཟེར་བ་དེ་ཡིན།

ཐོག་བརྟེན་པ་བཞི་ཡོད། བལ་བཟའ་ཡང་ཕྱི་བྱང་འདིར་ཁབ་ཏུ་བཞུགས་པ་རེད།
གཙུག་ལག་ཤང་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ། བལ་མོ་བཟས་
འདི་སྟུང་དུ། རྒྱལ་པོ་འདི་ཕྱི་བྱང་གི་ཕྱིར་མི་འབྱོན་པ་ནི་ཕ་རོལ་གྱི་དམག་ཆོག་པས་
ཤིག་ལ་འཛིག་པ་ཡིན་ཏེ། དམག་གིས་མི་རྗེ་བའི་ཕྱིར་ཕྱི་བྱང་(པོ་ཏུ་ལ་)ཞིག་
བྱ་དགོས་ཞེས་པ་ལྟར་དམར་པོ་རིའི་ཕྱི་བྱང་རྗེས་སུ་བཞེངས་རྒྱུ་ཡིན་པར་བརྟེན་
བཞུགས་གནས་ཀྱི་ཕྱི་བྱང་འདི་རང་ཡིན་པར་སེམས།

༡༥ ཆོས་ཁང་གོང་། འདི་ལྟ་ཁང་ཞིག་ཡིན། དེང་སང་ཡང་འབྲི་གུང་
སངས་རྒྱལ་དཔོན་གྱི་རྟེན་མཁར་ཞིག་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཆོས་ཁང་འདི་སྟོན་དུས་
ནས་ཡོད་པར་སེམས།

༡༦ ཆོས་ཁང་འོག་འདིའི་ནང་རྟེན་གཙོ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐུ་བྱང་
པར་ཅན་ཞིག་ཡོད། ཅེའི་ཇོ་བོ་དང་འདི་གཉིས་ལས་ལྷག་བོད་ཡུལ་ན་མེད་ཅེས་
གྲགས་གཙུག་ལག་ཤང་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ། རྒྱལ་པོ་
རྟེན་ཏུ་ཡི་དམ་གྱི་དྲུང་དྲུ་བཞུགས་ནས་མཆོད་པ་དང་ཉིང་རེ་འཛིན་མཛད། སྐུ་
སངས་དང་ཅེ་དགའ་སོགས་མི་མཛད་པ་ལ། བལ་མོ་བཟས་འདི་སྟུང་དུ་ཞེས་
པ་ལྟར། ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོའི་བྱགས་དམ་གྱི་རྟེན་སྤྱན་རས་གཟིགས་
ཀྱི་སྐུ་འདི་ཉིད་ཡིན་པར་མཛོན།

༡༧ མཆོད་རྟེན་གསུམ། སྟོན་གྱི་སྐུ་ཆེན་དམ་པ་ནམས་ཀྱི་གདུང་རྟེན་
ཡིན་སྟེ། ཡང་ན། སྟོན་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་འགའ་ཤས་ཀྱི་བང་སོ་ཕྱིས་སུ་དེའི་རྟེན་
མཆོད་རྟེན་བཞེངས་པ་ཡིན་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཁྲུང་ས་ལྷན་གང་ཡང་མ་རྟོག་

༥༥ བྲིམས་ཁང་། འདི་ནི་བཅན་པོ་བཞུགས་དུས་ཉེས་ཅན་ནམས་གཙོན་
དུ་འཇུག་སའི་བྲིམས་མུན་དུ་གྲགས།

༥༦ ལྷན་དཀར་ཤོད། དེང་སང་འདིར་ལྷན་དཀར་ཤོད་ཅེས་གྲགས་ལ།
ཡིག་རྒྱུང་ལས་ཐོབ་བྱང་ལྷན་དཀར་ན་འབྲུག་གི་ལོ་ལ་ཞེས་གསལ་བའི་ལྷན་དཀར་
དེ་ཡིན་ནམ་དཔྱད་གཞི།

༥༧ དག་པོ་སྤྲིང་། སྤྲོན་བཅན་པོ་བཞུགས་པའི་སྐབས་དག་པོའི་དཔྱད་
དམག་འཛོགས་པ་དེ་ཡིན་ནམ་དཔྱད་གཞི། ཁྲུངས་མ་རྟེན།

༥༨ ཕྱགས་རིའི་རྟེང་གི་ཁང་པ། ཕྱོགས་གཞན་གསུམ་དུ་བཅན་པོའི་རྒྱའི་
སྤང་ཆ་དང་གོང་བྱེད་སོགས་སྤང་སྒྲིབ་ཀྱི་དམག་མི་ནམས་བསྟན་ས་ཡིན།

༥༩ ཕྱགས་རི། ཕྱགས་རི་ཐོག་བཙེགས་གསུམ་དང་ཅིག་ཞེང་ཆེ་ལ་མཐའ་
སྒྲོར་ཉེ་གྲུ་བཞི་འཛིགས་རམས་ཅན་ཞིག་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་མཁར་རྫོང་
རྒྱེད་པ་ནང་བཞིན་ཡོད་འདུག།

༦༠ རྒྱ་སྒོ། རྒྱ་སྒོ་གཅིག་ལས་མེད། སྐམ་ས་གཞི་མཐོ་བ་ཡོད། རྒྱ་སྒོ་
ཞེང་དང་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད། དམག་འབྲུགས་སོགས་བྱུང་སྐབས་གནམ་དོ་དང་
བྲེ་མ་ཆ་པོ་དབྱུགས་སར་གྲགས་པ་སོགས་སྒོ་རྟེང་དུ་ཡོད། སྒོ་སྤང་དམག་མི་
སྤྲོད་ས་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་རྫོང་སྒོ་ནང་བཞིན་ཡོད།

༦༡ སྒོ་བཀག་ཅིག་པ། རྒྱ་སྒོའི་དཀྱིལ་དུ་ཅིག་པ་ལེབ་རིང་ཞིག་གིས་མཐའ་
བསྒྲོར་ནས་ནང་དུ་འགྲོ་དགོས། ཕྱིའི་དམག་སོགས་འཛིགས་པ་ཡོང་སྐབས་

དག་ནམས་སྒོ་བྱར་འཇུག་མི་ཐུབ་པ་དང་དམག་མི་ནམས་ཡིབ་ནས་སྒོ་ལ་འཛིང་
ཐ་མ་བྱེད་ས་ཡིན་པར་ངེས།

༡༧༥ རྒྱགས་པ་སྤོད་ས། རྒྱ་སྒོའི་ཡང་སྤོང་དུ་སྤོན་གྱི་དུས་རྒྱགས་པ་ནམས་
བསྐྱད་སར་གྲགས་པ་ཞིག་ཡིད། བཅན་པོའི་དུས་དྲག་པོའི་དམག་ལ་མེད་དུ་
མི་རུང་བ་བཞིན། མོ་མ། རྒྱགས་པ། སྤན་པ། དཔའ་བོ་བཅས་དགོས་པའི་
རྒྱགས་པ་ནམས་བསྐྱད་ས་ཡིན་ཆོད་འདྲ།

༡༧༦ རྒྱལ་པོ་ཁང་། ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོ་སྐྱེ་འབྱུངས་སར་གྲགས་
པ། ཁང་པ་ཐོག་བཅེགས་ཁྲ་ཙམ་ཡིད། དེང་སྐབས་ཉེན་གཙོ་བོ་ཆོས་རྒྱལ་
གྱི་སྐྱེ་དང་། རྒྱ་བཟའ། བལ་བཟའ། སྤས་མང་སྤོང་མང་བཅན་གྱི་སྐྱེ་ཞིག་
བལ་བཟའི་འགྲམ་དུ་ཡིད། (གཏམ་རྒྱན་ལ། སྐྱེས་པའི་ཨ་མ་རྒྱ་བཟའ་ཡིན། །མ་སྐྱེས་ཨ་མ་
བལ་བཟའ་ཡིན། །སྐྱེས་དྲིན་ལས་གསོས་དྲིན་ཆེ། །གསུངས་ནས་བལ་བཟའི་འགྲམ་དུ་ཕྱེབས་ཞེས་གྲགས།)

དེང་སང་ཉ་སྤོང་བརྒྱད་གསུམ་ལ་ཡུལ་མི་ནམས་དེར་སོང་ནས་མཆོད་འབུལ་བྱེད།
གོང་གི་གཏམ་རྒྱན་ལ་དཔགས་ན་རྒྱ་བཟའ་ལ་སྤས་ཤིག་བྱུང་ངམ་སྤས་པས།
གཏམ་རྒྱན་ཡིན་ཞེས་ཅིས་མེད་དུ་འདོར་མི་རིགས་པར་དཔྱད་གཞིར་ངེས།

༡༧༧ ཐོད་དཀར། སྤོན་གྱི་དུས་གནས་འདིར་ཨ་མེའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡིད་
པར་གྲགས་ལ། གཏམ་རྒྱན་ལ། སྤོན་འདིར་ཨ་མེ་ཞིག་ལ་གྲོད་དུ་མ་ཞིག་སྐྱེས་
པ་ལྟས་ངན་དུ་མཐོང་ནས་ཚུར་བསྐྱར་བ་བརྒྱ་མའི་ཤིང་ཚུད་འདྲེས་མཆོམས་
ནས་ཆངས་པའི་སྐུལ་པ་པོ་རོག་ཅིག་གིས་པ་བོང་ཞིག་གི་སྤོང་དུ་བཏོན། གྲོད་
དུ་མ་དེ་ཁ་ཕྱེ་བས་བྱེད་ཞིག་བྱུང་བ་དང་ཡིག་དྲུག་གསུང་བཞིན་ཡིད། དེ་སྐབས་

ལྷ་ས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལམ་འགྲུལ་བའི་ཆོང་དཔོན་ཞིག་གིས་མཐོང་ནས་འབྱེད་བས་ང་
འདིར་ཞོག་ཅེས་གསུང་བའི་ས་གནས་རྒྱལ་ཁང་དེ་ཡིན་པར་གྲགས་པས་ཆོས་
རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དེ་ལྷ་ས་འཁྲུངས་ཞེས་བཤད་སྟེ་ལོ་ལྟ་གྱི་འདི་ལ་
དཔག་ས་ན་ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དེ་ཉིད་བྱིས་ནང་གི་སྐས་མ་ཡིན་པར་
གནམ་རི་སྤང་བཅན་གྱི་བྱི་ལྷག་ཡིན་སྟེ། རྒྱུ་དུས་ཐོད་དཀར་ཞེས་པའི་བཙུན་
མའི་དགོན་པའམ་གྲོང་ཞིག་འདིར་ཡོད་ཆོད་དང་། བཅན་པོའི་ཡུམ་འབྲུ་བཟའ་
ཐོད་དཀར་ཞེས་པ་འདི་ནས་ཡིན་པར་སེམས།

༡༥༥ བརྒྱ་མའི་ཤིང་ཁུ། བརྒྱ་མའི་ཤིང་ཁུ་ནི། བརྒྱ་མའི་གཞུང་དུ་རྒྱག་
ཅིང་། ཁུ་དེ་རྫོ་ནས་བྱང་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཐོད་དཀར་ནས་ཡོང་བའི་ཁུ་རྒྱང་དུ་ཞིག་
ཀྱང་དེར་འདྲེས། མཐར་ལྷ་སའི་སྤྱིད་ཁུ་དང་འདྲེས།

༡༥༦ ཅོག་ལྷ། ཅོག་ལྷ་ཞེས་པ་འདི་དང་རྒྱལ་པོ་ཁང་གཉིས་ལ་གཞུང་ནས་
མགོན་པོ་བ་གཏོང་སྟེ་ལོ་ལྟ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་པ་མ་ཐོས།

གོང་གི་བརྒྱ་མའི་སྤྱིད་ཁུ་ལོ་རྒྱུས་མང་ཆེ་བ་བརྒྱ་མ་རང་ནས་ཡིན་པའི་དགོན་ལྷ་གྲ་བཙོན་འགྲུས་རྒྱལ་མཚན་དང་
གྲ་ཐོ་བཟང་བུམས་པ་གཉིས་ནས་ཐོས་པ་དང་གཞན་ཕྱོགས་དེར་རྒྱུས་ཡོད་ནམས་ལ་བྲིས་པའོ།

གསུམ་པ། བལ་བཟའ་ཁབ་དུ་བཞེས་ཚུལ།

བལ་བཟའ་ཁྲི་བཙུན་ཁབ་དུ་བཞེས་ཚུལ་ནི། པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ནམས་སུ་འདི་ལྟར་འབྱུང་སྟེ། རུབ་ཕྱོགས་བལ་པོའི་ཡུལ་གྱི་གོང་ཁྲེར་ཡ་འབྲུལ་འགལ། ཞེས་པ་ན། བལ་རྒྱལ་ས་མ་འབྲི་ཤོ་ཞེས་པའི་སྤྲས་མོ་ཁྲི་བཙུན་བྱ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་རྒྱུར་ཐུགས་མོས་གནང་བ་བཞིན། སློན་པོ་ཐོན་མི་སམ་མོ་ཏཱ་ས་སྟེ་དངས་པའི་སློན་པོ་བརྒྱས་གཙོས་བྱས་པའི་སྐྱེ་ཆབ་ཆོགས་པ་ཞིག་བལ་ཡུལ་དུ་བཏང་། ཐུག་རྟེན་དུ་གསེར་གྱི་དོང་ཙེ་སྟོང་། ལུ་རྟེན་དུ་གསེར་ཕྱེ་བྲེ་གང་། རིན་དུ་མིའི་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ལྷའི་རིན་པོ་ཆེའི་ཕ་བཏབ་པའི་བྱ་བ་བཅས་བསྐྱར། དེ་སྐབས་བལ་ཡུལ་དེ་པོད་ཀྱི་འོག་དུ་ཡོད་ཆོད་འདྲ། བཀའ་ཡིག་རིམ་པ་གསུམ་བསྐྱར་ཡོད་ཚུལ་ཞིབ་པར་རྒྱལ་རབས་གཞན་དག་དུ་གསལ་བས་འདིར་མ་བྲིས།

རྒྱལ་དབང་ཁུ་པའི་རྒྱལ་རབས་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་ཁྱུ་དབྱངས་སུ། རྟེན་སྐལ་དུ་བྱུ་ལུ་ནི། བྲམས་པ་ཆོས་འཁོར། ཅན་དན་གྱི་སྒྲོལ་མ་ནམས་ཇོང་སྐལ་དུ་སྐྱར་ཅིག་དེ་ལྟར་མི་བྱེད་ན་ཡུལ་འདིར་ཁབ་ཅན་གྱི་ཕོ་བྲང་འདེབས་སོ། ཞེས་གསུངས་པས་རྟེན་སྐལ་ནམས་ཀྱང་པོད་རང་ནས་རེ་འདུན་ཞུས་ཚུལ་གསལ། གང་ལྟར་རྟེན་སྐལ་ནམས་ཀྱང་བསྐྱར་འདུག་བལ་ཡུལ་དང་མང་ཡུལ་གྱི་བར་ཇོན་ཤིང་ཡང་པའི་བར་དུ་བལ་པོའི་སློན་པོ་དུ་མས་སྦྱེལ་མ་མཛད། ལམ་འཕྲང་ཤིན་དུ་བགོད་དཀའ་བ་ནམས་ལ་ཇོངས་སྐལ་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་ནམས་བྲང་ལ་བསྦྱེད། ལྷ་གཙོས་ཁྲི་བཙུན་ཞབས་ཀྱིས་བྱོན། འདིའི་ལམ་འཕྲང་བགོད་དཀའ་བ་དེ་བལ་ཡུལ་དང་སྦྱིད་གོང་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཡོད་པའི་ལམ་འཕྲང་དེ་ཡིན།

མང་ཡུལ་ནི་སྤྱི་ལོ་གྲོང་གི་ཕྱོགས་ལ་ཟེར། བལ་བཟའ་དང་ཇོ་བོ་གཉིས་སྤྱི་ལོ་གྲོང་
 བརྒྱད་ནས་པོད་དུ་ཕྱེབས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡུལ་དེ་ཆོའི་མི་ནམས་ཀྱི་ཁ་རྒྱན་དུ་
 འདུག མང་ཡུལ་ནས་སྤྱི་ལོ་གཉིས་མཛོམས་དཀར་པོ་རེས་གདན་དྲངས། ལྷ་གཅིག་
 ཁྱིམ་བཅུ་དྲུ་དཀར་པོ་ཞིག་བཅེབས། རེན་པོ་ཆེ་ནམས་ཏེ་བརྒྱ་ལ་བཀལ་ནས་
 དེ་དང་ལྷན་དུ་བལ་ཡུལ་གྱི་བཟོ་བོ་མཁས་པ་དུ་མ་དང་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་གསུང་མང་
 པོ་བཅས། ཕྱི་ལོ་ ༤༩༩ ཟླ་པོ་འབྲུག་ པོད་རྒྱལ་ལོ་ ༡༥༧ སངས་རྒྱུས་མུ་ངན་
 ལས་འདས་ནས་ལོ་ ༡༡༡༤ ལོར་པོད་དུ་ཕྱེབས། ཤིང་པོ་ཏེ་པོད་རྒྱལ་ལོ་ ༡༤༡
 ཕྱི་ལོ་ ༤༩༤ སངས་རྒྱུས་མུ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་༡༡༡༥ ལ་ཁབ་དུ་བཞུགས།
 བལ་བཟའ་ཁྱིམ་བཅུ་ནས་རེ་འདུན་བཏོན་པ་བཞིན། ཕྱི་ལོ་ ༤༩༤ ལོར་པོ་བྲང་
 དམར་པོ་རེ་ལ་པོ་ཏུ་ལ་བཞེངས། དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༤༩༧ ལ་གཙུག་ལག་ཁང་
 མང་བཏོང་། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་བརྒྱན་ཅིས་ལས། ས་མོ་ཕག་གི་ལོར་
 བལ་བཟའ་སྤྱི་ན་བདག་མཛད་ནས་ལོ་ཐང་གི་མཆོ་བསུབས་ནས་ར་ས་འཕུལ་སྒྲུང་
 བཏབ་ཅེས་གསུངས། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ནང་འདི་ལྟར་གསལ་ལྟེ། कुछ विद्वानों
 का मत है कि नैपाल पर हर्षवर्धन का अधिपत्य स्थापित हो गया था परन्तु
 प्रस्तुत सामग्री की छानबीन से यह मत सत्य नहीं जान पड़ता । इसके विरूद्ध
 यह विदित होता है कि नैपाल के ऊपर तिब्बत का प्रभाव अत्यधिक था और
 अपुवतर्मन् ने अपनी कन्या विवाह षक्तिमान तिब्बती नरपति स्राग - वसन
 गम्पो (लगभग ६२९-५० ई०) के साथ था । , རོན་བསྐྱར་ན་འདི་ལྟར། མཁས་
 པ་ཁ་ཅིག་གི་འདོད་ཚུལ་ལ། དགའ་བའི་ལྷ་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྐབས་
 ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྤྱི་བཞེས་པ་རེད། ཡིན་ཡང་དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་
 ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་དེ་ཉིད་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་དེ་བདེན་པར་མི་སྒྲུང་སྟེ། དེའི་

༡། प्राचीन भारत का इतिहास, लेखक : डॉ० रामाणकर त्रिपाठी पं० २३७
 རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གྲངས་ ༡༩༢

638

五、

35

लेखक श्रीराम गोयल ।

བར་དུ་ཡིན་སྟེ། ཡར་རྒྱས་འགོ་བ་དང་ལྷན་གཅིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
ནས་ལེགས་བཤད་ཀྱི་མཆན་མ། སྤང་བཅན་སྒྲུབ་པོ་ནས་འོད་ཟེར་གོ་ཆའི་ (བོད་
སྐད་ལ་ འཕུའམ་གྱི་དོན་ཡིན་) སྤང་མོ་ཁྱིམ་བཅུན་ཁྱིམ་ཉེར་ཅན་མ་དང་
ལྷན་དུ་ཆང་ས་བརྒྱབ་པ་རེད། སྤང་མོ་དེ་ཉིད་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་འཇམ་དཔལ་
ནང་བཞིན་སྒྲུབ་ཆོག་པའི་སངས་རྒྱུ་ཀྱི་བརྒྱན་བཅོས་རྣམས་དང་བཟོ་རིག་
མཁས་པ་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་བྱིན་པ་རེད། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་
ཡར་རྒྱས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རེད། ཁྱིམ་བཅུན་ཉིད་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་
ཀྱི་ནང་ཤིན་ཏུ་ནས་གལ་གནད་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད། ལྷག་པར་རྩེ་
བཅུན་སྒྲོལ་མ་ལྷང་ཁུའི་སྤྱལ་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད། བོད་ཀྱི་བརྒྱན་བཅོས་
ལོ་ལྔ་མཁའ་མཁའ་ལེ་ནང་ནས་ཤེས་ཀྱི་འདུག དེའི་ནང་ལ་བལ་ཡུལ་བོད་ཀྱི་མངའ་
འོག་ཏུ་ཡོད་པར་བཤད་འདུག ཅེས་གསལ་བས་འདི་དག་ལས་བལ་བཟའི་ལོ་རྒྱུས་
རོབ་ཅམ་མཁའ་པར་འགྱུར་ལ་བྱིས་སྤྱོད་རྒྱུས་ཞིབ་པར་ཁྲུང་ས་འཆོལ་བ་རྒྱལ་རབས་
མཁའ་པ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་གོ།

བཞི་པ། རྒྱ་བཟའ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཚུལ།

རྒྱ་བཟའ་གོང་འོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཚུལ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༥ ལོར་གོང་མའི་
མོན་པོ་ཐུན་ཏེ་ལྷ་ཕྱིར་ལོག་སྐབས་གོང་མའི་སྤང་མོ་ཞིག་མནའ་མར་གསོལ་
རས་ཞུ་བ་དང་སྒྲགས་དངོས་སྒྲེས་འབུལ་མཁན་སྤྱོད་ཆ་བཅིག་བཏང་འདུག དེ་
སྐབས་དུ་གྲུ་ཡང་གོང་མའི་སྤང་མོ་ཞིག་གསོལ་རས་ཞུ་བར་འཁྱོར་འདུག་པས་
དེ་ཞུས་མ་ཤེས་ཀྱང་གོང་མས་ཞལ་བཞེས་མ་བྱུང་བར་སྤྱོད་ཆ་ཕྱིར་ལོག་གིས་

གནས་ལུགས་ནམས་བཅན་པོ་ལ་ཞུས་པས། བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་ཐུགས་ཁྲིས་
ནས། ཏུ་གཉི་ཐོག་དམག་དྲངས་ཤིང་། དེ་ནས་སུམ་རྩ་དང་མི་ཉག་བཅས་
ལ་དམག་དྲངས་ནས་མངའ་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས། དེ་ནས་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་དམག་
ཁྲི་ཉི་ཤུ་ཙམ་ཁྲིད་ནས། **སུན་ཀྲུ**ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་བཅན་འདྲུལ་བྱས་
ནས་འབྱོར་སྐབས་གསེར་གྱི་ཆོག་གཅིག་གི་གཙོས་གསེར་གྱི་དངོས་ཆས་མང་
པོ་བསྐྱར་ནས་སྐྱ་ཆབ་གཅིག་སྒར་ཡང་གོང་མའི་སྤྲས་མོ་གསོལ་རས་ཞུ་བར་
བཏང་། གལ་སྲིད་གོང་ཇོ་མ་གནང་ཆེ་རྒྱུ་མངའ་ཁུལ་ནང་དམག་འདྲེན་གྱི་
ཡིན་ཞེས་གསུངས། དམག་དཔོན་ཡིའུ་ལན་བྱ་བས། དམག་ཁྲི་ལྔ་ཁྲིད་ནས་
གསང་ཐབས་ཀྱིས་མཆན་མོ་བོད་ཀྱི་དམག་སྒར་དུ་སྒྲོ་བྱར་གྲོལ་འཛིང་བྱས་པས་
བོད་དམག་སྟོང་ཙམ་བསད་པས་འཛིགས་སྒང་སྤྱེས་ནས་དམག་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་
ཏེ། སྤོན་པོ་མགར་སྟོང་བཅན་ལ་གསེར་སྒང་ལྔ་སྟོང་ཐམ་པ་དང་ལྷའི་གོས་རིན་
ཐང་བྲལ་བ་ཞིག་དང་། ཕྱག་རྟེན་དུ་གསེར་གྱི་དོང་ཙེ་བརྒྱ་ལྷགས་རིན་པོ་ཆེ་
མང་པོ་བསྐྱར་ནས་སྤྲས་མོ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བག་མར་གསོལ་རས་ཞུ་བར་འབྱོར་
པས་གོང་མ་ཤིན་ཏུ་མཉེས་ནས་མགར་སྟོང་བཅན་ལ། གོང་མའི་ཆ་མོ། **ལང་**
ཡང་གོང་ཇོ། ཞེས་པ་མནའ་མར་གནང་ཡང་མ་བཞེས། ཏུན་ཤིང་གོང་ཇོ།
(མཆོན་ལོ་པོ་ལྔ་ལྔ་) ཞེས་པ་མནའ་མར་གཏོང་རྒྱུ་ཁས་ལེན་བྱས། དེ་སྐབས་བོད་
ཀྱི་བཅན་པོ་ནས།

དང་པོ།   སངས་རྒྱུས་ཤུག་ཐུབ་པའི་སྐྱ་ཇོ་པོ་རིན་པོ་ཆེ་རྟེན་
              སྐལ་དུ་དགོས་ཚུལ་དང་།

གཉིས་པ།   བོད་ལ་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆེད་ནང་ཆོས་
              དར་བྱེད་བྱ་རྒྱ།

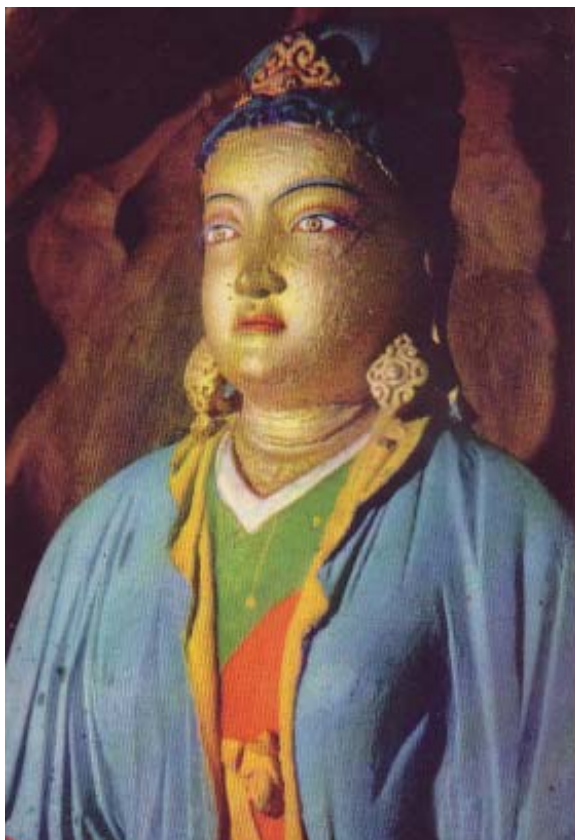
གསུམ་པ། བོད་ལ་ཡི་གེ་མེད་སྐབས་ཡི་གེ་གསར་བཟོ་བྱ་རྒྱུ་
 དང་མི་མང་ལ་སྒྲིབ་གསེབ་བྱེད་རྒྱུ། བཙན་རེ་འདུན་
 བྱས་པ་བཞིན་ཡགོང་མ་ཐང་ཐེ་ཙུང་གི་སྤྱི་མོ་དང་ལྟན་དུ་རྒྱ་ནག་ནས་ཡི་གེ་ལ་
 མཁས་པའི་ཤེས་ཡོན་ཅན་འགའ་ཤས་ཡིག་འབྲིར་དང་། རྒྱ་ཡིག་དག་ཀྱང་འགའ་
 ཤས་དང་ཇོ་བོ་རིན་པོ་ཆེ་བཙན་གནང་བར་ཐེབས་སྐྱེལ་དུ། ཅང་ཤུ་ཤང་ཏུ་
 ཅང་ཟེར་བ་བཏང་བ་བཞིན་བོད་ཡུལ་དུ་ཐེབས་པའི་སྐབས་སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོ་
 དམག་དང་བཙན་མ་ཚུའི་མགོ་མཚོ་སྐུ་རང་སྤྱོད་རང་(མདོ་སྐད་མཚོ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་)ཞེས་པར་
 མངལ་སྐབས་ཕན་ཚུན་པ་བྱ་ལྟ་བུའི་མངའ་སྤྱོད་སྤྱོད་པར་དུ། དེ་ནས་སྤྱི་བཙན་
 རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དུ་ཕྱིར་ཐེབས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ལུགས་མངོན་སྲུག་ཅན་
 དེར་ཐུགས་འཕྲུགས་ཏེ་ཆས་གོས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་མངའ་། མི་དྲག་གི་སྤྱི་མོ་སྐྱམ་
 རྒྱུ་ནག་དུ་རྒྱ་ཡིག་དང་སྐད་དག་སོགས་སྤྱོད་བར་བཏང་། ཀོང་ཇོས་རེ་འདུན་
 ལུས་པ་བཞིན་བཞུགས་གནས་ཀྱི་མཁར་ཞིག་གསར་དུ་བསྐྱུན། འདི་ནི་ལུགས་
 པོ་རི་ཡིན་པར་སེམས་ཏེ། བྱི་སྤྱོད་ལྟུང་བཙན་པོའི་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་སྐུ་ཆ་བ་
 ཆེངས་འཇོག་དུ་ཡོང་བའི་ཆོག་ཐོའི་ནང་། ཤིའི་རྗེ་ལུའུ་མེད་ཞེས་པའི་ས་རྒྱ་ལ་
 ཨེ་ཁུང་བཏོད་ནས་ལམ་བཟོས་ཡོད། ལམ་དེ་ཅིང་དྲོང་ཀོང་ཇོའི་བཞུགས་གནས་
 མིས་ཀུའུ་ཡི་བར་རེད། ཅེས་གསལ་བས། ལྷ་ས་ཁུལ་དུ་ལུགས་པོ་རི་དང་ཅེ་
 པོ་དུ་ལ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་རི་ལ་ཨེ་ཁུང་བཏོད་པའི་ལམ་ཡོད། མ་ཟད་ཕྱིས་སུ་
 ལུགས་པོ་རི་འདིར་སྐྱོན་ཅིས་སྒྲིབ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་སྤྱི་གནས་ལྟ་བུ་བྱེད་སྤྱོད་ཡོད།
 འོན་ཀྱང་གང་ཡིན་ཞིབ་པར་མ་ཤེས་པས་དབྱེད་པར་འཆལ།

གཙུག་ཕྱིར་གི་རྒྱལ་རབས་སོགས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་རྣམས་ལ་སྤྱོད་

པོ་མགར་ནས་རིག་པ་འགན་ཚུལ་སོགས་གསལ་ནའང་ཀྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་
ནམས་སུ་མི་སྤང་བར་མངོན།

ཀོང་ཇོའི་སྐུ་དབྱིབས་ནི། འདི་ལྟར་ངེས་ཏེ་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཐེང་བའི་
རྒྱལ་རབས་སུ། ཁ་བྱད་ལེགས། མི་ཆེ་མི་ཆུང་། བེར་བདུན་བརྟེན་གསུལ་གྱི་ཕྱི་
མར་དྲི་མ་ཆགས་ཙམ་གསོལ། སྐུ་མདོག་སྣོལ་དམར་མདངས་ཆགས་པ། དཔལ་
བར་ལེ་ཁྲིའི་ཐིག་ལེ་ཡོད། སོ་དཀར་ལ་ཆགས་དམ་པ། རྒྱུག་མ་འཇམ་པ་ཨོག་
ཞོ་ཡོད་ཅེས་སོགས་གསལ་བས་རོབ་ཙམ་མཁྱེན་པར་འགྱུར་ལ།

སྐུ་པར་འདི་ནི་པོད་དུ་
ཡོད་པའི་རྒྱ་བཟའ་
ཀོང་ཇོའི་སྐུ་བརྟན་
ཞིག་ཡིན། པར་འདིའི་
རྒྱབ་ཡིག་ཏུ་པོ་ཏུ་ལའི་
ནང་དུ་ཡོད་པའི་ཀོང་
ཇོའི་སྐུ་བརྟན་དང་
ཐང་ཐེ་ཙུང་གི་སྤྲུལ་
མོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོར་
སྤོང་བཙན་སྐུ་པོ་
ནས་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་
རེད་ཅེས་འཁོད་འདུག།

ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ་གསེར་གྱི་ལྷ་ཤྲུག་ཕུ་ནི་དང་། བཟོ་སྐྱ་བཅོ་བརྒྱད་གྱི་དཔེ་དང་སྐྱན་དབྱེད་ཆེན་མོ། ཅེས་གྱི་སྤྱོད་ཐང་བརྒྱད་ཅུ། ལ་ཕུག་དང་ཉུང་མའི་ས་བོན་ནམས་བོད་དུ་བསྐྱམས་ཡོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་སྤང་། ལྷ་སར་དང་པོར་ཕེབས་སྐབས་བལ་བཟས་ཕུག་དོགས་གྱིས་ལྷ་ཁང་བཅིག་དུ་མ་བརྒྱག་པའི་ཚུལ་སོགས་རྒྱལ་རབས་ནམས་སུ་གསལ་བས་འདིར་མ་བཀོད།

གཞན་ཡང་། མདོ་སྤེལ་དང་དཀར། དཀོན་མཆོག་རིན་པོ་ཆའི་སྤྱན། འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེ་དོག་གཟུངས་བཞི་ཡང་བོད་དུ་སྤྱན་དྲངས་ཚུལ་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་བསྐྱན་ཅེས་ལས་བཤད། གཙུག་ལག་ཕྱེད་པའི་རྒྱལ་རབས་སུ། མགར་གྱིས་ཀོང་ཇོ་སྤྱན་འདྲེན་དཀའ་བའི་སྤྱིང་ནད་དུ་ཡོ་བྱད་སོགས་མ་བསྐྱལ། ཇོ་དང་མཇལ་དུ་མ་བརྒྱག་པར་ཆེ་བ་གཅིག་བཞག་པས་ཀོང་ཇོ་ཕྱིར་སྤྲོག་པར་དགོངས་པ་ན་མགར་གྱིས་གྲོས་སྐབས་པར་བྱ་བ་སོགས་སྤང་། ཞེས་དང་། ཡང་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ལས་ཡོངས་གྲགས་ལོ་རྒྱུས་སུ་མགར་གྱིས་གཡོ་བྱས་ནས། ཀོང་ཇོ་ཇོ་དང་མཇལ་མ་བརྒྱག་པར་ཡུན་རིང་འགོར་ཚུལ་བྲིས་པ་རྒྱ་མཚན་ཅན་དུ་འདུག ཅེས་སོགས་གསལ་བ་དང་། ངག་རྒྱན། མགར་གྱིས་ལོ་གསུམ་རིང་ལ་ལམ་དུ་ཅི་འགོར་བྱས་ཚུལ། ལམ་དུ་ཀོང་ཇོ་ལ་བྱ་བྱང་བ་གི་བའི་ས་གནས་དེར་གྲོང་ཡོད་པ་ལ་གི་གྲོང་ཞེས་ཐོགས་པ་དེ་དང་སང་འབའ་པའི་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་ཚུལ་དང་། གཞན་ཡང་ངག་རྒྱན་ལ། ང་རྒྱ་ནས་ཡོང་ནས་ལོ་དགུ་སོང་། །རྗེའི་ཞལ་རས་མ་མཇལ་ལོ་དགུ་སོང་། །ཞེས་སྦྱོ་སྦྱ་བྱངས་ཚུལ་སོགས་ལ་དཔགས་ན་རྒྱན་རིང་ཙམ་ཞིག་མཇལ་དུ་མ་བརྒྱག་པར་གོར་མ་ཆག་དེབ་དཀར་དུ་སྤྱན་གྱི་ཡིག་རྒྱུང་དྲངས་པ་བཅན་མོ་སྤྱན་ཅང་ཀོང་ཇོ་མགར་སྤྱོད་བཅན་ཡུལ་བཟུང་།

१) प्राचीन नेपाल का राजनीतिक और संस्कृतिक इतिहास प्र० ६७ लेखक श्रीराम गोयल ।
 मयायुयकुयःरवस। मेणःशरस। १२

१) प्राचीन नेपाल का राजनीतिक और संस्कृतिक इतिहास प्र० ६७ लेखक श्रीराम गोयल ।
 मयायुयकुयःरवस। मेणःशरस। १२

ལྷ་པ།   བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བརྒྱུད་བུ་མ་ཚུལ།

རྒྱལ་སྤྱོད་གས་པ་ལ་ཡུལ་གྱི་ཐོག་པོ་དང་གྲིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ་ནི། བལ་
 ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་ནང་འཁོད་གསལ་དོན་བསྐྱུས་ན་འདི་ལྟར། བལ་ཡུལ་གྱི་
 རྒྱལ་པོ་འོད་ཟེར་གོ་ཆ་ འཕྱུག་མའི་ཟེར་བ་དེ་དང་པོ་རྒྱ་གར་གྱི་ ཅཀ་ཀུ་རི་ ཐ་གུ་རི་
 ཞེས་པའི་རིགས་ནས་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་མངོན་ལ། དེ་ཉིད་ནས་རིམ་གྱིས་
 དབང་བསྐྱར་བྱས་པས་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུར་དབང་ཕྱག་ཆེན་པོར་གྱུར་
 འདུག དེ་ཉིད་ཁྱིམ་འཁོད་པའི་ལོ་དུས་ངེས་གཏན་ཞིག་མེད་ན་འང་། བལ་
 ཆེར་སྤུ་ལོ་ ༡༧༡ ནས་ཁྱིམ་འཁོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད། ཁྱི་ལོ་ཐ་མ་དེ་སྤུ་
 ལོ་ ༦༤༠ ཙམ་ལ་འཛིན། དེ་ཉིད་ཀྱི་སྐས་མོ་དེ་ རྒྱུ་ལྷ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་
 ཙམ་མ་ (ཁྱི་བརྒྱན་) ཟེར་བ་དེ་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོའི་བརྒྱན་མོར་བཞེས་པ་རེད།
 ར་ལེ་ལྷ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོ་དེ་ལ་ཁྱི་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད། བོ་མི་རྒྱ་གུ་ལྷོ་ ཁྱི་གཉིས་མོ་
 ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད། ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད། ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད།
 ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད། ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད། ལོ་ལྷོ་ཁྱི་གཉིས་མོར་བཞེས་པ་རེད།

ཟེར་བའི་རྒྱལ་པོ་གཉིས་ཤྱང་ཚུལ་གསལ་ནའང་བལ་ཡུལ་གྱི་ནང་ཚན་རྒྱལ་ཕྱན་
 རྒྱང་དུ་ཞིག་འདྲ། རིམ་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱོད་བཟུང་སྟེ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་དབང་འོག་
 ཏུ་མ་འདུས་པར་སྤྱོད་བཟུང་བར་མངོན། དུས་ཡུན་ཡང་གིན་ཏུ་ནས་ཐུང་དུ་
 ཞིག་རེད། དེབ་དཀར་ལས། སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྐྱེ་ཆའི་སྤྱོད་ཅམ་ལ་དབང་དུ་
 བཅུག་ཅིང་ཞེས་གསལ་ནའང་སྐྱེར་དུ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པ་སྟེ་གནམ་རི་སྤྱོད་
 བཅན་སྐབས་རྒྱ་གར་ཡུལ་དབྱས་བར་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཚུལ་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་
 རབས་ནང་གསལ་ཚུལ་གོང་གི་གནམ་རི་སྤྱོད་བཅན་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུམ་བུ་
 དེ་ཉིད་དུ་གསལ་བ་བཞིན་བལ་ཡུལ་ཡང་དེ་སྐབས་དབང་བསྐྱུར་འོག་ཏུ་ཡོད་པ་
 ནི་བརྗོད་མི་དགོས། གནམ་རི་སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྐྱེ་ཆའི་སྤྱོད་ལ་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ནང་གཉིས་
 ཀ་ནས་ཁྱེན་འོག་ཤྱང་སྐབས་བལ་ཡུལ་ཡང་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་མ་འདུས་པར་ལོ་ཤས་
 རིང་རྒྱལ་སྤྱོད་བཟུང་རྗེས། འོད་ཟེར་གོ་ཆ་ ^{अंशुवर्मा} ནི་བོད་ཀྱི་དབང་བསྐྱུར་
 འོག་ཏུ་ཡོད་པར་སེམས། རང་གི་སྤྱི་མོ་ཡང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་འདོད་མོས་
 བཞིན་སྟེར་བ་ལས་ངོ་ཚོལ་སོགས་གང་ཡང་བྱས་མེད། འོད་ཟེར་གོ་ཆས་སྤྱོད་
 བསྐྱུངས་པའི་མཇུག་ཏུ་རྒྱལ་པོ་ ^{जिष्णुगुप्त} ནང་ ^{विष्णुगुप्त} ཟེར་བའི་རྒྱལ་པོ་
 གཉིས་ཀྱིས་ལོ་ཤས་རིང་རྒྱལ་སྤྱོད་བཟུང་འདུག་ནའང་། བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་མ་འདུས་
 པར་རང་གིས་རྒྱལ་སྤྱོད་བཟུང་། ཕྱི་མ་ ^{विष्णुगुप्त} བོད་ཀྱིས་བཟུང་ནས་བསད་
 པ་དང་ ^{नरेन्द्रदेव} མི་དབང་ལྷ་ཞེས་པ་རྒྱལ་པོར་བསྐྱོས་པའི་ཚུལ་ནི། སྤྱོད་ཀྱི་
 ཡིག་རྒྱུང་ལས། བལ་པོ་ཡུ་སྟ་ཀྱག་ཏི་བཀུམ། །སྟ་རི་དེ་བ་རྒྱལ་པོར་བཅུག།
 ཅེས་པ་འདི་ལྟར་བེ་སྟ་ཀྱག་ཏི་བཀུམ། སྟ་རི་དེ་བ་རྒྱལ་པོར་བཅུག་ཅེས་པ་སྟ་
 མདངས་མ་དག་པར་བྲིས་པ་ནི་གོར་མ་ཆག་ བེ་སྟ་བཀུག་ཏི་བཀུམ་པ་ནི་བསད་

པའི་དོན་ནོ། ། སརྟེ་དྲུག་པའི་མེ་དབང་སྒྲ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩ ལོར་སྐལ་པོར་བསྐྱོས་ལོ་
 དེ་ཉིད་ལ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བཅུག་གིས་གཙོས་ཚོགས་པ་ཞིག་དང་སྤྱི་ལོ་ཉི་ཤེས་པའི་དབུ་
 བྱེད་ ལི་-ཕིལ་འོ ཟེར་བ་བཅས་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་སྤྱི་གར་མ་ག་རྩ་བར་
 གུ་བསྐྱོད་པ་རེད། བོད་ཀྱི་ལོག་པའི་སྐབས་ཀྱང་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་ལོག་དེ་
 རིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧-༩༩ ལ་ཕང་མོན་ཆེས་ བོ་ཀོང་-ཧུའུ་ཡེ་ དབུ་བྱེད་བྱས་
 པའི་སྤྱི་ལོ་སྐྱེ་ཆ་བཅུག་གིས་ཚོགས་པ་སྤྱི་གར་ཀྱི་ལོང་པའི་སྐབས། སྤྱི་གར་གྱི་
 སྐལ་པོ་ འཕྲུག་པའི་ ཡང་ན་ འཕྲུག་སྤྱི་བཟེར་བ་ནས་བཙོམ་པའི་སྐབས།
 བོད་ནས་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་གས་བྱས་ཏེ་བོད་དམག་ཆེག་སྡོད་ཉིས་བརྒྱས་མགོ་འཁྱེད་དེ་
 བལ་དམག་བདུན་སྡོད་དང་བཅས་སྤྱི་གར་ཡུལ་དབུས་ལ་དམག་དྲངས་ནས་སྤྱི་
 སྐབས་འཁོར་བཅས་གསོན་པོར་བཟུང་ནས་སྤྱི་གར་གོང་མའི་མདུན་ཀྱི་བརྒྱུད་ས་
 པའི་སྐབས་ཀྱང་བལ་ཡུལ་བོད་སྤྱི་བྱས་པ་ཞིག་རེད།

[illegible]

[illegible]

[illegible]

དུག་པ།   བར་ཕྱིགས་ཀྱི་ནག་དངོས་སུ་ཀྱ་བསྐྱེད་བྱས་ཚུལ།

བཅན་པོ་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོས། རྒྱ་ནག་གོང་མ་གྱི་འོན་བྱི་ལོ་བརྒྱད་པ་ཕྱི་
 ལོ་ ༤༡༤ བོད་རྒྱལ་ལོ་ ༡༤༡ སངས་རྒྱས་ལྷ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལོ་
 ༡༡༥༥ ལ་སྤྱོད་བཅན་བྱི་ལོ་དྲུག་པ་ཤིང་པོ་རྟའི་ལོར་བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆབ་པོ་ཉ་ཞིག་
 གང་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་བཏང་ཞིང་། བཅན་པོ་འདིའི་དུས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐོག་
 མར་བྱུང་། གོང་མས་ཀྱང་རྒྱུས་ལན་འབུལ་བར་གང་གི་རྩོན་པོ་**ཐོན་ཏི་ཤུ་**ཟེར་
 བ་ཞིག་བཏང་བ་འཕྲོར་སྐབས་ཡུ་གུར་དང་དུ་གུ་གཉིས་ཀྱིས་གོང་མའི་སྐས་མོ་
 ཞིག་བག་མར་ཞུ་གི་ཡོད་ཚུལ་གསན་པས། བོད་ཀྱི་རྩོན་པོ་ཞིག་བཏང་ནས་སྐས་
 མོ་ཞིག་བག་མར་གཏོང་དགོས་ཞེས་ཞུས་ཀྱང་མ་གནང་བར་བརྟེན། སྤོང་བཅན་
 སྐམ་པོ་བྲགས་ཁྲིས་ནས་ཞང་ཁུང་གི་དམག་ (ཞང་ཁུང་སྐད་ཀྱི་རྟོང་རྩེ་) མཉམ་བཟོད་ཀྱིས་
 དམག་དངས་དེ་དུ་གུའི་ཡུལ་བཅོམ། རོར་སྐྱགས་དང་ལོ་བྱང་ཐམས་ཅད་བོད་
 ཀྱི་ལག་ཏུ་ཤོར། དུ་གུ་ནམས་མཆོ་རྩོན་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བོས།

དེ་ནས་སུམ་རྩ་དང་མི་ཉག་བཅས་རྒྱལ་ཕྱན་འགའ་ཤས་མངའ་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས།
དེ་ནས་བཙན་པོ་རང་ཉིད་ནས་དམག་ཁྲི་ཉི་ཤུ་ཐམ་པ་བྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་ཏུ་སླེབས།
རྒྱའི་ཞིང་ཆེན་ཟུང་ཀྱ་བཙན་མ། དེའི་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆ་བ་གཅིག་གི་གདོང་གསེར་
ཀྱི་ཁྲབ་(རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་གསེར་གྱི་ཆོག་ཞེས་གསལ་)གཅིག་སྐྱེས་སུ་བཟངས་ཏེ་གོང་
མའི་སྤྱས་མོ་བག་མར་མི་སྟེར་ན་དམག་བྱེད་ཀྱི་ཡིན། ཁོང་གི་ཉི་འཁོར་ནམས་
ལ་གལ་སྤྱད་ཀོང་ཇོ་མ་བྱེན་ཆོངས་རྒྱའི་མངའ་ཁོངས་སུ་དམག་འབྱེན་གྱི་ཡིན་
ཞེས་གསུངས་པ་གོང་མས་གསན་ནས་རྒྱའི་དམག་དཔོན་**ཏན་ལྷའི**ཞེས་པ་དམག་
ཉུང་དུ་ཞིག་བྲིད་ནས་འཐབས་ཀྱང་བོད་དམག་གིས་ཁོ་ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་ཕྱོགས་
སུ་ཡོད་པའི་འཇང་རིགས་རྒྱལ་ཕྱན་མང་པོས་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོ་ལ་མགོ་བཏགས་
ཞུས་ཏེ་རྒྱ་ལ་ངོ་ལོག་ནས་བོད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་འབྱེས། བོད་དམག་འགོག་ཐབས་
སུ་གོང་མས་གཡས་རུ་དམག་སྤྱི་གསར་དུ་བསྐྱོ་བཞག་གནང་སྟེ་རྒྱ་དམག་ཁྲི་
ཇུ་བྲིད་ནས་བོད་དང་འཐབ་ཏུ་བཏང་བས། ཟུང་ཀྱ་ན་བོད་ཀྱི་དམག་སྐར་ཐོག་
མཆན་མོ་གསང་ཐབས་བྱས་པས་བོད་དམག་སྟོང་ཙམ་བསད། བོད་དམག་ནམས་
བྱེར་འཐེན་བྱས་ནས་སྟོན་དུས་ནས་ལོ་ཤས་རིང་རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་ལ་བཙན་འཇུ་ལ་
ལན་མང་བྱས་ཀྱང་དོན་མ་འགྲུབ་པར་བཞུགས། སྟོན་པོ་ཆོས་བསམ་ཚུ་ལ་སྤོང་
བཙན་ལ་ཞུས་ཀྱང་མ་གསན་སྟབས་སྟོན་པོ་བརྒྱད་ཙམ་རང་གསོད་བྱས་པས་སྤོང་
བཙན་སྐམ་པོ་འཇིགས་ནས་དམག་བྱེར་འཐེན་བྱས། དེ་གའི་ལོ་ལ་སྟོན་པོ་འགའ་
ཤས་རྒྱ་ནག་ཏུ་བཟོད་གསོལ་བྱེད་དུ་བཏང་སྟེ་སྤྱས་མོ་བསྐྱངས་པས་གོང་མས་
གནང་། དེ་ནས་སྤོང་བཙན་གྱིས་སྟོན་པོ་མགར་སྟོང་བཙན་གདོང་གསེར་བྱེ་
བྱེ་ཇུ་སྟོང་ཐམ་པ་དང་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱན་སྒྲ་ཆོགས་སྐྱེས་སུ་བསྐྱར་བས་གོང་མ་མཉེས་

ནས་ཀོང་ཇོ་བག་མར་གནང་བ་སོགས་གསལ།

དེ་བཞིན་དུ་དེ་བ་དཀར་ལས། ཐེ་ཙུང་ནི་ཐང་གུར་གྱི་གོང་མའི་ཁྲོད་ན་སྟོབས་གྲགས་ཀྱི་གྲགས་སྟན་ཅན་ཡིན་མོད། དེ་ཡང་དོན་ལ་བོད་ཀྱི་དབྱེད་གི་རྩམས་ཟེལ་མ་བཟོད་པའི་ཁར། སྤར་སྤམ་མོ་མི་སྟེར་བའི་ཁ་ཆད་བྱས་པ་ལ་བཅིས་ཏེ་རེ་ཞིག་འཐབ་པའི་ཁུལ་དུ་བྱས་ཤིང་བོད་དམག་ལ་ཉམས་ཉེས་ཙུང་བད་བྱུང་བའི་མཇུག་དུ། ཀོང་ཇོ་ཡང་དེ་མ་ཐག་གནང་བ་ཡིན་ནོ། ཞེས་མཁས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་ཟེར་ཏེ། ཤེན་དུ་ནས་བདེན་པར་འཁུམས་ཤིང་ཐེ་ཙུང་ནས་རྒྱའི་མཁར་མིག་སྤམ་བརྒྱ་ཙམ་བོད་ཀྱི་ལག་དུ་ཤོར་ཞེས་ཟེར་ཞེས་གསུངས་པ་སྟེར་བོད་ཀྱི་དྲག་པོ་དམག་གིས་རྒྱའི་རུབ་བྱང་དངོས་སུ་ཡོད་པའི་སྤམ་རྩ་དང་དུ་གྱུ་རུབ་དུ་ཡོད་པའི་མི་ཉག་འཇང་སོགས་རྒྱལ་ཕྱན་དུ་མར་བོད་ཀྱིས་དྲག་པོའི་དམག་གིས་བད་སྟོད་ཀྱིས་གཡུལ་ཡམ་པར་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་མངའ་འོག་དུ་བསྐྱུས་པས་མ་ཆད། རྒྱ་ནག་རང་ལ་ཡང་བཅན་འཇུག་བྱས་པས་དྲག་པོའི་སྟོན་སྒྲུབ་གཏང་བཅོག་སྟོན་བྲལ་བས་ཞི་འགྲིགས་བྱས་ཏེ་གོང་མའི་སྤམ་མོ་ཡང་མི་འདོད་བཞིན་དུ་བོད་ལ་བཏང་དགོས་བྱུང་བ་དང་། བོད་ཀྱིས་ཀྱང་དྲག་དམག་གི་དབྱེད་ཆེན་པོ་ས་མཆོམས་སུ་བཞག་ནས་སོ་ཁ་སྤང་བ་དང་རྩམས་གཟིགས་སམ་སྤྲིགས་ར་བསྐྱལ་བའི་ཆེད་རྒྱན་དུ་འཛོག་དཔའ་པོ་གཙུག་ཕྱེད་གིས། དཔའ་སྤེ་གསུམ་གྱིས་མཐའ་ཡི་སོ་ཁ་སྤང་། ཞེས་སོ་སྤང་དུ་གནས་པའི་རྒྱུད་ལས་མདོ་སྤང་གི་མི་རྒྱུད་ཡལ་ཆེར་དེ་དག་ལས་མཆེད་པ་གསུག་ཡིན། ལོ་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་མཇུག་རྣམ་ལས། ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་མང་པོ་བཞུལ་བའི་དུས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་མང་སྤང་མང་བཅན་སྐྱབས་བོད་བྱང་ཕྱོགས་ས་མཆོམས་སྤང་སྟོབ་ཀྱི་དམག་

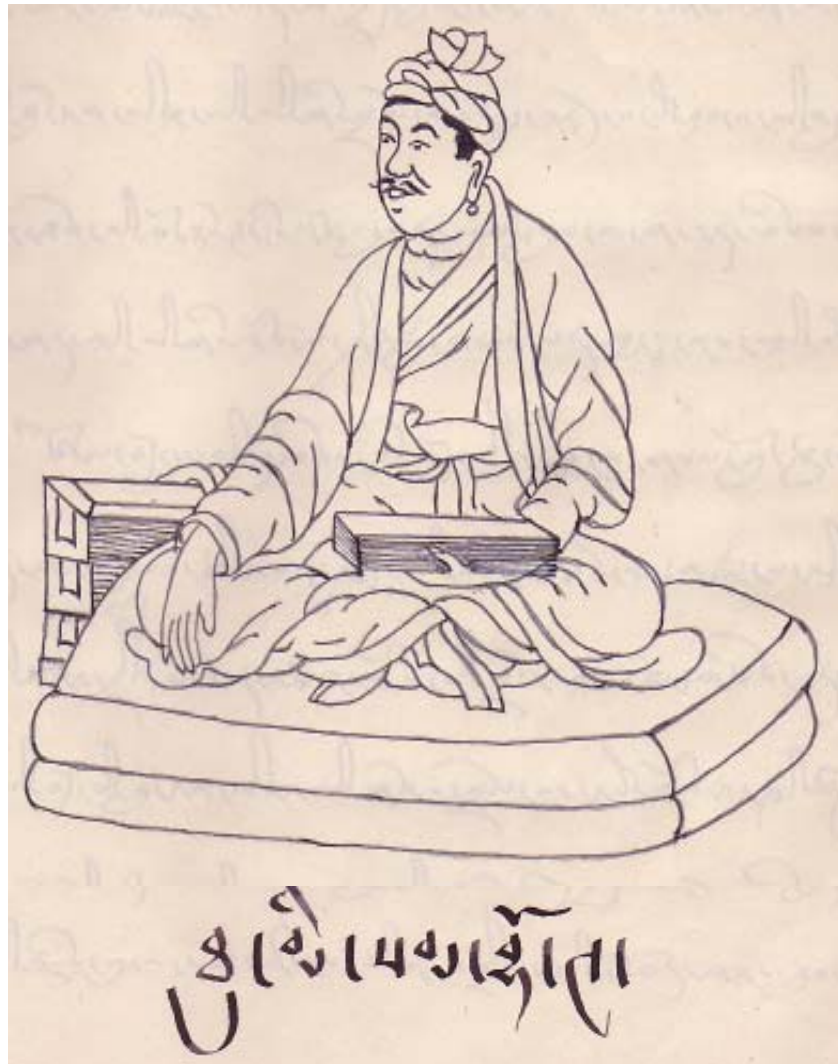
མིའི་རྩ་ཁག་མང་པོ་བཞག་ཁོངས། ང་ཚོའི་ཕ་ཡུལ་སྤྱོད་ལས་ལ་བོད་དབུས་ཕན་
པོའི་ནང་གི་དམག་མི་བཞག་ཡོད་ཚོད་འདུག་ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། སྤྱོན་བཙན་
པོ་ནམས་ཀྱི་དུས་བཞག་པའི་དམག་མིའི་རྒྱུད་ལས་མཆོད་པ་གསུག་ཡིན། དེ་
བཞིན་དུ་ཆོལ་པ་ཀུན་དགའ་དྲི་རྩེས་མཛད་པའི་དེབ་ཐེར་དམར་པོའི་ནང་འདི་
ལྟར་གསལ་ཏེ། ཉོར་བཙན་ནས་གིང་ཕོ་རྟའི་ལོ་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་སྤྱོས་
བསྐྱར་རེས་བྱས་ནས་གྲོགས་པོ་བྱས། ཐང་གི་སྤང་མོ་སྤྱོད་བ་ལ་ཉོར་དང་། ལུ་
ལུ་ཏན་གྱི་མི་རིགས་བྱུང་བ་ལ། རྒྱལ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་རེ་བྱིན་ནས་ལོག་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་འདོད་དུ་བྱུང་བ་ལ་མ་བྱིན་པར་ཁྲིམ་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོས་དམག་
འབུམ་ཕྲག་གཅིག་ཁྲིད་ནས་ལུ་ཏན་བཙན་ཟུང་ཅེའུར་སྤོབས། གསེར་གྱི་
ཁབ་བསྐྱར་ནས་བུ་མོ་སྤྱོད་མི་སྟེར་ན་དམག་བྱེད་ཟེར་བ་ལ་རྒྱས་མ་བྱིན་པར་
གསང་དམག་བྱས་པས་བོད་དམག་སྟོང་ཙམ་བསད། དེ་ནས་ཡུན་རིང་པོ་ན་
བོད་དམག་ཕྱིར་ལོག་སྟེ། སྤྱོན་པོ་སྟོང་བཙན་ལ་གསེར་སྟོང་ཚོ་ལྔ་དང་རིན་པོ་
ཆེ་རིགས་མང་པོ་བསྐྱར་ནས་བཏང་བ་ལ། ཐའི་རྩུང་གི་སྤྱོད་མོ་ཕྱུན་གིང་གོང་
རྩོ་ལུགས་མོ་སྤྱོད་གི་ལོ་ལ་བྱིན། ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་བཙན་པོ་རང་དམག་དང་
བཙས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཆོམས་སུ་དམག་ཁྲིད་ནས་བཙན་འཛུལ་གྱིས་ཡང་ཡང་
དམག་འཁྲུགས་བྱས་པས་རྒྱ་ནག་ལ་ལོ་ངོ་མང་པོའི་རིང་གི་ན་ཏུ་ནས་དཀའ་ངལ་
ཆེན་པོ་བཟོས་འདུག དེབ་ཐེར་སྤྱོན་པོ་ལས་བོད་ནམས་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཙམ་དུ་རྒྱ་
དང་འཐབ་མོ་བྱས་ཞེས་དེབ་དཀར་དུ་བྲངས་པ་དེ། སྤྱོད་བཙན་སྤྱོད་པོ་དགྱང་
ལོ་བཙན་བརྒྱད་པ་བྱེ་ལོ་ ༤༩༤ ནས་སྤྱོད་བཙན་དགྱང་ལོ་ཉེར་ལྔ་པ་བྱེ་ལོ་ ༤༩༧
བར་ལོ་བརྒྱད་པོ་འདིའི་རིང་རྒྱ་དང་འཐབ་འཁྲུགས་བྱས། མདོ་སྤྱོད་པ་ནམས་

[illegible]

བལ་ཡུལ་རྒྱལ་རབས། རྟོག་གྲངས་ ༧༥

ལ་སྐྱབས་ཇེ་གིནྱི་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་པར་
བསྐྱས་མཛད་པའི་ཕྱག་བྲིས་ངོ་མ།

བདུན་པ། ཐུ་མི་སམ་རྩོུ་ཏ།

པོད་གངས་ཅན་གྱི་རྫོངས་འདིར་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་རྩ་བའམ་གཞི་
མ་པོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཡི་གེའི་སློལ་གསར་དུ་བཏོད་པ་པོ་བཀའ་ཡི་མདུན་
ན་འདོན་ཐོན་མི་སམ་རྩོུ་ཏ་དེ་ཉིད་ཀྱི་གར་ཡུལ་དབུས་མ་ག་རྩེ་ཐེབས་ནས། ཀྱི་
གར་གྱི་ཡི་གེ་ནམས་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པར་སྦྱངས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༤༩༧ ཙམ་ལ་
པོད་དུ་ཕྱིར་ཐེབས་ཏེ་པོད་ཡིག་དབྱངས་གསལ་སུམ་རུ་སོ་བཞི་ཁོ་ནར་གཏན་
ལ་ཐབ་ཅིང་བད་སྤྱོད་པའི་བརྟན་བཅས་ཀྱང་མཛད་པ་འདི་ཁོ་ནའི་བཀའ་འདིན་
ལས། རང་ཅག་ནམས་ཀྱི་སློག་ལས་ཀྱང་གཅེས་པར་འཛིན་པའི་པོད་ཀྱི་ཐུན་
མོང་མ་ཡིན་པའི་གོམས་སློལ་བཟང་པོ་ནམས་དང་སྤྱི་ཆོགས་སམ་རྩོུ་སོ་སོའི་
འདི་དང་ཕྱི་མར་ཐན་པའི་དམ་ཆོས་བྱེད་ལུགས་སོགས་ཤེས་རིག་གི་བྱུང་ཚེར་
བཟང་པོ་ནམས་བྱུང་བ་དང་། པོད་རྒྱལ་ཁབ་སེལ་བུར་གྱུར་པའི་རྗེས་སུ་ཡང་
པོད་རིགས་ཆེག་བསྐྱེལ་གྱི་ངོ་པོར་གནས་ཐུབ་པ་ནི་པོད་ཀྱི་ཡི་གེ་སུམ་རུ་འདི་ཁོ་
ན་རྩ་བར་གྱུར་པའི་པོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་བཟང་པོ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་
བར་མ་ཟད། ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ནག་དང་སོག་ཡུལ། རྒྱབ་ཕྱོགས་བལ་ཡུལ་དང་
ཀྱི་གར། ཤིན་ཏུ་ནས་ས་ཁད་ཀྱིས་འགྱངས་པ་ཇ་པན་(ཉིན་པོ་)སོགས་ཡུལ་གྱི་
ཁག་དུ་མའི་ནང་དུ་འང་པོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་བཟང་པོ་བྱུང་བའདུ་འགྲོ་བཞི་ཐུ་
མི་ཉིད་དང་དེས་མཛད་པའི་ཡི་གེ་སུམ་རུ་ཁོ་ན་རྩ་བར་གྱུར་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་
བཞི་ཀུན་གྱིས་མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་པ་ལྟར་མ་ཟད། སྤྱིར་འཇམ་སྤང་འདིའི་ཐོག་
ཡི་གེ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་ཡོད་ནའང་། ཡི་གེ་གངས་རྩུང་བ་སུམ་རུ་ཙམ་ཁོ་ནའི་ནང་

དུ་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ཀུན་གྱི་བདེ་པོར་ལེད་སྦྱོང་བྱེད་པ་ནི་གིན་ཏུ་ནས་ཉུང་
བ་དང་ལྷག་པར་ཆོས་ཀྱི་གནད་དོན་དཀའ་བ་ནམས་བསྐྱར་དགོས་པའི་སྐབས་
དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་སྐད་དུ་ཡོད་པའི་མིང་ཆོག་ནམས་སོ་སོའི་ཡི་གེའི་ཐོག་
སྒྲ་གདངས་བྲི་མ་ཐུབ་པར་ཡི་གེ་ལ་བཟོ་བཅས་དང་སྟོན་མ་སོགས་བྱེད་དགོས་
པའི་དཀའ་ངལ་ཇི་སྟེད་ཅིས་ཡོད་ནའང་། རང་རེའི་ཡི་གེ་སྐུ་མ་ཅུ་འདི་ཁོ་
ན་ལ་བཏེན་ནས་སྒྲ་གདངས་སོགས་མ་ཉམས་པར་ཐོན་ཐུབ་པ་སོགས་བྱེད་ཆོས་
ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་ལྡན་པའི་ཡི་གེ་གསར་དུ་བཟོས་ཚུལ་ནི་འོག་ནས་
འབྱུང་བའི་ལེའུ་ཕྱི་མ་ནམས་ནས་རྒྱལ་པར་མཁྱེན་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ཡང་
འཇམ་གླིང་འདིའི་ཐོག་མི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་གསུམ་ཙམ་གྱི་སྟོན་ནས་ཡི་གེའི་སྟོན་
དར་ལ། དང་པོར་བཟོད་བྱ་གང་ཡིན་སོགས་དེ་དང་དེའི་གཟུགས་བརྟན་
བྲིས་ནས་བཏང་སྟོན་ཡོད་པ་ནི་འདི་ལྟར།

དེ་ནས་གཟུགས་
བརྟན་ལ་ཕྱན་བྱ་
འགྱུར་བ་ཕྱིན་
ནས་ཡི་གེ་འི་
གཟུགས་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་འདི་ལྟར།

འདི་དང་འདི་འདྲ་བ་སོགས་མང་དུ་བྱུང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་དབྱེད་སྒྲིལ་གསལ་
སོགས་ཀྱི་སྒྲིལ་བྱུང་། དེའི་རྗེས་སངས་རྒྱུ་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་ཙམ་ལ་
ཡི་གེ་འདི་འདྲ་ ༤༥༠༠༩༧ ༩༩ ༥༥ བྱུང་ཡོད་ཆོད་འདྲ། ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་
བཙན་སྐམ་པོ་བོད་དུ་མ་བྱོན་པའི་སྔོན་དུ་བོད་ལ་ཡི་གེ་མེད་ཀྱང་། དེའི་ཆབ་
ལྷ་བྱར་ཐག་པ་ལ་མདུད་པ་རྒྱབ་པ་དང་སྤང་ལེབ་ཐོག་རི་མོ་བྲིས་ནས་བྲན་ཏེ་ན་
བྱེད་ལ། དེ་རྗེས་བྲུ་མི་ནས་བོད་ཡིག་གསར་དུ་བཅོས་པའི་སྐབས་སུ་བྲིས་མཆོས་
ཡུལ་ཁག་ཞང་ཁྱུང་དང་མི་ཉག་ རུ་གུ ཡི་ཡུལ། རྒྱ་ནག་ ཁ་ཆེའི་ཡུལ། རྒྱ་
གར་བཙས་སུ་ཡི་གེ་དར་ཡོད། དེ་སྐབས་རྒྱ་གར་དུ་ཡི་གེ་རིགས་མི་འདྲ་བ་

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཡི་གེ་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲིལ་

༥ ༧ ༩ ༩ ༩ ༩ ༩

ཡུལ་འདྲ་མཉམ་སྒྲིལ་པའི་ཡུལ་

ཡུལ་འདྲ་མཉམ་སྒྲིལ་པའི་ཡུལ་

ཡུལ་འདྲ་མཉམ་སྒྲིལ་པའི་ཡུལ་

འདི་འདྲ་བ་སོགས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་དར་བ་དང་། ཐོན་མི་ཉིད་ཀྱི་གར་
དུ་བྱོན་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་དགའ་བའི་ལྷ་ས་ཀྱི་ལོ་སྤྱོད་བསྐྱེད་པའི་རྒྱུ་ལོ་ཉི་ཤུ་
ཙམ་གྱི་ནང་ཁོངས་སུ་ཕྱེ་བས། དེ་སྐབས་འཕགས་ཡུལ་དུ་ཡིག་གཟུགས་ཆེས་
ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཞིག་དར་བའི་ལོ་གསལ་ཆ་རྣམས་བསྐྱེད་ཏེ་དེའི་སྤྱིང་བོད་ལ་ཉེ་བར་
མཁོ་བ་འགའ་ཤས་བྱིས་མཆོས་ཡུལ་ཁག་གི་ཡི་གེ་ལ་དཔེར་བྱས་ནས་བོད་ཡིག་
བཅོས་པའི་ཚུལ་འོག་ནས་མཐུན་པར་འགྱུར་ལ། དེས་ན་དགའ་བ་བརྒྱ་ཕྱག་
དུ་མའི་སྐོར་ནས་ཡིག་གཟུགས་བཅོས་ཚུལ་སོགས་གཙུག་ལག་ཕྱིང་བའི་ཀྱི་རབས་
སུ་དངས་པ་ཐུ་མི་ཉིད་ཀྱི་གསུང་དུ་གྲགས་པ་འདི་ལྟར།

ལུལ་མཐའ་འཁོབ་བོད་ཀྱི་ཀྱི་ཁམས་འདིར། །མི་མཁས་པ་ཐེབས་
པའི་རྒྱན་མ་ཡིན། །ང་སུན་བ་སེལ་བའི་རྒྱན་མེ་ཡིན། །རྩེ་ཀྱི་ལོ་
ཉི་ཐའི་ཚུལ་དུ་བཞུགས། །སྒྲིགས་སྒྲོན་པོའི་ཁྲོད་ན་ང་ཙམ་མེད། །ཁོད་
ཁ་བ་ཙན་གྱི་མི་རྣམས་ལ། །ང་ཐོན་མི་བཀའ་དྲིན་མི་ཆེའམ། །

ཞེས་སོགས་འབྲུང་བ་ནི་དོན་ལ་གནས་པའི་གསུང་ཞིག་གོ དེས་ན་ཐུ་
མི་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་བསའ་བའི་ཕྱིར་ཀྱི་རབས་ཀྱིས་པར་འོག་ནས་འཆད་
པར་འགྱུར།

1. Gupta-Vakataka 4-5th cent. A.D.

2. Central Asian Cursive 5th-6th cent. A.D.

3. Sharada

4. Vattelluttu 8th cent. A.D.

5. Tamil Grantha 10th cent. A.D.

བརྒྱད་པ། ཆོས་དང་ཤེས་རིག་དཔལ་འཕྲོར་ལོགས་དར་ཚུལ།

༡༥ ནང་ཆོས་དར་ཚུལ་སྐོར།

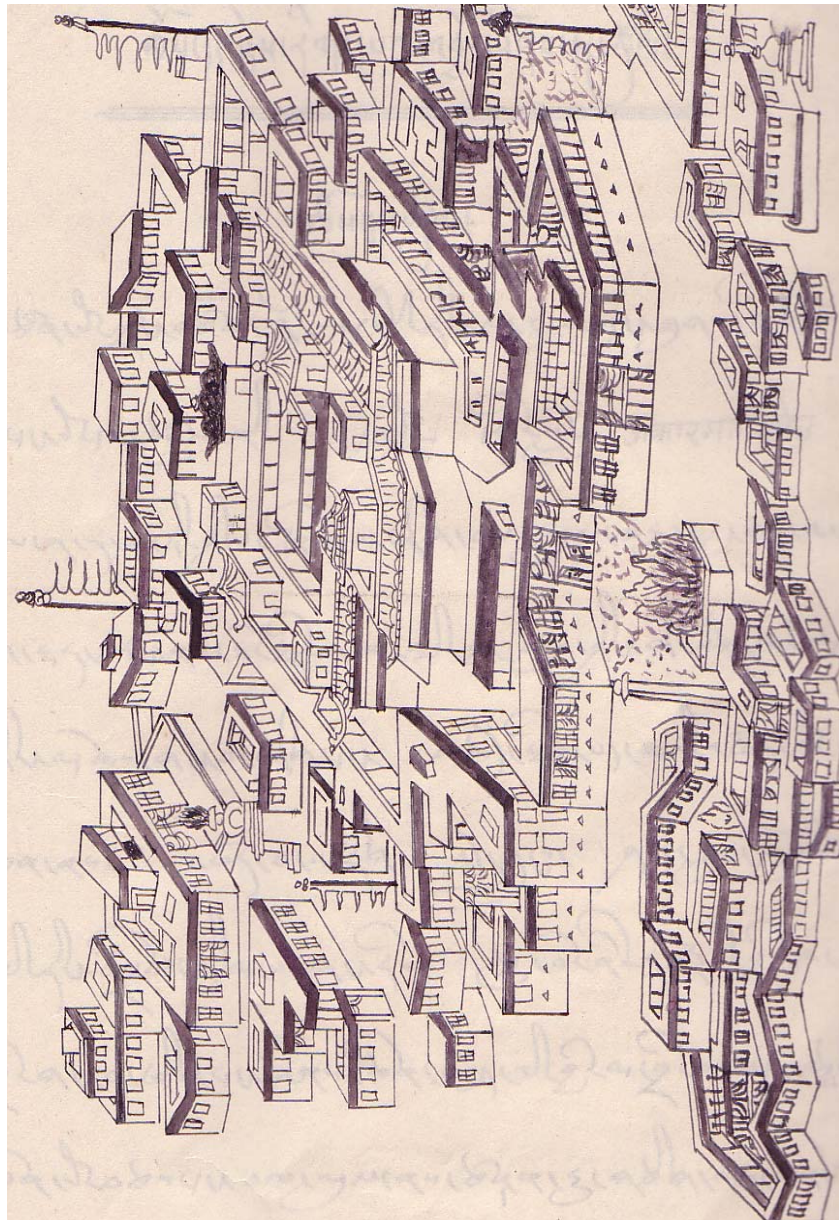
བཙན་པོ་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོ་འདིའི་རིང་ལ་སྤྱི་གསུང་ཐུགས་རྟེན་པོད་དུ་
དང་པོ་དར་ཚུལ་ནི། དང་པོ། དགེ་སྦྱོང་འཕྱུར་མ་གྱི་ཨ་ཀར་མ་ཁྱི་
ཤེས་ཞེས་པ་ཞིག་བལ་ཡུལ་བརྒྱད་ཀྱི་གར་མ་གྱི་རྩེ་བོ་ནས་དོ་རྩེ་གདན་
ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཤིང་གི་ཕྱོ་མོ་ལས་ཤིང་འདོམས་གང་བ་ཞིག་དང་། མཆོད་རྟེན་
པརྟེ་འཁོར་ལོ་ཅན་ནས། འཁོར་བ་འཛིག་འོད་སྤྲངས། རྒྱུ་ཐུབ་པ་
གསུམ་གྱི་རིང་བསྐྱེད་སྐྱེམ་པ་གང་རེ། རྒྱུ་པོ་རྩེ་མེ་ཐོ་ཐོ་གང་བ་ཞིག་
དང་། གནས་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཐོ་ཐོ་བརྒྱད། རྩེ་པོ་པོ་བཙན་བལ་ཡུལ་
ནས་ཙན་དན་རྒྱ་གཅིག་ལས་བཞེངས་པའི་ཐུགས་རྟེན་ཆོད་པོ་སྤྱི་མཆོད་ཁྱེན་ས་
རྒྱུང་ཤོས་ལོ་གེ་ཤར་བཙན་སྤྱན་དྲངས་ཚུལ་རང་རེའི་རྒྱུ་རབས་ནམས་སུ་
གསལ་བ་དེ་དུས་ཆོད་ཤེས་དཀའ་ནའང་། བལ་ཡུལ་རྒྱུ་རབས་ནང་ཐུ་
ལོ་ ༤༩༩ ལོ་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་པོ་མི་དབང་ལྷ་སྤྱི་སྤྱི་དུ་བསྐྱོས་པའི་ལོ་
དང་པོ་དེ་རང་ལ་བོད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཞིག་བལ་ཡུལ་རྒྱུང་འཆུབ་ལམ་ཞེས་པ་དེ་
བརྒྱད་ནས་རྒྱ་གར་མ་གྱི་རྩེ་བོ་དུ་བཏང་ཚུལ། ཐུར་ལམ་ཡང་བལ་ཡུལ་
བརྒྱད་ནས་བོད་དུ་ལོག་ཚུལ་གསལ་བས་འདི་རང་ཡིན་པར་སེམས། ཐུ་ལོ་
༤༩༩ ལོར་བལ་བཟའ་ཁྱི་བཙུན་བཙུན་མོར་བཞེས་པའི་སྐབས། རྒྱུ་ཐུ་
ནི་དགུང་ལོ་བརྒྱད་པའི་སྤྱི་ཆོད་ཅན་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱིས་རབ་གནས་མཛད་

པར་གྲགས་པ་ཞིག་དང་སངས་རྒྱལ་འོད་སྤང་གིས་རབ་གནས་མཛད་པར་
 གྲགས་པའི་བྱམས་པ་ཆོས་འཁོར། ཅན་དན་གྱི་སྒྲོལ་མ་བཙས་སྤྱན་དངས་
 འདུག་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༤༤༡ ལོར་ཀོང་ཨོ་བོད་དུ་ལེབས་པའི་
 ལམ་ཁར། བྲག་ལོགས་ལ་དོ་སྐྱབས་བཅུ་པ་བཞོས། རྒྱལ་པོའི་དབུ་དུམ་དང་
 བཟང་སྦྱོད་བཞོས། ཞེས་གྲགས་པ་དང་གཞན་ཡང་རྒྱ་བཟའི་སྐལ་ལྷོད་དུ་
 ཨོ་པོ་རིན་པོ་ཆེ་སྦྱོན་པ་དགྲུང་ལོ་བཅུ་གཉིས་པའི་སྐྱེ་ཆད་ཅན་དེ་དང་མདོ་སྡེ་
 པད་དཀར། དཀོན་མཆོག་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱན། འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་ཉིག་
 གཟུངས་བཞི་སོགས་སྤྱན་དངས་པ་སོགས་ནི། བོད་དུ་སྐྱེ་གསུང་བྱུགས་ཏེན་
 རྩ་ཤོས་སུ་གྲགས་སོ། །

༡༥ གཙུག་ལག་ཐེང་པའི་རྒྱལ་རབས་ཤོག་གངས། ཤོག་གངས་ ༡༡༤

༡༦ འདི་དེང་སང་བྲག་གཡབ་ཀྱི་ས་ཆར་ཡོད་ཚུལ་ངག་རྒྱན་དུ་འདུག འོན་ཀྱང་འདིའི་སྐབས་བོད་ལ་ཡིག་དར་ཡོད་
 མེད་ཤིན་ཏུ་ནས་བཤད་དཀའ། ཡང་ན། ལོ་གས་ཀྱི་སྤྱན་ནས་ཡིག་བཟོས་པ་ཡིན་སྟེ།

ལྷུངས་རྗེ་ཀི་རི་མཆོག་གིས་པར་བསྐྱུས་མཛད་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་འདྲ་རིས།

༡༥ གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྒྱུ་རྐྱེས།

བཅན་པོ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་དང་པོ་སྤྱིད་ཤོད་ཉང་བྲན་པ་པོར་
ཁར་པོ་བྱང་དགུ་ཐོག་ཅིག་བཞེངས་པ་དེར་སྐྱབ་པ་མཛད་ཚུལ་སོགས་གསལ་བས་
དང་པོ་འདི་ཡིན་པར་མངོན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧-༩༨ ཅམ་ལ། དབུས་རྩ་དཀའ་
ཚལ། གཡེ་རྩ་ཁ་འབུག གཡས་རྩ་གཙང་འབྲམ། རྩ་ལག་གྲུམ་པ་རྒྱུད་གི་
ལྷ་ཁང་རྟེ་མཐའ་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞི་དང་། ཡང་འདུལ་གོང་པོའི་
བུ་རྒྱ། ལྷོ་བྲག་མཁོ་མཐོང་། བུམས་སྤྱིན་དགེ་རྒྱལ། བྱང་བྱ་དུམ་ཅེ་རྟེ་བཞི་
དང་། ཁམས་སྤྱོད་ཐང་སྤྱོད་མ། སྤྱ་བྱ་སྤྱོ་རྒྱ། ཚལ་རིགས་ཤེས་རབ་སྤྱོད་མ།
ཚངས་པ་རྒྱུད་གཞོན་རྟེ་རྩ་གཞོན་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞི་རྟེ་བཅུ་གཉིས་བཞེངས།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩-༡༩༩ འོ་ཐང་གི་མཆོ་བསུབས་ནས་དགའ་བཞི་འཕུལ་གྱི་གཙུག་
ལག་ཁང་ངམ་ལྷ་ལྷན་སྤུལ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་། རྟེན་དང་བརྟེན་པར་བཅས་པ་
བཞེངས་ཚུལ་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ནམས་སྤྱ་ཤིན་ཏུ་ནས་རྒྱས་པར་གསལ། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩-༡༩༩ ཅམ་ལ་གོང་ཚུལ་རྩ་མོ་ཆེའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས། རྒྱ་ཕུབ་རྟེན་ག་
རྟེན་བྲག་བས་རྒྱ་རྟེན་རྩ་མོ་ཆེ་ཞེས་བྲགས། གཞན་རྩ་ཡོངས་བཟས་བྲུ་བྲུག་
གི་ལྷ་ཁང་ངམ་ཡང་ན་མིག་མང་ཚལ་གྱི་ལྷ་ཁང་བཞེངས། མོང་བཟའ་བྲི་ཕུམ་
ཀྱིས་ཡེར་བའི་ལྷ་ཁང་བཞེངས། མི་ཉག་བཟས་ལྷ་བྲག་མཁར་བཞེངས། གཙུག་
ལག་ཕྱེད་བའི་རྒྱལ་རབས་ལས། རྒྱའི་སོ་ཁང་ཕྱིར་ཕུལ་རྟེན་རི་བོ་ཅི་ལྟའི་བར་
དུ་ལྷ་ཁང་བཞེངས། ཞེས་གསུངས་འདུག ཞུ་སྐབ་པའི་རྒྱལ་རབས་སྤྱ་ཕྱིར་

༡༥ གཙུག་ལག་ཁང་འདི་ནི་རྒྱའི་(ཉན་ཁང་པི་ཏར་) ལ་དཔེར་བཞུས་ནས་བཟོས་ཚུལ་སོགས་གཙུག་ཕྱེད་ཆོས་འབྱུང་། ཤོག་གངས་ ༡༩༩

༡༦ གཙུག་ལག་ཕྱེད་བའི་ཆོས་འབྱུང་ཤོག་གངས་ ༡༩༩

༡༧ ཞུ་སྐབ་པའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ ༡༩༩

ལོ་ ༦༩༥ ལོར་ shansi ཤན་ཤེས་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་སློན་པོ་ཞིག་བཏང་ནས་དགོན་པ་ཞིག་བཞེངས་ཀྱི་འདུན་བཏོན་པ་བཞིན། ཁས་ལེན་བྱས་ནས་དགོན་པ་དེའི་མིང་ལ་ Wu-Tai-Shan རྩ་ཏའི་ཤན་ཟེར། འུ་སློན་ཆོས་འབྱུང་དུ་དགོན་པ་དེ་བཞེངས་པར་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ཐེབས་ཡོད་ཚུལ་བཅས་བཀོད་འདུག ཅེས་གསལ་བ་འདི་དག་གི་ཁྲུངས་འཆོལ་བར་རིགས་སོ། །

༡༥ རབ་བྱུང་དང་རབ་བྱུང་གང་བྱུང་གི་རྒྱུ་རྐྱེས།

བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྐབས། རྒྱ་གར་ནས་སློབ་དཔོན་ཀུ་ས་ར་བུམ་ཟེ་ཨ་ནཱ། ཁ་ཆེ་ཏ་རུ། ཁ་ཆེའི་སློབ་དཔོན་(ཏ་རུ་ཏ་)ཁ་ཆེ་ལྷ་རུ་ཏ། བལ་པོ་ཤི་ལ་མུའུ། རྒྱ་ནག་ནས་དུ་ཤང་མདུ་དེ་ཕ་ཆོ། རྒྱ་གར་གྱི་སློབ་དཔོན་(མཁན་པོ་)ལི་བྱེན་དང་། གཞན་ཡང་། རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཤེ་རྟེ་ཏ། ཀུ་ས་ར་བཅས་སྐྱེན་དངས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་པ་ཐོན་མི་སམ་མོ་ཏ། དེའི་མཆན་བུ་རྩ་མོ་ཤི། རྩ་ལུང་དཔལ་གྱི་དོ་རྩེ་(རྩ་ལུང་དོ་རྩེ་དཔལ་)སོགས་བྱུང་། ཁ་འབྲུག་གི་མཆོད་རྟེན་ཅེ་ཡའི་འགྲམ་དུ་དགེ་སློང་ཞིག་དང་མཇལ་ཚུལ་དང་། ལི་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་དགེ་ཚུལ་གཉིས་ཡོང་ཚུལ་སོགས་སྣང་བར་མ་ཟད། རབ་བྱུང་ལ་ཤིན་ཏུ་ནས་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་ཚུལ་ནི། གཙུག་ལག་ཤེང་བའི་རྒྱལ་རབས་ལས། རྒྱལ་པོས་རབ་དུ་བྱུང་བའི་གཟུགས་འཆང་བ་ཙམ་ལ་ཡང་ངས་སྤྱི་བོས་བཏུད་དེ་ཕྱག་མི་བྱེད་དམ། ཞེས་དམ་བཅའ་མཛད་ཚུལ་གསལ་བས་མཐུན་པར་འགྱུར་ལ། དེ་སྐབས་བོད་པ་རང་གི་རབ་བྱུང་མེད་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་རབ་བྱུང་མང་ཙམ་ཡོད་པར་ངས་སོ། །

༤༥ བཅོམ་རིག་མཁས་པའི་རྣམས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༡ ལོར་བལ་བཟའ་བོད་དུ་དང་པོ་ཐེབས་པའི་སྐབས་བཅོམ་རིག་
 ལྷ་ཚོགས་ལ་མཁས་པ་དུ་མ་ལྟན་དུ་ཐེབས་ཡོད་ཚུལ་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་དེ་
 ཉིད་དུ་གསལ་བ་དང་། ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལོ་བྱང་དམར་པོ་རི་བཞེངས་པའི་
 སྐབས་ནི་བཅོམ་པ་རྣམས་བལ་ཡུལ་ནས་ཡོང་བར་ངེས། དུས་ཕྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡-
 ༡༩༤༢ ལོར་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པའི་སྐབས་ཀྱང་བལ་བོའི་དོན་བཅོམ་པ་དང་
 ཞིང་བཅོམ་པ། ལྷ་བཅོམ་ཁས་པ་བཅས་ཡོང་བར་ངེས་ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོར་
 ཀོང་ཨོ་བོད་དུ་ཐེབས་སྐབས། རྒྱ་ནག་ནས་ཤེས་ཡོན་ཅན་གྱི་མཁས་པ་འགའ་
 བས་གདན་དྲངས་ཐོག་ བོད་ཡིག་གི་ལས་བྱེད་པར་བསྐྱོས། རྒྱ་ཡིག་དག་གི་
 བཅས་བཏང་། ཕྱིས་སུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡-༥༢ ལོར་རྒྱ་ནག་ནས། སྤོང་བྱ་གསོག་
 འཛིག་དང་ཆང་རིགས་བསྟལ་བ། ཤོག་བྱ་དང་སྟག་ཆ་བཅོམ་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་དགོ་
 གན་གདན་དྲངས་ཚུལ་སོགས་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་གསལ། དེས་ན་བལ་
 ཡུལ་དང་རྒྱ་ནག་བཅས་ནས་བཅོམ་རིག་ལྷ་ཚོགས་ལ་མཁས་པའི་དགོ་གནད་དུ་མ་གདན་
 དྲང་པས་བོད་ཀྱི་བཅོམ་རིག་པ་རྣམས་རིམ་གྱིས་དར་རྒྱས་སུ་གྱུར་པར་མཛོན་ནོ། །

༤༦ དཔལ་འབྱུར་གྱི་རྣམས།

བཅན་པོ་འདིའི་སྐབས་འཇམ་གླིང་སུམ་གཉིས་ཅམ་ལ་དབང་བསྐྱར་པར་
 བརྟེན་སྟོབས་འབྱུར་ཅི་མོར་སོན་པ་གོར་མ་ཆག་ལ། ཐོན་མི་སློུ་རྒྱ་གར་དུ་
 ཕྱོན་པའི་སྐབས་གསེར་ཕྱེ་བྱེ་གང་བསྐྱར། བལ་བཟའ་སྤང་བའི་སྐབས། གསེར་

གྱི་དོང་ཅེ་སྟོང་། གསེར་ཕྱེ་བྲེ་གང་མིའི་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ལྟའི་རིན་པོ་ཆེ་ནས་བྲེ་བྲེ་བ་
པའི་དྲ་བ་ཞིག་བཅས་བསྐྱར་བ་དང་། རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་སྟོང་བའི་སྐབས་གསེར་
གྱི་ཁབ་དང་གསེར་ཕྱེ་བྲེ་ལྟོང་དང་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲ་ཆོགས་སོགས་བསྐྱར་ཚུལ་འདུག་
པ་དང་། དེབ་དཀར་དུ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་ནས་ལུང་འདྲེན་གནང་བ། བོད་
ཡུལ་ནས་གསེར་ལུག་མགོ་ཙམ་རྟེན་གྱི་ཡོད་ཚུལ་སོགས་གསལ་བས་དེ་སྐབས་
གསེར་གྱི་འབྱུང་ཁུངས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་འདུག གཞན་ཡང་དེ་སྐབས་བོད་ཀྱི་
ཡུལ་འདིར་ཤེས་རིག་དང་དཔལ་འབྱོར་སོགས་འདུ་འགོད་བྱས་ཚུལ་དཔའ་བོ་
གཙུག་ལག་སྤེང་བའི་རྒྱལ་རབས་སུ་འདི་ལྟར་གསལ་ཏེ།

ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་དང་མི་ཉག་ནས། །བཟོ་དང་ཅིས་ཀྱི་དཔེ་རྣམས་ལེན། །སྟོ་
ཕྱོགས་དཀར་པོ་རྒྱ་གར་ནས། །དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐྱ་རྣམས་བསྐྱར། །རུབ་
ཕྱོགས་སོག་པོ་བལ་བོ་ནས། །ཟས་ནོར་ལོངས་སྤྱོད་གཏེར་ཁ་འབྱེད། །བྱང་
ཕྱོགས་དོར་དང་ཡུ་གུར་ནས། །བྲིམས་དང་ལས་ཀྱི་དཔེ་རྣམས་ལེན། །

ཞེས་གསལ་བ་བཞིན་བོད་འདི་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་དབང་དུ་བསྐྱས་
པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཡུལ་དེ་དང་དེའི་བྱད་དུ་འཕགས་པའི་ཤེས་རིག་རྣམས་བོད་
དུ་ལེན་ཕྱིར་དགོ་ནན་རྣམས་སྟུན་དངས། བོད་མིར་བསྐྱབ་དུ་བཙུག་ནས་རིམ་
གྱིས་བོད་རང་གི་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་རིག་གི་ངོ་བོར་བསྐྱར་ནས་འཛམ་
གླིང་འདིའི་ནང་དེ་སྐབས་ཡར་འཕྱོན་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འགྲན་ཆེ་མེད་པ་ཞིག་
འཕྲུགས་བསྐྱུན་གནང་བ་རེད།

དགུ་པ། བྲིམས་ཡིག་རྒྱུ་རྩ།

ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་སྤྲོད་དང་གནམ་རི་སྤང་བཅན་གྱི་སྐབས་བཅས་ལ་བྲིམས་ཡིག་མེད་ཀྱང་བྲིམས་ཐག་ནམས་བྲིམས་དཔོན་རང་ཉིད་ནས་གཙོད། ཉེས་པ་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔག་པའི། པོ་མིག་འདོན་པ། མོ་སྒྲ་བྲགས་པ། ལྷག་ཆོན་གཏོང་བ། ཀླང་ལག་གཙོད་པ། མགོ་གཙོད་པ། དགས་པ་བཟུ་བ། ཀོ་བས་བརྟམ་པ་སོགས་གདུག་ཅིང་རྩལ་པའི་བྲིམས་གཏོང་། བཅོན་ཁང་ནི། ས་དོང་དུས་པའི་ནང་བཙུག་སྟེ་ལོ་གཉིས་གསུམ་ཙམ་ནས་འདོན་གྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་བྲིམས་ཡིག་མེད་པས་བྲིམས་དཔོན་སོ་སོས་བྲིམས་ཐག་གཙོད་པ་ཡིན་སྐབས་མི་མང་གི་སྒོ་དང་མ་འཆོམས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྤྱིང་འཇགས་མ་བྱུང་བས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དར་རྒྱས་འདྲ་མིན་བྱུང་བར་བརྟེན། ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས། རྩོན་ཡང་བྲིམས་མེད་པས་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་སོ་སོར་འབྱུར་བ་ཡིན། ད་དུང་ཡང་བྲིམས་མེད་ན་ཉེས་བྱེད་དང་ཞིང་པའི་འབངས་ནམས་རྒྱག་བསྐལ་བར་འགྱུར་བས་བྲིམས་བཅའ་བར་བྱའོ་གསུངས་ནས་ཁོས་སུམ་རུ་སོ་དུག་དང་། བྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྗེ་བཙུག་གསུམ། བྲིམས་ཡིག་ཆེན་མོ་དུག་གམ་བདུན། གཞན་ཡང་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཙུག་དང་རྒྱལ་བྲིམས་བཅོ་ལྔ་སོགས་མཛད་ནས་ཆོས་སྤྲོད་ནི་དུག་གང་ཅིར་བྲིམས་ལས་མ་འགལ་བ་བྱས་པས་པོད་ལྗོངས་འདི་ཉིད་འཛམ་གླིང་འདིའི་ཐོག་འགྲན་རྒྱ་མེད་པའི་རྒྱལ་ཆེན་ཞིག་བཟོས་པ་རེད། ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐྱེ་ཆེ་སྤྲོད་ཙམ་ལ་ཡུལ་མི་ནམས་ལ་བྲིམས་སུ་བཅའ་བཞི་འདི་ལྟར།

དང་པོ། ཁོས་སྐྱམ་ཐུ་སོ་དུག

༡༽ བཀའ་གྲོས་ཆེན་པོ་དུག

དང་པོ། རྗེ་འཕྲུལ་འཆོ་ཞིང་ཞོ་ག་ཕུལ་བ།
གཉིས་པ། རྗེ་དེ་ཀྱི་གཉའ་གཞོན་ཞིང་ཁེང་གི་རྒྱུ་བ་བཏེན་པ།
གསུམ་པ། ཁེང་རྗེ་དེ་མི་གཏོང་ཞིང་མོ་བཙུན་བཀའ་ལ་མི་གདགས།
བཞི་པ། སོ་མཆོམས་བསྐྱེད་ཤིང་འབངས་ཀྱི་ཆལ་ཞིང་ལ་ནྟ་དཀྱུས་
ཀྱིས་མི་བཅད་པ།
ལྔ་པ། དག་འདུལ་ཞིང་འབངས་བསྐྱེད་པ།
དུག་པ། དག་བཙུ་སྐྱུ་བ་ཅིང་མི་དག་བ་བཙུ་སྐྱེད་བ་དང་དུག་གོ། །

༢༽ ཡིག་ཆང་དུག

དང་པོ། ཡིག་ཆང་རབ། གཡུ་ཡིག་ཆེ་ཆུང་གཉིས།
གཉིས་པ། གསེར་ཡིག་ཆེ་ཆུང་གཉིས།
གསུམ་པ། ཡིག་ཆང་འབྲིང་། དངུལ་ཡིག་ཆེ་ཆུང་གཉིས།
བཞི་པ། སྤྲ་མེན་གྱི་ཡི་གེ་ཆེ་ཆུང་གཉིས།
ལྔ་པ། ཡིག་ཆང་ཐ་མ། ཟངས་ཡིག་ཆེ་ཆུང་གཉིས།
དུག་པ། རྩལ་ཡིག་ཆེ་ཆུང་གཉིས་ཏེ་བཙུ་གཉིས།

དགུང་ཐོན་ཆེན་པོ་ལ་གཡུ་ཡིག་ཆེན་པོ། དགུང་ཐོན་འབྲིང་དང་ནང་ཐོན་ཆེན་
པོ་ལ་གཡུ་ཡིག་ཆུང་དུ། དགུང་ཐོན་ཐ་ཆུང་དང་ནང་ཐོན་འབྲིང་། བཀའ་
ཡོལ་གལ་འཆོས་པ་ཆེན་པོ་གསུམ་ལ་གསེར་ཡིག་ཆེན་པོ། ནང་ཐོན་ཐ་ཆུང་།

དང་བཀའ་སློན་འབྲིང་ལ་གསེར་ཡིག་ཆུང་དུ། བཀའ་སློན་ཐ་ཆུང་ལ་ཕྱ་མེན་
 གྱི་ཡི་གེ་ ལྷོད་སྤྲད་ཀྱི་དབང་སློན་སོགས་ལ་དངུལ་ཡིག་ཆེན་པོ། སྤྱི་འཆོ་བའི་
 དཔོན་པོ་དང་གཟིམ་མལ་པ། ཆེབས་ཁ་པ། སྤྱི་མཁར་གྱི་ཕྱི་སྤྱང་པ་སོགས་
 ལ་དངུལ་ཡིག་ཆུང་དུ། ལྷོད་དཔོན་དང་རུ་དཔོན་སོགས་ལ་ཟངས་ཡིག་ གཡུལ་
 ཏུ་དཔའ་བ་ལ་ལྷགས་ཡིག་བཅས་གནང་།

༡༢ བཀའ་ཡི་ཕྱག་ཏུ་དུག

དང་པོ། བཀའ་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་སྒྲོམ་བུ།
 གཉིས་པ། བྲིམས་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་རུ་མཆོན།
 གསུམ་པ། ཡུལ་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་སྤྱི་མཁར།
 བཞི་པ། ཆོས་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་ལྷ་ཁང་།
 ལྷ་པ། དཔའ་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་ལྷག་སྒྲག་
 དུག་པ། མཛངས་ཉགས་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་ཡིག་ཆང་བཅས་གནང་།

༡༣ རྒྱུན་དུག

དང་པོ། དཔའ་བའི་རྒྱུན་དུ་གྲུང་དང་ལྷག་
 གཉིས་པ། ལྷ་ར་མའི་རྒྱུན་དུ་ཕྱ་ལྷ།
 གསུམ་པ། ཡ་རབས་ཀྱི་རྒྱུན་དུ་ལྷ་ཆོས།
 བཞི་པ། གཡུང་པོའི་རྒྱུན་དུ་ཐགས་དང་པོན།
 ལྷ་པ། མཛངས་པོའི་རྒྱུན་དུ་ཡིག་ཆང་།
 དུག་པ། ངན་པོའི་རྒྱུན་དུ་རྒྱུན་མ།

༥༥ དཔའ་མཚན་དུག

དང་པོ། ལྷག་སྟོང་། གཉིས་པ། ལྷག་སྟོང་། གསུམ་པ། ཟར་ཆེན། བཞི་
པ། ཟུར་ཆུང་། ལྷ་པ། ཁོང་རས། དུག་པ། ལྷག་སྟོང་།

༥༦ བྲིམས་ཡིག་དུག

དང་པོ། བྲི་ཅེ་འབུམ་བཞེར་གྱི་བྲིམས།
གཉིས་པ། འབུམ་གསེར་ཐོག་ག་བ་ཅན་གྱི་བྲིམས།
གསུམ་པ། རྒྱལ་ཁམས་དཔེར་བྲངས་པའི་བྲིམས།
བཞི་པ། མདོ་ལོན་ལྷ་ཆད་གྱི་བྲིམས།
ལྷ་པ། དབང་ཆེན་བཅད་གྱི་བྲིམས།
དུག་པ། ཁབ་སོ་ནང་པའི་བྲིམས་ཏེ་དུག་གོ་
ཁོང་གི་དུག་ཚན་དུག་སྟོང་སོ་དུག་ལ་ཁོས་སོ་དུག་ཅེས་ཟེར།

གཉིས་པ། བྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྗེ་བཅུ་གསུམ།

དང་པོ། དཔའ་པོ་ལྷག་གི་ཞལ་ལྗེ།
གཉིས་པ། ལྷ་ཤེས་བདེན་རྩན་གྱི་ཞལ་ལྗེ།
གསུམ་པ། བཟུང་བསྐྱུགས་བྲིམས་རལ་གྱི་ཞལ་ལྗེ།
བཞི་པ། ལྷག་ཅན་ཁྲག་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྗེ།
ལྷ་པ། དན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྗེ།
དུག་པ། བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྗེ།

བདུན་པ། མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ཕྱེ།
 བརྒྱད་པ། བསྟོན་དམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ཕྱེ།
 དགུ་པ། ཀུས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ཕྱེ།
 བརྒྱ་པ། ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་འདུམ་གྱི་ཞལ་ཕྱེ།
 བརྒྱ་གཅིག་པ། བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ཕྱེ།
 བརྒྱ་གཉིས་པ། ནམ་པར་ཚུལ་གྱི་ཞལ་ཕྱེ།
 བརྒྱ་གསུམ་པ། མཐའ་འཁོབ་ཁྲ་ཁྲོའི་ཞལ་ཕྱེ་སྟེ་བརྒྱ་གསུམ།

གསུམ་པ། བྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དུག་གམ་བདུན།

དང་པོ། སྟོག་མི་གཅོད་པའི་བྲིམས་གཤེན་སྟོང་དང་གསེན་སྟོང་། གཉིས་པ། མ་བྱིན་པ་ལེན་པའི་བྲིམས། དཀོན་མཆོག་གི་དཀོར་ལ་བརྒྱ་འཇལ། རྒྱལ་པོའི་ནོར་ལ་བརྒྱད་ཅུ་འཇལ། འབངས་ཀྱི་ནོར་ལ་བརྒྱད་འཇལ་དུ་མཛད། གསུམ་པ། ལོག་པར་མི་གཤེམ་པའི་བྲིམས་སུ་སྟོང་འཇལ་དང་བྱི་ཆད། བཞི་པ། རྩན་སྟོང་པའི་བྲིམས་སུ་ལྟ་སྟུང་དཔང་དུ་བྱས་ནས་མནའ་སྟོག་པ། ལྔ་པ། ཆང་ལ་ཆོད་ཟེན་པ་སྟེ་ཆོས་ཀྱི་བྲིམས་ལྔ་ལ་དཔེར་བྱས། དུག་པ། དེའི་སྟོང་ཁོང་མི་ལྟོག་པ། བདུན་པ། བང་སོ་མི་འབྲུ་བ་བསྐྱན་ནས་བྲིམས་ཆེན་དུག་གམ་བདུན་དུ་མཛད།

བཞི་པ། མི་ཆོས་གཙང་མ་བརྒྱ་དུག

མི་དགོ་བ་བརྒྱ་སྟོང་པའི་སྟོང་དུ། མ་ལ་མར་འཛིན་པ། ས་ལ་པར་འཛིན་པ། དགོ་སྟོང་ལ་དགོ་སྟོང་དུ་འཛིན་པ། བྲམ་ཟེ་ལ་བྲམ་ཟེར་འཛིན་པ། རིགས་

ཀྱི་གནའ་རབས་བཀྱར་ཅིང་བྱས་པ་དྲིན་དུ་གཞོ་བ། ངན་གཡོ་སྤྱོད་བ་སྟེ་བརྟུ་དུག་
མཛད་ནས་བྲིམས་སུ་བཅས། གཞན་ཡང་འདི་ལྟར། དང་པོ། དཀོན་མཆོག་
གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་བཟུང་ནས་མཛོད་པ། གཉིས་པ། བ་མ་ལ་དྲིན་གཞོ་བ།
གསུམ་པ། དྲིན་ཅན་མི་ལ་བཟང་ལན་འཇལ་བ། བཞི་པ། མཐོན་པོ་རྣམས་
ལ་ངོ་ཚོལ་མི་བྱ་བར་བཀའ་ལ་ཉན་པ། ལྷ་པ། ལོངས་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་ལ་རབས་
ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྱང་བ། དུག་པ། ཆོས་དང་ཡི་གེ་སོགས་ལ་སྦྱོབ་སྦྱོང་བྱེད་པ།
བདུན་པ། སྤྲིག་པའི་ལས་ལ་འཛེམས་པ། བརྒྱད་པ། གཞན་ལ་བསམ་ངན་
མི་བྱ་བར་ཕན་འདོགས་བྱེད་པ། དགུ་པ། ཅི་བྱེད་རང་སེམས་དཔང་པོར་
བཞག་ནས་དྲང་པོར་བྱ་བ། བརྟུ་པ། ཟས་དང་ཆང་ལ་ཆོད་ཟིན་པ། བརྟུ་
གཅིག་པ། བྲེལ་ཡོད་དང་ངོ་ཆ་ལ་འཛེམས་པ། བརྟུ་གཉིས་པ། སྦྱིན་དང་བྱ་
ལོན་དུས་སུ་འཇལ་བ། བརྟུ་གསུམ་པ། བྲེ་དང་སྤང་ལ་གཡོ་རྒྱུ་མི་བྱེད་པ།
བརྟུ་བཞི་པ། མ་བཅོལ་བའི་ལས་ལ་དོན་མེད་ཁ་ཉོགས་མི་བྱེད་པ། བཅོ་ལྷ་
པ། རང་ཚུགས་བཟུང་ནས་བསྐྱར་ཁ་སྤྱོད་བར་བྱ་བ། བརྟུ་དུག་པ། མནའ་
དང་དམ་བཅའ་བཞག་པ་སྟོག་ལྟར་གཅེས་པར་འཛིན་པ།

ལྷ་པ། རྒྱལ་བྲིམས་བཅོ་ལྷ།

དང་པོ། དགྲ་བདུལ་ནས་རྒྱལ་ཁམས་བདེ་བར་མཛད་པ།
གཉིས་པ། རྒྱང་གི་ཆོས་མཛད་ནས་འབངས་སྦྱོང་བ།
གསུམ་པ། བྱི་མར་ཕན་པའི་མཛད་པ་སྟེ་མཛད་པ་གསུམ།
བཞི་པ། སྤྱོད་མིན་ཁེངས་པ་ལ་ལྟ་ཆོས་མི་བཤད་པ།

ལྷ་པ། གསང་སྤྲུག་མོར་དུ་མི་བཅོང་བ།
 དུག་པ། ཁེངས་པོ་རྗེར་དབྱུང་བར་མི་མཛད་པ་སྟེ་མི་མཛད་པ་གསུམ།
 བདུན་པ། གཡུལ་དུ་དཔལ་བ་ལ་སྟག་གིས་མ་བསྟོད་ན་དཔལ་བར་བྱ་བའི་རུ་མ་མེད།
 བརྒྱད་པ། མཛདས་པ་ལ་ཡིག་ཚང་གིས་མ་བསྟོད་ན་མཛདས་ངན་ཤན་མི་ཕྱེད།
 དགུ་པ། ལེགས་པ་ལ་བྱ་དགས་མ་བསྟོད་ན་ཕྱིན་ཆད་ལེགས་པ་སྤུས་བྱེད་
 ཅས་པ་སྟེ་བསྟོད་པ་གསུམ།
 བརྒྱུ་པ། ལྷ་པ་མ་ལ་ཤ་ཞེས་མ་སྤྲད་ན་དཔལ་བ་དང་ལྷ་པ་མ་ཤན་མི་འབྱེད།
 བརྒྱ་གཅིག་པ། ངན་པ་ལ་ནན་ཏུར་མ་བྱས་ན་བྲན་ཤེས་མི་འགྱུར།
 བརྒྱ་གཉིས་པ། ཉེས་པ་ཅན་ལ་ཆད་པ་མ་བཅད་ན་ཕྱིན་ཆད་ཉེས་པ་རྒྱན་
 མི་ཆད་པ་སྟེ་སྤྲད་པ་གསུམ་དང་།
 བརྒྱ་གསུམ་པ། བ་མ་མནར་ན་འཕྲལ་ཕྱགས་གཉིས་ཀར་ལ་ཡོག་སྤྲིག་
 བརྒྱ་བཞི་པ། མཆན་གྱི་བྱ་མནར་ན་ཕྱི་རོལ་གྱི་དག་ཡིན་ཡང་ཞེ་ཁ་འབྱེད།
 བཅོ་ལྷ་པ། བཟའ་གྲོགས་མནར་ན་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་དང་སོ་ཡལ་བར་འཆོར་
 བས་མི་མནར་བ་གསུམ་སྟེ་རྒྱལ་ཁྲིམས་བཅོ་ལྷ་པ་མཛད་དོ། དེ་ལྟར་ཆོས་
 རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཐབས་མཁས་པའི་སློན་ནས་ཁྲིམས་སུ་
 བཅས་པས་བོད་མི་ནམས་ཡ་རབས་སྤྱོད་བཟང་དང་ལྷན་པ་ཞིག་དང་ཆོས་
 སྤྱོད་གང་ཅིའི་ཆ་ནས་ཕུན་སུམ་ཆོགས་པ་དེ་སྐབས་འཛམ་གླིང་ནང་ཡང་
 ཕྱིར་སོན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་ངོ་བོར་གནས་ཤིང་ཆིག་བསྐྱེད་དང་སྟོབས་
 ཤུགས་འགྲན་ཟླ་བལ་བཞིག་ཏུ་གྱུར་དོ། །

བཅུ་པ། སྒོན་པོའི་རིམ་པའམ་ལས་བྱེད་པའི་ལམ་སྟེན་གྱི་སྒྲིག་པ།

དང་པོ། སྒོན་བཙན་པོ་སྤྱིར་བཙན་སྐམ་པོའི་སྐབས་སྒོན་པོའི་རིམ་པ་ནི། དགུང་
སྒོན་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ། ནང་སྒོན་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ། བཀའ་ཡོན་གཤམ་
འཆོས་པ་(ཁྲིམས་དཔོན་)ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་སྟེ་སྒོན་ཆེན་དགུར་མང་དོ། །

༡༽ དགུང་སྒོན་ཆེན་པོ་ནི། སྒོན་པོ་ཐམས་ཅད་ལས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན། དེ་ལ་
གཡུ་ཡིག་ཆེན་པོ་གནང་།

༢༽ དགུང་སྒོན་འབྲིང་དང་ནང་སྒོན་ཆེན་པོ་གཉིས་གོ་གནས་མཉམ། དེ་ལ་
གཡུ་ཡིག་ཆུང་དུ་གནང་།

༣༽ དགུང་སྒོན་ཐ་ཆུང་དང་ནང་སྒོན་འབྲིང་པོ་བཀའ་ཡོན་ཁ་འཆོས་པ་ཆེན་
པོ་གསུམ་གོ་གནས་མཉམ། དེ་ལ་གསེར་ཡིག་ཆེན་པོ་གནང་།

༤༽ ནང་སྒོན་ཐ་ཆུང་དང་བཀའ་སྒོན་འབྲིང་གཉིས་གོ་གནས་མཉམ། དེ་ལ་
གསེར་ཡིག་ཆུང་དུ་གནང་།

༥༽ བཀའ་སྒོན་ཐ་ཆུང་། དེ་ལ་ཕྱ་མེན་གྱི་ཡི་གེ་གནང་།

༦༽ ཆོས་གྲུའི་སྒོ་བ་དཔོན། ལྷུའི་ཐུགས་མཁན། ལྷོད་སྒྲིབ་ཀྱི་དབང་སྒོན་
ནམས་ལ་དདུལ་ཡིག་ཆེན་པོ་གནང་།

༧༽ ལྷུ་འཆོ་བའི་པོན་པོ། གཞིམ་མལ་པ། ཆེབས་ཁ་པ། བྱང་ཐང་གི་ས་
མཁན། མཐའི་སོ་ཁ་སྤྱང་པ། ལྷུ་མཁར་གྱི་ཆེ་སྤྱང་པ་སོགས་ལ་དདུལ་
ཡིག་ཆུང་དུ་གནང་།

༨༽ ཡབ་འབངས་རུས་རྒྱལ་སོགས་ལ་འཁར་བའི་ཡི་གེ་གནང་། ལྷོད་དཔོན་རུ་

དཔོན་སོགས་ལ་ཟངས་ཡིག་གཡུལ་དུ་དཔའ་བ་ལ་ལྷན་པ་ཡིག་གནང་།

༧༥ ཡང་མཐའ་ཤིང་སྐྱ་ཁུ་རིས་ཀྱི་ཡི་གེ་ནི་འབངས་པལ་བ་རྣམས་ལ་གནང་
སྟེ་སྒྲིབ་པ་དང་རིགས་མཐོ་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་མཛད་དོ། །

གཉིས་པ། ལས་བྱེད་པའི་ལས་སྒྲུབ་སྐོར།

༡༥ དཔོན་དུག་ནི།

༡༥ ཡུལ་དཔོན། ཡུ་ཁུང་ཁྲིམས་ཀྱི་འཛོ། ༡༥ དམག་དཔོན་ལས་སྒྲུབ་
དག་འདུལ། ༡༥ ཆེབས་དཔོན་གཤེགས་པའི་བྱལ་མཆོན། ༤༥ རན་
དཔོན། ལས་སྒྲུབ་འབྲུ་དང་གསེར་དངུལ་གྱི་གཉེར་བྱེད། ༥༥ ལྷ་དཔོན། འབྲེ་
ལྷ་མའི་གཉེར་བྱེད། ༦༥ དང་དཔོན། ཞལ་ལྷེ་(ཁྲིམས་)གཙོད།

༢༥ རྒྱུ་སྒྲིབ་བཅའ་པོ་རྣམས་དུག་

རྒྱུ་སྒྲིབ་བཅའ་པོ་རྣམས་དུག་གིས་རྒྱལ་པོའི་ཞབས་ཏོག་དང་ནང་གི་བྱ་བ་
ཐམས་ཅད་བྱེད། གནའ་ཆེན་རིགས་བཅའ་། རྒྱལ་གྱི་ཁྲིམས་བཅའ་། ཙོག་རོ་
རིག་པའི་ཀོང་བཅའ་། ལྷ་གཞིགས་ཤོག་པོ་བཟླས་བཅའ་། བཀའ་ཡི་སྒྲིག་
སྟེན་འཕེལ་བཅའ་། སྒྲིག་ཅང་དཔལ་གྱི་ལེགས་བཅའ་དང་དུག་པོ་དེ་དག་གིས་
གཙོས་སྒྲིབ་པོ་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད་པར་བཤད།

༣༥ རྒྱུ་སྒྲིབ་བཅའ་པོ་རྣམས་དུག་

རྒྱུ་སྒྲིབ་བཅའ་པོ་རྣམས་དུག་གིས་པོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱིའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་བྱེད།

ཁྱེད་པོ་ཕུན་ཟུང་བཅོན། ལམ་ཁྲི་བདེ་གྲག་ཁྲི་བཅོན། ལུ་ཁྲི་དོ་ཧྲེ་གནམ་བཅོན།
ཐང་གི་བྱང་ཆུབ་མཆོག་བཅོན། ཐར་པ་ལྷའི་དཔལ་བཅོན། རོང་པོ་འཕུལ་
ཀྱི་ཧྲེ་བཅོན་དང་དུག དེ་དག་གིས་གཙོས་པའི་སློན་པོ་བརྒྱ་ཕྱག་ཡོད་པར་བཤད།

༤༥ མེད་ཐབས་མེད་པའི་སློན་པོ་བཞི།

མཁས་པ་ཐོན་མི་སམ་རྫོ་ཀྱེ། མགར་སྟོང་བཅོན་ཡུལ་བཟུང་། འབྲེ་ཡི་
སེ་རུ་གྲང་སྟོན། ཉང་གི་ཁྲི་བཟང་ཡང་སྟོན་སོགས་དེ་དག་གི་འོག་དུ་སློན་པོ་
བརྒྱ་ཕྱག་ཡོད་པས་འབངས་ཀྱི་ཁོད་སྟོམས་ཁྲིམས་གཉིས་ཀྱི་སྟོན་སྲིད་སྟོང་
བཡིན། བཅོན་པོ་སྟོང་བཅོན་སྐམ་པོའི་རིང་ལ་སློན་པོ་བཞི་པོ་འདི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་
དབང་འཛིན་མཁན་གཙོ་བོ་ཡིན་པས་བྱས་ཤེས་ཤིན་ཏུ་ཆེ། སྟོང་བཅོན་དགོངས་
པ་རྫོགས་པའི་སྐབས་མགར་སྟོང་བཅོན་མདོ་སྟངས་ཀྱི་དམག་སར་ཡོད། སློན་
པོ་གཞན་ནམས་བོད་དུ་ཡོད་ནའང་བཅོན་པོ་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་ཤེས་སུ་མགར་
ལས་གཞན་དག་གི་མཆོན་མི་གསལ་བས། སློན་ཀྱི་དུས་རྒྱུ་སློན་ནམས་མཉམ་
འཆི་མཉམ་གསོན་བྱེད་པའི་མནའ་བསྐྱལ་ཀྱི་ཡོད་སྐབས་མཉམ་ཤི་བྱས་པ་ཡིན་
སྤྱིད། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་སློན་ཆེན་(དགུང་སྟོན་)སློན་ཆེན་ལས་རོགས།
དམག་སྤྱི་གཅིག་དང་དམག་སྤྱི་ལས་རོགས་གཅིག་བཅས་བཞི་ཡོད་པ་དེར་སློན་
ཆེན་བཞི་ཟེར། ནང་སློན་གཅིག ཁྲིམས་ཀྱི་སློན་ཆེན་གཅིག ཕྱི་སྤྱི་སློན་
ཆེན་གཅིག རྩིས་སྤྱི་སློན་ཆེན་གཅིག་བཅས་ཡོད། སློན་པོ་ནམས་ཀྱི་གོ་གནས་
ཡ་ལྷལ་བུ་འཛིན་བྱེད། གལ་སྤྱིད་བུ་མེད་ན་གཉིན་ཞིག་ནས་འཛིན། བོད་ཀྱི་
བཅོན་པོ་བརྒྱ་བདུན་པའི་སྐབས་ནས་སློན་ཆེན་ཀྱི་སྟོན་དར། ཞེས་སོགས་གསལ་

བས་སྡོན་གྱི་དྲུས་དབྱུས་གཞུང་གི་ལས་ཤུད་རིམ་པའི་འགོ་སྤངས་དང་ལམ་སྲོལ་
ལ་བརྟུན་ན་ཡར་རྒྱས་དང་ལྡན་ཞིང་བསམ་སློབ་གནས་ཆེད་ཤིན་ཏུ་ནས་མཐོན་
པོ་ཡིན་པ་སྡོན་ཆེན་གྱི་རིམ་པ་འདིས་ཀྱང་ཤེས་རྒྱས།

བརྒྱ་གཅིག་པ། དམག་ཁྲིམས་སྒྲིར།

བརྒྱ་ཕྱག་དྲུག་པ་དང་བདུན་པའི་སྟོན་ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐྱ་ཆེ་
སྟོན་ཅམ་ལ་བོད་ཀྱི་དམག་གི་གནས་ཚུལ་རྒྱ་ནག་སྤང་བཅན་རབས་ནང་འདི་ལྟར་
གསལ་ཏེ། དམག་ཁྲིམས་ཏེ་ཅང་བཅན་པོ་འདྲུག་དཔའ་བོ་རྣམས་ལ་གྲུས་པ་
བྱེད། དམག་འཐབ་བྱེད་སྐབས་མདུན་དམག་རྣམས་ཤི་རྗེས་རྒྱལ་དམག་རྣམས་
མདུན་ཆབ་ཏུ་བསྒྲིད་པས་ཤིན་ཏུ་ནས་འཐབ་དཀའ་བ་ཡོད། ཁྲིམ་གྱི་ནང་ནས་
མི་མང་བ་གཡུལ་དུ་ཤིན་ཏུ་ཁྲིམ་གྱི་སྒྲིར་ཁབ་ཅིག་ཕྱུང་སྟེ་ངོ་སྤྲོད་ཆེན་པོ་བྱེད། ཁྲིམ་
དེ་ལ་གཟེ་བ་རྗེད་དང་ལྡན་པའི་མིང་ཐོབ་པ་དང་། ནད་མནར་གྱིས་ཤི་བའི་རིགས་
རྣམས་ལ་གོ་མ་ཆེད་པའི་ཚུལ་གྱིས་མཐོང་རྒྱུད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དམག་ལམ་
པའི་རིགས་ལ་སྐྱ་ཡི་མཇུག་མ་མགོ་བོར་བཏགས་ཏེ་འདྲུ་འཛོམས་ཆེ་སར་སྤྱག་
བཞི་སར་བཅུགས་ནས་བྱི་སྐད་འདོན་དུ་འཇུག་པས་ཚུན་དམག་དངས་སྐབས་
གསེར་མདའ་རིང་ཆེད་ཆོན་བདུན་ཅམ་པ་ཞིག་སྡོན་ལ་བཏང་བ་ནི་དམག་འདེན་
རྒྱུའི་བདེ་ལྟ་བུར་གོ་ལེ་བར་བརྒྱའི་སར་ཞག་ས་རེ་ཅིག་སྲོལ་ཡོད། དེར་ཁྲིམས་
ཁང་རེ་ཡང་ཡོད། དམག་ཇ་དྲུག་གི་གནས་ཚུལ་ཆེ་རྒྱུད་ལ་སྟོན་ནས་ཞག་སོ་
སོ་ནས་ཕྱག་རོན་མང་ཉུང་གཏོང་། དག་ཡིས་རྒྱུར་སྟོན་པའི་བདེ་ལན་དུ་མེ་བཏོང་།
ཚོག་ཞུ་ལེགས་པ་གྱོན། དམག་གོས་ལ་མཐུད་མཆོམས་གཉིས་ལས་མེད། གྱི་

ནོན་པོ་ཁྱེ་ལྟར་ཡིན་རུང་སྤྱོད་བྱེད་མི་ཐུབ། དག་ཡུལ་ནམས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་
པའི་དངོས་པོ་ནམས་དམག་ཕྱགས་ཁོ་ན་བྱེད། དེ་སྐབས་དམག་ཁྲིམས་དེ་ཙམ་
ལས་གཞན་མེད། ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོའི་སྤྱི་ཆེ་སྤྱད་ཙམ་ལ་ཁྲིམས་
ཡིག་ཞལ་ཕྱེ་བཅུ་གསུམ་མཛད་པའི་ནང་ཆོན་དང་པོ་དཔལ་པོ་སྟག་གི་ཞལ་ཕྱེ་
ཞེས་པའི་ནང་གསལ་དག་པོའི་དམག་གི་འགོ་ལྷགས་རོབ་ཙམ་འདིར་བཀོད་ན།

**༡༥ དམག་དཔོན་ནམ་རུ་དཔོན་ལ་ཁྱད་ཆོས་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་དགོས་
ཤིང་།** ང་རྒྱལ་གྱི་ཕ་ལང་ཕྱོག་ནུས་པ། ཁེ་ཉེན་བལ་འདབ་དོ་གནོན་ཅི་ཤེས་
པ། འགོ་མཆོམས་ལ་མཁས་པ། ཡིད་མི་ལྟོད་ཅིང་སྒོ་མི་འགལ་བ་ཆེར་ཕུང་
སྟེང་དུ་ཉལ་བ་ལྟ་བུ། གཞན་གྱི་སྒོ་འདྲི་ལ་མཁས་ཤིང་གང་ཟེར་ལ་མི་གཏོང་
བར་མཚང་འབྲུ་འཇམ་ཤེས་པ་སོགས་ཡོན་ཏན་དེ་དག་དང་ལྡན་པའི་དཔལ་པོ་
ནམས་ཀྱིས་གཡུལ་གཤམ།

༡༦ དམག་དཔོན་ནམ་རུ་དཔོན་བསྐྱོ་ཚུལ། ཐོག་མར་རྒྱལ་པོ་དང་
དཔོན་པོའི་ལུང་ཡུལ་མའི་གཙོ་དཔོན། ཁྲོས་དཔོན་སོགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་སྟེང་
བ་ཆེ་ཞིང་མཆོན་ཆེ་བ། རང་འདོད་ཚུང་ཞིང་སྤྱི་ཆོགས་ཆེ་བ་ཞིག་བསྐྱོ། དཔོན་
གྱི་ལྟོ་གོས་ཀྱིས་བསྐྱངས་པའི་དད་ཞེན་ཆེ་ཞིང་དང་དོད་པོའི་དཔལ་པོ་རྒྱན་བསྐྱས་
པའི་རྒྱན་བསྐྱས། སྤྱི་ལ་བཙར་བའི་གཟེམ་རྒྱུང་བ། ཡུལ་དམག་ལྟ་བུ་ཡིན་
ན་དཔལ་མཆོན་དེ་ནམས་ལའང་ཕྱིང་ལོངས་སུ་བཅོམ་ནས་ཕྱིང་དཔོན་མགོ་བཙུན་
པ་ལ་མཁས་པ་རེ་བསྐྱོ། ཐོག་མར་མགོ་མེར་གཏོགས་པ་ནམས་ལ་དམག་དཔོན་
གྱིས་བསགས།

༡༥ དམག་གཏམ་ནི། ས་རོལ་པའི་དག་ཆེ་གེ་མོས་རྒྱལ་པོའི་གཡུལ་
ཡིན་ན། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་མཆན་དོན་དུ་རྟོག་ལུགས། འདི་རེངས་ན་འབངས་
མི་བདེ་ལུགས་དང་། དེས་ན་སྡེ་གཟར་ཞེས་པའི་མིང་དང་མཐུན་པས་དུས་མི་
བདེ་ལུགས། ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་གཞི་དུ་ཅིང་མ་འཐུས་པ་འདི་ཞེས་བྱ་བ་བྱུང་
ཟེར་བའི་བདེན་པ་བདར་བར་བྱའོ། །

༡༦ དམག་གི་གྲ་སྒྲིག་ རང་རང་གི་སྲོག་འཛོལ་པའི་དྲ་པོ་མགོ་ཐེབས་
ཀྱི་གྲར། སྲོག་ཐེབས་ཀྱི་ཁྲབ། འཁྱུར་སྐྱོང་གི་ལུས་ཆས་ནམས་ཁྲལ་འཇལ་
དུ་མ་སོང་བའི་དང་དོད་ཆེ་བར་བྱེད།

༡༧ དམག་སྐར་ཕབ་ཚུལ། གཡུལ་གྱི་གཟའ་སྐར་སྐྱ་གཅན་གྱི་འགྲོས་
ཕྱོགས་ཅིས། རྩོལ་བསྐྱར། གཟའ་གསོལ། དམག་ལས་ཀྱི་སྐར་ཐོ་རྒྱག་དག་
ཕྱོགས་ལ་སྐར་སྒོ་དང་མཆོན་ཅེ་གཏད་དེ་སྐར་ཕབ།

༡༨ དག་པོའི་དམག་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་བཞི་ནི། ན་བ་གསོ་བའི་
སྒན་པ། ལེགས་ཉེས་སྟོན་པའི་མོ་མ། དག་གོགས་ཅི་བའི་གཡུལ་རྒྱལ། དག་
ལྷ་གསོ་བའི་བྱགས་དཀར་དང་བཞིའོ།

༡༩ དམག་རོང་ལ་འགྲོ་ཚུལ། དམག་རོང་རིགས་ལ་འགྲོ་ན་ཁྱི་
བཀྱེ་རི་དྲགས་ཉིན་གཅིག་ཙམ་སྟོན་ལ་བཏང་བས་ས་འདུ། གན་པ་མི་ཉམས་
ཆེ་བས་ཇམས་སྟོས། དང་པོ་དག་འཛོལ། དེ་ནས་ཤ་སྟོས། རྒྱ་རུ་དང་
ཆོམས་ཀྱི་ཁྱི་སྟོན། གཞོན་པས་དང་པོར་བྱས། དེ་ནས་ཁྱི་བཀྱེ། དག་
འདུག་ན་ཤ་བཞོག་ལན་ཐོ།

༡༥ དམག་བྱང་ཐང་ལ་འགྲོ་ཆེ། ཕག་གི་རྩི་བས་བཅད། མཚན་སྡེ་རུ་
ལ་ལྷན་པ་ཡབ། ཉིན་ཕྱི་རུ་ལ་དོར་སྟེགས་ཀྱིས་ཟེར། མཚན་ལ་པ་ཉན། ཉིན་
མིག་བཀྲམས་ཏེ་དགའི་འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད་པ་དང་། རི་དྲགས་རྒྱག་པ་མ་འབྲུལ་
བ་དགོས། དགས་བྱ་ལོག་གི་མེ་རྩུས་དང་། ཡང་ཡབ་པའི་མེ་ཁ་མཚོར་བ་དགོས།

༡༦ དག་དང་འཐབ་ཚུ་ལ་ནི། རུ་གསུམ། ཐུག་གསུམ། ར་བར་
གསུམ། ཐམས་ཅད་དུང་ཆེན་ཀ་སྒྲིང་གནམ་ས་འབྱེར་བ་ལྷ་བྱ་གཡས་ཕྱོགས་
ཀྱི་གདོང་དུ་མེ་མདའ། གཡོན་ཕྱོགས་ཀྱི་གདོང་དུ་མདའ་པ། བར་བར་དུ་
མདུང་དང་ལྷ་གི་ཐོགས་པ། ཞོལ་རྟ་ལྷགས་སྟེལ་བྱེད་པ། དེའི་རྒྱབ་དུ་རྟ་རྒྱང་
བསྟེས་པའི་དམག་ཚོགས་བཅན་ཆས་པ་ལྷ་བྱ། དེའི་རྒྱབ་དུ་རྒྱབ་དམག་དཔུང་
ཚོགས་བྱ་སྒྲུ་གཞོན་དུ་ཡོད་པ་དགོས། ཟུར་དམག་གཡས་གཡོན་རྟ་པ་སག་ཐག་
པའི་རིགས་རྟ་སྟོམས་སུ་སྒྲུངས་ནས། ཐུམས་ཐིལ་སེ་འཕྱོ་བ། རུ་འབྱེར་བྱིད་
བར་རོལ་བལྟས་ཏེ་འགྲིམས་ནས་ལྷུང་སེ་འགྲིམས། སྟོད་ན་འཐུམས་སེ་སྟོད།
བྱང་དམག་གིས་དག་ལ་སྒྲུངས་པ་དང་སྟོ་མོན་གྱིས་དག་ལ་འགྲུགས་པ་དང་། བོད་
རྟ་རྒྱང་གིས་དག་ལ་བསྐྱིགས། ཐུགས་གསུམ་གྱི་ཆར་ལྷབས་ལ་ལྷས། གཞན་
ཕྱོགས་དག་པོ་གང་འགོ་བརྩམས་པ་དང་། ས་ཆ་ལྷང་པའི་གནས་དབྱིབས་རྫོང་
ལྷ་བྱའི་བཅན་དམིགས་ལ་བརྟག་དབྱེད་བྱས་ནས། དམག་དཔུང་གི་འབྱེར་འབྱིད།
ཆང་ཁའི་གནས་ཡུལ། རང་ཕྱོགས་བཅན་དམིགས། གཞན་ཕྱོགས་ཕ་རོལ་
པོ་གང་ནས་ཡོང་། གང་བྱེད་ལ་བརྟག་དབྱེད། རང་ཐོན་སྦྱར་ནས་དག་དང་
འཐབ། རང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་བསམ་པ་གཅིག་དུ་འཛོམས་དགོས། དེལ་
དཀྲུམ། ར་གན་ལྷ་ཡུད་ཟེར་བ་བཞིན། རང་ཕྱོགས་བསྐྱིལ་བའི་སྤྱིད་པ་རྣམས་

གྲིས་སྦྱིད་ཚང་གཅིག་ སྤྱག་སྒྲོར་གཅིག་ གཞུ་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་བརྟུངས།
 འོག་ཞོལ་ཕྱི་ནུད་མི་བྱེད་པ་སོགས་ལ་བཙོན་དགོས། ཞེས་སོགས་གསལ་
 བ་བཞིན་དམག་ཁྲིམས་ཤིན་དུ་ནས་ལེགས་པ་དང་ཆིག་བསྐྱེལ་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་
 བོང་བུ་གཅིག་གྱུར་ལ་བཏེན་འཇམ་སྤྲིང་འདིའི་ཐོག་དྲག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་
 འགུན་ཆེ་བྲལ་བས་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ *हर्षदिव* དགའ་བའི་རྩ་དང་། རྒྱ་
 ནག་གི་བོང་མའི་དཀྱིལ་ནས་སྟོབས་ཤུགས་འགུན་ཆེ་བྲལ་བ་ཐང་ཐེ་ཅུང་སོགས་
 གྲུང་པམ་ཉེས་བཏང་བ་རེད།

བཅུ་གཉིས་པ། དག་པོའི་སྟོབས་ལྷན་གྱི་སྐོར།

པོད་ཀྱི་དམག་གི་སྐོར། གནམ་རི་སྤྱོད་བཙན་གྱི་སྐུ་ཆེ་སྤྱད་དང་བཙན་པོ་
སྤྱོད་བཙན་སྐོར་པོའི་སྟོབས་འཛམ་གླིང་ཐོག་དག་པོའི་སྟོབས་ལྷན་གྱི་འགན་ཁུངས་
བལ་བཞིག་བྱུང་། དམག་གི་ཆེ་མོར་གྱུར་པའི་དཔལ་ལྷན་གསུམ་ནི་མཐའི་སོ་
ཁ་སྤྱང་པའི་ཕྱི་པོད་ཀྱི་བྱང་ཤར་ས་མཆོམས་ཁག་ཏུ་འཛིན་ཅིང་། རྟོད་ཀྱི་དཔལ་
ལྷན་དུ་གྱུ་བཏུལ། བར་གྱི་དཔལ་ལྷན་འཛམ་བཏུལ། རྟོད་ཀྱི་དཔལ་ལྷན་ཀྱི་བཏུལ་
ཞེས་གྲགས། སྤྱི་པོད་ཀྱི་དམག་ལ། དབུས་རྩ། གཡོ་རྩ། གཡས་རྩ། རུ་ལག་
དང་བཞིར་སྟེ། གཞན་ཡང་། ཞང་ཞུང་སྟོད་ཀྱི་སྟོད་སྟེ། ཞང་ཞུང་སྟོད་ཀྱི་སྟོད་
སྟེ། སུམ་རྒྱའི་རུ་སྟོད་ཁྱབ་ཀྱི་སྟོད་སྟེ་སོགས་ཡོད།

1) དབུས་རུ་སྟོད་སྟེ་བཅུ་ནི།

1) རོར་སྟོད་སྟེ། 2) ལྷེ་མཆོམས་སྟོད་སྟེ། 3) ལྷུག་མཆོམས་སྟོད་
སྟེ། 4) འབྲང་མཆོམས་སྟོད་སྟེ། 5) བཙོམ་པ་སྟོད་སྟེ། 6) འབྲེ་
མཆོམས་སྟོད་སྟེ། 7) སྤྱི་སྟོད་སྟོད་སྟེ། 8) སྤྱི་སྟོད་དེ་སྟོད་སྟེ་ཆེ་བ་
བཅུད་དང་། 9) ཡེ་རབ་སྟོད་བྱ་ཆུང་། 10) སྤྱི་སྤྱང་ཤར་ཕྱོགས་པའི་
སྟོད་སྟེ་སྟེ་བཅུ་ཡོད།

དབུས་རུ་སྟོད་དཔོན་(དམག་དཔོན་) ལྷ་ནམ་ཀྱུ་ཤོན། ལྷས་སྤྱེས་བཟང་སྟུག་
ལྷ། དེའི་དཔལ་ཁུངས་(དམག་དཔོན་གཞོན་པ་) གཞོན་པ་ལྷ་སྟུམ། པོད་བྱ་ཁོང་བཙན་
བཙས་ཡིན།

རུ་ཏྲ་(དམག་ཏྲ་)ཟེར་དཀར་ཏྲ་སྤང་དང་། མཚལ་བྱ་གཟིག་རིང་རུ་དར་(དམག་
དར་)དམར་པོ་ལྷེ་ལྷ། དཔའ་དར་དམར་པོ། དམག་བཞེད་(དམག་ཅེད་)མཚོ་ལ་
གངས་བབས་པ་འབྲ་སྐད། རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ལས། དབུས་རུ་སྤང་སྤེ་སྤང་འོག་
གཉིས་ལ་དམག་གངས་བདུན་ཁྲི་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་ཅེས་གསལ།

༡༥ གཡོ་རུ་སྤང་སྤེ་བཅུ་ནི།

༡༥ ཡར་ལུང་སྤང་སྤེ། ༡༥ འཕྱིང་ལུང་སྤང་སྤེ། ༡༥ ཡར་མཚམས་
སྤང་སྤེ། ༤༥ གཡུ་འབངས་སྤང་སྤེ། ༥༥ དགས་པོ་སྤང་སྤེ། ༦༥ ཉ་ག་ཉི་
སྤང་སྤེ། ༧༥ དམུལ་སྤང་སྤེ། ༨༥ རྩ་བཀ་སྤང་སྤེ། ༩༥ ལ་རྩ་སྤང་སྤེ།
༡༠༥ རྩ་སྤང་ཤར་ཕྱོགས་པའི་སྤང་སྤེ་དང་བཅུ་ཡོད།

གཡོ་རུའི་རུ་དཔོན་(དམག་དཔོན་)མུང་སྟག་གཟིག་གཡུ་བཅན། མཆོམས་
རྒྱལ་གཟིག་གུད་རིང་། དཔའ་ལྷ་(དམག་དཔོན་གཞོན་པ་)མང་བཞེར། གད་གཉན་
བཞེར་བཅས་ཡིན།

རུ་ཏྲ་(དམག་ཏྲ་)མོག་རྩ་བུན་བུན། མཚལ་བྱ་ཉིང་དཀར། རུ་དར་(དམག་
དར་)མེ་ལྷེ་དམར་པོ་དང་དར་དཀར་སྤང་ནག་ དམག་བཞེད་(དམག་ཅེད་)མཚོ་ལ་
སྤང་ཆར་འབབས་པ་བཞེན་འགྲིམས་སྐད། རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ལས། གཡོན་རུ་
སྤང་འོག་གཉིས་ལ་དམག་གངས་ལྔ་ཁྲི་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་ཅེས་གསལ།

༡༦ གཡས་རུ་སྤང་སྤེ་བཅུ་ནི།

༡༦ སྤང་ཆེན་སྤང་སྤེ། ༡༦ ཤངས་ཆེན་སྤང་སྤེ། ༡༦ ལང་མི་སྤང་སྤེ།

༤༥ མཐོང་དཀར་སྟོང་སྟེ། ༤༦ ཉེན་དཀར་སྟོང་སྟེ། ༤༧ འབྲང་མཆམས་སྟོང་སྟེ། ༤༨ སྟོང་རབ་སྟོང་སྟེ། ༤༩ གཞོང་སྟེ་སྟོང་སྟེ་སྟེ་སྟོང་སྟེ་ཆེ་བ་བརྒྱད་དང་། ༥༠ བཅས་སྟོང་བྱ་ཆུང་། ༥༡ སྐྱ་སྐྱང་ལྟ་བུ་ཕྱགས་པའི་སྟོང་སྟེ་དང་བརྒྱ་ཡོད། གཡས་རྩ་སྟོང་སྟེ་འི་རྩ་དཔོན་(དམག་དཔོན་)ཁྱུང་པོ་སྟག་བཟང་སྟོང་། མགོས་ཁྱི་གཉེན་གཡང་འཕྱུས། དཔའ་ཆུ་(དམག་དཔོན་གཞོན་པ་)པ་ཆེ་བ་མཆོཞེར་ཅད་ལོད་ལང་པ་མགོན་ནེ། རྩ་རྟ་(དམག་རྟ་)མཆེ་བ་བྱ་མེ་སྟག་སྟོན་པོ་གཡུ་རྟ། རྩ་དར་(དམག་དར་)སྟོང་དཀར་བྱ་ཁྱུང་བྱིས་པ་དང་སྟེར་ཁ་གོང་ཟླ། དམག་བཞེད་(དམག་ཅེད་)སྟང་ལ་མེ་མཆེད་པ་ལྟར་འགྲིམས་སྟང་། རྩ་འི་ཡིག་ཆང་ལས། གཡས་རྩ་སྟོང་འོག་གཉིས་ལ་དམག་གངས་ཁྱུང་སྐྱ་སྐྱུམ་བརྒྱ་ཅམ་ཡོད།

༤༦ རྩ་ལག་སྟོང་སྟེ་བརྒྱ་ནི།

༥༢ མང་དཀར་སྟོང་སྟེ། ༥༣ ཁྱི་པོ་སྟོང་སྟེ། ༥༤ ཁྱོམ་པ་སྟོང་སྟེ། ༥༥ ལྟ་ཅེ་སྟོང་སྟེ། ༥༦ ཁྱུང་རོ་སྟོང་སྟེ། ༥༧ ཁྱི་ཐང་སྟོང་སྟེ། ༥༨ ཁང་སར་སྟོང་སྟེ། ༥༩ གད་པམ་སྟོང་སྟེ། ༦༠ མཆོངས་སྟོང་སྟེ། ༦༡ སྐྱ་སྐྱང་གར་ཕྱགས་སྟོང་སྟེ་སྟེ་བརྒྱ་ཡོད། རྩ་ལག་སྟོང་སྟེ་འི་རྩ་དཔོན་ནི་(དམག་དཔོན་)འབྲོ་རྒྱལ་མཆོན་སེལ། ཁྱུང་པོ་གཡུ་ཡི་ཟུར་ཕུད། དཔའ་ཆུ་(དམག་དཔོན་གཞོན་པ་)གནམ་སྟེ་གྱར་ཆེ་བ། མཆེམས་བཅོན་ཞེར་ལྟ་གཟིགས། རྩ་དར་(དམག་དར་)སེལ་གནམ་མཆོང་། དཔའ་དར་ནག་པོ། རྩ་རྟ་(དམག་རྟ་)ངང་པ་ཕུང་དམར་དང་རག་པ་སྟོན་ག དམག་བཞེད་(དམག་ཅེད་)མེར་བ་འགྲིམས་པ་བཞེན་ཡོང་སྟང་། རྩ་འི་ཡིག་ཆང་ལས་གཅང་རྩ་སྟོང་འོག་གཉིས་ལ་དམག་གངས་སྐྱ་སྐྱུམ་བརྒྱ་ཅམ་ཡོད།

༥༥ ཞང་ཞུང་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ་ལྟེན།

༡༥ འཛུགས་སྟོང་སྡེ། ༡༦ མང་མང་སྟོང་སྡེ། ༡༧ གཉེན་མ་སྟོང་སྡེ།
 ༡༨ ཅ་མ་སྟོང་སྡེ། ༡༩ བ་ག་སྟོང་སྡེ་བྱ་ཆུང་དང་ལ། བོད་དང་བྱ་ཁེ་ས་
 མཚམས་སུ་ཡོད།

༥༦ ཞང་ཞུང་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ་ལྟེན།

༡༥ གུ་གེ་སྟོང་སྡེ། ༡༦ ཅག་ལ་སྟོང་སྡེ། ༡༧ སྤྱི་གཙང་སྟོང་སྡེ།
 ༡༨ ཡར་གཙང་སྟོང་སྡེ། ༡༩ ཅི་དེ་སྟོང་སྡེ་བྱ་ཆུང་དང་ལ། འདི་ནམས་བོད་
 དང་སུམ་རྒྱའི་མཚམས་སུ་ཡོད།

༥༧ སུམ་རྒྱ་སྟོང་སྡེ་བྱ་ཆུང་དང་ལ། བཅུ་གཅིག་ཡོད།

༡༥ ཅེ་མཐོ་སྟོང་སྡེ། ༡༦ བོ་མཐོ་སྟོང་སྡེ། ༡༧ རྟོང་ཆང་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ།
 ༡༨ རྟོང་ཆང་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ། ༡༩ འཛོང་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ། ༢༠ འཛོང་སྟོད་ཀྱི་
 སྟོང་སྡེ། ༢༡ དེ་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ། ༢༢ དེ་སྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ། ༢༣ ར་ལོ་སྟོང་སྡེ།
 ༢༤ ར་ལོ་སྟོང་སྡེ། ༢༥ ར་ལོ་སྟོང་སྡེ་བྱ་ཆུང་སྟེ་བཅུ་གཅིག་ཡོད།

གོང་གི་སྟོང་སྡེ་ནམས་ལ་རྟོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ་དུག་ཅུ་ཅུ་གཅིག་ཅེས་ཟེར། རྒྱའི་
 ཡིག་ཆང་ལས་འདི་ལྟར་གསལ་ཏེ་རུ་ཅེ་ཅེས་སྟོང་འོག་གཉིས་ཡོད། རུ་ལག་
 ཅེ་ལ་དམའ་ཅེ་མ་སྟོང་དཔོན་བཞི་ཡོད། རུ་བཞི་ལ་སྟོང་དཔོན་སོ་གཉིས་ཡོད།
 ཡང་སྤྱི་སྤྱི་སྟོང་དཔོན་བཞི་ཡོད། རུ་ལག་ཅེས་དམག་སྤྱི་གཅིག་དམག་སྤྱི་
 གཞིན་པ་གཅིག་བྱིས་སྟོང་དཔོན་གཅིག་བཅས་ཡོད། མགོ་པ་བཞི་ཅེ་ཅེ་ཐོག་

ལ་བརྒྱ་དཔོན་རེ་དང་བརྒྱ་ཤོག་རེ་བརྒྱ་དཔོན་རེ། བརྒྱ་ཤོག་ལྷ་ལ་མགོ་པ་ཉི་
ཤུ་ཐམས་པ་ཡོད། དེའི་སྟོང་སྟོང་དཔོན་གཅིག་ཡོད། སྟོང་དཔོན་གཅིག་གི་
འོག་དམག་གངས་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་ཙམ་ཡོད། དམག་དཔོན་དེ་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུན་དུ་
ས་གནས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མགོ་བྲིད་བྱེད། ཅེས་དང་ཡང་། དམག་བྲིམས་
ཤིན་ཏུ་དམ། དམག་འཐབ་སྐབས་མདུན་དམག་རྣམས་ཤི་རྗེས་རྒྱབ་དམག་རྣམས་
མདུན་ཆབ་ཏུ་བསྒྲིད། དམག་སར་ཤི་བ་རྣམས་ཀྱི་བྲིམ་ལ་གཟི་བརྗིད་དང་ལྡན་
པའི་མིང་ཐོབ། ཅེས་དང་ཡང་། དམག་སར་ཤི་བ་ལ་བཟང་བསྟོད་བསྟེན།
དམག་འཐབ་ལ་འཛིགས་དངངས་བྱེད་རིགས་ལ་མཐོང་རྒྱུད་ཐོག་ཕྱའི་མཇུག་
མ་མགོར་བསྐྱོགས་ནས་འདུ་འཛོམས་ཆེ་སར་རྐང་ལག་བཞི་བརྒྱུ་ཏུ་བརྒྱགས་
ནས་བྲི་སྐད་འདོན་བརྒྱུ་སྟེ་དམའ་འབེབས་བྱེད། ཡན་རྒྱུན་དམག་དངས་སྐབས་
གསེར་མདའ་ཞིག་སྟོན་དུ་གཏོང་བ་དེ་དམག་དངས་པའི་བདེ་ཡིན། དམག་ཇ་
དག་ཆེ་རྒྱུད་ལ་ཕུག་རྟོན་མང་ཉུང་གཏོང་སྟོན་ཡོད། དག་ཡི་རྒྱུར་ཚོལ་བའི་བདེ་
ལན་དུ་མེ་གཏོང་སྟོན་ཡོད་ཅེས་སོགས་གསལ། སྟོང་རྗེ་རེ་ལ་དམག་ཁྲི་རེ་ཙམ་
ཡོད་རྒྱུ་གསལ་བས་སྟོང་རྗེ་དུག་རྩ་རྩ་གཅིག་ཡོད་པར་བརྟེན། དམག་གངས་
འབུམ་དུག་ནས་བདུན་བར་ཡོད་ཆོད་འདུག་གོ །

བཅུ་གསུམ་པ། བཙན་པོའི་བཞུགས་ཚུལ་དང་ཆ་ལྷགས་སྐྱོར།

བཙན་པོ་སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོ་བཞུགས་ཚུལ་གྱི་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་ཆོས་རྒྱལ་དེ་ཉིད་དཔའ་ཙམ་དང་ལྷན་པའི་ཐོག་དང་ཞིང་དཔའ་བ་ཞིག་རེད། དུས་ཅིག་དུ་སྤྱི་སྤྱི་ཆེད་རི་དྲགས་རྒྱུ་དང་འབྲོང་བཙས་ལ་རྗེས་འདེད་ཀྱིས་རྩོན་པ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཆོད་འདུག བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྐྱུ་གཟུགས་ཤིན་ཏུ་ནས་མཛེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་གཙུག་ལག་ཕྱོད་པའི་རྒྱལ་རབས་སུ། བལ་བཟས་བརྟེན་གསལ་ལ་རྒྱལ་པོ་འདི་ཉིད་གཟུགས་དང་ཡོན་ཏན་མད་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་འདུག་ཅེས་པ་འདིས་མཁྱེན་པར་འགྱུར་ཞིང་། བཙན་པོའི་ཆ་ལྷགས་ནི། དེ་བ་དཀར་ལས། སྤྱི་བཙན་གྱིས་དར་དམར་པོའི་ལ་ཐོད་བཞེས་པ་སོགས་ཀྱང་བཤད་ལ། ཟ་འོག་གི་བེར་དང་། དུགས་ལྷམ་སྒྲེ་འབྲིལ་བ་གྱོན་པ། ཞེས་སོགས་དང་། ཡང་། ལ་དྲགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གདུང་རྒྱུད་དུ་གྲགས་པ་ནམས་ནས། ལོ་སར་སྐབས་སྤོན་གྱི་ཆས་ཡིན་ཟེར་ནས། ཞུ་དམར་བཙན་ཞུའི་དབྱིབས་ཅན་ཅེ་མོ་མཐོ་ཞིང་ཕྱ་བའི་ཡས་བྱར་དུ་ཆོ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐྱུ་བརྙན་ཞིག་དར་དམར་གྱིས་བཙེངས་པའི་ལྷག་མ་མདུན་ནས་བསྐྱོལ་བསྐྱེལ་གྱིས་གྱོན། ཞེས་སོགས་ལ་དཔག་ན་མཁྱེན་པར་འགྱུར་ལ། གཞན་ཡང་རྒྱུ་ལྷག་ཆང་ནང་གསལ་བྱི་སྤྱི་བཙན་པོའི་སྐབས་རྒྱུ་ཆ་བཙོགས་པ་ཁག་གཅིག་ལྷ་སར་འབྱོར་པའི་སྐབས་དངོས་མཐོང་གི་གནས་ཚུལ་བཀོད་པ་འདི་ལྟར། གཙང་རྒྱུ་འབྱུང་གི་ལུང་གཞུང་ལ་བཙན་པོའི་དབྱར་ཁོའི་ཕྱང་ཡོད། ཕྱང་དེའི་མཐའ་སྐོར་དུ་སྐྱུ་སྐྱུང་བ་བྱི་ནང་མང་པོ་ཡོད། གོ་མ་པ་བཙུ་རེའི་སར་སྐྱུ་སྐྱུང་བ་རེ་རེ་ཡོད། སྐྱུ་སྐྱུང་བ་རྒྱ་དཔོན་གྱི་

མདུང་དང་། རྒྱལ་དར་ཆེན་པོ་འབྱེད་ཡོད། རྒྱ་སྒོ་གསུམ་ཡོད་པ་རེ་རེར་
རྒྱང་ཐག་གོམ་བརྒྱ་ཅམ་གྱི་སར་རྒྱ་སྒོ་འཛིན་དུ་སྒྱུ་སྤྱང་པ་ནམས་བསྐྱད་ཡོད། ཤུའི་
གཟུགས་བརྙན་ཅན་གྱི་ཞུ་མོ་གྲོན་པའི་སྤྲུགས་པ་ནམས་ནས་རྩ་བ་དུངས་ནས་
མཆོམས་མཆོམས་སུ་བསྐྱད་ཡོད། སྤུང་ནང་འགྲོ་མི་ནམས་ལ་ལྷས་བཤེར་
བྱས་རྗེས་གཏོང་གི་ཡོད། བཅན་པོ་གྲུར་གྱི་ནང་དུ་བཞུགས་ཡོད། བཅན་པོ་
བཞུགས་ཡུལ་དེ་གདེང་ཆ་མཐོ་བོ་ཞིག་གི་སྤྱིང་དང་། མཐའ་བསྐྱར་དུ་ཤིང་ལེབ་
ལེགས་པའི་རྩ་བ་གཙུགས་ཡོད། བཅན་པོ་རང་གིས་གསེར་གྱི་སྤྲུག་གཟིག་བྱ་
སོགས་ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་གྱི་རྒྱན་ཅན་ན་བཟའ་དཀར་པོ་གྲོན་པ་དང་། གསེར་
གྱིས་ཤུབས་བྱས་པའི་རྟེན་གྱི་བཏགས། ཞེས་སོགས་བཅན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཆ་ལྷགས་
གསལ་བར་འདུག དེ་བཞིན་སྤྱིང་བཅན་སྐབས་ཀྱང་ཡིན་པར་ངེས་ཤེས་འདྲིན་
རྒྱས། ཡང་། ཐང་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་ཆས་གོས་དང་ལྷགས་སྤྱིང་ཅང་མཛེས་ཆགས་
ཅན་དེར་རང་ཅག་ཆོད་ལས་དགོས་པ་སྤྲོས་ཅི་ངོ་ཆ་བཞིག་ཀྱང་ཆགས་ཀྱི་འདུག
ཡང་། བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་གྲོན་གོས་སྤྲོས་བྱ་དང་པགས་རིགས་སྤྲོ་ཆོགས་གྲོན་
པ་དེ་དག་རིམ་བཞིན་རྒྱ་ཆས་ཏུ་བྱར་གྱུར། ཡང་། རྒྱ་ནག་གི་ཆས་གོས་ལ་
ཐུགས་མོས་བྱང་ནས་བོད་ཆས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་བྱས། ཞེས་སོགས་གསལ་བ་བཞིན་
ཀོང་ཨོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་རྗེས་སུ། རྒྱལ་སྤྱོད་འབངས་བཅས་ཀྱི་ཆས་གོས་ལ་བསྐྱར་
བཅོས་གནང་བར་བརྟེན། ཆས་གོས་དང་ལྷགས་སྤྱིང་སོགས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་ཕྱིན་
ཡོད་ཆོད་འདུག

ཡང་རྒྱ་ཤར་ངོས་ཀྱི་རྒྱར་མ་པ་ནམས་ནི་བོད་ཀྱི་རིགས་ལས་མཆེད་པར་ཁོང་
ཅག་གི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ་བ་བཞིན་ལ། དེ་དག་གི་སྤུ་མོའི་རྒྱལ་པོ་ནམས་

ཀྱང་ཐང་ཁྱུ་གྱོན་པ་ཡིན་འདུག་པས། འོ་ན་རང་རེའི་བཅན་པོས་ཀྱང་སྐབས་
འགར་ཐང་ཁྱུ་ཡང་གསོལ་བ་ཡིན་སྟེ། ཞེས་དེབ་དཀར་དུ་གསལ་བས། གང་
ལྟར་བཅན་པོ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་ཆ་ལུགས་ཀྱང་དབྱ་ཁྱ་དམར་པོ་ལ་ཐོད་བཞེས་
པ་དང་སྐབས་འགར་དར་དཀར་པོའི་ལ་ཐོད་དང་ཐང་ཁྱུ་ཡང་གསོལ་ཞིང་། ཟ་
འོག་གི་བེར་དང་སྐབས་འགར་ན་བཟའ་དཀར་པོ་བཞེས་ཤིང་། ཡུགས་ལྷམ་
སྒྲེ་འབྲིལ་བ་ཞིག་གྱོན། ལྷག་གཟིག་བྱའི་གཟུགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་དང་། གསེར་
གྱི་ཤུབས་ཅན་གྱི་རྟེན་གྱི་འདོགས། དབྱར་ཁའི་སྐབས་གྱར་ནང་དང་དགུན་
གྱི་སྐབས་བཅན་མཁར་དུ་བཞུགས། སྐབས་འགར་བྱང་ཐང་དུ་རྩོན་པ་བྱེད།
ཇ་དག་གི་སྐབས་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ནས་དམག་འཁྲིད་དེ་གཡུལ་འགྱུར་དུ་བྱོན།

བཅུ་བཞི་པ། པོད་རྒྱལ་བཅན་མོ་རྣམས་ཀྱི་ཆས་གོས་ནི།

དེབ་དཀར་ལས་ལམ་ཙམ་གསལ་བ་དེ་ལས་མཐུན་པར་འགྱུར་བས་འདི་ལྟར།
སྟོད་བྱང་སྟོན་གཟུ་དུང་གི་ཁ་ས་ལ་རེག་པ་ཙམ་གྱི་རིང་བ་ཞིག་གྱོན། སྟོད་ལ་
དར་ནག་པོའི་ཤམ་ཐབས་གྱོན། སྐུ་ལྷས་མ་ཆུང་དུ་མང་དུ་བྱས་ཤིང་། རྩ་བ་
ལ་ཨ་ལོང་བཏགས། ལྷམ་ཐོ་ཡི་བྱ་བ་གྱོན། དགུན་དུས་སུ་པགས་པའི་གྱོན་
པ་ཕྱི་ལ་ཆེས་དུབ་སྒྲ་ཆོགས་ཡོད་པ་གྱོན། ཞེས་སོགས་གསལ་བ་དེ་ལྟར་པགས་
པའི་གྱོན་པ་ལ་ཕྱི་ན་ཆེས་དུབ་སྒྲ་ཆོགས་ཡོད་པ་དང་སྐུ་ལྷས་མ་ཆུང་དུ་མང་པོ་
བྱས་པ་དང་། རྩ་བར་ཨ་ལོང་ཆེན་པོ་འདོགས་པ་སོགས་དེང་སང་མདོ་སྟོན་གྱི་
འབྲོག་སྡེ་འགའ་ཤས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་འདུག་པ་དེ་སྟེར་གྱི་ལུགས་སྟོལ་མ་ཉམས་པ་དེ་
རང་ཡིན་པར་སེམས། གཞན་དག་ཅིག་བཤད་ན། དབྱས་གཙང་ཁུལ་ཆེས་

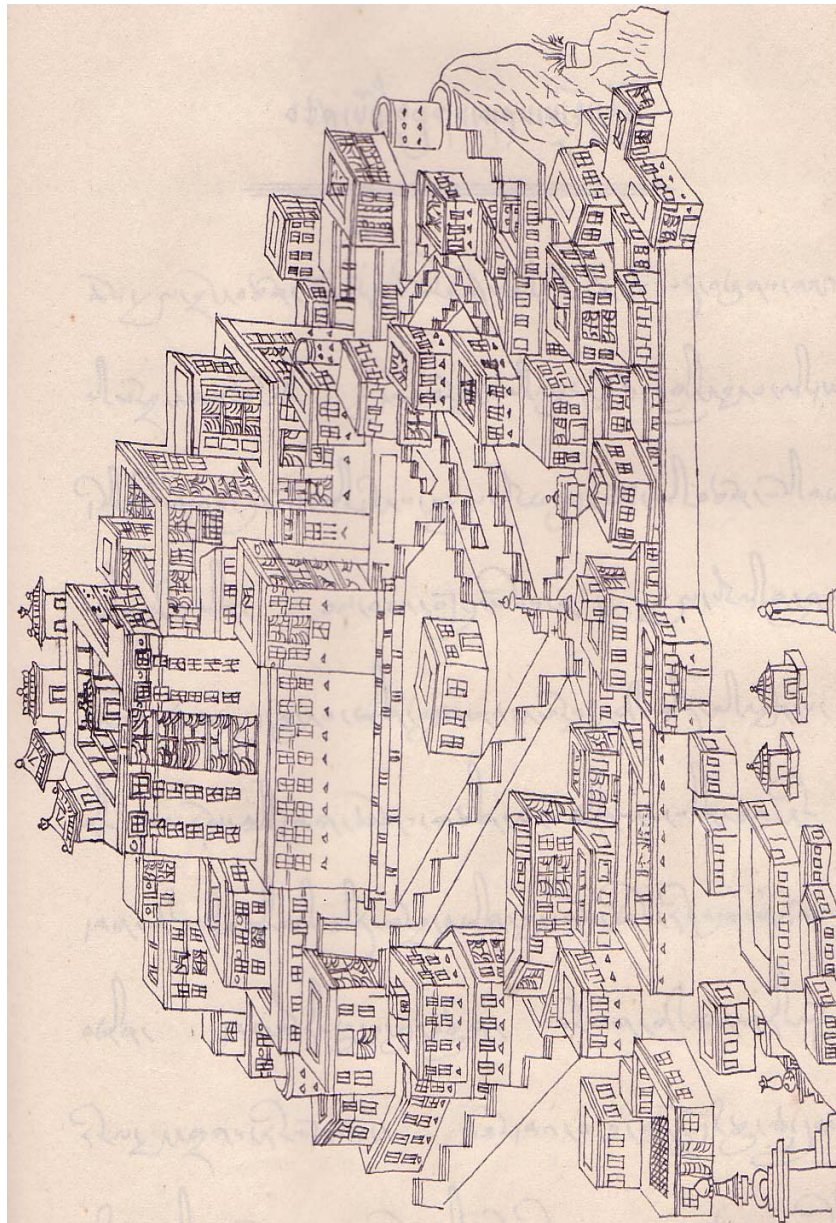
ཤིན་ཏུ་རྩིང་པའི་ལུགས་སྒྲིལ་ལྟ་མོ་འབྲབ་སྒྲིལ་ཡོད་པ་དེ་སྐབས་ཆ་ལུགས། ཇོར་མ་ནག་པོ་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞིག་གྱིན། སྤྱད་པའི་བྲ་པའི་འཕུང་འཕུལ་གྱིས་སྤྱད་པ་མཐའ་བསྐྱར། ལྷམ་ཡང་ཀོ་བ་དཀར་པོ་ནས་བྱས་པ་ཞིག་གྱིན་པ་དེ་དང་། མདོ་སྤྱད་ཐེ་པོའི་སྤྱད་ཏུ་སེ་པོ་རིང་བྱ་བར། ཇོར་མ་ནག་པོ་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞིག་དང་དུས་ཀྱང་གྱིན་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ཆོ་ལ་དཔྱད་ན། གནམ་རི་སྤྱང་བཙན་གྱི་སྤྱོད་དུ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་མོན་ནམས་ཀྱི་ཆ་ལུགས་དང་པོ་དེ། སྤྱད་པའི་པོ་ཞིག་འཛོགས། ཉི་མའི་གཟུགས་དཔལ་བའི་བོད་དུ་འཛོགས། ཇོར་མ་ནག་པོ་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཁ་ཆེན་པོ་རྒྱང་པའི་ལོང་བའི་ཐད་དུ་ཁ་བསྐྱམས་པ་ཞིག་གྱིན། ལྷམ་ཀོ་བ་དཀར་པོ་ནས་བྱས་པ་ཞིག་གྱིན་གྱི་ཡོད་པར་སེམས། འོན་ཀྱང་ཕྱིས་སུ་མཁྱེན་ལུན་ནམས་ནས་དཔྱོད་པར་མཛད་རིགས་སོ། །

བཙུ་ཁྲ་པ། མནའ་འཛོག་བྱེད་ལྷངས་སྐྱོར།

ལོ་ལྟར་བཙན་པོ་དང་མོན་པོ་ནམས་ཀྱིས་མནའ་འཛོག་ཁྱུང་བ་རེ་བྱེད་ཅིང་། དེ་སྐབས། ལུག་ཁྱི་སྤྱུ་གསུམ་གྱིས་དམར་མཆོད་ཀྱང་འབུལ། ལོ་གསུམ་རེའི་སྐབས་མནའ་འཛོག་ཆེན་པོ་རེ་བྱེད། དེ་སྐབས་སྤྱངས་ཆའི་སྤྱང་མཆོན་སོ། ཏ། མང་། ཁྱི། བོང་བྱ། རྩམས་ཀྱི་རྒྱང་ལག་བཙད་ནས། ལྷམ་བྲེས་ཏེ་མདུན་དུ་བཀམ་ཐོག་སྤྱུགས་པ་ཞིག་ལས་ལྷམ་ཆོད་བྱེད། མནའི་བཛོད་ཆོག་དུ། རང་སྤྱོ་སེམས་གཅིག་དུ་བསྐྱེལ་ཐོག་རང་བྱིམ་ནམས་སྤྱང་སྤྱོད་བྱ་བྱུར་ནམ་མཁའི་ལྷ། ས་དང་གནམ། རི་ལྷང་། ཉི་མ་གཟའ་སྐར་བཙས་དཔང་དུ་བཙུགས་ནས་ཁྱི་ཡོད། གལ་ཏེ་དེ་ལས་ཕྱོགས་འགལ་བྱང་ན་གོང་གི་བསད་པའི་སེམས་ཅན་ནང་བཞིན་སྤྱོག་དང་བྱོལ་ཅིག་ཅིས་དམོད་པོར་བར་བྱེད།

མནའ་འཛོག་སྤྲོལ་གཞན་ཞིག་ནི། མནའ་རྩོལ་རིལ་ཞིག་ལག་ཏུ་བྱངས་ནས་མནའ་བོར་བ་ནི། བཅན་པོ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་དབྱེ་ཚབ་གཉིས་དབྱ་སྤྱང་བཞེས་པའི་སྐབས་སུ། དེབ་དཀར་ལས། དབྱ་སྤྱང་བཞེས་པའི་གོར་མ་དེ། ཞེས་དང་། རྩེས་སོར་གོར་མ་དཀར་པོ་དེ་དབྱེ་ཚབ་ཀྱི་མཆེད་མིང་དུ་བཅིགས། ཞེས་པའི་གོར་མ་ནི་དོའི་བདེ་རྩིང་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་མདོ་སྨད་སྤྱད་ཀྱི་ཡུལ་འགའ་ཤས་ནང་། ལག་པ་ལ་ཁྲག་གཏར་ནས་ཕྱེས་ལྷག་རེས་བྱས་ནས་མནའ་འཛོག་པ་དང་། སའི་ཤ་བ། མའི་ཤ་བ། མནམ་སྤྲོན་པོ། ཞེས་སོགས་ལ་ཆད་བཅུག་ནས་མནའ་འཛོག་པ་དེ་དག་སྤྲོན་ཀྱི་ལྷགས་སྤྲོལ་རྩིང་ཤོས་ཤིག་མ་ཉམས་པར་བསྐྱད་པ་ཞིག་རེད། དེང་སང་ཡང་སྤྱད་པའི་སྐབས། ས་ཤ་བ་བྱ་རྩེ། ཞེས་ཟེར་སྤྲོལ་ཡོད་པ། མནའ་དམ་ལ་མ་གནས་པའི་རྩྭ་ལ་ལས་སྤྱད་པ་ཞིག་རེད། སྤྲོན་ཀྱི་དུས་རྒྱུ་ལྔ་མཉམས་མཉམ་འཆི་མཉམ་གསོན་བྱེད་པའི་གནའ་འཛོག་ཀྱང་བྱེད་སྤྲོལ་ཡོད། སྤྲོལ་དུས་མནའ་དང་ཁས་ལེན་ལ་ཤིན་ཏུ་གཅིགས་ཆེན་པོ་བྱེད། དེ་ལས་འགལ་བ་དང་ཤི་བ་གཉིས་ལས་ཤི་བ་ལ་འདེམས། རྒྱལ་ཁབ་ཡན་ཚུན་བར་དུ་ཞི་འགྲིགས་བྱེད་སྐབས་ཀྱང་མནའ་བཞག་ནས་ཆིངས་འགྲིགས་བྱེད་པ་སོགས་ནས་མཁྱེན་ནུས། དེང་སྐབས་ཀྱང་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་མི་ངན་རྒྱུ་མ་སོགས་ཁྲིམས་ལ་བཏགས་ཀྱང་ཁས་ལེན་མ་བྱས་པའི་རིགས་མནའ་ལ་སྤྱར་སྐབས་ཁས་ལེན་བྱེད་པ་སོགས་དེང་སང་ཡང་རྩིས་ཆེན་པོ་བྱེད་སྤྲོལ་ཡོད།

སྤྲོན་ཀྱི་བཅན་པོ་ནམས་ཀྱི་དུས་དབྱར་འདུན་དང་དགུན་འདུན་ཟེར་བའི་ཆོགས་འདུ་རེ་དང་མདོ་སྨད་ཀྱི་འདུན་མ་ཞེས་མདོ་སྨད་རང་དུ་ཆོགས་འདུ་ཞིག་གནང་གི་ཡོད་ཀྱང་བཅན་པོ་གང་གི་དུས་སུ་དར་བ་མ་ཤེས།

ལྷུངས་ཤིང་གི་ཉི་མོ་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་པར་བཅུས་མཛད་པའི་ཕོ་དྲུ་ལའི་འདྲ་རིས།

བཙུ་བྱུག་པ། བཅན་པོའི་བཞུགས་གནས་པོ་བྱང་རྒྱར།

ཆོས་ཀྱི་ལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་སྐྱེ་ཆོ་སྟོན་ཕྱི་ལོ་ ༤༩༤ བར་བཞུགས་གནས་
 གྱི་པོ་བྱང་གཙོ་བོ་ནི། བཙུ་མ་པོ་བྱང་མི་འགྱུར་བྱམས་པ་སྤང་བྱ་བ་འདི་དང་
 དེའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཡོད་པའི་དེང་སང་ཀྱུ་ལ་པོ་ཁང་དུ་འབོད་པའི་བཅན་པོའི་མཁར་
 འདི་གཉིས་ཡིན། བལ་བཟའ་བོད་དུ་ཕེབས་ནས། ཀྱུ་ལ་པོ་འདི་གཟུགས་དང་
 ཡོན་ཏན་ཆད་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་འདུག་ནའང་པོ་བྱང་གི་ཕྱིར་མི་འབྱོན་པ་ནི། ཡ་
 རོ་ལ་གྱི་དམག་ཆོགས་ལ་འཇིགས་པ་ཡིན་སྐྱམ་སྟེ་དམག་གིས་མི་བརྗེ་བའི་ཕྱིར་
 པོ་བྱང་ཞིག་བྱ་དགོས་ཞེས་རེ་འདུན་བཏོན་པ་བཞིན། དམར་པོ་རི་ཁོངས་སུ་
 བཙུག་སོ་སྐག་གི་ལྷགས་རི་ལོགས་རེ་ལ་རྒྱང་གྲགས་རེ་ཡོད་པ་དང་། མཐོ་
 དམའ་བངས་གྲང་སུམ་ཙུ་ཙ་བྱུག་གི་ཆད་ཀྱིས་བསྐྱོར་བ། སྒོ་བཞི་སྒོ་སྟེ་ཏ་བབས་
 དང་བཅས་པ། དེའི་ནང་དུ་མཁར་དགུ་བཙུ་དང་དགུ་བཙུ་ཙ་དགུ་ ཡང་ཙེ་
 དང་མཁར་མར་སྟོང་དུ་ཆང་བ་ཡོད། ཙེ་ལ་དར་དམར་ཤིང་ཁྲ་ཙན་བཏགས་
 པའི་མདུང་དམར་པོ་བཙུ་རེ་བཙོགས། མཆོན་ཆ་སྐྱ་ཆོགས་པ་གཟེངས་པ་ལ་
 དར་གྱི་ཚུན་འཕྲངས་སྐྱ་ཆོགས་པས་བྲེས་པ་བྱས།

སྟོ་སྟོའི་ལྷགས་རིའི་ནང་དུ་སོག་པོའི་མཁར་ལ་དཔེ་བྲངས་ཏེ་བྲག་རྩ་བྱ་
 བྱེས་ཞེས་པའི་པོ་བྱང་དགུ་ཐོག་ཀྱུ་ལ་པོའི་སྐྱེ་མཁར་དང་མཉམ་པ་བཙུན་མོ་བྲི་
 བཙུན་གྱི་པོ་བྱང་བཙུགས། ཀྱུ་ལ་པོའི་སྐྱེ་མཁར་དང་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་དངུལ་
 ཟམ་ཡོད་ཚུལ་སོགས་དང་། གཞན་ཡང་ཤར་སྟོའི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་ཀྱུ་ལ་པོའི་ཆེབས་
 དྲུགས་ཀྱི་ས་འདོམ་དགུ་བཙུར་རིང་ཞིང་ཞིང་འདོམ་བཙོ་བཙུད། ཟབས་སུ་
 འདོམ་དོ་བྱས་པ། ཤིང་དང་སོ་སྐག་གི་ཕུབ་སྟེ་སྟེང་བངས་མས་གཡོགས་པ་ཞིག་

ཡོད་ཚུལ་གཙུག་ལག་ཐོང་བའི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ།

རྒྱལ་པོའི་ཆིབས་དྲུས་ཟེར་བ་དེ་བཙན་པོས་ཏུ་རྒྱལ་བྱེད་ས་ཡིན་པར་མངོན་
ཞིང་དམར་པོ་རིའི་ཕྱོད་ཀྱི་ཁྱེད་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད་ཆོད་
འདུག འདིའི་སྐོར་དེབ་ཐེར་དཀར་པོའི་ནང་དུ་“དམར་པོའི་རི་ལ་བྲི་བཙན་
གྱིས་བཞེངས་པའི་ཕྱོད་ཀྱི་དམར་པོ་ཕྱོ་མོ་མདུང་གིས་བརྒྱན་པ། ཞེས་དང་། ཡང་
མདུང་དང་མདུང་གིས་སྐྱས་པའི་སྐྱ་མཁར་དམར་པོ་དང་ལ་ཕྱོ་མོ་གསལ་བཙུགས་
པར་སེམས། ཞེས་སོགས་ལ་བཞུགས་ཆེ་བཙན་པོའི་ཕྱོད་ཀྱི་ལའམ་དམར་
པོ་རིའི་ཕྱོད་ཀྱི་དེང་སྐབས་རྒྱལ་ས་ལྷེ་ལེར་ཡོད་པའི་མཁར་རྫོང་དམར་པོ་
ཟེར་བ་དེ་བཞིན་ལྷགས་རི་དམར་པོ་ Ft ༡༥ ཙམ་གྱིས་གྲུ་བཞིར་བསྐྱོར་བ།
རྒྱ་སྐོ་བཞི་ཡོད་པ། རྒྱལ་པོའི་སྐྱ་མཁར་དགུ་ཐོག་དེ་དང་མཚུངས་པ་བཙན་མོ་
བལ་བཟའ་བྲི་བཙན་བཞུགས་གནས་དེར་ཡང་དགུ་ཐོག་ཞིག་དང་ལྷགས་རིའི་
ནང་དུ་མཁར་རྫོང་དུ་མང་པོ་ཡོད། ཕྱོ་མོར་མདུང་དམར་ཏེ་མདུང་ཐུང་དམར་
པོ་དང་ཡང་མདུང་དར་དམར་པོ་ཙན་དང་མཚོན་ཆ་སྐྱ་ཚོགས་མཁར་རྫོང་དུ་
གཟེངས་པ་སོགས་ཤིན་ཏུ་ནས་རྩམས་བཞིན་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད་ཆོད། དཔའ་
པོ་གཙུག་ཐོང་གིས། ཕྱོད་ཀྱི་དཔེ་ཞིག་ར་སའི་ལྷ་ཁང་གི་རྒྱབ་ལོགས་ལ་བྲིས་
ཡོད་ཚུལ་གསུངས་འདུག དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ལས། ཕྱོད་ཕྱོད་ཀྱི་ཤར་བྲམས་
ཀྱི་ལྷེབས་རིས་འདི་ཡིན། ཞེས་དང་ཡང་། གོང་ས་ལྷ་པོའི་སྐྱ་ལྷན་དཀར་ཆག་
ཏུ། གཙུག་ལག་ཁང་ན་དཔེ་རིས་རྫོང་པ་ཡོད་པར་གསུངས། ཞེས་སོགས་
གསལ་ནའང་སྔོན་གྱི་དུས་རྒྱལ་རབས་དང་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་དོ་སྣང་དང་ཅད་
གཙོད་མེད་པར་ལུས་ཤིང་། དེང་སྐབས་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་མཁྱེན་འདོད་

མཁན་ཇི་སྟེད་ཡོད་ན་འང་བསྟན་གཤེད་དམར་དམག་ནས་རྩ་མེད་བཏང་བས་
མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་རང་དབང་ཕར་ཞོག་ལོ་རྒྱུས་དང་རི་མོ་ཅམ་ཡང་རྟེན་དཀའ་
བའི་གནས་སུ་གྱར་སྐབས་འདིར་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་ཐུགས་སྒྲུང་མཛད་གལ་ཆེ།

ཡང་ཀོང་ཇོས་རེ་འདུན་ཞུས་པ་བཞིན་ཀོང་ཇོ་རང་ཉིད་བཞུགས་གནས་ཀྱི་
མཁར་ཞིག་གསར་དུ་བཞེངས་འདུག་པ། ལྷགས་པོ་རིའི་ཕོ་བྲང་འདི་ཡིན་པར་
སེམས་ཏེ། བློ་སྤང་ལྟུང་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ནག་གི་སྐྱེ་ཆ་བོད་དུ་ཆིངས་འཛོག་
དུ་ཡོང་བའི་ཆོག་ཐོའི་ནང་། བོད་རྗེ་ལུང་མྱེང་ཞེས་པའི་ས་རྒྱུ་ལ་ཨེ་ཁུང་བཏོན་
ནས་ལམ་བཟོས་ཡོད། ལམ་དེ་ཅིང་དྲེང་ཀོང་ཇོའི་བཞུགས་གནས་མིས་ཀྱུ་
ཡི་བར་རེད་ཅེས་གསལ་བས། རི་ལ་ཨེ་ཁུང་བཏོན་པའི་ལམ་དེ་པོ་དུ་ལ་དང་
ལྷགས་པོ་རི་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཉིད་རང་ཡིན་པར་ངས། རྗེས་སུ་འདིར་
སྐྱན་ཅིས་སོགས་སློབ་སྦྱང་གཙོ་བོ་བྱེད།

གཞན་ཡང་བཅན་པོ་འདི་ལ་སྐྱེ་མཁར་སྐྱེད་ཤོད་ཉང་བྲན་པ་བོང་ཁའི་བྲག་
རྟེང་དུ་སོ་ཕག་ཁྲོ་ལ་སྐྱར་ནས་བྲས་པའི་མཁར་དགུ་ཐོག་ཡོད་པ་ཕལ་ཆེར་
ཕྱི་ལོ་ ༤༩༧ ལ་བཅུགས་པ་ཕྱོགས་བཞིར་ལྷགས་ཐག་གིས་བཏགས་པ་
ཞིག་ཡོད་ཚུལ་རྒྱལ་དབང་ཁྲ་པའི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ། དུས་ཕྱིས་པ་བོང་
ཁའི་ཕོ་བྲང་དེ་ཡིན་ཞེས་གཤེད་སྟོན་འདུག སྐྱེ་ཐུང་ན་ལས་འདས་པའི་སྐབས་
ཕན་ཡུལ་ཟ་མོའི་སྐང་དུ་འོད་ཟེར་དམ་པའི་ཕོ་བྲང་ཟེར་བར་བཞུགས་ཚུལ་
འདུག་པ་དང་། སྐྱེ་མཁར་མ་རུ་ཟེར་བར་བྱ་མིས་ཡི་གེ་གསར་དུ་བཅུམས་
ཚུལ་དང་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ནས་ཀྱང་ཡི་གེར་སློབ་སྦྱང་མཛད་ཚུལ་གསལ་
བ་དེ་དམར་པོ་རིའི་ཕོ་བྲང་ལས་གཞན་ཞིག་ཡིན་པར་སེམས། ཕོ་བྲང་ངམ་

སྐྱེ་མཁའ་གཞན་དག་འགའ་ཤས་ཡོད་ཆོད་ལ་དེང་སྐབས་ཤུལ་དང་ཕྱོགས་
ཅམ་ཡང་བཤད་དུ་མེད་པར་གྱུར་འདུག།

བརྒྱ་བདུན་པ། རྒྱ་གར་ཐོག་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དྲུག་པའི་མངུག་དང་བདུན་པའི་མགོ་ཅམ་དུ་ཡབ་རྒྱལ་པོ་
གནམ་རི་སྲོང་བཙན་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དབུས་བར་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ་
བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་མངོན་མཁུ་ལྟ་བུ་སྤྱི་མཐུན་པའི་ཉིད་ནས་མཁུ་ལྟ་བུ་པར་འགྱུར་ལ།
བཙན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་སྲོང་བཙན་སྐུ་པོ་ནས་དག་པོའི་སྐབས་ཤུལ་ཤེད་སྲོད་
མངོན་དེ་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁབ་དབང་བསྐྱར་མངོན་པའི་དུས་ཕྱིས་ཅམ་ལ་རྒྱ་
གར་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་མངོན་ལ་ཕལ་ཆེར་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་
དཀྱིལ། ༤༤༩ ཅམ་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་རེད། དེའི་སྲོན་ནས་ཀྱང་ཆུ་མོ་
གང་གྲུ་ཆུན་བོད་ཀྱི་དབང་འོག་དུ་ཡོད་པར་མངོན། བཙན་པོ་ནམས་ཀྱིས་དགོས་
དབང་སྒྲ་ཆོགས་ལ་བརྟེན་དག་པོའི་དབྱང་དམག་བཅད་སྲོད་ཀྱིས་ཕ་རོལ་གཡུལ་
ཕམ་པར་བྱས་མཐར། ཡུལ་དེའི་རྒྱལ་པོ་དབང་འོག་དུ་མ་འདུས་པ་ནམས་ཅ་
མེད་བཟོས། མངའ་འོག་དུ་འདུས་པ་ནམས་ལ་ཉེས་པ་ཐོལ་ཡང་བྱས་ཏེ་ལོ་རེ་
བཞིན་དཔུ་ཁལ་འབུལ་རྒྱུའི་ཁ་དན་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་
ཁབ་ཅིག་དུ་ངོས་འཛིན་དང་དག་དམག་ནམས་ཕྱིར་ལོག་བྱེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་
གར་ཡུལ་གྱི་ནས་ཆ་བ་ཆེ་བ་དང་། དེ་སྐབས་རྒྱ་གར་དུ་ཡོང་བའི་ལམ་བལ་
ཡུལ་རྒྱང་ཚུབ་ལམ་ཟེར་བ་དེ་བརྒྱད་ནས་དང་། ཡང་ན་ཀ་ཤི་མེར་ཕྱོགས་འདི་
གཉིས་ལས་མ་གཏོགས་ཡོང་ས་མེད་པ་དང་ལམ་འཕྲང་གི་ན་དུ་ནས་རྒྱུབ་པ་ཕྱོགས་

གཞན་དག་ཉི་མ་ལ་ཡི་རི་རྒྱུད་བཅན་པ་དེས་བར་དུ་ཆོད་པ་སོགས་གཡུལ་འདྲེན་
དཀའ་བ་དང་། རྒྱུན་དུ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་བོད་ལ་ཁེ་ཕན་དེ་ཙམ་མེད།
ཡུལ་གོམས་གཤེས་ལུགས་སོགས་ཐ་དད་དུ་གྱུར་པས་དབང་བསྐྱར་རྒྱུན་བསྐྱངས་
བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད། མ་ཟད་བོད་ནང་གི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་འཕེལ་འགྲིབ་སྤང་
བའི་སྐབས་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར། ཤར་རྒྱབ་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་རེས་འགའ་བོད་
ཀྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་རེ་འགའ་མེད་པར་སྟོབས་ཤུགས་ཅན་གྱི་མི་འགའ་རེས་དབང་
བསྐྱར་བྱས་ནས་རྒྱལ་ཕྱན་སེལ་མའི་ངོ་བོར་གནས་པ་ཡང་བྱུང་ཡོད།

བཅན་པོ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས། རྒྱ་ནག་གི་གོང་མ་ཐང་གི་རྒྱལ་རབས་
གཉིས་པ་ཐང་ཐེ་ཅུང་དང་རྒྱ་གར་མ་གཤམ་རྒྱུ་ལོ་དགའ་བའི་ལྷ་g' kZnso ཞེས་
པའི་རྒྱལ་པོ་ནང་ཆོས་ལ་དད་ཅིང་ཤིན་ཏུ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་གྲོགས་པོ་
བྱས་འབྲེལ་བ་བཟང་པོ་བྱུང་ཡོད་སྟབས། དགའ་བའི་ལྷ་ས་བྲམ་ཟེ་ཞིག་རྒྱ་ནག་
གོང་མ་ཐང་ཐེ་ཅུང་ལ་སྦྱེས་འབྲེལ་དུ་བཏང་། ཕྱི་ལོ་ ༦༤༢ ལོར་ཐང་ཐེ་
ཅུང་ནས་སྦྱེས་ལན་འབྲེལ་བའི་སྦྱ་ཆབ་གསེར་ཡིག་པ་ཤང་ཤོན་ཆེ་ཏུ་པ་སུམ་ཅུ་
དང་བཅས་བཏང་བ། ཕྱི་ལོ་ ༦༤༩ ལོར་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་
སྐབས་དགའ་བའི་ལྷ་ཕྱི་ལོ་ ༦༤༢ ལོ་དང་། ཡང་ན་ཕྱི་ལོ་ ༦༤༩ གང་རུང་
ལ་གྲོང་ས་ཟིན་པར་བཞུགས། རྒྱལ་པོ་དེ་ལ་སྤྲས་མེད་པས། དེའི་སྒོན་པོ་སྤྲིད་
སྒྲུབ་vtqZu ཟེར་བས་སྤྲིད་དབང་བཟུང་སྟེ་གནས་ཡོད་པ་དང་ཡུལ་ཁམས་

༡༥ དགའ་བའི་ལྷ་ཞེས་པ་བཙན་འགྱུར་ནང་ཡོད་པའི་ལྷ་ཀྱན་ཏུ་དགའ་བའི་སྒོས་གར་ཙོམ་པ་པོ་དེ་ཉིད་ཡིན་ཞིང་། དེ་
ཉིད་ཀྱིས་མངོན་པའི་བཙན་བཅོས་གཉིས་ཀྱང་དེང་སང་རྒྱ་གར་ན་སྤང་།

༡༦ སྤྲིད་སྒྲུབ་ནི་དགའ་བའི་ལྷ་པོ་སྒོན་པོ་ཡིན་ཞིང་། ནང་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་ནས་འཆོ་བར་བྱེད་ཅིང་དགའ་བའི་ལྷ་པོ་ཁྱེད་
དེ་ཉིད་ནས་བཟུང་བ་རེད།

མི་བདེ་བའི་སྐབས་ཁོལ་བས། ཁོང་མའི་གསེར་ཡིག་པ་ཕང་ཤོན་ཆེ་ངོ་འཁོར་
ནམས་སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་དམག་གིས་བསད་ནས་བཅོམ། ཕང་ཤོན་ཆེ་རང་ཉིད་དང་
འཁོར་འགའ་གས་ཐར་ནས་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་བལ་ཡུལ་དུ་གསང་བྲིས་
བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་ལ་སྐབས་ཁྱུས་པ་རེད། ཐང་ཁྱལ་
ཁབ་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོའི་ཉེ་འབྲེལ་ཡིན་སྐབས་གསེར་ཡིག་པ་ཕང་ཤོན་ཆེ་འོ་ཁྱབ་
ཉིན་དུ་བཙན་པོ་བོད་དམག་གི་རྒྱ་ཆིག་སྤྱི་གཉིས་བརྒྱ་དང་། བལ་དམག་
བདུན་སྤྱི་བཙན་ཁྱུ་གར་དུ་བཏང་། གསེར་ཡིག་པ་དང་ཉིན་དུ་**ཉི་རྟེན་**
ལ་སྐབས། ཉིན་གསུམ་ལས་དམག་འཐབ་མ་དགོས་པར་ཁྱལ་ས་གཙོ་བོ་དེ་བཟུང་།
དེ་བ་དཀར་ལས། ཁྱུ་གར་པ་སུམ་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་ལ་སྐབས་ཁྱུས་པ་རེད། ཆིག་སྤྱི་བཙན་
ཉེ་འཁོར་དུ་ཁྱུ་གར་ཡོད་པའི་ནང་དུ་བསྐྱར། དེ་སྐབས་ཨ་ཏུ་ན་སྤྱི་སྤྱོད་ཤོར་
བ་སྐར་ཡང་དམག་བསགས་ནས་སྐར་དུ་བཞོལ་བས་སྤྱི་སྤྱོད་པམ་སྤྱི་
མཆན་དང་བཙན་བཟུང་ནས་ཁྱའི་ཁོང་མའི་དུང་དུ་བཟངས། དེ་སྐབས་བོད་
ཀྱིས་ཁྱུ་གར་པ་བསད་པ་དང་བཟུང་བའི་གངས་འཕོར་ནི་ཆིག་སྤྱི་སུམ་སྤྱི་བཙན་
ཡོངས་པ་བྱུང་། བ་ཕྱགས་སུམ་སྤྱི་ལས་མང་བ་འབྱེད། ཕྱགས་རི་ཙན་གྱི་གོང་
ཁྱེར་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་བརྒྱ་ཙན་བོད་འབངས་སུ་བརྒྱག། དེ་ཐོས་ནས་ཁྱལ་པོ་
སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་དག་ཆ་ཀ་མ་རུ་པའི་ཁྱལ་པོ་ཀུ་མ་ར་ཞེས་པ་དགའ་ནས། ཉི་ཕྱགས་
དང་དངོས་ཆས་མང་པོ་བོད་ལ་བཟངས་ཞེས་གསལ། དེ་བཞིན་དུ་ཆལ་པ་དེ་བ་
དམར་ལས། ཐའི་རྒྱུད་གིས་ཁྱུ་གར་དུ་གསེར་ཡིག་པ་བཏང་བ་མ་གྲ་རྟེན་བཙན་

༡༥ ཞུ་སྐབས་པའི་ཁྱལ་རབས་སུ། བོད་དམག་སྤྱི་བཙན་སྐམ་པོ་ལ་སྐབས་ཁྱུས་པ་རེད། ཤོག་གངས་ ༡༥༥

༡༦ དེ་བཟེར་དཀར་པོ། ཤོག་གངས་ ༡༠༨

༡༧ ཆལ་པ་དེ་བ་དམར། ཤོག་གངས་ ༡༩

པ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོས་ཐོས་ནས་དམག་བཏང་ནས་མ་གྲུ་བཙོམ། ཞེས་དང་
 དེ་བཞིན་དུ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས། བྱེ་ལོ་ ༤༤༩ ལོའི་ཆེ་བ་ལྷ་པོའི་
 རང་བོད་དམག་བཏང་ཚུལ་དང་དེ་སྐབས་རྒྱ་གར་པ་ལྷ་བརྒྱ་བརྒྱད་བརྒྱ་འཛིན་
 བཟུང་བྱས་ནས་རྒྱལ་པོ་ཡང་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་རེད།” ཅེས་དང་ཡང་།
 འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་མི་ནམས་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཅིས་སྤྱོད་བྱས་པས་ཐང་རྒྱལ་
 པོ་ཤིན་ཏུ་མཉེས་ནས། **རྒྱལ་ཕྱོགས་རྒྱ་མཚོའི་ཐང་།** ཞེས་པའི་མཚན་བསྟོད་
 དང་ཡང་། **གོང་མའི་སྐུ་པོའི་མག་པ།** ཞེས་པའི་མཚན་བསྟོད་གཉིས་
 སྟེང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གོས་ཆེན་ལྷོ་བ་རིལ་གཉིས་སྟོང་ཐམ་པ་བཅས། བྱེ་ལོ་
 ༤༤༩ ལོར་ཐང་གོའི་རྩེ་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་པོར་བྲི་འདོན་བྱས་པའི་སྐབས་སུ་སྟེང་
 གནང་བ་རེད། དེ་བཞིན་དེང་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྤྱི་བ་ནམས་ལ་འདི་ལྟར་གྲགས་
 ཏེ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་རབས་སུ་འདི་ལྟར་བཀོད་པ་དོན་བསྐྱར་ན་འདི་ལྟར། གཞན་
 ཞིག་ནས་འདི་ལྟར་གྲགས་ཀྱི་འདུག བལ་ཡུལ་ཐོག་བོད་ཀྱི་དབང་བསྐྱར་ཤིན་
 ཏུ་ནས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིད། འོད་ཟེར་གོ་ཆ་འཕྱུར་མེད་ཁོང་གི་སྐུ་པོ་ཤིན་ཏུ་
 རྒྱལ་སྟོབས་དང་ལྷན་པའི་བོད་རྒྱལ་པོ་སྤྲོད་བཙན་སྐུ་པོ་དང་མཉམ་དུ་ (ཕལ་
 ཆེར་༤༧༩-༥༠ ལ) བྱང་ས་བརྒྱལ་པ་རེད་ཅེས་གསལ། ཡང་རྒྱལ་རབས་དེ་ཉིད་
 དུ། ཕལ་ཆེར་ལོ་བཞི་བརྒྱར་ རྒྱ་ནག་དཔལ་ལྷན་རྒྱལ་སྤྱི་བ་སྐྱེད་པའི་
 རྒྱལ་སྤྱི་ བྱེ་ལོ་ ༤༤༩ དང་ཡང་ན་བྱེ་ལོ་ ༤༤༩ གང་རུང་ལ་དགའ་བའི་ལྷ་
 བྱོངས་པ་རེད། སྟོབས་དང་ལྷན་པའི་མི་དེ་གཤེགས་རྒྱུ་ རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་

१༥ རྒྱལ་ཕྱོགས་ཆང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ १༤༠ १༤१

१६ प्राचीन भारत का इतिहास । लेखक : रामचन्द्र त्रिपाठी प्र० २३७

རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ ११४

དེ་སྐུལ་བྱར་གྱུར་ནས་དབང་ཆེ་བའི་མི་སོ་སོས་དབང་བསྐྱར་བྱས་ནས་སྤྱི་
བསྐྱར་ས་པ་རེད། དགའ་བའི་ལྗེ་མོན་པོ་སྤྱི་བསྐྱར་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱི་བསྐྱར་ས།
རྒྱལ་པོ་དེའི་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནས་བཏང་བའི་པོ་ཉེ་ཆོག་ས་པ་དེར་ངོ་རྒྱལ་བྱས་
པ་རེད། སྤྱི་ཤིང་འདྲེས་ཆུ་མ་མཐོང་ས་པའི་ཐོན་ལ་བཏང་བ་རེད།
གོང་མའི་པོ་ཉེ་ཆོག་ས་པ་ནམས་སྤྱི་ཆེ་མེད་པར་ཆང་མ་བསད་པ་རེད། འོན་
ཀྱང་པོ་ཉེ་གཙོ་བོ་ཤང་ཤོན་ཆོ། བསྤྱོད་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ས་མི་དམན་པས་བྱོས་
བྱུང་བ་བྱུང་བ་རེད། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤྱི་བཙན་སྐྱེས་པོ་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་དམག་
དབྱུང་གི་རོགས་རམ་ལ་བརྟེན་ནས་དམག་དྲངས་པ་རེད། དམག་ཐངས་གཉིས་
བརྒྱུ་བ་པའི་རྗེས་སུ་ འཛུའི་ སྤྱི་བསྐྱར་བཟུང་ནས་ཕམ་པའི་དགྲ་པོའི་ཆུ་ལ་དྲ་
རྒྱ་ནག་གོང་མའི་མདུན་དྲ་བརྒྱངས་པ་རེད། དེ་བཞིན་སྤྱི་བསྐྱར་མེད་པའི་རྗེས་
སུ་དགའ་བའི་ལྗེ་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ཞིག་ནས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་དྲ་མེད་པར་གྱུར་
པ་རེད། ཅེས་གསལ་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རབས་གཞན་ཞིག་དུ། བོད་ཀྱི་དྲག་
པོའི་དབང་བསྐྱར་ ཁྲིམ་ཁྲིམ་ ཅེས་མགོ་བརྒྱུད་དྲ་འཁོད་པའི་ནང་
བརྒྱུད་གསལ་མདོར་བསྐྱེས་ན། རྒྱ་ནག་གོང་མས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་རྒྱ་མིའི་
སྤྱི་ཆབ་པོ་ཉེ་ཆོག་ས་པ་ཞིག་རྒྱ་གར་མ་གྲ་རྒྱའི་རྒྱལ་པོའི་མདུན་ལ་བཏང་བ་རེད།
དེ་སྐབས་དགའ་བའི་ལྗེ་བཞུགས་མེད་པའི་སྐབས་དང་ཁེལ། རྒྱའི་སྤྱི་ཆབ་དེས་
དམག་ཉུང་དུ་ཞིག་ལས་འབྲིད་མེད་པར་བརྟེན། འཛུའི་ སྤྱི་བསྐྱར་གྱིས་ཐམས་
ཅད་བཟུང་བ་རེད། གཙོ་བོ་དེ་བོད་ལ་ཕྱིར་བྱོས་ཀྱིས་བོད་དམག་ཆིག་སྤྱོད་དང་
བལ་དམག་བདུན་སྤྱོད་གི་རོགས་ལ་བརྟེན་ནས། སྤྱི་བསྐྱར་ལ་ངོ་མཆར་བའི་
གཡུལ་བཤམས་པས་སྤྱི་བསྐྱར་གྱི་དམག་སྤྱོད་ཐུག་གསུམ་ཅམ་བསད། སྤྱོད་

ཕྱག་བརྩུ་ལྷག་ཙམ་ཕྱུ་ལ་བསྐྱར་བར་བཏེན། སྤྲོད་སྐྱབ་ནས་ཕྱུ་ལ་སྤྲོད་བཞག་
ནས་བྲོས་དགོས་བྱུང་བ་རེད། སྐྱར་དུ་དམག་ལྷག་མ་ནམས་བསགས་ཏེ་ཁོ་ལ་
བས་ཀྱང་དམག་སྤྲོད་ཙམ་བསད། དམག་དཔོན་ གིན རས་ཕྱུ་པོ་ཕྱུ་
མོ་སྐས་དང་བཅས་པ་བཟུང་ནས་དམག་མཆམས་ཆོད་པ་རེད། སྤྲོད་བྱེད་ལྷ་
བརྩུ་བརྩུ་དུ་ཙམ་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་རེད་, ཅེས་སོགས་གསལ་ལ། དེ་
བཞིན་དེད་དུས་ཀྱི་བལ་ཡུལ་གྱི་ཕྱུ་ལ་རབས་ རྒྱུ་ལ་དེ་ལྷ་ར་གསལ་བ་དོན་བསྐྱར་
ན། སྤྲོད་བཅའ་སྒྲམ་པོའི་དུ་ཕྱུ་ལ་པོ་རེད། ཁོང་གི་རོགས་རམ་ལ་བཏེན་
ནས། ཕྱ་ནག་ཕྱུ་ལ་རབས་ནང་འཕོན་གསལ། ལན་ཤོན་ཆེ་ཟེར་བའི་ཕྱ་མིའི་
པོ་ཉ་པ། (འདི་ལྷ་ར་ཕྱ་གར་གྱི་ཕྱུ་ལ་པོ་དགའ་བའི་ལྷ་འི་རྒྱུ་སྤྲོད་འཛིན་མཁན་སྤྲོད་སྐྱབ་ འཕྲོ་ན ཡང་ན།

अरुणाचल རས་དགའ་ངལ་བཟོས་པ་རེད།)

ཕྱེ་ལོ་ ༤༤༧ ལ་ཕྱ་གར་ཐོག་དྲག་པོའི་དབྱང་གིས་དྲག་གནོན་བྱས་པ་
རེད་ཅེས་གསལ། དེ་སྐབས་པོད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དེ་འཛམ་གླིང་འདིའི་ཡང་
ཅེར་སོན་པས་ཕྱ་ནག་གི་གོང་མའི་བྲོད་ནས་སྟོབས་ཤུགས་འགྲན་ཆུ་མེད་པ་ཐང་
ཐེ་ཕྱང་པོད་ཀྱི་དབྱང་དམག་གི་དྲག་ཤུགས་ལ་མ་བཟོད་པར། སྐར་སྐས་མོ་མེ་
སྟེར་ཁུལ་བྱས་ཀྱང་ཕྱིས་སུ་ཕུལ། པོད་ཀྱི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ནམས་ཀྱང་སྐྱབ།
ཐང་ཐེ་ཕྱང་ནས་མཁར་མེག་སུམ་བརྩུ་ཙམ་པོད་ཀྱི་ལག་དུ་ཤོར། དེ་བཞིན་ཕྱ་
གར་གྱི་ཕྱུ་ལ་པོ་སྟོབས་ཤུགས་ཤིན་དུ་ཆེ་བཞོས་དགའ་བའི་ལྷ་འི་ཕྱུ་སྤྲོད་འཛིན་

११ प्राचीन भारत का राजनीतिक एवं सांस्कृतिक इतिहास । लेखक: राधाकृष्ण चौधरी । प्र० ४९८/४९९/५००/५०२
ཕྱ་གར་གྱི་ཕྱུ་ལ་རབས། ཤོག་གངས་ ४९८-४९९-५००-५०१

११ प्राचीन नेपाल का राजनीतिक और सांस्कृतिक इतिहास प्र० ६७ लेखक श्रीराम गोयल, एम.ए.पी.एच.डी. ।
བལ་ཡུལ་གྱི་ཕྱུ་ལ་རབས། ཤོག་གངས་ ९१

པ་སྤྱི་སྤྱི་བ་ཀྱང་གཡུལ་ཡུལ། རྒྱ་གར་ཡུལ་དབུས་སུ་སྤྱི་བས་ནས་ལྷགས་རི་
ཅན་གྱི་གོང་ཁྱེར་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཅུ་ཅུ་མ་པོད་ཀྱི་འབངས་སུ་བཅུད་པ་སོགས་
འཛམ་གླིང་སུམ་གཉིས་ཅུ་ལ་དབང་བསྐྱར་མཛད། དེ་སྐབས་ཐང་ཀའོ་ཙུང་
གི་ཞང་པོ་བརྒྱད་ནས་གནང་བའི་བཀའ་ཡིག་ནང་གསལ། (ཐང་རྒྱལ་པོ་གསར་པ་ཁྱིམ་
ཐེབས་བྱང་བར་གཤམ་འོག་སྤོན་ཁོངས་ནས་གལ་སྤྱི་ཅི་བཀྱར་མ་བྱང་བ་བྱང་ཆེ་ངོས་ནས་དམག་དངས་ཏེ་ཆར་གཅོད་
དུ་ཡོང་གི་ཡིན་) ཞེས་འཁོད་པ་དང་ཆབས་གཅིག་གསེར་གྱི་རྒྱན་ནམ་གངས་བཅོ་
ལྔ་ཐང་ཐེ་ཙུང་གི་སྐུ་ཕུང་གི་མདུན་དུ་འབུལ་བར་བཏང་བས། ཐང་ཀའོ་ཙུང་
ཤིན་ཏུ་མཉེས་ནས་གོས་ཆེན་ལྟེ་བ་རིལ་སྤྱོད་ཕྱག་གསུམ་ཕུལ། སྤོན་འབུ་གསོག་
འཛིག་ཆང་རིགས་ཉིལ་བ། ཤོག་བྱ་དང་སྒྲག་ཆ་བཟོ་བ་རྒྱ་སྐར་དང་ཡུལ་འཁོར་
བཅས་ཀྱི་བཟོ་རིགས་མཁས་པའི་དགེ་རྒན་མང་པོ་བཏང་། **རྩེ་རྒྱུང་ཤོན་
ཀོན།** ཞེས་པའི་རྩེ་ཁང་ནང་དུ་སྤྱོད་བཅོན་སྐམ་པའི་སྐུ་འདྲ་ཞིག་བཀྲ་བྱིན་རྗེས་
དན་གྱི་ཚུལ་དུ་བཞེངས་པ་སོགས་མདོར་ན་མཐའ་བཞིའི་དྲེགས་ལྔ་གྱི་རྒྱལ་པོ་
ཀྱན་གྱིས་བཅོན་པོ་སྤྱོད་བཅོན་སྐམ་པའི་ཉིད་ཀྱི་དྲག་པོའི་རྣམས་གཟི་ལ་མ་བཟོད་
པར་གུས་བཀྱར་ཞུ་དགོས་པ་ཞིག་བྱུང་བ་རེད།

བཅོ་བརྒྱད་པ། ཆོས་རྒྱལ་སྤྱོད་བཅོན་སྐམ་པའི་སྐུ་མཆེད་སྐོར།

རང་ཅག་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཟེར་རྟིང་པ་ཁག་ཏུ་གཅི་ཆེར་ཆོས་
ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་པ་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྤྱང་ཚུལ་རྩལ་དུ་བཏོན་གནང་བས།
ཆོས་རྒྱལ་སྤྱོད་བཅོན་སྐམ་པའི་ཉིད་ལ་སྐུ་མཆེད་ཡོད་ཚུལ་སོགས་གང་ཡང་མི་
གསལ་ནའང་། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་། བྱེ་ལོ་ ༦༩༠ ལོར་པོད་ཀྱི་

ཀྱུ་ལ་པོའི་སྤྲུལ་མོ་ཞིག་ཡུ་གུར་གྱི་ཀྱུ་ལ་པོ་བྱ་སྒོ་བྱ་བའི་བཅུན་མོར་གནང་ཚུལ་
གསལ་བ། དེ་སྐབས་ཆོས་ཀྱུ་ལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དགྲའ་ལོ་བཅུ་བཞི་ལས་ཟེན་
མེད་སྐབས་སྤྲུལ་མོ་ཡོད་མི་སྤྲོད། དེ་ནི་གནམ་རི་སྤང་བཅན་གྱི་སྤྲུལ་མོ་ཡིན་
པར་གོར་མ་ཆག། ལེ་ཡུལ་ནས་རྟེན་པའི་ཡིག་རྟེན་དེ་བ་དཀར་དུ་དྲངས་པ་ལས།
ཀྱུ་ལ་པོའི་སྤང་མོ་པད་མ་དཀར། ལེ་མི་ཀྱུ་ལ་ཆབ་སྤྲོད་ལ་གསེགས། འདི་བག་
མར་བཏང་བ་ཡིན་འདུག། ལེ་མི་ཀྱུ་ནི་ཞང་ཞུང་གི་ཀྱུ་ལ་པོར་མངོན། ཞེས་
གསུངས་པའི། ལེ་མི་ཀྱུ་ནི། ཡུ་གུར་གྱི་ཀྱུ་ལ་པོ་བྱ་སྒོ་བྱ་བ་ཡིན་པ་དང་། བཅན་
མོ་པད་མ་དཀར་ནི་དེར་བཅུན་མོར་བཏང་བར་བཤད་རྒྱས། གཞན་ཞིག་ཡོད་
ཚུལ་ནི་ཡང་དེ་བ་དཀར་ལས། “སྤྱི་སྤང་ས་ཐ་མ་ཀར་བྱ་བ་དང་། ཡང་ཤོག་
དྲིལ་ཀ་པའི་དབུ་ཤོག་རལ་བ་དེའི་ཐོད་ན། སྤང་བཅན་གྱི་གཙུང་བཅན་སྤང་
དང་སྤྱི་མཆེད་གཉིས་མ་འཆམ་པའི་མཐར་བཅན་སྤང་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་བཞུགས།
ཞེས་གསུངས་པ་ཤོགས་ལ་དཔགས་ཆོ། སྤྱི་སྤང་ས་ཐ་མ་ཀར་བྱ་བ་དང་། སྤྱི་
མཆེད་ཚུང་བ་བཅན་སྤང་ཟེར་བ་གཉིས་ཏེ་སྤྱི་མཆེད་བཞི་ཡོད་པའི་ཆེ་ཤོས་དེ་
ཡུ་གུར་ཀྱུ་ལ་པོ་བྱ་སྒོའི་བཅུན་མོར་གནང་བའི་བསྐྱེད་དཀར་དང་། འབྲིང་པོ་ཆོས་
ཀྱུ་ལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ། སྤྱི་མཆེད་ཚུང་བ་བཅན་སྤང་དང་སྤྱི་སྤང་ས་ཐ་མ་

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་པ་ནས་དགུ་པའི་བར་གྱི་ཐིང་ཆེན་ཨེ་ཤི་ཡའི་ས་ཁྲ་
ལ་སྐབས་ཇེ་ཀིཏི་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གི་ཕྱག་བྲིས།

ཀར་བྱ་བ་གཉིས་ཡིན་པར་མངོན།

བརྩུ་དགུ་པ། བོད་ཀྱི་མངའ་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་
ཀྱི་རྒྱོད།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་པ་ནས་དགུ་པ་བར་བོད་ཀྱི་ལོག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་
ནམས་ཀྱི་ས་ཁྲའི་འབྲེལ་བཤད།

༡༢ རྩུ་གུ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

རྩུ་གུ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་དེ་དང་པོ་ནང་སོག་གི་བྱང་ཤར་མཆོམས་སུ་གནས་
ཤིང་། ཕྱིས་ཨ་མདོའི་ཀ་ཚུ་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་འབྱོར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠ ལོར་
མཆོ་སྒོན་ཕྱོགས་མི་ལེ་ཁྲ་བཅུའི་སར་རྩུ་ཚུ་ཞེས་པའི་མཁའ་བཟོས། ཕྱི་ལོ་ ༤༡༩
ལོར་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས་དམག་དྲངས། ཡུལ་ཕལ་ཆེར་བཅོམ་རྒྱལ་པོ་སོགས་
མཆོ་སྒོན་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྱོས། ཕྱི་ལོ་ ༤༤༡ ལོར་སྒོན་ཆེན་མགར་སྤང་
བཅན་ནས་དམག་དྲངས་ཏེ་རྩུ་གུའི་རྒྱལ་ཕྱན་དེ་རྩ་མེད་དུ་བཏང་ནས་བོད་ཀྱི་
མངའ་ལོག་ཏུ་བརྩུག་པ་རེད། རྩུ་གུའི་མིང་ལ་རྒྱ་ནག་པ་ཆོས། **ཐུབ་ཀྱུ་**
དུན། ཞེས་ཟེར། རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལོ་སུམ་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་ཙམ་གནས་པ་རེད།

༡༣ མི་ཉག་ཅེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དང་པོ། མཆོ་སྒོན་དང་མ་ཆེན་སྤོམ་རའི་ཕྱོགས་སུ་ཆགས།
ཕྱི་ལོ་ ༤༡༩ ལོར་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས་དམག་དྲངས་སྐབས་མི་ཉག་ཆོ་ཁག་

གཅིག་ཀྱི་ནག་ཕྱོགས་སུ་བྱོས་ནས་བོད་དང་ཡང་ཡང་འཐབ། སྐབས་རེ་རྒྱུ་
མངའ་ཁོངས་དང་སྐབས་རེ་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ལྟ་བུར་བྱས། མི་ཉག་ཆོ་ཁག་
གཞན་ནམས་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་སྐབས་བཅན་པོ་སྲོང་བཅན་སྐམ་པའི་འབངས་
སུ་གྱུར། ས་གནས་མདོ་སྐད་ཀྱི་ས་ཆ་ཨ་ལག་ཤུ་ཀུན་སུའི་མངའ་སྡེའི་རྒྱབ་བྱང་
བཅས་རེད། རྒྱ་ནག་པས་ཏང་ཞང་ཅེས་ཟེར།

༡༥ སུམ་རྩ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

སུ་རྩའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དང་པོ་མཆོ་སྡོན་གྱི་མངའ་སྡེའི་རྩ་བ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད།
སུམ་རྩའི་གྲོང་ཁྱེར་གཅི་ཆེ་བ་ནམས་འབྲི་ཆུའི་མགོའི་ས་ཁུལ་དུ་ཡོད། སྤ་དུས་
སུམ་རྩ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་གར་མཆོམས་མདོ་སྐད་དང་། རྩ་མཆོམས་བོད།
རྒྱབ་མཆོམས་རྒྱ་གར་བྱང་མཆོམས་ཀྱི་ལི་ཡུལ་བཅས་ལ་ཐུག་ བེན་ཏུ་ནས་རྒྱ་
ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༤༩༤ ལོར་སྲོང་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་
དམག་དྲངས་ནས་བོད་ཀྱི་མངའ་འབངས་སུ་གྱུར་ཏེ། སུམ་རྩ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཙ་
མེད་བཅོས་པ་རེད།

༡༦ ཞང་ཁུང་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ཞང་ཁུང་རྒྱལ་ཁབ་དེ་སྡོན་རྫོང་མངའ་རིས་ཀྱི་ཕྱོགས་དེར་རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་
ཡོད། དེའི་རྒྱལ་ས་དེ་དང་སང་གྲུ་གེ་ཟེར་བ་དེ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་
པའི་ནང་སྲོང་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་དབང་བསྐྱུར་གྱིས་ཙ་མེད་བཅོས་ཏེ་བོད་ཀྱི་མངའ་
འབངས་སུ་གྱུར་པ་རེད། དེའི་མིང་ལ་རྒྱ་ནག་པ་ཆོས། ཡུང་ཐུང་ཟེར།

༡༧ ཉི་གར་(ནན་ཆའོ་)ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

རྒྱལ་ཕྱན་འདི་ནི། བོད་ཀྱི་གར་རྩའི་མཆོམས་སུ་ཡོད། ཡུ་ནན་མངའ་སྡེ་

ཟེར་བ་དེ་ཡིན། བོད་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༡ ལོར་དེའི་རྒྱལ་པོ་དགའ་མོ་ཕུན་ལ།
བཅན་པོའི་གཙུང་ཞེས་པའི་མཆན་གནས་དང་གསེར་ཐམ་གནང་། བོད་ཀྱི་
འབངས་སུ་གྱུར། དེའི་སྐས་ཡུ་མུ་ཞོན་ལ་བོད་ནས་ཉི་ཤར་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པའི་
མཆན་གནས་གནང་འདུག།

༤༥ བལ་ཡུལ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

བལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་དེ་བོད་ཀྱི་རྩྭ་ཕོ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད། ཡིག་རྩིང་རྣམས་སུ་
རྩྭ་བལ་ཞེས་འབྱུང་། བརྒྱ་ཕྱག་དྲུག་པའི་མཇུག་ནས་བོད་ཀྱི་མངའ་འོག་ཏུ་ཡོད།
འོད་ཟེར་གོ་ཆའི་སྐས་མོ་ཁྱི་བཙུན་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་བག་མར་བཞེས། མི་
དབང་ལྷ་ཞེས་པ་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོར་བསྐོས། བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པའི་དཀྱིལ་
བར་དབང་དུ་བསྐྱུས།

༤༦ ཡུ་གུར་རྩལ་མ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ཡུ་གུར་རྒྱལ་ཁབ་དེ། དང་པོ་རྒྱ་ནག་གི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གནས་ཆགས། རི་མ་
གྲིས་ཡུ་གུར་ཤར་རྩལ་གཉིས་སུ་གྱུར། ཡུ་གུར་རྩལ་དེ་ཤིན་ཙང་གི་ཀྱ་ཆར་ཟེར་
བའི་ས་གནས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཆགས། ཕྱི་ལོ་ ༤༩༠ ལོར་བོད་རྒྱལ་པོ་ནས་
སྐས་མོ་ཞིག་ཡུ་གུར་རྒྱལ་པོ་ཟུ་མོ་བྱ་བར་བག་མར་བཏང་། རི་མ་གྲིས་རྩལ་ཕྱོགས་
སུ་མོང་ནས་དེང་སང་ཏུར་གེ་སི་ཐན་བྱ་བ་དེ་ཡིན།

༤༧ ཡུ་གུར་ཤར་མ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ཡུ་གུར་ཤར་མའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༤༩ ལོར་བོད་ཀྱི་མངའ་འོག་
ཏུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ནས་བོད་དང་ལྷན་དུ་རྒྱ་ནག་ལ་དམག་འཐབ་
ཡང་ཡང་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༠ ལོར་བོད་དང་མ་མཐུན་པར་དམག་འཁྲུགས་

བྱས་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༥ ལོར་བོད་བར་དམག་འབྲུགས་བྱུང་སྟེ་ཁོང་ཚོར་ཕམ་
ཉེས་ཆབས་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཤིན་ཅང་གི་རྩོམ་ཐུགས་སུ་གནས་ཆགས་དང་པོ་ནང་
པ་ཡིན་ཡང་དུས་ཕྱིས་ཁ་ཆེད་ཆོས་ལུགས་སུ་གྱུར།

༩༥ རྩ་བུའོ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ཡུ་གུར་རྒྱལ་མའི་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༤༥ ནས་ཕྱི་
ལོ་ ༡༠༥ བར་བོད་ཀྱི་མངའ་འོག་ཏུ་གནས་པ་རེད།

༡༠༥ ཐུལ་ཐུའི་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

རྒྱལ་ཕྱན་འདི་ལ་དྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་བྱང་དུ་གནས། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༣ ལོར་བོད་
ཀྱིས་དབང་བསྐྱུར་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥ ལོར་ཁྲི་ལྷོ་གཙུག་བཏན་གྱི་སྤྲུལ་མོ་
ཞིག་ཀྱང་བག་མར་བཏང་།

༡༡༥ ལྷ་ཟིག་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ལྷ་ཟིག་རྒྱལ་ཁབ་ནི། ཨ་རབ་ཡུལ་གྱིས་ཕུ་ཤི་ལ་ཡུལ་ཁག་ནམས་ལ་དབང་
བསྐྱུར་བྱས་པའི་སྐབས་ཏུ་ཟིག་ཅེས་བོད་པ་ནམས་ཀྱི་འབོད། བོད་དང་དམག་
འཐབ་ལོ་མང་པོའི་རིང་བྱས།

༡༢༥ ཅོང་ཁྱིང་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ཅོང་ཁྱིང་རྒྱལ་ཁབ་(ཅི་ཆེད་ཉེས་) བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱོགས་སུ་ཅོང་རིའི་ཁུལ་དུ་གནས།
ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བརྒྱད་པའི་སྐབས་བོད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

༡༣༥ ལེ་ཡུལ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ།

ལེ་ཡུལ་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གནས་ཚུལ། དེ་བ་དཀར་ལས་ལེ་ཡུལ་ནི་

བོད་ཀྱི་བྱང་ཁྱབ་དང་རུ་སུའི་ལྷོ་མཐར་ཆགས་པའི་ཡུལ་ཁྱུ་གར་སྐད་དུ་ཀམ་ས་
 དེ་གི། ཡུལ་གཞན་དུ་ཏུར་གི་སི་ཐན་ཁྱུ་ནག་པས་སིང་ཇང་དུ་འབོད། ཅེས་
 དང་། བྱེ་མའི་གསེབ་ནས་བོད་ཀྱི་ཚྲོང་གོག་མང་པོའི་ཤུལ་དང་སྤྲ་མའི་བོད་ཀྱི་
 ཡོ་བྱད་སྤྲ་ཆོགས་དང་བོད་ཀྱི་ཡིག་རྟིང་ཆེས་མང་བ་ཞིག་རྟིད། ཅེས་སོགས་
 གསལ་བས་སྤྲ་མའི་དུས་ནས་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་གནས་པར་ངེས།

१.१.१ བོད་ལི་ཞེས་པའི་ཁྱལ་ཁབ།

བོད་ལི་ཁྱལ་ཕན་དེ། བོད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཁྱལ་ཕན་ཞིག་ཏུ་རྒྱན་རིང་
 གནས། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱབ་ཀྱི་ཁྱལ་སྤོ་ལྷ་བུ་ཞིག་ཡིན། ཁྱལ་ཕན་དེར་བྱིམ་
 རྩ་བྱི་ཙམ་ཡོད།

१.१.२ བྱམ་ཐའི་ཡུལ་(ཁྱུ་གར་)མ་གྲ་རྩ་ཞེས་པའི་ཁྱལ་ཁབ།

ཁྱལ་གར་ཡུལ་དབུས་མ་གྲ་རྩ། གནམ་རི་སྤང་བཅན་སྐབས་བོད་ནས་དབང་
 བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། བྱེ་ལོ་ ༦༤༩ ལོར་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་དམག་དྲངས།
 དེའི་རྗེས་ཁྱི་སྤང་ལྷུ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱང་དམག་དྲངས་ནས་བོད་ཀྱི་མངའ་
 འོག་ཏུ་བསྐྱུས།

གོང་གི་ཁྱལ་ཕན་དེ་ནམས་བོད་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བའི་སྐབས་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་
 གནས་ཤིང་བཅན་པོ་ཞལ་མ་བཞུགས་པའི་སྐབས་སོགས་དང་སྟོབས་ཤུགས་ཚུང་
 བའི་སྐབས་ནམས་སུ་དམག་འཐབ་བྱས་ཏེ་ཁྱལ་ཁབ་བྱང་བ་དང་སོ་སོའི་ཁྱལ་སྤྱིད་
 བཟུང་། ཁྱལ་ཕན་འགའ་ཤས་རྩ་མེད་བཟོས་པར་བཞེན་མི་རིགས་ནམས་ཀྱང་
 བོད་དང་འདྲེས་ནས་བོད་མི་རང་དུ་གྱུར། དཔེར་ན་མི་ཉག་སུམ་རྩ། དུ་གྲ།
 ཞང་ཞུང་སོགས་བཞིན་ནོ། །

ཉི་ཤུ་པ། འབྲུངས་གཤེགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དོགས་པ་དབྱེད་པ།

ཆུ་བཟའ་དང་བལ་བཟའི་སྐོར།

སྤྱིར་ཆུ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་དང་བལ་བཟའ་ཁྱི་བཙུན་ངེས་དོན་དུ་སྒྲིལ་མ་དང་ལྟ་མོ་ཁྱི་གཉིས་ཅན་མའི་སྤྱལ་པ་ཡིན་པར་གོར་མ་ཆག་ལ། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྣང་ངོར། རང་ཕྱོན་ཁྱ་ཁྱ་གྱི་ཐུགས་ཀར་དུས་མཉམ་དུ་བྲིམ་ཚུལ་སོགས་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་སངས་རྒྱུས་བྱང་སེམས་ཀྱི་མཛད་ཚུལ་བསམ་གྱིས་མི་བྱལ་པ་ནམས་པོད་ཀྱི་ཆུལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ནམས་ནས་གསལ་བར་འབྱུང་བ་དེ་ལྟར་ལགས་ལ། རང་འདྲའི་སོ་སྤྱེ་ལས་མ་དག་པ་ནམས་ཀྱི་མཐོང་ཚུལ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས་བཞིན་ན་འདི་ལྟར། བཙུན་མོ་ནམ་གཉིས་འབྲུངས་གཤེགས་ཀྱི་དུས་གསལ་བར་མི་འབྱུང་ནའང་ཆུ་བྱར་གྱི་མིག་གིས་མཐོང་ཚུལ་ལྟ་བུར་བཞིན་ན། དཔལ་བོ་གཙུག་ཤེང་གི་ཆུལ་རབས་སུ། ཆོས་ཆུལ་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་ཆུ་བཟའ་ཀོང་ཇོ། བལ་བཟའ་ཁྱི་བཙུན་གསུམ་དུས་མཉམ་དུ་ཡུམ་སེ་སེའི་རྩམས་སུ་ཞུགས་ཚུལ་དང་། རྒྱ་བཟུངས་པའི་ཆེ་ཡང་ཉིན་གཅིག་ལ་རྒྱ་བཟུངས། གཤེགས་པའི་ཆེ་ཡང་ཉིན་གཅིག་ལ་གཙང་ཁང་བྱང་མའི་ནང་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་རྒྱའི་ཐུགས་ཀར་བྲིམ་ཚུལ་སོགས་གསལ་བ་ནི། ལས་དག་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྣང་ཚུལ་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས་བཀོད་པ་ཡིན་པར་གོར་མ་ཆག་ལ། ཁྲོད་རྣམས་མ་རིན་

༡༥༩ དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་ཤེང་བའི་ཆུལ་རབས། ཤོག་གངས་ ༣༤༡

༡༦༠ ཁྲོད་རྣམས་མའི་གསུང་འབུམ་པོད་ཁྱི་མའི་ནང་(༤) ཤོག་གངས་ ༤༩༠

[illegible]

འབྲུངས། ཕྱི་ལོ་ ༦༩༤ ལོར་རང་ལོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་གསུམ་པར་ཁབ་དུ་བཞུགས་པར་
བཤད་ཐུབ། སྐྱེ་གཤེགས་ཚུལ་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་ཐུགས་
རྩི་ཆེན་པོའི་ཐུགས་ཀར་བཅུ་ཚུལ་གསལ་ཡང་། ཐུན་མོང་པའི་སྤང་ཆོད་ལྟར་
ན། གཙུག་ལག་ཕྱེད་པའི་རྒྱལ་རབས་ལས། འོད་ཟེར་དམ་པའི་ཕོ་བྲང་དུ་
བཞུགས་པ་ན་འགྲུལ་ཆམ་བྲུང་བ་ལོག་སྟེ་ཆད་པར་ཤོར་བར། ཞབས་ཏོག་ལྟ་
གཅིག་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པས་ལྟ་གཅིག་གཉིས་ཀྱང་བསྐྱུང་སྟེ་སྐྱེ་འདས་སོ་བར་
བསྐྱུངས་ཞེས་དང་། རྒྱལ་དབང་ཁྲ་པའི་རྒྱལ་རབས་སྤྱི་ལོ་ཀྱང་པོད་འབངས་
བྱེད་སྤྱི་སྤང་འོར་བུ་མོ་ཞིག་ལ་ནད་རིམས་ཀྱིས་བཏབ་པ་ལ་བལ་མོ་བཟའ་
ལ་འགོས། དེ་ལས་ཆོས་རྒྱལ་དང་ཀོང་ཇོ་གཉིས་ལ་ཡང་མཆེད་དེ། ཡབ་ཡུམ་
གསུམ་ཀ་འཕན་ཡུལ་བལ་མོའི་སྤང་དུ་གཤེགས། ཞེས་གསུངས་པ་ན་མས་ལ་
དཔགས་ན། བལ་བཟའ་དང་ཆོས་རྒྱལ་གཉིས་ཆད་ནད་ཀྱིས་བསྐྱུན་བཞུགས་ཏེ།
ཕྱི་ལོ་ ༦༩༩ པ་བལ་བཟའ་དགྲུང་ལོ་སུམ་ཅུ་སོ་བརྒྱད་ལ་ཕེབས་སྐབས་སྐྱེ་
གཤེགས་པར་འཛོག་ཐུབ། རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་ནི་(ཐང་ཐེན་ཅུང་)པོད་པ་ན་མས་ཀྱི་
སྟོན་བཅན་པོ་ཟེར་བ་དེའི་སྐུ་མོ་ཡིན་པར་ཡོངས་གྲགས། ཐང་ཐེན་ཅུང་རང་
ལོང་གཉིས་པ་ས་བྱ་ལ་འདས་པར་ཆལ་པ་དང་སུམ་ཉུ་མཁན་པོ་སོགས་ཞལ་མཐུན་
པས། ས་མོ་བྱ་ཕྱི་ལོ་ ༦༩༩ ཡིན་སྟབས། ས་པོ་ན་ཕྱི་ལོ་ ༧༩༩ ལོར་
འབྲུངས་པར་ཤེས་ནུས། ཁྲོད་དོལ་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་ལས། ས་པག་ལོ་

༡༥ དཔའ་པོ་གཙུག་ལག་ཕྱེད་པའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ ༡༡༩

༡༦ རྒྱལ་དབང་ཁྲ་པའི་རྒྱལ་རབས་ཇོགས་ལྟན་གཞིན་ནུའི་དགའ་སྟོན། ཤོག་གངས་ ༤༥

༡༧ པར་ཆེན་བོད་ན་མས་གྲགས་པའི་གསུང་རྒྱལ་རབས། ཤོག་གངས་ ༡༩ (རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་པོ་སངས་པོ་བཅན་
པོའི་སྐུ་མོ་) ཞེས་དང་སུམ་ཉུ་མཁན་པོས་ཀྱང་སངས་པོ་བཅན་པོ་ཞེས་གསུངས།

མ་ཞེས་གསུངས་པའི་ས་ཡག་ལོ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལ་འཁེལ་བས་ཡབ་ཐང་
 ཐེང་ཙུང་མ་འབྲུངས་པའི་སྤོན་ལོ་བཅུ་དགུའི་གོང་ཡིན་སྐབས་མི་འགྲིགས། དེས་
 ན་རྒྱ་བཟའ་ལོ་ཁམས་ཡག་ལོ་ཡིན་པར་ངེས་ཀྱང་སྤར་བཞིན་ལོ་ཁམས་ནོར་བར་
 བཤད་ཐུབ། དེས་ན་རྒྱ་བཟའ་ཤིང་ཡག་ལ་འབྲུངས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཕྱི་
 ལོ་ ༡༩༧༧ བ་ཡབ་རྒྱལ་པོ་དགུང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ལ་ཐེབས་པའི་སྐབས་འབྲུངས།
 ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་རྒྱ་བཟའ་རང་ལོ་ཉི་ཤེས་པ་སྤྱན་ལ་སོན་པ་ཞིག་ཁབ་དུ་བཞེས།
 རྒྱ་བཟའ་ལོ་སྐུ་ལ་ཕྱི་ལོ་སྐབས་ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་སྐྱེ་བྱ་ངན་ལས་
 འདས་པ་དང་། རང་ལོ་དྲུག་ཅུ་རེ་དྲུག་པ་ལྷགས་པོ་འབྱུག་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠
 ལོར་རྒྱ་བཟའ་འདས་པར་བཤད་ཐུབ། ཆལ་པ་དེབ་དམར་ལས། རྒྱ་ཤིང་
 ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ལོ་བཞི་བཅུ་བཅུད་ནས་ལྷགས་པོ་འབྱུག་གི་ལོ་ལ་འདས། ཞེས་དང་།
 རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ལོར་ལྷན་ཤིང་ཀོང་ཇོ་(རྒྱ་བཟའ་)དགོངས་
 པ་རྒྱལ་ཁྲི་རྒྱལ་ཁབ་པན་ཚུན་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐག་རིང་དུ་བྱིན། ཞེས་དང་།
 ཡུན་ལུང་ཁྲི་ལོ་དང་པོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ལོར་ལྷན་ཤིང་ཀོང་ཇོ་གཤེགས་ཏེ་ཐོན་པོ་
 ཞིག་བྱ་ངན་བྱེད་པར་ཆེད་དུ་བཏང་བ་རེད། ཅེས་སོགས་གསལ་བས། ཀོང་ཇོ་
 ཆོས་རྒྱལ་དང་ལྷན་དུ་དགོངས་པ་མ་རྒྱལ་པར་ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ་དགོང་
 པ་རྒྱལ་སྤེལ་སྐུ་ལོ་སྐུ་ལ་ཕྱི་ལོ་སྐབས་ཆོས་རྒྱལ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ལོར་སྐྱེ་གཤེགས་
 པར་ངེས་པ་རྟོག་ཐུབ། དེས་ན་ཀོང་ཇོ་བོད་དུ་ལོ་བཞི་བཅུ་བཅུགས་རྗེས། རང་
 ལོ་དྲུག་ཅུ་རེ་དྲུག་པར་གཤེགས་པར་འཇོག་ཐུབ་པོ། །

༡༩ ཆལ་པ་དེབ་དམར། ཤོག་གངས་ ༡༩

༢༠ རྒྱའི་ཡིག་ཆ་རྒྱུ་ལ་འཁེལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག་གངས་ ༣༤༩ ཡང་ ཤོག་
 གངས་ ༡༩

ཉེར་གཅིག་པ། བཅན་པོ་སྤྱོད་བཅན་སྐྱ་གཤེགས་ཚུལ་སྐོར།

ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་པོ་སྤྱོད་བཅན་སྐྱམ་པོ་དེ་ཉིད་ངེས་པ་དོན་དུ་ཕྱག་ན་པརྟོ་འཕགས་མཆོག་འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱག་མིའི་སྤྱི་དང་བ་བཟུང་བ་ཞིག་ཡིན་པས་མཛད་ཚུལ་བསམ་བཞིན་ལས་འདས་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྤྱོད་ཅོང་། སྤྱོད་བཅན་སྐྱམ་པོ་རང་ཉིད་དང་ཁྱེད་བཟུང་གོང་ཇོ། བལ་བཟུང་བྲི་བཅུན་གསུམ་དུས་གཅིག་དུ་གཙང་ཁང་བྱང་མའི་ནང་གི་རང་བྱོན་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་ཀར་འཐེམས་པ་སོགས་དཔག་པར་དཀའ་བའི་མཛད་བཟང་ནམས་སྤོན་གྱི་ཚུལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ནམས་སྐྱ་གསལ་བར་འབྱུང་བ་ལྟར་དང་། ཆོས་ཚུལ་ཡབ་ཡུམ་གསུམ་འཐེམས་པའི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་རང་བྱོན་ལྷ་ལྷན་ཉི་སྤོན་བར་དུ་རང་ཅག་པོད་མི་ནམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྐལ་བར་བཞུགས་ཤིང་། ད་ཆ་བརྟན་གཤེད་དམར་དམག་གིས་རྩ་མེད་བཟོས་ཟེན་ནའང་སྤྱི་དུམ་བུ་འགའ་ཞིག་ཕྱག་མཆོད་གསོད་འདེབས་ཀྱི་རྟེན་སྐལ་དུ་ཐོབ་པ་ནམས་དེང་སང་ན་ས་བཞུགས་སྐར་དུ་སྐྱེ་འགྲོའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔལ་དུ་བཞུགས་བཞིན་པ་དེ་ལྟར་ཡང་། ལས་ཉོན་གྱིས་རྒྱུད་གདུང་བའི་སྐྱེ་ལས་སྤང་མ་དག་པ་རང་འདྲ་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཅོང་འཇིག་རྟེན་ཐུན་མོང་དང་སྤོ་བརྟན་ཉི་སྤྱི་བཀོད་པ་བརྟུས་ཚུལ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༢༤༧ ལོར་འཕན་ཡུལ་ཟལ་མའི་སྤྱོད་གི་པོ་བྱང་འོད་ཟེར་དམ་པར་བཞུགས་པའི་དུས་སུ། བན་མོ་ཞིག་ལ་(Epldemi) ཞེས་པའི་ནད་རིམས་ཀྱིས་ཚུལ་པོ་ལ་མཆོད་ནས་སྐྱ་གཤེགས་པར་ངེས་ལ། སྤྱོད་ཆོད་ལ་བལ་བཟུང་བྲི་བཅུན་དང་ཚུལ་པོ་གཉིས་

ལྟན་དུ་སྐྱེ་གཤེགས། རྒྱ་བཟའ་དེ་ནས་ལོ་སོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་གཤེགས་པ་ནི་
 གོང་གི་རྒྱ་བཟའ་ལོ་རྒྱུས་ལས་མཐུན་པར་འགྱུར་ལ། གཙུག་ལག་སྤངས་པའི་རྒྱལ་
 རབས་སུ་འདི་ལྟར་གསལ་ཏེ་འཕན་ཡུལ་ཟུལ་མོའི་སྐང་འོད་ཟེར་དམ་པའི་ཕྱོད་
 དུ་བཞུགས་པ་ན་མགུལ་ཆམ་བུ་དང་བལྟ་སྟེ་ཆད་པར་གྱོར། ཞབས་ཏྲིག་ལྟ་
 གཅིག་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པས་ལྟ་གཅིག་གཉིས་ཀྱང་བསྐྱེད་ནས་སྐྱེ་འདས་པར་
 བསྐྱེད་ཀྱང་། ཞེས་དང་། རྒྱལ་དབང་ལྡེ་པས། འོན་ཀྱང་ཕོད་འབངས་བྱེད་ས་
 ཀྱི་སྐང་འོད་ཟེར་མོ་ཞིག་རིམས་ནད་ཀྱིས་བཏབ་པ་བལ་མོ་བཟའ་ལ་འགོས། དེ་
 ལས་ཆོས་རྒྱལ་དང་ཀོང་ཏོ་གཉིས་ལ་ཡང་མཆེད་དེ། ཡབ་ཡུམ་གསུམ་ཀ་འཕན་
 ཡུལ་ཟུལ་མོའི་སྐང་དུ་སྐྱེ་གཤེགས་པ་ཞེས་སོགས་གསལ་ལ་དེས་ན་རིམས་ནད་
 ཀྱིས་གཤེགས་པར་གོར་མ་ཆག། སྐྱེ་གཤེགས་པའི་ལོ་ཆོགས་ལ་མཁའ་པ་རྣམས་
 ཀྱི་བཞེད་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བ་དཔེར་ན་བུ་སྟོན་ཐམས་ཅད་མཐུན་
 པས་མེ་བྱི་དང་། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་
 སོགས་ཀྱིས་ས་བྱི་ལ་སྐྱེ་གཤེགས་པར་བཞེད་ལ། འདི་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་རྒྱལ་
 སྒྲིབ་པ་ཅན་དགྲུང་གྲངས་བརྒྱད་ཅུ་ཅུ་གཉིས་བཞུགས་རྒྱུ་གིས་བཙུགས་ཏེ་ལོ་
 ཁམས་བསྐྱེད་པར་གོར་མ་ཆག་ལ། དེ་བཞེད་དམར་པོ་ལས་ས་མོ་བྱ་དང་།
 དེ་བཞེད་དང་རྒྱལ་དབང་ལྡེ་པ། མེ་ལོང་མ། དེ་བཞེད་དཀར་པོ། རྒྱའི་ཡིག་
 ཆང་སོགས་སུ་སྐྱེགས་བྱི་བྱི་ལོ་ ༦༥༠ ལོར་སྐྱེ་གཤེགས་པར་འདོད་པ་རྣམས་
 རི་ཁྲངས་ཤིན་ཏུ་བཙན་ཏེ། བྱི་ལོ་ ༦༥༠ ལོར་རྒྱ་ནག་ནས་ཆོས་རྒྱལ་ཉིད་
 སྐྱེ་གཤེགས་པའི་དགོངས་ཏྲུག་མཆོད་འབུལ་དང་སྤྱད་ན་བྱེད་པའི་མི་རྣམས་
 བཏང་ཚུལ་གསལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་སྟོན་གྱི་ཡིག་རྩིང་ལས། ལྷགས་པོ་

བྱིའི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཁྱེས་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐུ་སྤྱད་ཕྱིང་བའི་རིང་ཁང་ན་
མཐུད་ཅིང་བཞུགས་ཏེ། ཞེས་དང་ཡང་། ལྷགས་མོ་ཕག་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ།
བཅན་པོ་ཉིན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང་། ཕྱིང་བར་བཅན་པོ་ཁྱེས་སྤོང་བཅན་གྱི་
མདངས་བཏང་བར་ལོ་གཅིག་ ཅེས་དང་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས། སྤོང་བཅན་
བོན་ལ་སྤང་བས་དགྲུང་གྲངས་སོ་དྲུག་ལས་མ་ཐུབ་ཅེས་གསལ་བ་སོགས་ཀྱི་དོན་
བསྐྱེད་པ་ན་འདི་ལྟར་ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་སྐུ་པོ། དགྲུང་ལོ་སྤྱུ་མ་ཅུ་སོ་གསུམ་
ས་མོ་བྱ་བྱེ་ལོ་ ༦༩༧ ལོར་སྐུ་གཤེགས། བྱེ་ལོ་ ༦༩༠ ལྷགས་པོ་བྱིའི་ལོ་མཇུག་
བར་གསང་བ་བྱས་ནས་བཞག། དེའི་ལོ་མཇུག་ལ་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཆོས་རྒྱལ་སྐུ་གཤེགས་
ཚུལ་དེལ་བསྐྱེད་པ། ལྷགས་མོ་ཕག་གི་ལོར་མདང་བཏང་བ་སྟེ་མཆོད་འབུལ་ནི་
དགོངས་ཇོགས་ཀྱི་མཆོད་འབུལ་བྱས་ཏེ་བང་སོ་བཞེངས། དེ་ནས་བཟུང་ཁྱེས་སྤོང་
བཅན་གྱི་ལོ་དུས་མཆོད་པ་ཡང་བཙུགས་སོ། དེས་ན་ལོ་ཆོགས་དེ་དག་ཏུ་བཞེད་
པ་ན་མས་མི་མཐུན་པ་མེད་པས། ཆོས་རྒྱལ་དགྲུང་ལོ་སོ་གསུམ་པ་བྱེ་ལོ་ ༦༩༧
པའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་སྐུ་གཤེགས་པར་ངེས་པ་རྟེན་བྱུང་བོ། །

ཉིར་གཉིས་པ། བཅན་པོའི་བང་སོའི་རྟོར།

བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་སྐུ་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་བང་སོ་ནི་ཡར་ལུང་འཕྱོང་པོའི་ནང་
དུ་བཞེངས་ཡོད་པ་དུས་ཕྱིས་པར་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པའི་རྒྱལ་རབས་སུ་
“འཕན་ཡུལ་ཟལ་མོའི་སྤང་དུ་འདས་པ་ཡིན་ཞེས་སྐྱབས་ལྷགས་ནས་འཕྱོང་པོ་མདར་
བང་སོ་ཡ་མཆོན་ཅན་རིན་ཆེན་ནོར་གྱིས་བཀའ་བ་བཙུགས་པ་སྤོང་བཅན་བང་
སོ་ཞེས་དང་སང་ཡང་མིང་དུ་ཆགས་སོ།” ཞེས་གསལ་བ་བཞིན་པར་ཆེན་བསོད་

ནམས་གྲགས་པ་བཞུགས་པའི་སྐབས་ས་མིག་ངོས་འཛིན་རྒྱ་ཡོད་འདུག བང་
 སེ་ཆེ་ཆུང་གི་ཆད་ནི་མདའ་རྒྱང་གང་ཅམ་དང་དེའི་ནང་ལྟ་ཁང་ཡོད་ཚུལ་དང་
 དབྱིབས་གྲུ་བཞིར་བཅིགས། མིང་ལ་སྒྲིག་རི་སྒྲིག་པོ་ཞེས་གྲགས་ཚུལ་སོགས་
 གཙུག་ལག་ཕྱིར་བའི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ། དེབ་དཀར་དུ། བང་སེའི་ནང་
 རེའུ་མིག་དགྲའི་དབྱས་སུ་བཅན་པོའི་སྒྲིབ་པ་གསེར་གྱིས་བྱགས་ནས་འཛོག་ཅིང་།
 དཀོར་ནོར་གྱིས་བཀང་། ནང་སྒྲོན་གང་ཡིན་དེའི་དུར་སྒྲུང་དུ་འཛོག་ ཁོ་རང་
 འཁོར་བཅས་གཤིན་པོའི་རྟགས་བཏབ་སྟེ། རྒྱལ་རྒྱུད་གསེན་པོ་ནམས་དང་འཕྲད་
 མེ་ཆོག་ བ་ཕྱགས་སོགས་བང་སེའི་ཉེ་འཁོར་དུ་འབྱར་ན་ཁོང་ནམས་ཀྱིས་བཟུང་
 ནས་གཤིན་པོའི་རྟགས་བཏབ་ནས་སྒྲར་བདག་པོ་ལ་མི་སྟོན། ལོ་དུས་ཀྱི་མཆོད་
 པའི་སྐབས་སུ་དུང་བཏང་བ་དང་མཉམ་དུ། ཁོང་ནམས་ལུང་པ་ཞིག་དུ་བྲོས་
 ནས་ཡིབ་སྟེ་སྟོན། དེ་ནས་བཅན་པོ་འཁོར་བཅས་ཀྱིས་མཆོད་པ་ཕུལ་བའི་རྗེས་
 སུ་སྒྲར་འཁོར་ནས་མཆོད་པ་ནམས་བརྩམས་ཏེ་ཡོངས་སྟོན་བསགས་ཞེས་དང་ཡང་
 ། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་རབས་སུ། རི་མཆོམས་སུ་བང་སེ་རི་ཆུང་ནང་བཞུགས་མང་པོ་
 ཡོད། བང་སེའི་འབྲིས་ལ་ཁང་པ་ཆུང་དུ་རེ་ཡོད། ཁང་པའི་སྟེང་ལ་སྒྲིག་རིས་
 དཀར་པོ་བྲིས་ཡོད། དེ་ཆོ་མང་ཆེ་བ་མི་དྲག་དམག་སར་བྱས་རྗེས་ཡོད་པ་ནམས་
 རེད།” ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་བཅན་པོའི་བང་སེ་ནི་ཤིན་དུ་ནས་རྒྱ་ཆེ་བ་གྲུ་བཞི་
 ནང་དུ་ཁང་མིག་དགྲའི་པ་ཞིག་དང་བཅན་པོའི་སྒྲིབ་པ་ལ་གསེར་གྱིས་བྱགས་
 ནས་འཛོག་ དེའི་ནང་དུ་བཅན་པོ་དེའི་མཁོ་ཆས་ནམས་དང་གོས་དང་བཞོན་
 ཏེ་སོགས་འཛོག་ སྟེང་དུ་ཤིང་སྒྲ་ཆོགས་འཇུགས་སྟོལ་ཡོད་འདུག དེ་ཡང་
 དུས་ཕྱིས་ཐ་ཆེན་ནམས་ཀྱི་སྒྲིབ་དུང་ལ་གསེར་བྱགས་ནས་འཛོག་པ་དང་གདུང་

ཉེན་རྒྱ་ཆེན་པོ་བཞེངས་པའི་སྐབས། དེའི་ནང་དུ་སྤྱི་ལོ་བྱད་ཆ་ཆང་རྒྱན་
དུ་གཟིམ་ཆུང་ནང་བཞུགས་པ་ནང་བཞིན་བསྒྲིགས། རིམ་པ་འོག་མའི་ཆ་ལ་
མཆོན་སྐྱ་ཆོགས་པ་མགོ་དག་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོན་ནས་འཛོག་པ་དང་། ལོ་རེ་བཞིན་
དུས་མཆོད་བྱེད་སློལ་སོགས་ཡོད་པ་འདི་དག་སྤྱོན་གྱི་བཙན་པོ་རྣམས་ཀྱི་བང་སོ་
བཟོ་ཚུལ་དེ་རིམ་བཞིན་ཆོས་ཀྱི་སློལ་དུ་གྱུར་ནས་དེང་དུས་བར་མ་འགྱུར་བར་
བསྐྱད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མངོན། སྤྱིར་རྒྱ་དཀར་ནག་སོགས་སུ་བསྐྱོན་པ་ཉི་དུས་
བར་མ་ཉམས་པར་དར་བས་མཁས་གྲུབ་གངས་ལས་འདས་པ་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་
སྤྱི་རུས་ཙམ་ནང་དུ་བཞུགས་པའི་མཆོད་ཉེན་རེ་ཙམ་བཟོ་སློལ་ཡོད་པས་སྤྱི་ལུས་
ཇི་ལ་བོ་འཛོག་སློལ་སོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་འདི་འདྲ་བྱེད་སློལ་མེད་པ་འདྲ། ཡོད་ཆོ་
རེ་རེ་ཙམ་དེང་སང་རྙེད་འཕྲོན་ཡོང་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་གང་ཡང་མི་སྣང་།
ཕྱི་ལོ་འགོ་མ་བཙུགས་པའི་སྤྱོན་ཙམ་ ༡༥༠༠ ལ།

GIZEH རྒྱ་བཞེས་པའི་རོ་ཁང་།

GIZEH ལྷ་ཟླ་ཞེས་པའི་རོ་ཁང་གིན་ཏུ་ནས་ངོ་མཆར་ཙན་ཞིག་ཡོད་འདུག
 དེ་ཡུ་རོ་བ་ནང་ཨི་ཇ་བ་ཏེ་ཞེས་པའི་ནང་རྒྱལ་པོ་སྤྲཱ་ར་ཨཱ་སི་ PHARAOHS ཞེས་
 པའི་རྒྱལ་རབས་གསུམ་པ་དེས་བཞེངས་པ་རེད། ཁྱིན་བསྡྲུམས་རོ་ཁང་དུག་
 ཅུ་ཙམ་ཡོད་ཆོད་འདུག དེ་ནི་ཨི་ཇ་བ་ཏེ་ནང་ཡོད་པའི་གཙང་པོ་ཆེ་ཡལ་NILE
 ཞེས་པའི་འགམ་དུ་ཡོད་འདུག དེའི་བཟོ་བཀོད་དང་བོད་ཀྱི་བཙན་པོའི་བང་
 སྤེལ་བར་འབྲེལ་བ་ཞིག་ངས་པར་ཡོད་ཆོད་འདུག་པར་སེམས། དེའི་ཕྱི་དབྱིབས་
 གུ་བཞི་དང་རི་རྒྱུད་ནང་བཞིན་ཡོད་པ་གོང་གི་པར་དེ་ལས་མཐུན་པར་འགྱུར་
 ལ། གཞན་རྒྱ་དཀར་ནག་སོགས་སུ་དེ་འདྲའི་བང་སོ་བཟོ་སློལ་ཡོད་མི་འདུག་
 པས་སྡོན་གྱི་བཙན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཡུ་རོ་བ་ཁྲལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་པའམ་ཡང་ན་
 ཤེས་རིག་གི་འབྲེལ་བ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་སྟེ། གང་ལྟར་སྡོན་གྱི་བཙན་པོ་རྣམས་
 ཀྱི་བཞུགས་ཚུལ་དང་སྡོན་པོའི་རིམ་པ་དམག་གི་སྒྲིགས་སློལ་ཤེས་རིག་སོགས་
 བྱིམ་མཆོས་ཡུལ་ཁག་རྣམས་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་དེ་དང་དེའི་ལེགས་ཆ་རྣམས་
 འཛིན་སྦྱོང་བྱས་པར་གོར་མ་ཆག། དེས་ན་ཕྱིས་འབྱུང་མཁས་དབང་རྣམས་
 ཀྱིས་ཡུལ་ཁག་དེ་དང་དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་དང་ཤེས་རིག་གོམས་སློལ་སོགས་རྒྱལ་
 རབས་རྣམས་པ་རྣམས་ཁྲུངས་འཛོལ་གལ་ཆེ་བར་སེམས། །

བྱ་ལོ་དང་ལོ་ཁྲིམས།	ལོ་ཁྲིམས་རྒྱུ་མཁུ་ལ་བཤད།
ས་མོ་མཐུང་། 468	ཁྱུ་ལ་དབང་ལུ་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། དེ་བཟེར་སྤྱོད་པོ། བོན་གྱི་བཞུན་ ཅིས་སོགས་ནས་ཆོས་ཁྱུ་ལ་སྤོང་བཅན་འདི་ལོར་འཁྲུངས་པར་ བཞེད།
ཁྱུ་མོ་མཐུང་། 469	འཕྱུག་མའི་ འོད་ཟེར་གོ་ཆས་རིམ་གྱིས་བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བསྐྱུར་ གྱིས་འདི་ལོར་བལ་ཡུལ་གྱི་ཁྱུ་ལ་པོའི་ཁྱི་བཟུང་བ་བལ་ཡུལ་ཁྱུ་ལ་ རབས་ནང་གསལ།
མེད་མོ་ལོས། 470	བྱུ་ལོ་ 470 ནས་ཁྱུ་ལ་པོ་བྱས་ནའང་འོད་ཟེར་གོ་ཆའི་ཁྱི་ལོ་དང་པོ་ འདི་ཉིད་ལ་བཞེད་པ་བལ་ཡུལ་ཁྱུ་ལ་རབས་སུ་གསལ།
ས་པོ་ཏ། 471	ཐང་གུར་གྱི་ཁྱུ་ལ་པོ་ལུ་ཐང་ཐེ་ཙུང་འཁྲུངས་པར་སྤྱི་མཐུན་ པོས་བཞེད།
ས་པོ་འབྲུག་ 472	ཁྱུ་གར་གྱི་ཁྱུ་ལ་པོ་ ཅེ་ཅེ་ཅེ་ དགའ་བའི་ལྷས་ཁྱུ་གར་དབྱས་མ་གྱུ་ ལྷའི་ཁྱུ་ལ་སྤྱོད་བཟུང་བའི་ཁྱི་ལོ་དང་པོ་དེ་ཡིན་པ་ཁྱུ་གར་གྱི་ཁྱུ་ལ་ རབས་ནང་གསལ།

<p>མེ་མོ་སྒྲུང་། ༤༡༨</p>	<p>བྱ་སྟོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། སུམ་རྩ་མཁན་པོ། ཚལ་པའི་དེབ་དམར། འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ། དཔའ་པོ་གཙུག་ཤེང་། དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ང་སྟགས་ ནས་འདི་ལོར་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙུན་སྐུ་པོ་འཁྲུངས་པར་བཞེད།</p>
<p>ཁིང་པོ་སྒྲེལ། ༤༡༩</p>	<p>आणुवर्मा འོད་ཟེར་གོ་ཆ་ནས་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་སྤྱི་བཙུང་བའི་ལོ་ ཐ་མ་དེ་ཡིན་པ་བལ་ཡུལ་རྒྱལ་རབས་དང་། རྒྱ་མཚོ་རྩམ་རྒྱལ་གས་ རྩ་ལའི་ཁྲིར་འཁོད་ནས་མེ་མཁའ་རྒྱ་མཚོ་འགོ་བཙུགས་པ་སུམ་རྩ་ མཁན་པོས་བཞེད།</p>
<p>མེ་པོ་བྲི། ༤༢༠</p>	<p>ཐང་ཐེ་རྩུང་རྒྱ་ནག་གི་ཁྲིར་འཁོད་པ་སུམ་རྩ་མཁན་པོ་དང་ཚལ་པའི་ དེབ་དམར་གཉིས་སུ་བཞེད། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་ དང་མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་སུ་སྤྱི་བཙུན་ དགྲུང་ལོ་བཙུ་པ་འདི་ལོར་ཁྲིར་འཁོད་པར་བཞེད། ཁུ་ཤུ་འུ་འུ་ག་ (ཤུ་འུ་འུ་འུ་) ཐེར་བའི་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་སུ་པོ་ཐོག་མ་དེ་བལ་ཡུལ་ བཙུང་ནས་རྒྱ་གར་དུ་འཕྱོར་པ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་རབས་དང་བལ་ཡུལ་ རྒྱལ་རབས་གཉིས་སུ་གསལ།</p>

ས་མོ་ཐང་། ༤༡༧	དཔའ་པོ་གཙུག་ཕྱེད་གི་རྒྱལ་རབས་དང་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་སོགས་སྤྱོད་རྒྱལ་སྤྱོད་པཅན་སྒྲུབ་པོ་དགྲུང་ལོ་བཙུག་སྤྱོད་པ་འདི་ལོར་ཁྱིམ་ཐེབས་ཤིང་ལོ་འདི་ཉིད་དུ་ཡབ་གནམ་རི་སྤྱོད་པཅན་དུག་གིས་བཀྲོངས་པར་གསུངས།
ཆུགས་པོ་སྟག་ ༤༡༠	པོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་སྤྱི་མོ་ཞིག་ ཡུ་གུར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཟུ་ཐོ་བྱ་བར་བག་མར་གནང་བ་རྒྱུའི་ཡིག་ཚང་ནང་གསལ།
རྒྱ་པོ་འབྲུག་ ༤༡༡	རྒྱ་པོ་འབྲུག་གི་ལོ་ལ་བལ་བཟའ་ཁྱིམ་བཙུན་པོད་དུ་ཐོག་མར་ཐེབས་ཞེས་དཔའ་པོ་གཙུག་ཕྱེད་གིས་བཤད།
ཤིང་པོ་ཉ། ༤༡༤	དེབ་ཐེར་དཀར་པོའི་ནང་རྒྱ་པོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐོག་མ་བྱུང་། གཙུག་ཕྱེད་གིས་ཤིང་པོ་ཉ་འཕྲོ་ལོར་བལ་བཟའ་ཁབ་དུ་བཞེས་ཞེས་གསུངས། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པཅན་སྒྲུབ་པོའི་སྤྱོད་པཅན་གཅིག་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་དུ་འབྱོར་པར་བཤད།
ཤིང་མོ་ལུག་ ༤༡༥	དུ་གྱུའི་རྒྱལ་པོ་དུ་ཡང་མང་པོ་རྗེ་བྱ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་བརྒྱལ་ནས་པོད་ལ་མགོ་བཙགས་ཞུས་པ་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པཅན་གསལ།

<p>མེ་ཕོ་སྤྲེལ། ༤༩༤</p>	<p>དམར་པོ་རིར་ཕོ་བྲང་(པོ་དྲ་ལ་)བཞེངས་པར་ཞྭ་སྒྲུབ་པའི་རྒྱལ་ རབས་ལས་དང་འདི་ལོའི་དབྱར་ཆེ་འབྲིང་པོའི་ནང་གོང་ཚོ་བོད་དུ་ འབྱོར་པར་གཙུག་ཤེང་གིས་གསུངས།</p>
<p>ས་ཕོ་བྲི། ༤༩༥</p>	<p>ས་ཕོ་བྲིའི་ལོ་ལ་འོ་ཐང་གི་མཆོ་བསྐྱབ་ཅེས་གཙུག་ཤེང་ཆོས་བྱུང་དུ་ གསལ། སྤོང་བཙན་སྒྲུབ་པོ་ནས། མེ་ཉག་དང་སྤོང་ལན་འཇང་ རིགས། སུང་ཀའུ་རྩལ་ཕྱོགས་དུ་གྱའི་རྩོད་ཕྱོགས་བཙས་ལ་དབང་ བསྐྱར་བྱས། དུ་གྱའི་ཕྱོགས་སུ་སྤོང་བཙན་ནས་དམག་དྲངས་སྒྲུབས་ དུ་གྱའི་རྒྱལ་པོ་འཇིགས་ནས་མཆོ་སྤོང་ཕྱོགས་སུ་བྱོས་ཞེས་སོགས་ རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ།</p>
<p>ས་མོ་ཕག་ ༤༩༧</p>	<p>གཙུག་ལག་ཤེང་བ་དང་སུམ་ཐུ་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱིས་ས་མོ་ཕག་ལ་ གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཆང་བཏིང་ཞེས་བཞེད།</p>
<p>རྩྭ་ས་ཕོ་བྲི། ༤༩༠</p>	<p>བལ་རྒྱལ་འོད་ཟེར་གོ་ཆས་སྤིད་བསྐྱངས་པའི་ལོ་ཐ་མ་ཡིན་པ་བལ་ ཡུལ་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ། སྤོང་བཙན་ནས་བལ་ཡུལ་དང་འབར་ མའི་རྩྭ་བཙས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པར་ཞྭ་སྒྲུབ་པས་བཤད།</p>

<p>ཕྱགས་པོ་བྲི། ༤༥༠</p>	<p>ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོ་སྐྱུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གསང་རྒྱ་ གཏོལ། རྒྱ་ནག་ནས་དགོངས་ཤོགས་མཆོད་འབུལ་ཞུ་བའི་གསེར་ཡིག་ པ་འབྱོར་པ་རྒྱ་ནག་རྒྱ་རབས་དང་དེ་བཟེར་དཀར་པོ་གཉིས་སུ་གསལ།</p>
<p>ཕྱགས་པོ་འབུག ༤༥༡</p>	<p>སྤྱི་བཙན་སྐྱམ་པོ་དགོངས་པ་ཤོགས་པའི་རྗེས་ལོ་སུམ་ཅུ་སྟོ་གཅིག་ བསྟན་རྗེས། ཀོང་ཇོ་འདི་ལོར་འདས་པ་ཆལ་པའི་དེ་བ་དམར་དང་། དེ་བཟེར་དཀར་པོ། ཞུ་སྐབ་པའི་རྒྱལ་རབས། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་ངནས་ གསལ་བའི་རྒྱ་ནག་པའི་རྒྱལ་རབས་སོགས་སུ་གསལ།</p>

མོལ་མཐུ་	ཕྱི་ལོ།	ཏོག་ཕྱི་ལོ།	མངམ་ཕྱི་ལོ།	མོལ་མཐུ་	ཕྱི་ལོ།	ཏོག་ཕྱི་ལོ།	མངམ་ཕྱི་ལོ།
ཆུ་མོ་ལུག།	༥༦༣	༦༩༠	༡༡༠༧	མེ་ཤོ་རྟ།	༥༤༦	༧༡༣	༡༡༣༠
ཤིང་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༦༤	༦༩༡	༡༡༠༨	མེ་མོ་ལུག།	༥༤༧	༧༡༤	༡༡༣༡
ཤིང་མོ་བྱ།	༥༦༥	༦༩༢	༡༡༠༩	ས་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༤༨	༧༡༥	༡༡༣༢
མེ་ཤོ་བྱ།	༥༦༦	༦༩༣	༡༡༡༠	ས་མོ་བྱ།	༥༤༩	༧༡༦	༡༡༣༣
མེ་མོ་ཤག།	༥༦༧	༦༩༤	༡༡༡༡	ཆུ་ཤོ་བྱ།	༥༥༠	༧༡༧	༡༡༣༤
ས་ཤོ་བྱ།	༥༦༨	༦༩༥	༡༡༡༢	ཆུ་ཤོ་མོ་ཤག།	༥༥༡	༧༡༨	༡༡༣༥
ས་མོ་མྱང་།	༥༦༩	༦༩༦	༡༡༡༣	ཆུ་ཤོ་བྱ།	༥༥༢	༧༡༩	༡༡༣༦
ཆུ་ཤོ་མོ་སྤྱུལ།	༥༧༠	༦༩༧	༡༡༡༤	ཆུ་ཤོ་མྱང་།	༥༥༣	༧༢༠	༡༡༣༧
ཆུ་ཤོ་མོ་ལོས།	༥༧༡	༦༩༨	༡༡༡༥	ཤིང་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༥༤	༧༢༡	༡༡༣༨
ཆུ་ཤོ་ལུག།	༥༧༢	༦༩༩	༡༡༡༦	ཤིང་མོ་ལོས།	༥༥༥	༧༢༢	༡༡༣༩
ཆུ་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༧༣	༧༠༠	༡༡༡༧	མེ་ཤོ་ལུག།	༥༥༦	༧༢༣	༡༡༤༠
ཤིང་ཤོ་རྟ།	༥༧༤	༧༠༡	༡༡༡༨	མེ་མོ་སྤྱུལ།	༥༥༧	༧༢༤	༡༡༤༡
ཤིང་མོ་ལུག།	༥༧༥	༧༠༢	༡༡༡༩	ས་ཤོ་རྟ།	༥༥༨	༧༢༥	༡༡༤༢
མེ་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༧༦	༧༠༣	༡༡༢༠	ས་མོ་ལུག།	༥༥༩	༧༢༦	༡༡༤༣
མེ་མོ་བྱ།	༥༧༧	༧༠༤	༡༡༢༡	ཆུ་ཤོ་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༦༠	༧༢༧	༡༡༤༤
ས་ཤོ་བྱ།	༥༧༨	༧༠༥	༡༡༢༢	ཆུ་ཤོ་མོ་བྱ།	༥༦༡	༧༢༨	༡༡༤༥
ས་མོ་ཤག།	༥༧༩	༧༠༦	༡༡༢༣	ཆུ་ཤོ་བྱ།	༥༦༢	༧༢༩	༡༡༤༦
ཆུ་ཤོ་མོ་སྤྱུལ།	༥༨༠	༧༠༧	༡༡༢༤	ཆུ་ཤོ་མོ་ཤག།	༥༦༣	༧༣༠	༡༡༤༧
ཆུ་ཤོ་མོ་མྱང་།	༥༨༡	༧༠༨	༡༡༢༥	ཤིང་ཤོ་བྱ།	༥༦༤	༧༣༡	༡༡༤༨
ཆུ་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༨༢	༧༠༩	༡༡༢༦	ཤིང་མོ་མྱང་།	༥༦༥	༧༣༢	༡༡༤༩
ཆུ་ཤོ་ལོས།	༥༨༣	༧༡༠	༡༡༢༧	མེ་ཤོ་སྤྱུལ།	༥༦༦	༧༣༣	༡༡༥༠
ཤིང་ཤོ་ལུག།	༥༨༤	༧༡༡	༡༡༢༨	མེ་མོ་ལོས།	༥༦༧	༧༣༤	༡༡༥༡
ཤིང་མོ་སྤྱུལ།	༥༨༥	༧༡༢	༡༡༢༩	ས་ཤོ་ལུག།	༥༦༨	༧༣༥	༡༡༥༢

མིང་མཛུགས།	ཕྱི་མོ།	ཤོད་ཀྱི་ལོ།	མངའ་སྡེ་གི་འདས་པའོ།	མིང་མཛུགས།	ཕྱི་མོ།	ཤོད་ཀྱི་ལོ།	མངའ་སྡེ་གི་འདས་པའོ།
ཤིང་མོ་ཡོས།	༤༥༥	མ་ལྟ	༡༡༩༩	ས་ཤོ་ལྟ།	༤༥༥	༡༠༥	༡༣༣༣
མེ་ཤོ་འབྲུག།	༤༥༦	མ་ལྟ	༡༣༠༠	ས་མོ་ཡོས།	༤༥༩	༡༠༦	༡༣༣༣
མེ་མོ་ལྟ།	༤༥༧	མ་ལྟ	༡༣༠༡	ལྟ་ཤོ་འབྲུག།	༤༥༩	༡༠༧	༡༣༣༤
ས་ཤོ་ལྟ།	༤༥༨	མ་ལྟ	༡༣༠༢	ལྟ་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༠༨	༡༣༣༥
ས་མོ་ལྟ།	༤༥༩	མ་ལྟ	༡༣༠༣	ལྟ་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༠༩	༡༣༣༦
ལྟ་ཤོ་ལྟ།	༤༦༠	མ་ལྟ	༡༣༠༤	ལྟ་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༠	༡༣༣༧
ལྟ་མོ་ལྟ།	༤༦༡	མ་ལྟ	༡༣༠༥	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༡	༡༣༣༨
ལྟ་ཤོ་ལྟ།	༤༦༢	མ་ལྟ	༡༣༠༦	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༢	༡༣༣༩
ལྟ་མོ་ལྟ།	༤༦༣	མ་ལྟ	༡༣༠༧	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༣	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༦༤	མ་ལྟ	༡༣༠༨	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༤	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༦༥	མ་ལྟ	༡༣༠༩	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༥	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༦༦	མ་ལྟ	༡༣༡༠	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༦	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༦༧	མ་ལྟ	༡༣༡༡	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༧	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༦༨	མ་ལྟ	༡༣༡༢	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༨	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༦༩	མ་ལྟ	༡༣༡༣	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༡༩	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༧༠	མ་ལྟ	༡༣༡༤	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༠	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༧༡	མ་ལྟ	༡༣༡༥	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༡	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༧༢	མ་ལྟ	༡༣༡༦	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༢	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༧༣	མ་ལྟ	༡༣༡༧	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༣	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༧༤	མ་ལྟ	༡༣༡༨	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༤	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༧༥	མ་ལྟ	༡༣༡༩	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༥	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༧༦	མ་ལྟ	༡༣༢༠	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༦	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༧༧	མ་ལྟ	༡༣༢༡	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༧	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༧༨	མ་ལྟ	༡༣༢༢	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༨	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༧༩	མ་ལྟ	༡༣༢༣	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༢༩	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༨༠	མ་ལྟ	༡༣༢༤	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༠	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༨༡	མ་ལྟ	༡༣༢༥	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༡	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༨༢	མ་ལྟ	༡༣༢༦	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༢	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༨༣	མ་ལྟ	༡༣༢༧	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༣	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༨༤	མ་ལྟ	༡༣༢༨	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༤	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༨༥	མ་ལྟ	༡༣༢༩	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༥	༡༣༣༩
ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༨༦	མ་ལྟ	༡༣༣༠	ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༦	༡༣༣༩
ཤིང་མོ་ལྟ།	༤༨༧	མ་ལྟ	༡༣༣༡	ཤིང་ཤོ་ལྟ།	༤༥༩	༡༣༧	༡༣༣༩

ཕོ་ཁམས།	ཕྱི་མ།	པོད་རྒྱལ་ མོ།	མངས་རྒྱལ་ འདས་མོ།	ཕོ་ཁམས།	ཕྱི་མ།	པོད་རྒྱལ་ མོ།	མངས་རྒྱལ་ འདས་མོ།
ཚུགས་མོ་སྒང་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༥				
ཚུ་ཕོ་སྒྲུག་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༦				
ཚུ་མོ་ཡེས།	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༨				
ཤིང་ཕོ་འབྲུག་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༩				
ཤིང་མོ་སྒྲུག་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༩				
མེ་ཕོ་རྟ།	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༩				
མེ་མོ་འབྲུག་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༩				
ས་ཕོ་སྒྲུག་	ཨ་ལྷ་	༡༩༩	༡༩༩༩				

༡༡། གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་བོད་
དང་བལ་ཡུལ་དབར་གྱི་
འབྲེལ་བ།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བདུན་པ་ནས་བརྒྱད་པའི་བར་གྱི་བོད་དང་བལ་ཡུལ་དབར་
གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་ལ་དབྱད་བ།

གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་བོད་དང་བལ་ ཡུལ་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བདུན་པ་ནས་བརྒྱད་པའི་བར།

༡༡། རེ་པལ། བལ་ཡུལ་ནི་བོད་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱབ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་བོད་ཀྱི་ཕྱོད་
ཞིག་ཡིན། ཆེས་གནའ་བོའི་དུས་སུ་རེ་པལ་ལ་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་བལ་བོ་དང་
ཡང་ན་ལྷོ་བལ་ཞེས་འབོད་དེ། སྤྱི་ལོ་ལ་བཙན་པོ་དབྱར་བལ་བོ་ན་བཞུགས་
ཤིང་། ཞེས་དང་། ལྷོ་ཆེན་མཐོང་ལའི་བཀའ་ཚིགས་སུ། བདག་ཅག་ལྷོ་བལ་
མགོ་མཐོས་ཀྱང་། ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དང་། རང་རེ་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་བལ་
ཡུལ་ཞེས་བརྗོད་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི། བལ་མང་པོ་འབྱུང་བའི་ཡུལ་ཡིན་པས་དེ་
ལྟར་བཏགས་པར་སེམས་ཏེ། འདུལ་བའི་སྐྱོང་གཞིའི་ནང་། བལ་ཡུལ་ན་བལ་
དང་ལྷོང་རོས་མོད་པས། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་བོད་པ་ཞེས་བཞུགས་
པའི་སྐབས་ནས་ཀྱང་བལ་ཡུལ་ཞེས་ཟེར་བར་མངོན། བལ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་
ལ་ལྷོ་ཏེ་ཞེས་འབོད་དེ། བལ་ཡུལ་གྱི་དོ་རིང་ཕྱི་ལོ་ ༦༧༥ ལོར་བཞག་པ་
དེའི་ནང་དུ་ལྷོ་ཏེ་པེ་ལྷོ་ ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་བོད་ཅེས་པ་སྤྱི་དག་པར་བོ་དང་ད་
གཉིས་སེ་སེར་རྒྱག་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ། །

བལ་བོད་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་དུག་པའི་ནང་ཙམ་ནས་བྱུང་
ཡོད་ཅིང་། འབྲེལ་བ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་ཤེས་རིག་ཡར་རྒྱས་
འགྲོ་བ་དང་། རྒྱ་གར་ལ་ཡང་འབྲེལ་བ་བྱེད་བའི་བསོགས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཡར་

རྒྱལ་འགོ་བ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད།

བལ་ཡུལ་གྱི་མི་རིགས་ནང་བོད་རིགས་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་འདྲེས་ཡོད། ཏ་མང་ཞེས་པ་ནི་ཏ་དམག་ཟེར་བ་སྐྱ་བྱར་ཉམས་པ་སྟེ་ཏ་ནི་བཞོན་པར་གྱུར་པའི་ཏ་དང་། མང་ནི་དམག་ཟེར་བའི་བྱར་ཉམས་པ་སྟེ་དམག་མི་ལ་ཟེར་ཞིང་། བྱ་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པའི་ནང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་སྤྱིང་ལྷུ་བཙན་གྱིས་རྒྱ་གར་ལ་དམག་དྲངས་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཏ་དམག་ནམས་གཞིས་ཆགས་པའི་མི་རིགས་ཡིན་པར་བལ་བོ་ཀན་རབས་ནམས་ཀྱི་ངག་རྒྱན་དུ་གནས་ལགས། ཅང་ཞེས་པའི་བལ་བོའི་མི་རིགས་དེ་གཙང་ནས་བྱུང་བའི་མི་རིགས་ཡིན་སྟེ་ཀྱང་། བལ་བོའི་སྐད་ཀྱི་ནང་དུ་འང་མིག་ལ་མིག་ག་ཞེས་དང་། སྐ་ལ་སྐ་བོ་ཞེས་འབོད་པ་སོགས་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་འདྲེས་ཡོད། བོད་མིང་ས་མིང་དུ་ཐོགས་པ་ཕམ་ཐང་ཞེས་པ་ཕམ་ནི་རྒྱལ་ཕམ་གཉིས་སུ་དེ་བའི་ཕམ་པ་དང་། ཐང་ཞེས་ས་ཆ་ངོས་སྟོམས་པོ་ཞིག་ལ་ཟེར། བོད་ཐང་། བོད་ནི་བོད་པ་དང་། ཐང་ནི་སྤར་བཞིན་ནོ། དེས་བལ་ཡུལ་གྱི་མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་ནང་བོད་ཀྱི་མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་གཉིས་ཀྱི་འདྲེས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི། ཉུང་མཐར་ཡང་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་རིང་ལ་བོད་ཀྱིས་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཡོད་པ་དེས་རེད། རྒྱ་མཚན་གཞན་དག་གཅིག་ནི་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཉེ་འགམ་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་ཀྱི་ནང་རང་བཞིན་གྱིས་སྐད་རིགས་དང་མི་རིགས་འདྲེས་འགོ་བ་ཆོས་ཉིད་རེད། རྒྱ་མཚན་འདི་དག་ལས་གཙོ་བོ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་དེས་བྱུང་བར་སེམས།

བོད་ཀྱིས་བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཚུལ་ནི། བྱ་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་སྐབས་དེར་འཇམ་གླིང་ཐོག་བོད་ཀྱི་སྟོབས་ཀླུ་གས་རྒྱ་བརྒྱུད་བྱེད་པའི་སྐབས་

འཁེལ་ཞིང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གཉིས་པ་གནམ་རི་སྲོང་བཙན་གྱིས་རྒྱལ་
སྲིད་བསྐྱེད་ས་པའི་སྐབས་དེར་པ་ཐམ་གྱི་བའི་བའ་དང་། ཨོ་ཤུ་བཟུ་གཉིས་ཀྱིས་བལ་
ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་བའི་སྐབས་འཁེལ་ཞིང་། ཏུས་དེར་རྒྱ་གར་ནང་ཨ་ཀ་
བར་ཞེས་པའི་སྒྲན་གྲགས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་དེས་སྲིད་སྲོང་བའི་སྐབས་ཡིན། ཏུས་
དེར་བོད་ཀྱི་དྲག་པོའི་སྒོ་བས་ཤུགས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཡུལ་དཔུས་དང་། རྒྱ་གར་བྱང་
ཕྱོགས་བཅས་ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཚུལ་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་རབས་རྣམས་སྤྲུགས་ལ་
བ་ཆར། སྐབས་དེར་བོད་ནས་རྒྱ་གར་ལ་འགོ་ལམ་གཉིས་ཡོད། དང་པོ་ཀ་གི་
མིར་བརྒྱུད་རྒྱ་གར་ལ་ཡོང་བ་དང་། གཉིས་པ་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་བའི་
ལམ་ཏུ་ཐུན་ནེ་པུལ་ཐུན་ཟེར་བ་རེད། དེ་ནི་བལ་ཡུལ་རྒྱུང་འཁུབ་གྱི་ལམ་ཟེར་
བའི་རེད། ལམ་དེ་ནས་དྲག་པོའི་དཔུང་གོལ་ཡང་ཡང་བྱེད་གྱི་ཡོད་སྐབས་རྒྱུང་
འཁུབ་གྱི་ལམ་ཞེས་བཏགས་པར་སེམས། སྐབས་དེར་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ནས་རྒྱ་
གར་ལ་དམག་དངས་ཡོད་པ་རྒྱ་མཆོན་འགའ་གས་ལ་བརྟེན་ནས་བཤད་ཐུབ།

1) ཀ་གི་མིར་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་བ་ནི་གངས་ལ་མང་པོ་རྒྱག་དགོས་པ་དང་། ལམ་
དུ་འགོར་གཞི་ཞིན་ཏུ་ཆེ།

2) བརྒྱ་ཕྱག་བདུན་པའི་ནང་རྒྱ་མིའི་སྤྱི་ཚབ་ཤུ་ཡུན་ཕྱི་ཅེས་པ་དེ་ཡང་ལམ་
དེ་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་ཡོད།

3) སྤྱི་ཚབ་དེ་བའམ་བལ་བཟུང་བའི་བཙུན་ཁབ་ཏུ་བཞུགས་སྐབས་ཀྱང་ལམ་དེ་བརྒྱུད་
ནས་ཕེབས། ན་རེ་རྒྱ་དེ་བས་རྒྱལ་སྲིད་སྲོང་བའི་སྐབས་ཀྱང་བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་
སྤྱི་ཚབ་རྣམས་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་པའི་སྐབས་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ནས་ཕེབས་པ་རེད། རྒྱ་

མཚན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ནས་ཀྱང་གར་དུ་ཞི་དག་གི་འབྲེལ་བ་བྱེད་བཞིའི་ལམ་
དེ་རང་བེད་སྡོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

ལམ་དེ་བོད་ཀྱི་ཚོ་རྒྱུ་བྱེད་གོང་རྫོང་ནས་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ས་ཀ་ཐ་མཐུ་
ཏུ་ཞེས་པ་རྒྱུ་བྱེད་ནས་ཡོད་པའི་ལམ་དེ་རེད། དེ་དག་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་
ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བདུན་པའི་རྫོང་དུ་གནམ་རི་སྤོང་བཅན་གྱིས་ཀྱང་གར་ཡུལ་དབྱུས་
ལ་དམག་དངས་པའི་སྐབས་ཀྱང་བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཡོད་པ་ནི་གཏོན་
མེ་ཟ་བ་ཞིག་རེད།

གནམ་རི་སྤོང་བཅན་གྱི་སྤྲས་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོ་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་འཛམ་
གླིང་འདྲིའི་ཡང་ཐོག་དུ་བྱེད་དང་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་བྱམ་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་
ཀྱི་སློལ་གསལ་དུ་བཏོད། ནང་གི་ཆིག་བསྐྱེལ་སོགས་གཞན་ཆེ་བལ་བའི་མཛད་
པས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་འགན་ཆེ་མེད་པའི་སྐབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བཟོ་གནང་
མཛད་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༤༩༣ ལོར་བལ་རྒྱལ་ཨི་ཤུ་ཅཱ་མུ་བོད་སྐད་ལ་འོད་
ཟེར་གོ་ཆ་ཞེས་པའི་སྤྲས་མོ་བྱུ་ཁྲི་དེ་བེ་བོད་སྐད་ལ་བལ་བཟའ་བྲི་བཅུ་ཞེས་པ་
དེ་ཁབ་དུ་བཞེས་པའི་སྐབས་རྫོང་ས་སྐལ་རྣམས་ཀྱང་བོད་རང་ནས་བྱགས་འདོད་
གནང་བ་ཞིག་རེད།

འོད་ཟེར་གོ་ཆ་ནི་བལ་རྒྱལ་ནང་ནས་བྱས་ཤེས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རེད།
འོན་ཀྱང་རང་གི་སྤྲས་མོ་བོད་ལྟ་བུའི་མཐུན་ཆེན་མ་འཛོམས་སར་མནའ་མར་གཏོང་
རྒྱུར་བྱགས་འདོད་མེད་ནའང་འོད་ཟེར་གོ་ཆས་བརྗོད་གསལ་ལ། ཁྱེད་རང་བོད་
དུ་མ་བྱོན་ན་བོད་ཀྱི་དམག་ལྷ་བྲི་ཡོང་ནས་ང་ཡང་བསད། སྤྲས་མོ་ལྷ་གཅིག་ཁྱེད་

རང་འཕྲོག་ ཡུལ་ཁམས་དང་གོང་ཁྱེར་ཐམས་ཅད་འཛོམས་པར་འདུག་པས་འགོ་
དགོས་ཞེས་གསུངས་པར་བརྟེན་ཅོད་སྒྲེང་གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་བོད་ཀྱི་ཀྲུལ་
པོས་ཅི་གསུངས་བཀའ་སྒྲུབ་ལྟ་དགོས་བྱུང་བ་རེད། རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་
ནས་འོད་ཟེར་གོ་ཆས་སྤྱད་མ་བསྐྱེད་པའི་སྡོན་ཅམ་ནས་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་
ཀྲུལ་ཕྱན་ཞིག་ཡིན།

སྤྱིར་བཙན་སྐྱམ་པོས་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ནག་ངོས་དྲག་པོའི་རྩོམས་ཤུགས་ཀྱི་
བསྐྱེད་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། བལ་ཀྲུལ་ཆེ་ཏི་ཡུ། ཤ་བ་དེ་བའམ་ཀྲུལ་པའི་
ལྷ་གཉིས་པ་ཞེས་པ་དེས་ཀྲུལ་སྤྱིད་སྤྱིར་བཞིན་པའི་སྐབས་ལྷ་ད་ཡུ་དེ་བ་ཞེས་པས་
རང་གི་ཆ་བོན་རེ་ལྷ་དེ་བའམ་མི་དབང་ལྷ་ལ་བལ་ཡུལ་གྱི་ཀྲུལ་སྤྱིད་ཐོབ་པའི་ཆེད་
དུ་བོད་ཀྲུལ་ལ་སྐབས་ཁྱེས་པའི་སྤྱིར་བལ་ཡུལ་རང་གི་ཀྲུལ་རབས་སུ་གསལ་ཞིང་།
དུན་ཉིང་བོད་ཀྱི་ཀྲུལ་རབས་སྤྱིར་ཤོག་དེའི་ལས། བལ་བོ་ཡུ་སྤྱ་ཀྱག་ཀྱི་བཀའ་
སྤྱིར་དེ་བ་ཀྲུལ་པོར་བཅུག། ཅེས་གསལ་བས་ཡུ་སྤྱ་ཀྱག་ཀྱི་ཞེས་པ་བེ་ལྷ་གྲུ་ཞེས་
པ་སྤྱི་མ་དག་པ་དང་། བཀའ་པ་ནི་བསད་པའི་དོན་ཡིན། སྤྱིར་དེ་བ་ཞེས་པ་ནི་
ན་རེ་ལྷ་དེ་བ་ཞེས་པ་དང་། ཀྲུལ་པོར་བཅུག་ ཅེས་པ་ནི་ཀྲུལ་སྤྱིད་ལ་བཀོད་པའི་
དོན་ཡིན། དེས་ན་ལྷ་ད་ཡུ་དེ་བ་ཞེས་པས་རང་གི་ཆ་བོན་རེ་ལྷ་དེ་བ་ལ་ཀྲུལ་སྤྱིད་
ཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་བོད་ཀྲུལ་ལ་སྐབས་ཁྱེས་པར་བརྟེན་བལ་ཀྲུལ་ལས་ཐོག་པ་བེ་ལྷ་
གྲུ་བསད། བལ་ཀྲུལ་ལ་ན་རེ་ལྷ་དེ་བ་བསྐྱོས་པ་རེད།

ན་རེ་ལྷ་དེ་བས་ཀྲུལ་སྤྱིད་བཟུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་མ་ ༤༩༩ ལོར་བོད་ཀྱི་
ལོན་པོ་ཞིག་གིས་གཙོས་སྤྱི་ཆ་བཙོགས་པ་ཞིག་དང་། ལེ་པ་ཡུ་ཨོ་ཞེས་པའི་ཀྱི་
ནག་གི་སྤྱི་ཆ་བཙོགས་པ་བཅས་བལ་ཡུལ་བརྒྱད་ནས་ཀྱི་གར་ཡུལ་དབུས་སུ་མཆོད་

འབྲུལ་ཁྱེད་པར་ཡོང་བ་རེད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༧-༥༩ གང་རུང་ལ་མང་ཤོན་ཆེ་ཞེས་
 པའི་ཀྱི་མིའི་སྐྱེ་ཆ་བ་ཆོག་པ་པའི་ལུ་ལ་བརྒྱུད་ནས་ཀྱི་གར་ལ་ཡོང་བའི་སྐབས་
 སུ་ཨ་ཏུན་ཞེས་པ་བོད་སྐད་ལ་སྲིད་སྐྱབ་ཟེར་བ་ནང་ཆོས་ལ་མི་དགའ་བ་ཞིག་གིས་
 ལུ་ལ་དབྲུས་ཀྱི་ཀྱལ་སྲིད་བཟུང་བའི་སྐབས་འཁེལ་བས། ཀྱི་མིའི་སྐྱེ་ཆ་བ་འཁོར་
 བཅས་ལ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་པར་བརྟེན་ཀྱི་མིའི་སྐྱེ་ཆ་བ་དེ་བོད་ཀྱི་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་
 བལ་ལུ་ལ་ནང་གསང་བྲོས་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། དེ་ནས་བོད་ཀྱལ་ལ་སྐྱབས་
 རོགས་ཞུས་སྐབས་བོད་ཀྱལ་ནས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཉེ་འབྲེལ་ལ་དགོངས་ཏེ་བོད་དམག་
 ཉིས་རྩོད་གིས་འཕྲོ་འབྲིད་པའི་བལ་དམག་བདུན་རྩོད་དང་བཅས་ཀྱི་གར་ལུ་ལ་དབྲུས་
 སྤྱོགས་སུ་དམག་བྲངས་ཏེ། ཀྱི་གར་གྱི་ཀྱལ་པོའི་ནང་ནས་དག་ཤུགས་ཆེ་བར་
 གཤགས་པའི་ཨ་ཏུན་གྱི་དམག་ཉིན་གསུམ་ནང་པམ་ཉེས་ཆོད་མེད་བྱུང་། ཨ་ཏུན་
 གསོན་པོར་འཇུས་ནས་ཀྱི་ནག་ཏུ་བཏང་བ་རེད། དམག་འཐབ་འདི་ནི་ཀྱི་བོད་
 ཀྱི་ཉེ་འབྲེལ་དབང་གིས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད།

དེའི་རྗེས་སུ་བལ་རྒྱལ་ནི་བོད་ཡ་གི་བོད་བས་རྒྱལ་གྲིང་གྲིང་བའི་རྟ་བས་
 ཐུ་ལོ་ ༦༧༥ ལོར་བཞག་པའི་དོ་རིང་ནང་འདི་ལྟར་གསལ་ཏེ། རྩོམ་པོ་གླེང་
 ཏོང་དེ་བཤུར་རྒྱུ་རིག་ཇ་རྫོང་པ་རྩོམ་(༡) གྲུབ་སྒྲུལ་གྱི་རྩོམ་ཏེ་ཏུ་བུ་ ཞེས་པའི་དོན་ཅི། བོད་
 ལ་ཁྲལ་འདལ་བའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ལོ་ལྟར་དེ་འབྲེལ་བ་ན་མས་ལས་བྱེད་ལྷ་པོས་
 དབྱུང་བར་བུ་སྟེ་ཞེས་པ་ལྟར་བོད་ལ་ཁྲལ་འདལ་དགོས་པ་གསལ་ཞིང་།

དེ་བཞི་ཡ་གི་བ་དེ་བས་རྒྱལ་མིང་བསྐྱངས་པའི་རྒྱལ་མིང་གི་སྤྱི་ལོ་ ༦༥༥
ལོར་དབྱར་ཐོག་པོ་དུ་གྱི་རྒྱལ་པོ་མང་སྟོང་མང་བཙན་བལ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་པ་དང་།
སྤྱི་ལོ་ ༦༩༠-༦༩༥-༦༩༦-༦༩༩ བཙས་ལོ་བཞི་འདི་དབྱར་ཐོག་རྣམས་སྤྱི་མང་

སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་སྤྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འདུས་སྤྱི་མང་བཅན་བལ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་
འདུག དེའི་སྤྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྱིམ་གཙུག་བཞུགས་(རྒྱལ་པོ་ཁྱིམ་གྱི་བཅན་གྱི་ཡབ་རེད།) ཁོང་
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༥ - ༢༠༦ - ༢༠༧ - ༢༠༨ - ༢༡༠ - ༢༡༡ - ༢༡༣ - ༢༡༤ - ༢༡༥ - ༢༡༦ - ༢༡༧ - ༢༡༩
བཅས་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དབྱར་ཐོག་ནམས་སུ་བལ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་ཚུལ་གསལ་
བར་འདུག།^{༡༣} རྒྱལ་རབས་སྤྱི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་སྤྱི་མང་བཅན་
སྤྱི་བལ་ཡུལ་དེ་ལོ་ལྟ་ཚུལ་བཤད་པ་དེ་བཞུགས་པ་མིན་པར་བཤད་ཐུབ།

བོད་རྒྱལ་ཁྱིམ་གཙུག་བཞུགས་ཀྱི་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་
ནང་ནས་སྤྱི་བལ་ཡུལ་ཆེ་ཤོས་དེ་རེད། ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོ་བཅུ་ཕྱག་བཅུད་པའི་དཀྱིལ་
ཅམ་ལ་བོད་དམག་ཆེས་གངས་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་གར་ཡུལ་དུ་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་སྤྱི་མང་བཅན་
དུ་དམག་འགའ་ཤས་བལ་ཡུལ་དུ་གཞིས་ཆགས་པ་ལ་དེ་མང་ཞེས་པའི་བལ་ཡུལ་
དེ་ནམས་སུ་བར་བཤད་གསལ་པས་དེས་ན་ཆོས་རྒྱལ་ཁྱིམ་གྱི་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་སྤྱི་མང་བཅན་
ཞེ་བཅན་པོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཅུ་དམག་སྤྱི་བལ་ཡུལ་དུ་གྲུ་དང་དག་པོའི་འགྲན་
བརྒྱར་ཕྱགས་ཆེ་ཡོད་པས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ནམས་སུ་ཡངས་ཐོབ་པར་
བཞུགས་ཅིམ་གྱིས་བལ་ཡུལ་དེ་ཡང་རང་དབང་གྲས་ནས་བཞུགས་པ་ཡང་མ་ན། དེ་
ལས་རིང་བ་ཞིག་བར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་དུ་བཞུགས་ཡོད་མེད་གསལ་པོ་བཤད་མི་ཉུས་ཀྱང་།
ཨར་མུ་རིའི་^{༡༤} ཞེས་པའི་བོད་རིགས་ཞིག་ནས་བཅུ་ཕྱག་བཅུད་པའི་མཇུག་དུ་
བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བཞུར་གྲས་ཡོད་ཚུལ་གསལ་བས། དེ་ནི་མངའ་བདག་གི་
རལ་བ་ཅན་གྱི་ཡབ་ཀྱི་སྤྱི་བལ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་པ་རེད། ཨར་མུ་རིའི་ཞེས་པའི་བོད་རིགས་
དེས་བལ་ཡུལ་ཐོག་དབང་བཞུར་གྲས་ཡོད་པ་དང་འདྲེས་ཡིན་ཆེ་ལོ་ཉི་བཅུ་མ་
ཟིན་གྱི་རིང་བལ་ཡུལ་དེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་དུ་གནས་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་བཤད་ཐུབ།

བལ་བོད་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ཡར་རྒྱས་
འགོ་བལ་ཤིན་ཏུ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། བལ་རྒྱལ་སྤྱི་མི་
ཁྲི་བཅུན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བཅུན་མོར་ཕེབས་སྐབས་སུ་རིན་ཐང་བྲལ་བའི་སངས་རྒྱལ་
ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཏེན་དུ་མ་དང་། བལ་བོའི་ལག་ཤེས་མཁས་པ་མང་པོ་བཅས་
ཕེབས་ཡོད་པ་རེད། ལྷག་པར་བལ་བོ་ཤི་ལ་མཆུ་ཞེས་པའི་མཁས་པ་ཞིག་ཀྱང་
ཕེབས་པར་བཏེན་ཆོས་རིག་དར་བལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། འཛམ་གླིང་
ནང་སྟན་གྲགས་ཆེ་བའི་ཕོ་བྲང་དམར་པོ་འཕམ་ཕོ་བྲང་པོ་ཏུ་ལ་^{༡༤} ཞེས་མཁས་རྣམས་
ཡོད་བའི་རྒྱལ་པོའི་བཞུགས་གནས་སུ་བལ་བཟའི་ཐུགས་འདོད་རྣམ་བཞེངས་པ་
ཞིག་རེད། དེ་སྐབས་ནི་བཟོ། ལྷ་བཟོ། ཤིང་བཟོ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱང་བལ་
ཡུལ་ནས་ཕེབས་པར་གྲགས། བོད་ལ་སྟན་གྲགས་ཆེ་བའི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་རང་
བྱོན་ཅུ་ཅུན་^{༡༥} ཞེས་བལ་བོའི་བཟོ་བྲུ་མཁས་པ་ཁྲི་བཞི་ཞེས་པས་བཞེངས་པ་དང་། ཁྲི་
སྤྱི་ལྷུ་བཅུན་སྐབས་ཀྱང་བལ་བོད་ཀྱི་བཟོ་བྲུ་མཁས་པ་བྱུང་འབྲེལ་གྱིས་བསམ་
ཡས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཏེན་གཙོ་ཐུབ་དབང་གཙོ་འཁོར་རྣམས་ནི་ལ་བཞེངས་པ་
སོགས་བོད་ཀྱི་ལག་ཤེས་ཐོག་ཤིན་ཏུ་ནས་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་བཏེན་བལ་
ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ལག་བཟོའི་དངོས་རིགས་ལ་བལ་བཟོ་ཞེས་ཤིན་ཏུ་ཁྱུངས་དག་
པར་བཅི་སྤྲོད་ཡོད། མདོར་ན། བལ་བོད་གཉིས་ས་འབྲེལ་གྱི་བྲིམ་མཆོས་
རྒྱལ་ཁབ་ལ་སོང་སྐབས་རེ་དམག་རྒྱག་རེ་དང་། སྐབས་རེ་ཞི་མཐུན་ཆིངས་ཡིག་
འཛིག་པ་དང་། ཆོང་འབྲེལ་དང་ཤེས་རིག་བརྗེ་ལེན་སོགས་ཤིན་ཏུ་ནས་འབྲེལ་
བ་རྒྱ་ཆེ་བ་བྱུང་ཡོད། ༥

མཆན།

- 1 ི སྤྱི་ལོ་ ༤༧༥ ལོར་སྤོང་བཙན་སྐམ་པོའི་སྤྱི་ལོ་འདུས་སྤོང་བཙན་བལ་ཡུལ་དུ་བཞུགས་
ཚུལ་ཏུན་རྟོང་ཡིག་ཆ་ནས་གསལ།
- 2 ི དགེ་འདུན་ཚེས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཤོག་གངས་
30 1766 ལོའི་དོར་སྤོང་དཔར་མ།
- 3 ི ལེགས་པར་གསུངས་པའི་དམ་པའི་ཚེས་འདུལ་བའི་སྤོང་གཞི་དང་རྟོགས་པ་བཙུན་པ་
ལུང་སྤེལ་བཞི་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་རིན་པོ་ཆའི་མཛོད། ཤོག་གངས་ 1771 བ(3)
- 4 ི དགེ་འདུན་ཚེས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་དེབ་དཀར་ཤོག་གངས་ 36
- 5 ི སྤྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱུག་བཏུན་པའི་ནང་བོད་དང་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་གནས་སྐོར་ལ་ཡོང་
བ་རེད།
- 6 ི ཨི་ཤུ་འོད་ཟེར་དང་། ཨམ་གོ་ཆ་ལ་ཟེར།
- 7 ི རྒྱ་ཀུའི། ཁོ་གཉེར་ཅན། དེ་བ་ལྟ་མོ་བོད་པ་ནམས་ཀྱིས་ལྟ་མོའི་སྤུལ་པའི་བུ་མོ་
ཡིན་ཟེར།
- 8 ི དེབ་དཀར་ཤོག་གངས་ 47 ཏུན་རྟོང་གི་ཡིག་ཆ་བྲངས་འདུག
- 9 ི རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་དཀྱིལ་དང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་པོ་ཐང་ཀྱིན་ཀོའན་གྲོགས་པོ་ཡིན་སྐབས་
ལེགས་སྤྱོད་འབྲུལ་བར་བཏང་བ་རེད།
- 10 ི ཨུཊུན་ཟེར་བ་དེ་དཀྱིལ་ཐོན་པོ་རེད། དཀྱིལ་ལ་སྤྱི་མེད་སྐབས་ཨུཊུན་གྱིས་རྒྱལ་སྤྱིད་
བཟུང་བ་རེད། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་རྒྱལ་པོའི་ནང་ནས་བྲག་པོའི་སྐབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་
ཤིག་རེད།
- 11 ི གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཤོག་གངས་ 334 རྩོམ་པ་པོ་རྒྱམ་ཤི་
ཀར་ཁྱི་པ་ཐེ།
- 12 ི དགེ་འདུན་ཚེས་འཕེལ་གྱིས་མཛད་པའི་དེབ་དཀར་ཤོག་གངས་ 36
- 13 ི ཏུན་རྟོང་རྒྱལ་རབས་སུ་གསལ།

- ༡ ལ ི ག ས་པོ་གཙུག་ལག་ཕྱེང་བས་མཛད་པའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ལས་
པོད་ཀྱི་ཀྱལ་རབས་ཤོག་གངས་ ༡༩༡ སྒྲག་ས་དཔར་མ།
- ༡ ཡ ི གནའ་པོའི་དུས་ཀྱི་བལ་ཡུལ་གྱི་ཀྱལ་རབས་ཤོག་གངས་ ༡༩༡ རྩོམ་པ་པོ་བློ་རུ་མ་
གོ་པལ།
- ༡ ར ི སྟོན་པོད་ཀྱི་ཀྱལ་པོ་འཆོ་བཞུགས་སྐབས་ཀྱི་པོ་བྱང་དམར་པོ་ཞེས་ཟེར། རྩེས་སུ་ཀྱལ་
བ་སྐྱེ་ཕྱེང་ན་རིམ་བཞུགས་པ་ནས་བཟུང་པོ་དུ་ལ་ཞེས་གྲགས།
- ༡ ལ ི ཆོས་ཀྱལ་སྲོང་བཙན་སྐམ་པོའི་པོ་ཉ་དགེ་སྲོང་ཨ་ཀཱ་ར་མ་ཉི་ཤི་ལ་ཞེས་པ་ཞིག་ནས་
ཀྱ་གར་རྩོམ་སྟོན་མེད་ལ་ཞེས་པ་ནས་སྐུན་དངས་པའི་ཅན་ལས་གྲུབ་པའི་བྱགས་རྩེ་
ཆེན་པོ་སྐྱུ་རང་ཕྱོན་དེ་བྱགས་ཀར་ཡོད་པའི་སྐྱུ་དེ་ཆོས་ཀྱལ་སྲོང་བཙན་སྐམ་པོའི་བྱགས་
དམ་གྱི་ཉེན་གྱི་གཙོ་བོ་དང་། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དུ་མ་དང་ལྡན་པའི་སྐྱུ་དེ་པོད་
མི་ནམས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་ཅ་བ་ཆེན་པོར་འཛིན། པོད་ལ་ཀྱ་དམར་གྱིས་བཙན་གནོན་བྱུང་
རྩེས་སྲུང་དམག་དམར་པོས་ཅ་མེད་བཏང་བ་རེད། །རང་ཕྱོན་ལྟ་ལྟོན་ཞེས་བརྟེན་བཞི།
- ༡ ི ཅན་ལས་གྲུབ་པའི་བྱགས་རྩེ་ཆེན་པོའི་སྐྱུ་རང་ཕྱོན།
- ༡ ི སྐྱུ་དེ་བྱགས་ཀར་ཡོད་པའི་ཅན་ལས་གྲུབ་པའི་བྱགས་རྩེ་ཆེན་པོའི་སྐྱུ་རང་ཕྱོན།
- ༡ ི ཀྱལ་པོ་ཡང་སྐྱུ་དེའི་བྱགས་ཀར་ཐིམ་པ་དང་།
- ༤ ི བལ་བཟའ་ཁྲི་བཙུན་དང་།
- ༥ ི ཀྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་གཉིས་ལུ་མ་གཡས་གཡོན་དུ་ཐིམ་པས་རང་ཕྱོན་ལྟ་ལྟོན་ཞེས་གྲགས།

༡༡། ལྷན་གྲགས་ཅན་གྱི་བོད་ཀྱི་ལྷན་
ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་ཡུལ་བཟུང་
ཡབ་སྲས་གསུམ་གྱི་མཛད་ནམ་
ཕྱོགས་བརྩམས།

མགར་སྟོང་བཅན་དང་མགར་བཅན་སྟོང་མ་གྱི་འབྲིང་བཅས་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱེད་པ།

。 mGar sTong-btsan yul-zung (centre), detail from *Bunian tu* attributed to Yan Liben (627-673 AD), *Wenwu* 1959 no. 7 p. 3.

བོད་ཀྱི་སྤྲོད་ཆེན་མགར་སྤྲོད་བཅོན་ཡུལ་བཟུང་གི་འདྲ་རིས། (དབུས།)

༄། འཇམ་མིང་འཛིན་མའི་བྱིན་འདིར་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མཆོག་ནས་གསུམ་
ཞེས་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ནང་ཆོན་ལགོང་མ་འབྲུལ་གྱི་ལྷ་ཆེན་པོ་སྤོང་བཅན་སྐུ་
པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལུགས་བྱང་གསེར་གྱི་ཤིང་རྟ་ཡངས་པའི་ས་ཆེན་པོའི་བྱིན་འདིར་འཕྲིན་
ལས་རྒྱལ་ཐབས་ཀྱིས་དབང་བསྐྱར་པའི་བྱེད་པོ་བཀའ་ཡི་མདུན་ན་འདོན་གསེར་
འོའི་ཕྱང་བ་ལྷར་མཆོར་དུ་དངར་བའི་ནང་ནས་མེད་ཐབས་མེད་པའི་སྤྲོན་པོ་འཇམ་འབྲུལ་
སྤྲོན་བཞིའི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་སྤྲོན་ཆེན་མགར་སྤོང་བཅན་ཡུལ་བཟུང་ཞེས་སྟན་པར་
གྲགས་པའི་མཆོན་གྱི་བ་དན་དཀར་པོ་འཇམ་མིང་རིལ་པོ་འདིའི་ཐོག་དུས་རབས་
བདུན་པ་ནས་བཟུངས་དུས་དེ་ལྷའི་བར་རྩོན་བྱུང་གི་གཏམ་ལ་མཁས་པའི་དྲན་དབང་
ནམས་ཀྱི་ན་པའི་བྱ་གཤོག་པོར་གྱུར་པ་དེ་ལྷར་ལགས།

དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་དུ་བ་གངས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བསྐྱར་བའི་བོད་
 རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱི་ཡི་སྟོབས་ལྷགས་དང་ནང་གི་ཆིག་བསྐྱེལ་སྟོགས་ལ་སྐབས་
 དེར་སྟོབས་ལྷགས་ཀྱི་དྲེགས་པས་ཁྱོས་པའི་བྱིས་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཐང་དང་། རྒྱ་
 གར་མ་གྲ་ན། ཨ་རབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་སྟོགས་ཀྱང་འཛིགས་ཟེལ་ལ་མི་བཟོད་པ་ཞིག་
 ཡུང་བ་མ་ཟད། རྩོན་པོད་ཀྱི་བཅོན་པོ་ནམས་ཀྱི་མངའ་འོག་དུ་མ་འདུས་པའི་སྟོབས་
 ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་དུ་གྱུ་དང་། སུམ་ན། མི་ཉག་སྟོགས་རྒྱལ་ཕན་ཆེ་ཕྱ་དུ་མ་ཞིག་
 པོད་ཀྱི་ཆབ་འབངས་སུ་བརྟུས་པ་སྟོགས་སྤང་ཆེན་འདིའི་སྟོག་པོད་ཅེས་འགན་པའི་
 རྐབས་དང་བལ་བ་ཞིག་ཡུང་འདུག་པ་ནི་ཐོན་ཆེན་འདི་ཉིད་ཀྱི་མཛད་ལུས་ཁོ་ན་ལ་

བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་འོག་གི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལས་རོབ་ཙམ་མཁྱེན་པར་
འགྱུར་ལ། སློན་ཆེན་དེ་ཉིད་ཀྱི་མཁས་མཛེངས་དཔལ་གསུམ་གྱི་སློན་ནས་བོད་ཀྱི་ལ་
ཁབ་ཆེན་པོའི་དབུ་འཕང་སྤྱད་ཅིང་བརྟོད་པའི་མཛེང་ནམ་རྒྱུས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་གོར་
མ་ཆག་དེ་སློན་ཅི་གཏོང་ཅུང་རྩ་བར་མགར་དམ་པའི་གསུང་ནམ་རྒྱུས་པ་ཞིག་
ཡོད་སྐད་ཙམ་འདུག་པ་ལས་སྐབས་ཞིག་བོད་ཀྱི་ཁབ་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱད་ལ་དར་
ཤུག་གྱི་ཁྲག་པ་མང་ཙམ་ཞིག་བྱུང་འདུག་པའི་རྒྱུ་ཁྱིམ་ད་ལྟོ་ཡིག་ཆ་ཁག་ནང་རྒྱུས་
པ་ཞིག་མ་གསལ་ཞིང་། སྤྱིང་བརྒྱུས་ཙམ་ཞིག་བོད་ཀྱི་རྒྱུ་རབས་ལོ་རྒྱུས་གསར་
སྤྱིང་དང་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་ནང་གསལ་བ་ནམས་དཀྱུས་གཅིག་ཏུ་འགོད་པ་ལ།

བཀའ་ཡི་ཐང་ཡིག་ལས། གསུམ་པ་མགར་ལ་སློན་པོ་ལྷ་བྱུང་སྟེ་མགར་
སྤྱིང་བཙན་ཡུལ་བཟུང་། ཁྱི་འབྲིང་བཙན་བྱོད། བཙན་སྟོན་སྟོན་བྱ། ཁྱི་ཐོག་རྩེ་
ཨ་རུ། ཁྱི་སྤྱི་ཐོག་ལུང་དང་ལྷ་ཞེས་པའི་ནང་ཆོན་ཡབ་དམ་པ་བོད་ཀྱི་སློན་ཆེན་
མགར་སྤྱིང་བཙན་ཡུལ་བཟུང་ནི། ལྷུ་འེ་རིགས་ལ་གོ་ལེབ་ཕྱ་བརྒྱད་ཅེས་པའི་ནང་
མཆོན། མགར་དང་དཀར་དང་སློན་དང་གསུམ་ཞེས་པའི་མགར་རིགས་ལས་
འབྱུངས་པར་སེམས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པ་རྩོགས་མཆོམས་དང་། བདུན་
པའི་འགོ་ཙམ་ལ་སྟོད་ལུང་རམ་པ་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་མགར་སྤྱིང་མེས་ཁྱི་ཆགས་
ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་འབྱུངས་ཞེས་རྒྱུ་རབས་འགའ་ཤས་ཀྱི་ནང་དུ་གསལ། མགར་
ཀྱིས་རི་བདམས། ལུ་མིས་ས་བདམས་ཟེར་སྟོལ་ཡོད་པ་ལྟར། ཁ་རག་གངས་
རི་དང་། དེའི་ཉེ་འགམ་དུ་མགར་གྱི་ལྷགས་མཁར་རིང་མོ་བེར་བའི་གཞིས་ཁང་
དང་། གངས་རི་དེ་དང་འདབས་འབྲེལ་བའི་མགར་གྱི་སྤྱི་རི་ཡིན་ཟེར་བའི་རི་ཅི་
དོ་རྩེའི་དབྱིབས་ཙན་ཞིག་ཡོད་པ་ནམས་བདམས་ཞེས་ཟེར། དེ་བཞིན་རྩུན་ཅིའི་

རྩོང་ཁོངས། གཉལ་སྒྲིག་ཁྲུལ་སྒྲིག་མཁའ་ནང་ཟེར་པའི་ས་གནས་སྤྱི་ལོ་མཁའ་
གྲི་མཁའ་རྒྱལ་མེད་ཟེར་པའི་ས་གནས་དང་། ཡང་ཅི་གདོང་ཁྲུལ་གསལ་སྒྲིག་ཟེར་
པའི་མདུན་དེར་དབང་མཁའ་ཟེར་པའི་མི་ཚང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་སྒྲིག་པོ་མཁའ་དམ་
པའི་འབྲུག་ས་གནས་ཡིན་ཟེར་བ་སོགས་གན་རབས་ནུམས་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་བཤད་སྟེལ་
ཡོད་འདུག།

ལྷུང་པོ་རྒྱུང་སྐད་བྱ་ཆེས་ཁྲོན་ཆེན་བྱས་པའི་རྩེས་སྤྲུལ་མགར་རྟོང་བཅན་ཡུལ་
 བཟུང་ནས་ཁྲོན་ཆེན་གྱི་མངོད་འགན་བཞེས་འདུག་པས་སྤྱི་ལོ་དྲུག་བརྒྱ་སྤྲུལ་ཅུ་ལྔ་
 གྲངས་ཤིག་ནས་ཁྲོན་ཆེན་གནང་བར་སེམས་ཤིང་། དེ་དུས་སྤྱི་ནང་འདུག་ཅུ་ལྔ་
 ཞིག་ཡིན་ཚུལ་གསལ། ཁྲོན་པོ་མགར་རྟོང་བཅན་གྱིས་ཡི་གེ་མི་ཤེས་ཀྱང་རང་
 བཞིན་གྱིས་མཁྱེན་རབ་བཀྲའིང་དཔའ་མངོངས་གཉིས་རྩན་གྱི་སྒྲིགས་ཟབ་དཀྱེལ་
 ཆེ་བའི་རྒྱམེད་པར་བརྟན་དམག་བྲིམས་བརྩམས་པ་དང་དམག་བྱས་ལ་དྭ་ཅང་མཁས་
 པའི་མཆོན་རྟན་བྱུང་། འངར་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤན་མང་པོ་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོད་དུ་
 བརྒྱ་བྱུང་པའི་རྩ་བ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཞི་དྲག་སྤྱིད་བྱས་ལ་བརྟན་ནས་བྱུང་བེད་། ཤིང་རྩ་
 སྤྱི་ལོ་ ༦༡༩ ལོར་ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོས་ཁྲོན་པོ་མགར་རྟོང་བཅན་
 ལ་གསེར་སྒང་ལྷ་རྟོང་དང་ཞོར་སྐྱ་མང་པོ་བསྐྱར་ནས་གཉིན་སྒྲིག་གི་རྟན་དུ་སྤུལ་
 ཏེ་ཀོང་ཇོ་བརྩམ་མོར་བསྐྱངས་ནང་མ་སྦྱིན་རྟུལ་སྤོང་བཅན་སྐམ་པོ་བྲགས་ཁྲིས་
 བས་དུ་གྱུར་དམག་དངས། སྐར་ཡང་སྤྱི་ལོ་ ༦༩༡ ལོར་གསེར་རྟོད་གཅིག་
 དང་། གསེར་གྱི་སྤྱི་ལོ་གཅིག་འབུལ་བ་དང་། བརྩན་མོ་སྤོང་ཆེད་ཁྲོན་པོ་མགར་
 རྟོང་བཅན་རྒྱ་ནག་ལ་འཁྱོར་པས། ཐའི་རྩྱང་དང་ཁྲོན་ཆེན་མགར་རྟོང་བཅན་མངའ་
 འཕྲད་སྐབས་ཕན་ཚུན་མཉེས་ཆོར་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ་ཁོང་ལ་རྒྱ་ནག་གི་གཡམས་སྤྱིགས་

དམག་དཔོན་ཞེས་པའི་མཆན་བསྟོད་དང་། ཐང་རྒྱལ་པོའི་ཆ་མོ་ལང་ཡུ་གོང་
ཇོ་ཞེས་པ་དེ་སྟོན་པོ་མགར་གྱི་ངོ་སྤྱད་གི་ཚུལ་དུ་མདུན་ཐབས་སུ་ཕུལ་ནའང་སྟོན་
པོ་མགར་སྟོང་བཅན་གྱིས་ངའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་པ་མ་གཉིས་ནས་བསུས་པའི་མནའ་མ་
ཡོད་པར་བརྟེན་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་ཅིང་། ལྷག་པར་དུ་བཅན་པོ་དང་རྒྱ་བཟའ་
གཉིས་གཉེན་འབྲེལ་མ་མཛད་གོང་ངས་མནའ་མ་སྦངས་ན་འགྲིགས་མིན་སྟགས་
གསལ་བཤད་གནང་བར་ཐང་རྒྱལ་པོ་མཉེས་ཆོར་ཆེན་པོ་བྱང་སྐད་འདུག

སྟོན་ཆེན་དེ་ཉིད་ཀྱི་མཁྱེན་རྒྱལ་མཉེན་ལྷ་མེད་པའི་ཚུལ་འགའ་ཤས་པོད་
ཀྱི་རྒྱལ་རབས་རྣམས་སུ་འདི་ལྟར་གསལ་ཏེ། དེ་ཡང་རྒྱ་བཟའ་གདན་འདྲེན་པའི་
སྐབས་སུ་བློམ་གེ་སར་དམག་གི་རྒྱལ་པོ་དང་། ལྷག་གཟིག་ནོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་།
རྒྱ་གར་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཉེ་བོ་སྟོན་པོ་རྣམས་དང་རིག་རྩལ་འགྲན་པའི་
ཚུལ་ནི། གཉེ་བོ་བརྒྱ་རེ་ལ་ལྷག་བརྒྱ་དང་། ཆང་ཆོད་བརྒྱ་རེ་བཏང་དེ་ཉིན་
གཅིག་ལ་ཤ་ཆང་ཡོག་པགས་པ་ཐུལ་ཁང་པ་གཙང་མ་སུ་བྱང་ལ་སྟེར་ཟེར་བར་སྟོན་
པོ་མགར་གྱིས་ལྷག་གུད་དུ་བསད། ཤ་གཟུག་རེ་ནས་བྲིམས་ཏེ་ཏིག་ག་ཚུང་ཚུང་
རེ་བཅད་ཚུ་ལ་བསྐྱེས་ནས་བསྟོར། ཆང་དུབ་སྟོར་བྲས། པགས་པ་གལ་འགྲེམས་
ཏེ་ཕུར་ཙམ་བྲས་པས་ཤ་ཆང་ཡོག་པགས་པ་ཐུལ་ཁང་པ་གཙང་མ་སུ་བྱང་ལ་སྟེར་
ཟེར་བར་སྟོན་པོ་མགར་གྱིས་ལྷག་གུད་དུ་བསད། ཤ་གཟུག་རེ་ནས་བྲིམས་ཏེ་ཏིག་
ག་ཚུང་ཚུང་རེ་བཅད་ཚུ་ལ་བསྐྱེས་ནས་བསྟོར། ཆང་དུབ་སྟོར་བྲས་པགས་པ་གལ་
འགྲེམས་ཏེ་ཕུར་ཙམ་བྲས་པས་ཤ་ཆང་ཡོག་པགས་པ་ཐུལ་ཁང་པ་གཙང་མ་སུ་བྱང་
བྱང་བས་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ། ཡང་གཡུ་ཕུབ་ཚུང་ཙམ་མིག་གཅིག་དབུས་དང་གཅིག་
མཐའ་ན་ཡོད་པ་གཅིག་སྤྲད་ནས་དར་ཡུག་མིག་ཏུ་ཚུད་པ་ལ་སྟེར་ཟེར་བའི་སྟོན་

པོ་མགར་གྱིས་ཀྱི་གྲོག་གཅིག་གི་སྒྲིབ་པར་དར་ཡུག་གི་སྒྲིབ་པ་བྱས་པའི་སྒྲིབ་པ་བྱས་པ་
 རས་མཐའ་ཡི་མིག་ནས་ཕྱ་བྱེད་པས་དབྱུས་སུ་ཐོན་པས་རིག་པ་རྒྱལ། ཡང་བྱ་
 མ་བྱ་བརྒྱ་དང་ཏ་མ་བྱ་བརྒྱ་མ་བྱ་སོ་སོར་ངོ་ཤེས་པ་ལ་སྒྲིབ་ཟེར་བར་སྒྲིབ་པོས་ཐང་
 ལ་སྒྲིབ་མ་གཏོར་བས་བྱ་མའི་ཆེ་ཤོས་ནས་བྱས་ཟེར་བས་མ་བྱ་ངོ་འཕྲོད། རྟེན་རྒྱུས་
 ཞག་གཅིག་ཀྱི་མ་བྱེད་པར་སྒྲིགས་གཅིག་ཏུ་བཟུང་ནས་ཆོད་མའི་གསེབ་ཏུ་བྱེད་
 བས་རང་རང་གི་མའི་འོ་མ་འཕྱང་བས་ངོ་ཤེས་ཏེ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ། ཡང་གིང་དུ་མ་བརྒྱ་
 ཅ་ཅེ་སྐུས་ཤེས་པ་ལ་སྒྲིབ་ཟེར་བར་གིང་དུ་མ་རྒྱུས་ཀྱི་ལ་བསྐྱར་བས་ཅ་བ་ཐུར་དུ་
 བྱིང་སྒྲིབ་པོས་པས་རྒྱལ། ཡང་བྱི་དྲོ་ཐོ་བྱང་དུ་སྒྲིབ་མོ་བྱས་ནས་མྱོས་པར་བྱས་
 པ་དང་རང་གནས་སུ་མ་ཞོར་བར་ཁང་པ་སྐུས་སྒྲིབ་ལ་སྒྲིབ་ཟེར་བ་སོགས་རིག་པ་
 རི་རྒྱར་འབྲུག་ཀྱང་སྒྲིབ་པོ་མགར་རྒྱལ་ནའང་ཤོད་ལ་བརྒྱས་ནས་མ་བྱེད་སྐབས། མཐར་
 ལྷ་གཅིག་བྱ་མོ་བརྒྱའི་གསེབ་ཏུ་གཏོང་བས་སྐུས་ངོ་ཤེས་པ་ལ་སྒྲིབ་ཟེར་བར། མགར་
 གྱིས་གནས་མོ་ལ་སྒྲིབ་དགོས་བྱས་པར་ཆད་པ་ཡོང་བའི་བདེ་བྱས་པར། མགར་
 གྱིས་ཕྱིས་མི་ཐངས་པའི་ཐབས་སུ་སྒྲིབ་བྱ་གསུམ་གྱི་ཁར་བཅས་སྒྲིབ་རྒྱུས་བཀའ་།
 ཁ་ཕྱབ་གྱིས་བཅད་པའི་སྒྲིབ་བྱེད་མེད་བཞག རྩ་མའི་གཡོགས་དྲ་བས་བཀའ། རྩའི་
 བྱ་གནས་ཁ་ལ་རྩ་གསུམ་མཆོད་ཏེ་སྒྲིབ་བཅུག་པས་བྱིས་སྒྲིབ་མཆོད་སུ་ཡིན་ཕྱིས་བྱས་
 པས་རི་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་སྒྲིབ་མཆོད་དང་། དེའི་སྒྲིབ་ཐང་དེར་བྱེད་མེད་རྩ་མའི་
 ལུས་འདྲ་བ་མིག་གིས་ཁེངས་པ་རྩ་གསུམ་གྱི་མཆོད་རིང་པོ་ཅན་ཞིག་ནས་བཤད་འདུག་
 ཟེར་བར་དེ་ལྟ་བུ་མི་སྤྱིད་ཟེར་ནས་སྒྲིབ་ཐང་སྐུ་བརྒྱུ་པོ་མེར་བསྐྱེད་སྒྲིབ་
 པར་བྱ་མོ་བརྒྱ་པོ་རིམ་བཞིན་བྱུང་བ་ལ་གནས་མོས་བསྐྱབ་པ་བཞིན་བཏག་སྒྲིབ་
 པོ་མགར་གྱིས་ལག་པ་དལ་གྱིས་དྲིལ་མདའ་ཆོད་སྒྲིབ་མ་གཅིག་ཐོགས་ནས་རྩ་གཅིག་

བྱང་བ་ན་མདའ་སྟོང་གིས་གོང་བ་ནས་འཐེན་པ་དང་ཏེ་བེར་ནས་ཁ་ལོག་བྱས་བྱང་
བས་ཁ་ནས་ཉུང་ལ་འདྲི་བྱེད་ཆེས་བྱང་བས་ངོ་ར་འཕྲོད་ཏེ་འབྲི་མེར་དང་། དར་
ཀྱལ་གྱིས་རམ་བཏོགས་མགར་གྱིས།

ཨེ་མ་ངོ་མཚར་ཆེ། །ལྷ་གཅིག་གོང་ཏོ་བྱེད། །
བདག་གི་ཆོག་ལ་གསོན། །བཀྲ་གིས་ཉམས་སྲུ་དགའ། །
བོད་ཀྱི་ཀྱལ་ཁམས་ན། །རིན་ཆེན་སྒྲ་ལས་གྲུབ། །
ཀྱལ་པོའི་པོ་བྱང་ན། །མི་རྗེ་ལྷ་ཡིས་མཛད། །
སྟོང་བཙན་སྐམ་པོ་དེ། །རིགས་གཟུགས་དཔལ་གྱིས་བརྗོད། །
མཐོང་ན་བསམ་ཡིད་འཕྲོག། །ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ལགས། །

ཞེས་སོགས་ཐུ་རུ་མངས་སྐད། གང་ལྟར་སྟོན་པོ་མགར་དམ་པོའི་མཁས་མཛད་ས་
ཀྱི་སྟོན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་དག་པོའི་སྟོབས་ལྷགས་ཀྱི་འཛིགས་ཟེལ་མ་བཟོད་པར་
དག་ལྷགས་ཆེ་བའི་ཐང་ཀྱལ་པོའི་སྐས་མོ་ལྷ་གཅིག་བོད་ཀྱི་ཀྱལ་པོའི་བཙུན་མོར་
མ་སྦྱིན་ཐབས་མེད་ཅིག་བྱང་བ་རེད།

མགར་གྱིས་གཡོ་བྱས་ཏེ་གོང་ཏོ་བོད་དུ་ཐེབས་པའི་ལམ་བར་དུ་ལོ་གསུམ་
རིང་འགོར་བཙུག་པ་དང་། མགར་དང་གོང་ཏོ་ལུས་འབྲེལ་བྱང་བས་ལམ་བར་
དུ་བུ་ཞིག་སྟེ། བུ་དེ་གི་བའི་ས་གནས་ཀྱི་གོང་པའི་མིང་ལ་གི་གོང་ཞེས་དེང་སང་
ཡང་ཁམས་ཁྲལ་དུ་ཡོད་སྐད་འདུག གོང་ཏོ་གདན་འདེན་དཀའ་བའི་སྡིང་ནད་
ཀྱིས་གོང་ཏོ་དང་ཀྱལ་པོ་གཉིས་དབར་ལན་འཕྲེན་སྟེལ་རེས་བྱས་ཏེ་ཀྱལ་པོ་ལ་སྒྲ་
མེད་ཚུལ་དང་གོང་ཏོ་ལ་གསེབ་དྲི་ཁ་ཚུལ་སོགས་ཞུས་པས་ཁྱེད་བཀའ་ཅིག་ཅམ་རིང་
མངལ་འཕྲད་ལྷགས་མཐུན་ཞིག་ཡོང་མ་བཙུག་པས་གོང་ཏོ་ཕྱིར་ཕྱོག་བྲལ་བྱས་

དེ་དུས་ལྷན་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སློན་པོ་འབྲི་མི་རུ་གྲུང་སློན་གྱིས་མགར་
ལ་ཕྱག་དོག་སྒྲུས་ནས་ཐང་རྒྱལ་པོ་ལ་མགར་མི་ཚབ་དུ་བཟུང་ན་ལེགས་ཚུལ་ཁྱུས་
པ་ལྟར་མགར་མི་ཚབ་དུ་བཟུང་ནས་གཞིས་རབ་གཅིག་དང་བྱུང་མེད་གཅིག་གིས་ཡང་
མགར་སེམས་པ་གནག་པ་མ་སོས་ནས་ལུས་འབྲེལ་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། ཉན་རྩུ་
བྱས་ཏེ་མཚན་མོ་མགོ་མཇུག་ལྟོག་ནས་བཟུང་པ་དང་། གྱི་ལ། བྱི་མ་བྱ། རང་
འཐག་ནམས་ལ་ཐགས་བཏགས་ཏེ་ཐག་གཉི་རྩེ་ལ་སྒྲན་པ་ཆོར་རྩར་བལྟ་བུལ་པས་
རྩ་ཐམས་ཅད་འབྲུགས་འདུག་བྱ་བ་དང་། གཅན་གཟན་ཐ་ཆུང་དང་དོའི་རྩ་ལམ་
མི་འདུག་ཅེས་རིམ་བཞིན་རྒྱལ་པོར་ཁྱུས་པར་བྱུགས་མ་བདེ་ནས་སློན་པོ་རང་ལ་བྱི་
དགོས་གསུངས་པ་ལྟར་བྱིས་པས་ང་གི་ན་རྒྱལ་དུ་མི་ཁྱིས་པ་ཆེན་པོ་ཡོང་བས་ངའི་
རིམ་གྱིར་ལུག་གི་མཆོར་ཁྲག་སོགས་གསུམ་དང་། ཉ་མོག་རོ་མགོ་དམར་དང་
བཅས་བོད་ཀྱི་རི་མཐོང་སར་རྩ་གསོལ་དུ་འགྲོ་ན་ལེགས་ཟེར་བ་བཞིན་ཁས་ཁྲུངས།

གློན་པོ་ཤོས་དོགས་གྱིས་གུང་མི་བཞི་རྒྱ་སྤང་གི་ཚུལ་དུ་བཏང་ཡང་ཁོང་
 ཆོ་བཟེར་བཅུག་ནས་མཆོན་བཅག་ནི་མིག་པ་བཅད་ནས་གློན་པོ་ཤོས་པ་སོགས་
 དོ་མཆར་བའི་གཏམ་བརྒྱུད་རྣམས་ཅིང་འདེབས་པ་དུ་མ་ཞིག་རྩོན་གྱི་རྒྱལ་རབས་ནམས་
 གྲུགས་ལ་ནའང་བྱམ་མོང་གི་རྣང་དོར་དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཡོད་མེད་ཁ་ཆོན་བཅད་པར་དགའ།
 འོན་ཀྱང་ཐང་རྒྱལ་པོས་གློན་པོ་མགར་གྱི་རིག་པ་ལ་མཁུ་སྟེ་བརྟེན་བརྒྱགས་གནང་
 བ་ལ་དཔགས་ན་རིག་ཚུལ་ཞིག་འགྲན་ཡོད་པར་མ་དོན། སྤེ་ལོ་ ༤༥༠ ལོར་
 དཔོན་ཀྲས་བཅན་པོར་གྱི་འདོན་གནང་ནའང་རྒྱ་ན་ཕུ་བས་གློན་པོ་མགར་རྟེན་བཅན་

ནས་སྒྲིན་ཆེན་གྱི་མཆོན་རྒྱན་ས་བཞེས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཆེ་སྤྱོད་མའི་མཛད་
འགན་བཞེས། རྒྱ་པོ་བྱེ་བ་ཕྱི་ལོ་ ༢༥༣ ལོར་སྒྲིན་ཆེན་མགར་སྤོང་བཅན་
གྱིས་སྒྲིབ་དང་གཙང་དང་གཉིས་མངའ་འབངས་སུ་བཀྟགས།

རྒྱ་མོ་སྤང་བྱེ་ལོ་ ༢༥༩ ལོར་སྒྲིན་ཆེན་སྤོང་བཅན་གྱིས། ཡུལ་མོ་
ཡུའི་སྤོལ་འཛོང་དུ་མདུན་མའམ་གྲོས་ཆོགས་ཤིག་ཆོགས། རྫོང་གཡུང་སྤེ་རྒྱལ་
སྒྲིན་དང་འབངས་དཀྱུས་མ་སོགས་གཡེ་རིམ་གྱི་དབྱེ་བ་ཕྱེས། མེ་དམངས་སྤྱོད་
ལམ་བཟང་ཞན་དབྱེ་བ་དང་། མང་ཉུང་གངས་འཕོར་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་
ལམ་བཟང་བ་རྣམས་ལ་ཞིང་འབྲོག་གི་ས་ཆ་བགོས། ས་མི་གཉིས་ཀ་གངས་ཀ་
བརྒྱབ་སྤེ་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆང་གཞི་བཏན་པོ་ཞིག་བཙུགས། མགར་གྱིས་བོད་
སྤྱོད་འཁོས་དཔོན་མཛད་དེ་བོད་ཀྱི་འཁོས་བཅའ་བའི་ཕྱིར་བྱང་བྱུ་མཛོ་ཁལ་དུག་
ཡུང་བར་བྱིས་པས་ཀྱང་བྱང་དང་ཁྲམ་མ་ཐེབས་པས་མཆིམས་མང་བཞེར་བྱ་བ་མཛད་ས་
པར་ཐོས་པས་དེར་གྲོགས་དན་བཅོལ་ནས་འཁོས་ཤོམ་པས་རུ་མཆོམས་འབྱེད་པ།
ཡུལ་བགོས་པ། རྫོང་གཡུང་གིས་སྤེ་འབྱེད་པ་སོགས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ནང་གི་
ཆོགས་ཀྱང་སྤྱོད་བཏན་ཞིག་བཟོ་གནང་མཛད་འདུག

ཤིང་མོ་ཡོས་བྱེ་ལོ་ ༢༥༥ ལོར་སྒྲིན་ཆེན་མགར་སྤོང་བཅན་གྱིས་
ཡུལ་མགོ་ཏའི་བྱ་བར་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཀའ་བྲིམས་རྣམས་ཡི་གེར་བཀོད་དེ་
བྲིམས་ཡིག་གཏན་འབེབས་མཛད་པས་བོད་ཀྱི་བྲིམས་ཡིག་དང་པོ་འདི་ནས་བྱུང་
བར་འཛོག་ཐུབ།

མེ་པོ་འབྲུག་བྱེ་ལོ་ ༢༥༦ ལོར་སྒྲིན་ཆེན་མགར་སྤོང་བཅན་གྱིས་གཙང་
གི་ཡུལ་དུ་གཤམ་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྒྱབ།

མེ་མོ་ཡོས་སྤེལ་ ༤༤༧ ལོར་རིས་བྱ་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་མྱོན་
ཆེན་དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་མཛད་པའི་མཐའ་མ་བརྟན་འདུག རྩལ་རབས་འགའ་གས་

སྤྱད་མག་ཐོག་ཏུ་ག་ཤེགས་ཞེས་གསལ་ནའང་ཏུན་ཏྲོང་གི་ཡིག་རྒྱུང་ལ་གཞིར་བཙུག་
ཆོ། གློན་ཆོན་བཙན་སྐར་བཙུག་སྟེ། ལོ་དྲུག་བགྱིས་ནས་ཆས་ཏེ་གྲུམ་མོ། ཞེས་
སོགས་གསལ་བས་འདི་རང་ཡིན་པར་སེམས། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་ཁབ་ཀྱི་
ཕྱི་ཡི་ཆོགས་ནི་གར་རྩ་མི་ཤིང་མི། གློན་སྐོར་དང་མོན། ལུབ་ནས་ཁང་ཁྱུང་དང་
དུ་གྲ། བྱང་ནས་ཏྲོར་དང་ཡུ་གུར་ནམས་དབང་དུ་བརྩུས་པས་འཇམ་སྒྲིང་ཕྱིན་
ལ་སྒྲོབས་ཀྱིས་འཁོར་ལོས་བརྒྱར་པའི་བཀའ་ཡི་མདུན་ན་འདོན་ཞིག་གོ

གློན་ཆོན་མགར་དམ་པ་དེ་ཉིད་ལ་སྤྲས་ལྟ་ཡོད་ཅེས་སྤྱི་ཡིག་ཆང་ནང་
གསལ་ནའང་དེབ་ཐེར་དཀར་པོའི་ནང་སྤྲས་བཞི་ལས་མེད་པ་ནི་བཙན་ཤེས་སྒྲིབེར་
བ་ཆུང་དུ་ནས་གྲོངས་པས་མ་བགྱངས་པར་མཛོན། དེ་དང་དེའི་འོག་མ་ཆོན་ལོང་
ངམ་མགར་བཙན་སྐོར་སྟེ། བཙན་པོ་འཇམ་མགར་ཁྲི་འབྲིང་བཙན་བོད། གློན་
ཟེ་མདོ་ཡེ། གློན་འབལ་གློན་ཏེ་སྤྲས་ལྟ་དང་། གཞན་ཡང་མགར་སྟག་གྲུ་མགར་
གྲུང་སྟོན། མགར་བཙན་ཉེན། མགར་མང་ཉེན་སྟག་ཙབ་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱིས་
རབས་ཀྱི་དཀྱུས་སུ་གསལ་བ་ནམས་གློན་ཆོན་དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ཡིག་ཆོད་རིགས་ཡིན་
ནམ་གཅིག་ཏུ་མ་ངེས་པས་དཔྱད་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

མགར་ཀྱི་སྤྲས་བགྱིས་པ་མགར་བཙན་སྐོར་སྟེ་ཕུལ་བུ་འཇོན་གྱིས་
གློན་ཆོན་ཀྱི་མཛད་འགན་བཞེས་ནས་ཞི་དྲག་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་བྱུང་གནང་བ་རེད། ཡབ་
དམ་པ་ག་ཤེགས་ནས་ལོ་ངོ་གཅིག་སོང་རྗེས། ས་མོ་སྤྱལ་ ༤༤༧ ལོར་ཤིན་
ཅང་ཁུལ་དུ་དམག་དངས་ཏེ་ཡུལ་ཁག་བཙོ་བརྒྱད་བོད་ཀྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བརྩུ་སྐབས་
མགར་བཙན་སྐོར་སྟེ་ཕུལ་བུ་ནས་སྤྱི་ཡིག་ཆོད་མག་དཔྱད་ཅ་གཏོར་བཏང་། སྤྱི་དམག་
མི་སྟག་ཕུས་ནམས་མ་ཤི་ཙམ་ལ་ཕྱིར་འོག་བྱུང་ཙམ་བྱུང་ཞེས་སྤྱི་ཡིག་ཆོད་མག་དཔྱད་རབས་

རིང་ཀྱལ་མཆོམས་སུ་བཅུད་པས་བྱིམ་མཆོས་ཀྱལ་ཁབ་ཆོར་འཛིགས་སྤང་སྐྱོད་གོས་
པ་ཞིག་བྱང་འདུག མགར་བཙན་སྙེལ་བྱས་ཏུ་གྱུའི་ས་ཁུལ་ཡོངས་ཚོགས་ལ་
དབང་བསྐྱར་གཙང་མ་བྱས། ལོ་དེ་རང་ལ་ཀྱ་ནག་གི་ཁྲོན་པོ་བྱོང་ཞིང་ཡུན་བྱ་
བཞི་མཐུན་སྐྱེའོ་ཆེད་བོད་དུ་བཏང་ནས་མགར་བཙན་སྙེལ་བྱས་ལོ་ངོ་བཙུའི་
རིང་བཙན་ཉར་བྱས། བེང་ཏྲ་ཕྱི་ལོ་ ༤༧༤ ལོར་མགར་བཙན་སྙེལ་བྱ་དང་།
གཙུང་ཁྲོན་པོ་མགར་ཁྲི་འབྲང་གཉིས་ཀྱིས་ལིང་ཐོའི་ས་གནས་སུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་
སྐབས་ཐང་གི་ཁྲོན་པོ་གྱུའི་ཡོད་ཀྱིང་བོད་ལ་ཞི་མཐུན་སྐྱེའོ་བཏང་བ་དང་། མགར་
བཙན་སྙེལ་བྱས་མངལ་འཕྲད་སྐབས་གྱུའི་ཡོད་ཀྱིང་ནས་བཞེད་གསལ་དུ། དེང་
སང་མཐའ་མཆོམས་སུ་དམག་འབྲུགས་རྒྱན་མ་ཆད་པར་གནས་ཀྱི་འདུག ཡས་
མཐུན་པོ་བྱེད་པར་བྱས་ཆོལ་འཛིངས་བྱས་ན་བཀའ་དང་མི་འགལ་ལམ། ཡས་
བསྐྱབས་པའི་ལས་དོན་བྱས་གཏོར་བཞིག་བཏང་ན་ཡག་པོ་ཡོང་ངམ་ཞེས་བཞེད་
པར། མགར་བཙན་སྙེལ་བྱས་ཐང་ཀྱལ་མོན་ནས་ཞི་མཐུན་ཁས་ལེན་བྱས་ན་ཀྱལ་
ཁབ་གཉིས་པན་ཚུན་དམག་འབྲུགས་མཆོམས་འཛིག་བྱུང་བྱུང་། ཡུ་གུར་སྤེ་
ཆོ་བཙུང་དང་གནད་ཡོད་ཡུལ་གྱུ་བཞིའི་ཀྱལ་ཕྱན་སོ་སོའི་རང་གི་བདག་དབང་འཛིན་
སྐྱོང་བྱས་ཏེ་རང་ས་རང་སྤྱང་གིས་བཞག་ན་བསམ་པ་ཡོད་ཅེས་གསུངས། སྐབས་
ཞིག་ཀྱ་ནག་གི་ཀྱལ་མོས་ཁྲོན་པོ་ཕྱིས་ཞིན་ཅན་ལ་བོད་དུ་དམག་འཐབ་བྱེད་པའི་གོ་
སྐབས་བཟང་པོ་ཡོད་ལུགས་བཀའ་ཕེབས་ནའང་མགར་བཙན་སྙེལ་བྱས་བོད་
ཀྱི་ཁྲོན་ཆེན་གྱི་མངའ་འགན་བཞེས་ཀྱི་ཡོད་པར་བཞེན་དམག་འཐབ་ལག་ལེན་དཀའ་
ཚུལ་གྱི་རྒྱ་མཆོན་ཞུས་ཏེ་མགར་བཙན་སྙེལ་བྱེད་དུག་པའི་རྣམས་ཀྱགས་ལ་འཛིགས་
ནས་འཐབ་ཆོལ་བྱེད་རྒྱ་ཕྱིར་འགྱུངས་བྱས་འདུག

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༡༤ ལོར་བོད་ཀྱི་ཁི་མཐུན་སྐྱེ་ཆབ་གཅིག་ཀྱི་ནག་གི་རྒྱལ་
 སར་འབྱོར། དེ་རྗེས་སློན་ཆེན་མགར་བཅན་སྙེ་ལྷོ་མ་བྱས་ཀྱི་ནག་གི་སྐྱེ་ཆབ་དམག་
 དཔོན་ཀྱའོ་ཡིན་གྱིང་ལ། ཨན་ཤི་དང་། ལུབ་སྤྱོད་ལུ་ལ་ཁག་བཞི། ལུ་མུར་
 ཆོ་ཁག་བཅུ་ཐམ་པ་བཅས་བོད་དུ་ཕྱིར་སློག་གྱེད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་གནང་བར་
 བརྟེན་ཀྱི་ནག་གི་སྐྱེ་ཆབ་ནས་ས་ཆ་ཀྱི་བསྐྱེད་གྱེད་པའི་ཐུགས་འདུན་ཡོད་དམ་ཞུས་
 པ་མགར་བཅན་སྙེ་ལྷོ་མ་བྱན་ས་བདེ་འཇག་ཡོང་ཆེད་ལས་ང་ཆོ་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་ཀྱི་བསྐྱེད་
 ཀྱི་བསམ་པ་མིན། དེ་ལྟར་ཡིན་ན་ཐག་ཉེ་སའི་ས་ཆ་ཀན་ཀྱུ་དང་། ལེ་འང་
 ཀྱུ་ལུ་ལ་ཁག་གཉིས་ལ་མི་གྱེད་པར་ཐག་རིང་ལེ་དབར་བྲི་ཐུག་གི་ས་གནས་ལ་
 བྱ་དོན་མེད་ཅེས་ལན་འདེབས་གནང་འདུག ཐང་གི་སྐྱེ་ཆབ་ཕྱིར་འབྱོར་སྐབས་
 མགར་བཅན་སྙེ་ལྷོ་མ་བྱའི་རེ་འདུན་གནང་བ་ལྟར་ལུ་ལ་ཁག་བཞི་ཕྱིར་ལོག་དགོས་
 ལུགས་ལ་དགག་ཆ་བྱས་ཆེ་ས་མཆོམས་ལ་དམག་འབྲུགས་ཡོང་རྒྱུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་
 ལྟམས་ད་མུས་བཞིན་ནར་འགྲངས་ཁོ་ནར་བཞག་ན་ལོགས་ཞེས་འུ་ཐུག་གི་སྙན་སེང་
 ཞུས་འདུག ཕྱི་ལོ་ ༡༧༡༥ ལོར་མགར་བཅན་སྙེ་ལྷོ་མ་བྱས་ཏུ་ཙང་ས་ཁུལ་དུ་
 ཅན་སྤྱོད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་ཁག་བཞི་གཉིས་སུ་བརྒྱས། ཏུན་དང་ཡིག་ཆར་རྩང་ཆེན་
 གྱི་མངན་བཞི་གཉིས་སུ་བཅོས་ཞེས་གསལ་པ་ལྟར་རྩང་ཆེན་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་
 མངོན་ནོ། །ཤང་ཁུལ་དུ་ས་ཞིང་གི་དཔེ་མཆོམས་བཅད་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་ནང་སྤྱོད་
 ཐོག་ཤིན་ཏུ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་འདུག དེའི་ལོ་རྗེས་མ། ཤིང་མོ་བྱ་ཕྱི་ལོ་
 ༡༧༡༥ ལོར་སློན་ཆེན་མགར་བཅན་སྙེ་ལྷོ་མ་བྱ་དང་། མང་ཉེན་སྐྱོག་ཙབ་གཉིས་
 ཅན་འབྲུགས་བྱུང་སྟེ། ཤང་ས་ཀྱི་སུམ་ཆུ་བོ་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་མགར་བཅན་
 ལྷོ་ལྷོ་མ་བྱག་ལོགས་པའི་ལོ་དེ་རང་ལ་བང་མོ་བང་དཀར་ཟེར་བའི་ས་གནས་སུ་མགར་

བཅན་ཞེས་བྱའི་གཙུང་པོ་མགར་ཁྱིའབྱིང་བཅན་བྱོད་ཆོས་ཆེན་ལ་བསྐྱོག་ཞག་གནང་།
དེ་ནས་ལོ་གཅིག་སོང་བའི་མེ་པོ་ཕག་ཕྱེ་ལོ་ ༤༥༧ ལོར་དུ་གྱུ་གྱུ་ཟན་གྱི་
ཡུལ་དུ་དམག་དངས། ས་མོ་སྒང་ཕྱེ་ལོ་ ༤༥༩ ལོར་དུ་གྱའི་ཡུལ་ནས་སྒར་
བོད་དུ་ཕྱེ་བས། རྒྱ་མོ་སྤྱུལ་ཕྱེ་ལོ་ ༤༩༩ ལོ་ནས་བཟུང་ཆོན་མགར་ཁྱིའབྱིང་
མཐའི་སོ་མཆོམས་འཁྱའི་ཡུལ་དུ་བཞུགས། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པ་ཤིང་མོ་ལྷག་
ཕྱེ་ལོ་ ༤༩༥ ལོར་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་སོ་མཆོམས་སུ་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་དམག་སྒར་
བཏབ་སྟེ་རྒྱའི་དམག་དཔོན་དང་། མགར་ཁྱིའབྱིང་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་ཕྱར་
གཏམ་ཤོད་རེས་བྱས་པ་སྟེང་བསྐྱས་འདི་ལྟར། རྒྱའི་དམག་དཔོན་ལྷང་ཀར་ཞང་
ཤེས་སྒྲིམ་པ། བོད་དམག་སྟག་འཕྲང་གཡག་ཕྲང་དུ་བགྲངས་པའི་གྲངས་ཀྱང་
ང་ལ་ཡོད། རྒྱ་དམག་ལ་ཆོད་སྒྲངས་ཏེ་ཞུ་དུབས། ཀར་ལ་ཆོད་སྒྲངས་ཏེ་ལྷམ་
དུབས། བོད་ཀྱི་དམག་ཐུབ་ཅམ་དུ་སྒྲེབས་ནས་ངའི་དམག་འདི་སྐད་ཅིག་ཡོད་ཅེས་
སོགས་ལན་བཏང་བའི་སྐབས། བོད་ཆོན་མགར་ཁྱིའབྱིང་གིས་ལན་བཏབ་པ།
མང་ཉུང་གི་བྱད་མེད། བྱེ་ཕུ་མང་ཡང་ཁྱ་གཅིག་གིས་གསོད། ཉེ་ཕུ་མང་ཡང་
སྒྲམ་གཅིག་གིས་གསོད། ཤ་བ་རྩ་མང་ཡང་གཉེན་ལྷ། གཡག་རྩ་ཐུང་ཡང་གཉེན་
ལྷ། ཐང་ཤིང་ལོ་བརྒྱར་སྒྱེས་པ་སྟེ་རེ་གཅིག་དག། རྒྱ་ཞག་གང་སོང་བ་ཡང་གྱུ་
འདོམ་གང་གིས་སྐད་ཅིག་ལ་ཆོད། ནས་འབྲས་ཐང་གང་སྒྱེས་པ་ཡང་རང་འཐག་
གཅིག་གི་ནང་ཆོད། སྐར་མ་གནམ་གང་ཡོད་པ་ཡང་ཉི་མ་གཅིག་གི་འོད་ལས་
མེད། ལུང་གཅིག་གི་མདའ་ནས་མེ་གཅིག་མཆོད་ན་རི་རྒྱང་གི་རྩ་ཤིང་ཀུན་འཆོགས་
པ་ཡང་ཡོད། རྒྱ་མིག་གཅིག་ངོས་ནས་རྒྱ་ལོག་བྱུང་ན་རི་ཐང་གི་རྩ་ཤིང་ཀུན་འབྱེར་
བ་ཡང་སྤོང། བོང་བ་ཐང་གང་གི་ནང་དུ་དོ་གཅིག་འདྲིལ་ན་བོང་བ་ཆག་གམ་དོ་

ཆག་བཟོའོ། རྒྱ་བཟངས་གང་གི་ནང་དུ་ལན་མུ་སྒྲིགས་གང་བཏང་ན་མུ་བྱོའམ། ལན་
མུ་བྱོ་བཟོའོ། ཁྱེད་ཀྱི་དམག་ནི་མཚོ་ཁའི་སྤང་འབྲུ་དང་འབྲུ་ལ་མང་ཞིང་འཕེལ་
ལ་མི་ཕན། ངའི་དམག་མི་ནི་རྩ་མང་པོ་ལ་བོར་བ་གཅིག་གི་ཆོད་པ་དང་མཚུངས་
ཏེ་ཆོད། བོད་ཀྱི་སྤྱུ་རྒྱལ་ནི་ཉི་མ་དང་འདྲ། རྒྱ་རྩེ་ནི་ཟླ་བ་དང་འདྲ། རྒྱལ་པོ་
ཆེན་པོ་འབྲུ་མོད་ཀྱང་གནམ་མཐའ་ལོག་ཏུ་འོད་ཟ་དད་དོ། མཚོ་ཆེན་པོའི་ནང་
ན་མུ་སྒྲིན་རྒྱལ་བ་ཡོད་ན་འང་། ནམ་མཁའ་ལས་ཐོག་པ་བ་ན་མུ་སྒྲིན་རྒྱལ་བ་མུའི་
ནང་དུ་བསད་དོ། ཞེས་སོགས་ལན་བཏང་རེས་གནང་འདུག རྫོན་ཆེན་མགར་
ཁྱིམ་འབྲིང་དང་རྒྱའི་དམག་དཔོན་ལྷང་ཁང་པོ་དང་གཡུལ་སྤྱད་རྩེས། བོད་དམག་
ཁྱིམ་བཞི་ལྟག་ཅམ་ལེའང་རྒྱུ་མཁར་དུ་འབྱོར། ས་གནས་དེའི་སྤྱི་ཁབ་དམག་སར་
བསད། དེའི་རྩེས་བོད་ཀྱི་སྤྱུ་ཆབ་ཅིག་ཞི་མཐུན་ཡོང་ཆེད་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་མོའི་སར་
བཏང་རྩི་བྱེན་ཅང་ཡུལ་ཁག་བཞི་དང་། ཡུ་གུར་ཆོ་ཁག་བརྒྱ་བོད་ལ་དགོས་ཚུལ་
གསུངས་འདུག དམག་འབྲུགས་དེའི་སྐབས་རྒྱ་དམག་འབུམ་ཕྱག་གཅིག་བསད་
པའི་ཉལ་སྤྱུ་སྤྱུ་ལ་རྒྱ་དུར་དང་། མ་རྒྱ་དུར་ཞེས་པའི་མིང་དག་ཀྱང་དེ་
དུས་བཏགས། རྫོན་དང་རྩི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་མང་པོ་ཞིག་མངའ་འབངས་སུ་
བརྒྱས། ལོ་འདིའི་ནང་མགར་བཅན་ཉེན་གྱང་རྫོན་བཟེར་བ་སྤྱོད་པའི་རྩི་དོ་ལོག་
པར་བརྟེན་མགར་བཅན་ཉེན་གྱང་རྫོན་གྱི་ཉེས་པ་སྤོག་ཐོག་ལ་བཏང་། ལོ་རྩེས་
མ་མེ་སྤྱེལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༡༢ ལོར་མགར་ཁྱིམ་འབྲིང་གིས་འཁའི་འཁོས་བགྱིས་པ་
རྫོན་དང་སྤྱིད་ཀྱི་འཛིན་སྦྱོང་གནང་། ས་པོ་བྱི་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༡༤ ལོར་རྫོན་ཆེན་
མགར་གྱིས་ཅོང་ཁ་ཆེ་མུང་དུ་དམག་བྱངས། རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཐུག་པུ་
ཤེ་བཟེར་བ་འཛིན་བཟུང་དོད་མ་བྱས། ལོ་བརྒྱ་གསུམ་པོར་རྫོན་ཆེན་གྱི་མངོན་འགན་

བཞེས་ན་འང་པལ་ཆེར་མགར་བཅན་ཉིན་གྲང་སྟོན་ལ་སློག་ཐོག་གི་ཉེས་པ་བཏང་
བར་སྟོབ་མ་རངས་པར་གྱུར་པའམ། གང་ལྟར་རྒྱལ་སྟོན་གྱི་ནང་ཁྲལ་ཕྱ་མ་བྱང་
བས་ལོ་དེའི་དགུན་ཐོག་མགར་བྲི་འབྲིང་བཅན་བྲོད་ནས་བཅན་པོ་ལ་རྒྱབ་གཏོད་
བྱས་པའི་སྐབས་སུ་བཅན་པོ་འདྲུས་སྤང་མང་པོ་རྗེ་ཐུགས་པམ་པའི་ཚུལ་གྱིས་མགུར་
སྟེ་བཞེས་པ་འགའ་ཤས།

འབངས་ཤིག་ནི་རྗེ་རུ་རེ། མགར་བུ་ནི་རྗེ་རུ་རེ། །
སྤལ་པ་ནི་འཕྱར་རུ་རེ། འབངས་ལས་ནི་རྗེ་རེ་བ། །
ཡར་ཆབ་ནི་སྟོན་པོ་ལ། རྒྱུ་ཆད་པའི་ཡུར་དྲངས་ཀྱང་། །
ཡར་ཆབ་ནི་གཟུངས་མི་སྐམ། བོད་ཀྱི་ནི་སྤྱུ་རྒྱལ་དུ། །
སེམས་ཤིང་ནི་རེ་རེ་ཡང་། སྤྱུ་རྒྱལ་ནི་གདུང་མི་ཆད། །
ཕྱ་མདའི་ནི་ཁང་སྐྱུ་དང་། བྲིང་བ་ནི་སྐྱག་རྩེ་གཉིས། །
གང་མཐོ་ནི་གང་དམའ་བ། ཡར་ལྗེ་ནི་ཤམ་པོ་མཆེན། །
འབངས་ཀྱིས་ནི་རྗེ་བཀོལ་ཏམ། རྗེས་ནི་འབངས་བཀོལ་བ། །
དགུང་སྟོན་ནི་ཡ་གི་མཆེན། བྲིང་བ་ནི་སྐྱག་རྩེ་ན། །
སྤྱུ་རྒྱལ་ནི་གདུང་མི་ཆད། རྟེ་རིང་ནི་སང་ལྟ་ན། །
འུ་ཐུག་ནི་ཐང་ལ་གྲམ། སང་བྲི་ནི་གནང་སྦྲད་ན། །
མོངས་ཤིང་ནི་མ་འགྲོད་ཅིག གསེར་གྱི་ནི་གདོང་རལ་ན། །
གཡུ་ཡི་ནི་མདའ་གཅིག་མ། མ་འཕངས་ནི་ཤ་མི་ཁུམས། །
འཕངས་ནི་རལ་ཡང་སྟོངས། །

ཞེས་སོགས་མགུར་སྟེ་བཞེས། མགར་ལ་སྟོས་པའི་མི་གངས་གཉིས་སྟོང་ཙམ་

པོད་ཀྱི་དགའ་སྟོན་སྲུ་ རྫོན་པོ་མགར་སྟོང་བཅན་དང་། རྒྱ་བཟའ་ཀོང་
 རོ་ལུས་འབྲེལ་བྱུང་བ་སྟེན་སྲུ་རྒྱལ་པོས་མཁུན་ནས་མགར་ལ་བྲིམས་གཙོད་བྱས་
 ཏེ་སྟུན་འབྲས་བཏོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་དང་། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ལྷན་པ་བཅན་
 རྟེན་སྟོན་བྱ་དང་། མགར་བྲི་འབྲང་གཉིས་ཀྱིས་ངོ་ལོག་ནས་རྒྱ་ནག་ལ་མགོ་བཏགས་
 ལུས་པའི་སྟོར་སོགས་ཡོད་ནའང་ལོ་རྒྱུས་དེ་ཆུས་མ་དག་རྒྱུན་འབྲམས་ཡིན་པ།
 ཏུན་དོང་གི་ཡིག་ཆ་ཆུས་ནས་གསལ་བར་མཁུན་བྱུང་། དཔེར་ན། མགར་
 རྟོང་བཅན་མ་གཤེགས་པར་གྱི་ལོ་བརྒྱད་རིང་གི་མངོན་ཆུང་བརྒྱས་དང་། བད་
 གང་ཞིག་གིས་བཟུང་ནས་སྐྱ་གཤེགས་ཚུལ་སོགས་གསལ་བར་ཡོད་པས་མགར་
 རྟོང་བཅན་ལ་བཀའ་ཆད་སོག་པའི་དག་རྒྱུན་དེ་ཡང་མ་དག་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མཁུན་
 བྱུང་། དེ་བཞིན་མགར་བཅན་སྟེན་སྟོན་བྱ་དང་། མང་ཉེན་སྟག་ཙབ་གཉིས་ནང་
 དམེ་བྱུང་ནས་སྐྱ་གཤེགས་པའི་ལོ་དེ་རང་ལ་མགར་བྲི་འབྲང་རྫོན་ཆེན་ལ་བསྐྱོབ་འག་
 གནང་འདུག (ཨ་མདོའི་ཁ་སླད་དུ་ནང་དམེ་ཟེར་བ་ནང་ཁྲལ་གསོད་རེས་བྱས་པར་ཟེར།) དེས་ན་རྒྱ་
 རག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་མགར་བཅན་སྟེན་སྟོན་བྱས་རྒྱ་ནག་ལ་མགོ་བཏགས་ལུས་
 པའི་གནས་ཚུལ་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་ཡང་མ་དག་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད། ཡིན་

ནའང་གཙུང་བོ་མགར་བྲི་འབྲིང་གིས་ལོ་བཅུ་གསུམ་རིང་སློན་ཆེན་གྱི་མཇུག་འཁུར་
བཞེས་རྗེས་རྒྱལ་སློན་དབར་ཕྱ་མ་བྱུང་སྟེ་མགར་བྲི་འབྲིང་སློ་ལོག་པར་བརྟེན་མགར་
ལ་སློན་པོ་བས་པའི་གནས་ཚུལ་དུན་དྲུག་གི་ཤོག་དྲིལ་དུ་གསལ་ནའང་། བཀའ་
ཆད་ཅི་བཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཟུར་ཙམ་མེད་པས་པོ་མེད་རྒྱ་ནག་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་
པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བདེན་པར་སེམས། འོན་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་སྣུ་བ་པོ་ནམས་ཀྱིས་དཔྱད་
དགོས་པའི་གཞིར་འདུག

གོང་ལྟར་སློན་ཆེན་ཡབ་དམ་པ་མགར་སྟོང་བཅན། སྲས་མགར་བཅན་
སྟོ་ལྗེ་བྱ། མགར་བྲི་འབྲིང་བཅན་བྲོད་གསུམ་ནས་སློན་ཆེན་གྱི་མཇུག་འཁུར་
བཞེས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་དང་། ལྷག་པར་དྲག་པོའི་ལས་འགུལ་
ཐོག་འགན་ཁུ་མེད་པ་ཞིག་བྱུང་སྟེ་བྲིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཆེ་ཆུང་ཀུན་རྒྱུན་དུ་འཛིགས་
སྒྲུང་ངང་སྟོད་དགོས་བྱུང་འདུག དེས་ན་མགར་སྟོང་བཅན་ཡབ་སྲས་ནམས་བོད་
ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བའི་མདུན་ན་འདོན་ཞིག་གོ། ॥

ཐོན་མི་སྤྱོད་པའི་ ནུས་པར།

ཅེ་ཕུག་ནང་འཆི་མེད་མགོན་པོ་ལགས་ཀྱི་ངག་
ཁྱུན་དུ་ཡོད་པའི་ལོ་ཁྱུས།

ཐོན་མི་སྤྱོད་ཀྱི་ཁུངས་ཐར།

༡༡། ཐོན་མི་སྤྱོད་ཀྱི་ཁུངས་ཐར་སྤྱི་མོ་ཐོན་ཁུལ་གྱི་གནའ་རབས་ནམས་ཀྱི་
ངག་རྒྱུན་ཁ་གཏམ་ཤོད་སྒྲིལ་དུ། ཐོན་གྱི་དུས་ལོ་ཁ་གཏམ་ནང་ཁྱིམ་ཆང་ཕུག་
པོ་ཞིག་ལ་བུ་སྤྱན་གསུམ་ཡོད་པའི་གན་པ་དཀར་ཡོལ་བཟོ་བའི་ལས་སོགས་ལག་
ཤེས་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པས་འཁྱེར་བ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད། བུ་འབྲིང་
པོ་དེ་པོ་ཆོས་དང་གཏོར་བཅོས་སོགས་བཅོས་ཐབས་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པ་ཞིག་
ཡོད། བུ་ཆུང་ཤོས་ཨ་ཁུ་སྒྲུང་གྲགས་ཞེས་བུ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དབང་པོ་བརྟུལ་
བས་གཅེན་པོ་གཉིས་ཀྱིས་ཡོན་ཏན་བསྐྱབས་ཀྱང་མ་ཤེས་པར་བརྟེན། ས་མ་
ནས་རྒྱུན་དུ་གཤེ་བས་ཡིད་སྤྲོད་ཏེ་ཡུལ་གྱར་ནས་རིམ་གྱིས་སྤྱི་མོའི་སྤྱོད་ཐོན་
ལུག་རྩ་བས་མ་འགྲུབ་སྐྱང་དུ་ཕྱེབས་ཏེ་ཐ་ཆུ་ཞིག་གི་ཁར་ངལ་གསོས་ནས་བཞུགས་
པའི་སྐབས་སུ། ཨ་མ་ཞིག་དེར་ཆུ་ལེན་དུ་ཡོང་བ་དང་དུས་འགྲིགས། ཨ་མས་
བུ་དེ་མཐོང་མ་ཐག་སེམས་དགའ་ཡལ་བ་ཞིག་བྱུང་ནས། འདི་སྐད་ཅིས། བུ་
ཁྱོད་ག་ནས་ཡོང་ཅི་བྱེད་དུ་འགྲོ་སོགས་དྲིས་པས། ཨ་ཁུ་སྒྲུང་གྲགས་ནས་སྤྱར་
གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ཞིབ་དུ་བསྟན་པས། འོ་ན་ངའི་ནང་ལ་བུ་མོ་དབྱངས་ཅན་ལྟ་
མོ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པས་དེ་དང་ཁྱིམ་ཐབ་བྱས་ནས་ཁྱོད་འདིར་སྤོད་དམ་ཟེར་
བ་བཞིན་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ནས་ཨ་མ་དང་ལྷན་དུ་ཁྱིམ་ལ་ཕྱོད། ནང་གི་ས་ལ་
རྒྱ་མཚན་ཞིབ་པར་བཤད་པས་ཡིད་འཐད་པ་བྱུང་སྟེ་བུ་མོ་དབྱངས་ཅན་ལྟ་མོ་
དང་ཁྱིམ་ཐབ་བྱས། ནམ་ཞིག་ན་བུ་མོ་སྤྲུམ་མར་གྱུར་པའི་ཆེ་ཁྱིམ་དེར་འཇའ་

ཟུག་པ་དང་རི་དྭགས་སོགས་ཀྱིས་བསྐྱར་བ་བྱེད་པ། དེ་བཟང་པོ་འབྲུལ་བ་སོགས་
 རོ་མཆར་བའི་ལྟས་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་བ་བྱུང་བ་དང་། ལྟག་པར་ཡུམ་གྱི་མི་
 ལམ་དུ་ནང་པའི་དགེ་སློང་སྒྲེགས་བཅ་དང་རལ་གྱི་འཛིན་པ་ཞིག་ཕེབས་ནས་གནས་
 ཆང་གཡར་བོ་གནང་གསུངས་ནས་རང་ཉིད་ལ་ཐིམས་པར་མིས་པ་སོགས་རོ་
 མཆར་བའི་ལྟས་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་བ་བྱུང་ནས་ཨ་རུ་སམ་རྩོུ་ཏ་འབྲུངས། ཨ་
 རུ་ཞེས་པ་ནི་རྩོུ་ཏ་པས་བྱ་ཆུང་ཤོས་ལ་ཨ་རུ་ཞེས་བརྗོད་སྟོན་ཡོད་འདུག བྱ་
 དེ་ལོ་གསུམ་ལ་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ་ཡབ་ཨ་རུ་སྤང་གྲགས་ནས་བྱ་ཆུང་དེ་འབྱེར་
 ནས་ཞིང་མོ་རུ་ཕེབས་པའི་སྐབས། ཡབ་ཀྱིས་ལྷ་བ་དེར་ཡུད་ནས་དེའི་ནང་བྱ་
 ཆུང་བཞུགས་སུ་བཅུག་ནས་ཞིང་མོ་དེ་བཞིན་པའི་སྐབས། གང་ནས་ཡོང་མ་
 ཤེས་པའི་མི་གཟི་བརྗོད་ཆེན་པོ་དང་རྟ་ངང་པ་ཞོན་པ་མདའ་གཞུ་འཁོར་གསུམ་
 ཅན་ཞིག་སྒྲོ་བྱར་དུ་བྱུང་བ་དེས་ཡབ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས། ང་འོ་ཤེས་སམ་གསུངས་
 པས་མི་ཤེས་ལགས་ཞུས། འོ་ན་ང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤང་བཅོན་སྐམ་པོ་ཡིན། ངས་
 དེ་བ་བྱེད་པར་ལན་ཐེབས་ན་བྱ་དགའ་དང་མ་ཐེབས་ན་ཆད་པ་གཙོད། གྲང་
 པོར་མ་སྐྱས་ན་སྐྱེ་གཙོད་དོ་གསུངས་ནས་དེ་བ་གནང་བར། བྱོད་ཀྱིས་ཞིང་ཁ་
 ག་དུས་ནས་མོས་གསུངས་པས། ད་ནངས་ཞིགས་པ་ནས་མོས་པ་ཡིན་ཞུས། ཡང་
 བྱོད་ཀྱི་ཞང་ཁ་ལ་མོས་རོལ་རྟ་ངག་ཆོད་ཡོད། གངས་ཀ་ཤོད་དགོས་གསུངས་
 པར། ཡབ་ཀྱིས་གངས་ཀ་ཞུ་རྒྱ་མེད་པས་བསྐྱགས་ཏེ་མགོ་འཕྱར། ལྷ་བ་སྤྱར།
 རུལ་ཆུ་འཛུགས་བཞིན་བསྐྱད་པའི་སྐབས་སུ། ཡབ་ཀྱི་ལྷ་བའི་ནང་ཡོད་པའི་
 བྱ་ཆུང་ལོ་གསུམ་པ་དེ་ཡར་ལངས་ནས་རྒྱལ་པོ་ལ་འདི་སྐད་གསོལ་བ། རྟ་ཆད་
 སྤང་བ་གཏོང་ས་དང་། མི་ཆད་ཡ་ལ་བཞག་ས་ངའི་པ་ཕ་ཨེ་ཡིན། དེ་འདྲ་

ཡིན་ན་རྒྱལ་པོ་ཁྱོད་དེ་ནང་གནས་ཆང་ནས་ཐེབས་ནས་ཏའི་མིག་རྗེས་ཅི་ཙམ་
བཞག་ཡོད་དམ། དེའི་གངས་ཀ་གསུངས་ན་ངའི་པ་ཕའི་ཞིང་ལ་མོས་རྩལ་རྒྱ་
གི་གངས་ཀ་ངས་ཕུལ་ཆོག་གསུངས་པས་རྒྱལ་པོ་ཐུགས་མཉེས་ནས། ང་ལ་འཇམ་
པའི་དབྱངས་ཀྱིས་ལུང་བརྟན་པའི་བུ་དེ་དེ་རྟེན་བྱུང་། བུ་འདི་ང་ལ་དགོས། ཡབ་
ཁྱོད་རང་ལུ་བ་གྱོན་གསུངས་ནས། རྒྱལ་པོས་ཞིང་ས་སྤར་བ་གང་ཡབ་ཀྱི་པང་
ཁའི་ནང་ལ་གནང་སྟེ་ནང་དུ་མ་སྤེབས་པར་ཁ་མ་ཕྱེ་འདི་ཨ་མའི་རྩ་རིན་ཡིན།
ནང་མི་རྣམས་ལ་ཡང་རྒྱ་མཚན་དེ་སྐད་སྟོས་ཤིག་གསུངས་ནས། བུ་དེ་རྒྱལ་
པོའི་ཆེབས་པར་དུ་བརྟམས་ནས་ཡུད་ཙམ་ཞིག་ལ་གར་སོང་མེད་པར་ཐེབས།
ཡབ་ནས་ནང་མི་རྣམས་ལ་རྒྱ་མཚན་ཞིབ་པར་བཤད་པས། ས་སྤར་བ་གང་འདི་
ཨ་མའི་རྩ་རིན་ལ་སྤྲད་བྱུང་བེར་ནས་བརྟམས་པས་གསེར་ཕྱེ་སྤར་བ་གང་དུ་གུར་
ནས་འདུག ཆོས་རྒྱལ་གྱི་དྲི་བ་མཇུག་སའི་ས་ཞིང་དེར་དེང་སང་ཡང་ཞིང་དྲི་
བ་ཆེ་མེ་ཞེས་པའི་མིང་ནས་འབོད་ཀྱི་འདུག

ཐོན་མི་སམ་རྩོ་ཏ་དང་རྩོ་ཚྭ་བ་བོད་ཕུག་བརྒྱ་དང་བཅས་རྒྱ་གར་དུ་
བཤངས། ཐོན་མིའི་འཁྲུངས་གཞིས་དེར་རྗེས་སུ་འགྲོ་ལམ་ལེགས་པ་ཞིག་དགོས་
པ་མཐུན་ནས་ཆོས་རྒྱལ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱལ་པའི་གུད་མི་བཞིས་རང་བྱུང་ཤེལ་གྱི་རྩོ་
རྗེའི་རྩོ་རེ་ཐོགས་ནས། འཕྲང་སྤེལ་རི་དཀར་ཁུང་གསོ་ཆེན་དང་གསོ་རྒྱུང་ཞེས་
པ་བཟོས། འཕྲང་གསོ་ཆེན་དང་གསོ་རྒྱུང་ཞེས་པ་ནི། ངལ་གསོ་ཆེ་བ་གཅིག་
དང་རྒྱུང་བ་གཅིག་བྱེད་དགོས་པས་མིང་དེ་ལྟར་བཏགས་པར་གྲགས། ཕྱིས་
སུ་ཐོན་པའི་སྟོས་གཞིས་པོ་བྱང་བསམ་འགྲུབ་མཐོང་སྟོན་ཞེས་པ་ཐོག་ལྔ་བཅུགས་
ཅན། ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཙན་དང་ཐོན་མི་སམ་རྩོ་ཏ་སོགས་སྤྱི་བརྟན་ལི་རྟེན་དུ་

མ་བཞུགས་པ་དང་། སམ་སྒོ་ཏེའི་ཕྱག་བྲིས་སུ་གྲགས་པའི་ལ་རྒྱལ་བའི་བཀའ་
འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གསེར་བྲིས་བཞུགས་གིང་། རིན་ཆེན་གཏེར་མཛོད་
དུ་གྲགས་པ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་དངོས་ནོར་ཁྱད་པར་ཅན་མང་པོ་ཡོད་པའི་ཁང་བབང་
ཐོན་པ་དོ་མའི་དམ་ཕྱག་གིས་བསྟན་པ་ཞིག་ཀྱང་ཅེ་ཐོག་དེར་ཡོད། དུས་ཤུས་
ས་སྐྱུ་པའི་སྐབས་སྡེ་དཔོན་ཐོན་པའི་སྐྱོང་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལོ་བཞིར་མཛོད་
པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དུས་བྲན་དམག་སྟོན་ཞེས་ཐོན་ཁྱད་ས་
ན་པ་གོ་ཆ་ཁབ་མོག་མདའ་ན་གི་མདུང་གསུམ་རང་འགྲིགས་ཀྱི་ན་དམག་ཁྲ་བརྒྱ་
ཅམ་ལོ་གནང་ས་ཆགས་(ལོ་རེས་མོས་) ལ་བསྐྱུ་སྒྲོང་གིས་ན་རྒྱལ་ས་མདའ་ཅེད་ཀྱིས་
དགའ་སྟོན་བྱེད་སྲོལ་ཞིག་ཀྱང་སྤང་།

སྤྱིར་བོད་ལ་སྡེ་དཔོན་ཆེ་བ་བཞི་ཞེས་གྲགས་པ་ནི། ཆོས་རྒྱལ་སྒྲོང་བཙན་
སྐམ་པོའི་སྐྱུ་དུས་ནས་བརྒྱུད་བོད་ཐོན་བྱས་རྗེས་ཅན་མི་རྒྱུད་རིམ་པར་སྡེ་དཔོན་
ཆེ་ཁག་བཞི་ཞེས་བཛོད་སྲོལ་ཡོད་པ་ལས་ཐོན་པ་སྡེ་དཔོན་ཆེ་ཁག་གསུམ་གཅིག་
ཡིན་ཞིང་། སྡེ་དཔོན་བྱས་ཅན་ནམས་ལ་རྒྱལ་པོས་གཟིགས་པ་ཆེན་པོས་ས་
མི་བདག་ཐོབ་ཀྱི་བཀའ་ཤོག་ཤེ་བམ་ཞེས་པ་རེ་ཡང་ཡོད། འདི་ནམས་ཀྱི་མི་
བརྒྱུད་ལ་སྐས་འཁྱུངས་མ་ཐག་ནས་རིམ་པ་བཞི་པའི་གདན་ཐོབ་ཡོད་མུས་ཀྱིས་
སྐས་ནམ་པ་ཞེས་གཤམ་འོག་ནས་མཇུག་ཕྱག་དང་གུས་བདུད་ལྷ་དགོས།

རྩ་སྒྲོང་སྐྱུ་ཕྱེད་གསུམ་པས་བོད་གཞུང་རྒྱལ་སྲིད་བཞེས་པའི་སྐབས་སུ་
དགེ་འབྲས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོན་པ་སྡེ་དཔོན་ཞེས་སྲིད་
ཕྱོགས་མཛོད་རྗེས་ཆེ་བ་ཞིག་བྱུང་འདུག་པ་དེས་ལྟ་ས་གཤོང་ཀ་ནས་བཞི་སྡེ་ར་
སྒྲོང་རྒྱལ་པོའི་གཟིམ་རྒྱུང་ཞལ་ཁྲར་(སྡེ་ཕྱེད་ཤེལ་ཁྲ) མདའ་ཡིག་ཡོད་པའི་གསང་

མདའ་འཕེན་ཡུལ་གྱིས་རྩ་སྤྲོད་གི་སྐྱོ་སྤྲོད་སྐྱབས་ཐུབ་པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་
ཆེ་བ་ཞིག་བྱུང་སྐད།

གཞན་ཡང་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་དངོས་སྤྲོད་མཁས་བཙུན་ཡོན་ཏན་གྱི་མཆོ་
ནི་ཐོན་པའི་སྤྲུལ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཉིད་ནས་སྟེ་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་ཕུག་འདེབས་
མཛད། དེ་ནས་བཟུང་མི་རབས་བཞིའི་རིང་འཇམ་དབྱངས་ནམ་སྐུལ་གྱི་སྤྲོད་
བྱུང་སྐད་འདུག།

ཐོན་པ་སྤྲེད་པོན་གྱི་ས་མཆོམས་ནི། ཡར་རྒྱལ་ཐོན་པའི་གར་དུ། ཁྱི་
ཟམ་ཡར་རྒྱལ་ཅུ་བའི་ས་ཐོབ་ས་མཆོམས། རུབ་དུ། རྟོད་ཀྱི་རི་དམར་པོ་ཞེས་
པ་ངམ་རིང་གི་ཅག་འཐོན་ས། བྱུང་དུ། སྤྲ་ལེབ་ཅེས་པ་ནག་ཆང་གན་ཅི་རྩོད་
ཁོངས་ཀྱི་ས། ལྷོ་ཕྱོགས། རོ་གྲུ་བཞི་ཞེས་པ་དོ་རྩོད་ཁོངས་སུ་རོ་གྲུ་བཞི་ཆེན་
པོ་ཞིག་ཡོད་སྐད།

གོང་གསལ་ཐོན་མིའི་ནམ་ཐར་ངག་རྒྱན་ལོ་རྒྱུས་འདི་ནམས་སྟེ་མོ་སྤྲོད་མཁར་རྩོད་
འོག་སྤྲེད་པོན་ཐོན་པའི་འདོན་ཁོངས་ཐོན་མདའ་སྤྲོད་པ་ཞེས་པར་ཐོན་མིའི་བརྒྱུད་དུ་འབྱུངས་
པ། སྐྱོ་རོ་ཅི་ཕུག་ནང་འཆེ་མེད་མགོན་པོ་ལགས་ཀྱིས་ཐུགས་ལ་ངེས་པའི་ཀན་རབས་ནམས་
ཀྱི་ངག་རྒྱན་དུ་ཡོད་པའི་ཐོན་མིའི་ནམ་ཐར་རགས་ཙམ་གྱི་སྤྲུལ་མེད་པས་ཟེན་བྲིས་སུ་བཀོད་
པ་འདི་སྐར་ཡང་སྐྱོ་རོ་མཆོག་ལ་སྐུན་བསྐྱར་སོང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ་སྐྱོ་རོ་དམ་པ་འདི་ནི་ཡ་རྒྱལ་
དབང་སྐྱོ་ཕྱིང་བཙུག་སུམ་པའི་ཞབས་ཁྱུ་ནང་མའི་གས་དང་ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐྱོ་ཕྱིང་བཙུག་པའི་
སྐབས་ཅི་ཕུག་ནང་དང་བཙན་བྱོལ་གཞུང་གི་ཕུག་ལས་རྒྱན་རིང་གནང་མྱོང་བ། ལོ་རྒྱུས་
སྒྲུལ་ལ་ཐུགས་ངེས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་ངག་རྒྱན་ལོ་རྒྱུས་དག་མ་ཞིག་དུ་ངོས་འཛིན་
གནང་བྱུང་། །

བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞང་ཇེ་
བརྩུན་ཞེས་པ་ཕྱིས་སུ་སློན་ཆེན་གྱི་
མཆན་གནས་བཞེས་པ་
དེའི་ལོ་རྒྱུས།

ཞང་ཇེ་བརྩུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱད་པ།

བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཁང་ཇེ་བཙུན་ཞེས་པ་ཕྱིས་
སུ་ལྷོན་ཆེན་གྱི་མཆན་གནས་བཞེས་
པ་དེའི་ལོ་རྒྱུས།

༡༡། བོད་ཀྱི་ནང་ལྷོན་ཆེན་པོ་ཁང་ཇེ་བཙུན་ནི། ཁང་ན་རིང་ཟེར་བའི་
བྱིས་ནས་ཡིན། དེ་ཡང་བརྒྱ་ཕྱག་བརྒྱད་པའི་དཀྱིལ་ཙམ་ནས་དམག་སྤྱོད་དང་
ཕྱིས་ལྷོན་ཆེན་གྱི་མཛད་འགན་བཞེས་འདུག ཤིང་སྤྱལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༤༥ ལོའི་རྒྱ་
བ་དགུ་པའི་ནང་བོད་པས་ཡུ་གུར་མཉམ་འབྲིད་ཀྱིས་ཐང་རྒྱལ་སའི་ཉེ་འགམ་ཡིན་
ཐན་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་འབྱོར་སྐབས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཁང་ཇེ་བཙུན་དང་
ཁང་ཤེ་ཏོན་བཙུན། ཁང་ཡེ་ཤེས། མ་ཀྱན་ཡིན་བཙུན་ནས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་དམག་
ཁྲིའི་ཤུ་འབྲིད་ནས་ཀྱང་ཐང་རྒྱལ་སའི་ཉེ་འགམ་རྫོན་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་འབྱོར།
རྒྱ་ཕྱག་ཕྱི་ལོ་ ༡༤༩ ལོའི་རྒྱ་བ་དགུ་པའི་ནང་བོད་ཀྱི་ལྷོན་ཆེན་ཁང་ཇེ་ས་ཤེས་
དང་ཁོང་གི་ལས་རོགས་ལྷོན་ཆེན་གཞོན་པ་ཁང་ཇེ་བཙུན་ཞེས་པ་ཤེས་ཡོན་དང་
ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད་སྐབས་ཞི་མཐུན་ལ་འདོད་མོས་ཀྱིས་བཙན་པོར་སྟོན་སེང་ཁྱུས་
ཏེ་ས་མཆོམས་ཁག་ལ་དབྱེ་འབྱེད་དང་དམག་མཆོམས་འཛོག་རྒྱ་བཙུན་ལ་བཙན་
པོས་ཞལ་བཞེས་གནང་། ཁང་ཇེ་བཙུན་གྱིས་ལྷོན་ཆེན་ཁང་ཇེ་ས་ཤེས་ཀྱི་ལས་
ཁུར་ཆབ་བྱས་ཏེ་རྒྱ་ ༡༠ ཆེས་ ༡༥ ཉིན་ས་མཆོམས་ལ་ཞི་མཐུན་མནའ་
གན་བཞག་རྒྱའི་དུས་ཆེས་སྤྱོད་བཀག་བྱས་འདུག རྒྱ་དང་བོད་ནང་བོད་ཀྱི་ལྷོན་
ཆེན་ཁང་ཇེ་བཙུན་ནས་རྒྱའི་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་ཞི་མཐུན་མནའ་འཛོག་བྱེད་

སྐབས་ཐང་གི་ཞི་མཐུན་སྐྱེ་ཆབ་དུ་ཚུ་ཡི་ཞན་དུན་དང་དུན་ཆའི་ཁྲང་ལུ་ལུ་སྐབས་སྐྱེ་ཆབ་བདུན་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆབ་ཁང་ཆེ་བཙུན་དང་། གློན་ཤེས་ཀྱི་བཙན། གློན་ཙན་རས། གློན་ལེགས་ཐོན་སྐབས་སྐྱེ་ཆབ་མི་བདུན་པན་ཚུན་ཀྱི་ཁབ་ཀྱི་ལས་གོས་ལས་ཞུ་གྱིན་ཏེ་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་སྒྲང་བསད། བོད་ཕྱོགས་ནས་ཏྲ་བསད་དེ་བོད་ཀྱི་གློན་ཆེན་ཁང་ཆེ་བཙུན་ནས་མནའ་གན་བཤོ་སྒྲུང་བྱས་ནས་བཞོད་གསལ་དུ། ཐང་ཀྱི་ལོ་དང་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་གཉིས་དུས་རབས་མང་པོར་གཉིན་འབྲེལ་བྱུང་བར་བཞུན་པན་ཚུན་བདེ་འཇགས་ཡོང་ཐབས་ལ་གཅིག་མཐུན་བྱ་ཀྱི་དང་དམག་འབྲུགས་མཆོམས་འཛོག་དགོས་པའི་ཀྱི་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་རེ་འདུན་ལ་ཇི་སྲིད་བར་དུ་གནས་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་མནའ་འཛོག་འདིར་པན་ཚུན་གཉིས་ཀས་སྐབས་ཤུན་གྱིས་བཙེ་འཛོག་བྱེད་དགོས་གསུངས་ནས་པན་ཚུན་ས་མཆོམས་དབྱེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༥༩ ལོར་ཐང་ཀྱི་ཁབ་ནས་གློན་ཆེན་ཚུའི་ཕྱིན་བྱ་བ་ཁང་ཆེ་བཙུན་སར་བཏང་སྟེ་ཐང་ཀྱི་ཁབ་ལ་ངོ་ལོག་བྱེད་པའི་དམག་དཔོན་ཀྱུ་ལུ་ཕེ་བྱ་བ་ཆར་གཙོད་ཆེད་དམག་རྒྱུ་གཏོང་གནང་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་ཞུས་པ་ལྟར་ཞལ་བཞེས་གནང་སྟེ་བོད་དམག་ཉིས་ཁྲི་ལྷག་ཙམ་དམག་རྒྱུ་བཏང་སྟེ་ངོ་ལོག་པའི་དབུང་དམག་ཁྲི་གཅིག་ཙམ་བསད་མས་བཏང་། དམག་ལྷག་ནམས་ཁྲང་ཡན་ཕྱོགས་སུ་མཐར་སྐྱོད་བཏང་སྟེ་ཀྱི་ཁབ་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༥༩ ལོར་བོད་ཀྱི་གློན་ཆེན་ཁང་ཆེ་བཙུན་གྱིས་ཐང་ཀྱི་ཁབ་ནང་འབྲུགས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་ཏེ་སྤྱོད་མའི་གནའ་གན་ལ་མ་གནས་པར་གཏོར་བཤེགས་བྱས་ཀྱང་ཐང་ཀྱི་ཁབ་ནས་ད་དུང་ཞི་མཐུན་རེ་འདུན་བྱས་འདུག་པ་ལྟར། ཕྱི་ལོ་ ༡༥༩ ལོ་དེ་རང་ལ་ཁང་ཆེ་བཙུན་གྱིས་ཐང་ཀྱི་ཁབ་ནས་དམག་དཔོན་དུན་ཉན་ཞི་

མཐུན་སྐྱེ་ཆབ་གཙོ་བོར་བསྐྱོབ་ཞག་དགོས་སྒྱུ་ལེ་འདུན་བཏོན་པ་ལྟར་ཁས་ལེན་གནང་། ཞི་གོས་སྐབས་དེར་འཛིན་བཟུང་བྱ་སྒྱུ་ལེ་ག་བསྐྱེགས་བྱས་འདུག ཀན་སུའུ་གླང་ལེའང་ཕན་གྱི་ས་གནས་སུ་ཞི་མཐུན་མནའ་འཛིན་སྐབས་བོད་དམག་ནས་སྤོན་ཚུད་ནས་ག་བསྐྱེགས་ཡོད་པའི་འཇབ་དམག་གིས་སྒྲོ་བྱར་དུ་ལྷགས་ནས་ཐང་གི་དཔོན་རིགས་ནམས་འཛིན་བཟུང་བྱ་ཅིས་ཀྱིས་འཇབ་ཤོལ་བྱས་འདུག གློན་ཆེན་ཞང་ཆེ་བཙུན་ནས་གཡོ་བྱས་ཀྱིས་དམག་དཔོན་ལེའི་བྱིང་དམག་དཔོན་གྱི་དབང་ཆ་དང་ཤོར་བ་དང་དམག་དཔོན་ཏན་ཞན་འཛིན་བཟུང་བྱ་སྒྱུ་དང་། དམག་དཔོན་སུའི་ལ་ཉེས་པ་འཕྲོག་སྒྱུ་བཅས་ཀྱི་སྐོག་བྱས་ཀྱིས་གསུམ་ག་ཙུ་མེད་བཟོ་བྱས་ན་ཐང་གི་སྒྱུ་ལ་ས་ཁྲང་ཨན་འཛིན་བཟུང་བྱ་བྱས་པའི་འཆར་གཞི་བཞག་པ་རེད་ཅེས་སྒྱུ་ཕྱོགས་ནས་འགྲེལ་བཞིན་བྱས་འདུག བྱིར་ལོ་ 114 ལོར་ཐང་སྒྱུ་ལ་པོས་གློན་ཆེན་ཞང་ཆེ་བཙུན་ལ་ཕྱག་བྲིས་གནང་གསལ་དུ་བོད་ཀྱི་དམག་མིས་སྤོན་འབྲས་འཕྲོ་བཞགས་བཏང་བ་དང་མཐའ་མཆམས་མི་མང་ལ་འཕྲོག་བཅོམ་གྱིས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞེས་འཁོར་ཡོད་འདུག བྱི་ལོ་ 115 ལོར་ཞང་ཆེ་བཙུན་གྱིས་ཡུན་ཀླུ་དང་ག་ཀླུ་གཉིས་མེར་བསྐྱེགས། ཡུལ་དེའི་མི་མང་མཉམ་འབྲིད་བྱས་འདུག བྱི་ལོ་ 116 ལོར་བོད་ཀྱི་དམག་གིས་ཤེའི་ཨན་སྒྱུ་ལ་སའི་ཉེ་འགམ་ཏའོ་ཉེ་ཞེས་པའི་ས་གནས་ལ་འབྱོར་སྐབས་ཐང་སྒྱུ་ལ་པོ་བྱུ་ལ་འབྲོ་ཅིས་ཡོད་སྐད་ཀྱི་གཏམ་གླང་ཆེན་པོ་ཡང་བྱུང་འདུག བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞང་ཆེ་བཙུན་ནས་ཐང་ཞེས་པའི་མཁར་དེ་མཐའ་བསྐྱོར་གྱིས་བཞིན་གསལ་དུ། བྱིད་ཆོས་རིགས་རྒྱར་འབོད་པ་ལྟར་ངོ་ལོག་པ་ནམས་ཆར་བཅད་ཆེས་ང་ཆོར་བྱ་དགའ་མི་སྤྲོད་པ་ཅི་ཡིན་ཞེས་བཞིན་དེ་བཅའ་ཞག་གཅིག་བསྐྱེད་

ནས་ཡུན་ཀླུ་དང་གྲུ་ཀླུ་ས་ཁུལ་གཉིས་ལ་སྤྱང་དམག་བཞག་སྟེ་མིང་ཏ་ཞེས་
 པའི་ས་གནས་སུ་ཕྱིར་ལོག་བྱས་འདུག ཡང་ཞང་ཇེ་བཙུན་ནས་བརྗོད་གསལ་
 ལ་དེ་སྟོན་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ངོ་ལོག་བྱེད་པའི་དམག་དཔོན་ཀླུ་ཆེ་ཙ་མེད་བཟོ་
 གྲུབས་ང་ཆོ་བོད་དམག་གིས་ཁུར་འགན་གཙོ་འབྱེད་བྱས་བར་བྱས་ཇེས་གསོལ་
 རས་གང་ཡང་མ་བྱུང་བར་བརྟེན་ད་ལམ་སྒོ་ཕམ་གྱི་ངང་ནས་སྟོན་དུ་བཞག་པའི་
 མནའ་གན་ལ་མ་འགལ་བུ་མེད་ཀྱིས་ཡུན་ཀླུ་གཉིས་ལ་བཙན་འཇུག་བྱེད་དགོས་
 བྱུང་། དེ་ཕྱིན་གོང་གསལ་ཡུལ་ཁག་གཉིས་ང་ཆོར་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ད་ལམ་
 འདིར་ཕེབས་ནས་ཞི་མཐུན་གྱི་བཀའ་མོལ་གནང་ཅིས་ཡོད་པར་ང་ཆོས་མོས་
 མཐུན་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་གསུང་འདུག བོད་དུ་བཙོན་པའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ཐང་
 གི་དཔོན་རིགས་ཐང་གིན་ལ་ཞང་ཇེ་བཙུན་ནས་བརྗོད་གསལ་དུ། ཐང་གི་དམག་
 དཔོན་ལིའི་རྟིན་དང་མ་སྤྱད་དུད་ཞན་བཙས་མི་གསུམ་པོ་དེ་ཙ་མེད་བཟོ་བྱུབ་ན་
 ཐང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ང་ཆོའི་མངའ་འོག་ཏུ་འདུ་བར་དཀའ་ཆོགས་མེད་ཅེས་སྐྱེང་
 འདུག འོན་ཀྱང་ཁྱོད་གྱི་ཨ་ཁུའི་བྲིན་ལས་ང་ཆོ་སྟོན་མེད་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་བྱུབ་
 པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བར་བརྟེན་ཐང་གི་དཔོན་རིགས་ཐང་གིན་ཕྱིར་ལོག་གནང་
 འདུག ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཞང་ཇེ་བཙུན་གྱི་བརྗོད་ཆོག་རྣམས་ཐང་
 རྒྱལ་པོར་གསོལ་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་ཐུགས་རབ་ཏུ་འཁྲུགས་ཏེ་དམག་དཔོན་མ་
 སྤྱད་དམག་སྤྱི་གཞོན་པའི་གོ་གནས་ནས་དབྱུང་སྟེ་ཞི་བའི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གས་
 སུ་བཞག་འདུག ས་སྤྱུལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༧ ལོའི་རྒྱ་བཙུ་པར་འཐབ་འཁྲུགས་དེའི་
 གྲུབས་བོད་ཀྱི་དཔའ་རྩལ་དང་ལྷན་པའི་གཞོན་ནུའི་དམག་དཔོན་ཀྱང་ཙ་མེད་ཞེས་
 པ་དམག་ཐོག་ཏུ་བསད་འདུག ཁོང་ནི་སྟོན་ཆེན་ཞང་ཇེ་བཙུན་གྱི་སྲས་ཡིན་པ་

རེད། ཞང་རྩེ་བཙུན་གྱིས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་གྱི་རིང་སྒོན་ཆེན་གྱི་མཛད་འགན་བཞུས་
ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥ ལོར་སྐྱ་ག་ཤེགས་འདུག

དེས་ན་སྒོན་ཆེན་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱི་སྤྱོད་གི་མཛད་འགན་བཞུས་པའི་སྐབས་
དུག་པོའི་སྒོ་བས་ཤུགས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་ཏེ་སྐབས་འགར་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ནས་རོགས་
མགོན་སྐབས་འདུག་ཞུ་དགོས་ཤར་བ་དང་། ཉུག་ཏུ་འཛིགས་སྤང་ངང་གནས་
ཏེ་ཞི་མཐུན་ཡོང་ཐབས་ཁོ་ན་གྱི་པ་ལས་འགན་པའི་སྐབས་བྲལ་བ་ལྟ་བུ་བྱུང་
འདུག་པ་ནི་གོང་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ནས་མཐུན་པར་འགྱུར་ལ་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
སྤྱི་དོན་ཐོག་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བའི་མཆོན་སྟན་གྱི་དར་དཀར་སྤྱི་དུ་རིང་བ་ཞིག་
ད་ལྟའི་བར་ཁྱིམ་མཆོས་ཡུལ་ཁག་གི་རྒྱལ་རབས་ནང་འཛིག་གནང་མཛད་འདུག་
ན། ང་ཚོ་བོད་མི་ཚོས་སྒོན་ཆེན་དེ་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་རྩིས་དྲན་གྱི་ཆེད་དུ་མཛད་
རྣམས་རྒྱལ་པ་ཞིག་ཉམས་ཞིབ་གནང་སྤྱོད་གིས་འདྲེན་གྱི་དགའ་སྟོན་དུ་སྤྱི་བའི་
རེ་འདུན་ཞུ། །

བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་འབྲུ་ཆའི་ ལོ་རྒྱུས།

ལོ་རྒྱུས་སྐོར་གྱི་ལཱ་ལུགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཕྱོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོད་ཀྱི་
མཛུགས་སྐོར་གྱི་ལཱ་ལུགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཕྱོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱོད་ཀྱི་

འབྲུ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས།

༡༡། ལྷ་མིང་ཅེ་ཕུག་ནང་འཆི་མེད་མགོན་པོ་དང་། གས་
ཆོས་བྱས་ཏེ་ཆོས་མིང་དག་སྤྲོད་སྤྲོད་བཟང་དོན་ལྡན་ཞེས་པ་
བདག་གིས་འབྲུ་ཆ་སྤྲོད་སྤྲོད་བྱ་ཡུལ་དག་གན་དང་བཅས་པའི་
ལོ་རྒྱུས་ཙམ་གསལ་ན།

[illegible]

ཉར་གནང་སྟེ། དེ་ཁོངས་ཕྱན་ཚུད་སོང་ཞིང་དེ་ནས་སྐྱོད་ཅི་
 ཏུང་ཐུབ་བསྟན་བཤད་བསྐྱབ་མཆོག་ལ་བོད་ཡིག་སློབ་དག་
 འགན་དཀྱི་གནང་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་གཞུང་རུས་ལེགས་
 བསྐྱར་སློབ་སྦྱང་བཀའ་བློན་ཆེ་བསྐྱུངས་ཀྱིས་ཕྱན་རང་ལོ་བཙོ་
 རྩ་ལ་སླེབས་སྐབས་སྐྱོ་སྒྲེར་ཡིག་ཆང་། ནང་མ་སྒྲང་གི་ཕྱག་
 བྲིས་བཀའ་ཡིག་ཚུགས་ཚུང་། གི་གྲུ་སྒྲང་བའི་ཞབས་ཁྱུ་གྲུས་
 ཡི་གེའི་དག་ཅན་ཅེ་ཏུང་སྐྱོད་ཐུབ་བསྟན་བཤད་སྐྱབ་མཆོག་
 གི་ཞབས་ཁྱུ་དང་བཀའ་ཡིག་བསྐྱེལ་ཟིན་ཁག་གི་ཟིན་བྲིས་
 རྣམས་དེ་བཅོག་བཤུ་བྲིས་ཁྱུ་དགོས། ཕྱན་ལ་འགན་དཀྱི་
 བསྐྱུངས་ཏེ་བཀའ་ཡིག་བསྐྱེལ་ཡུལ་ཁག་གི་ཞལ་བྱང་འབྲུ་ཆ་
 བྲི་དགོས་པར། དེར་བཞེན་གཟིམ་ཚུང་ཞབས་ཁོངས་ཞབས་
 ཁྱུ། བསྐྱེད་ཏེན་བཀའ་ལན་ཕྱག་བྲིས་ཞབས་ཁྱུ་དང་། ལོ་གོང་
 ས་མཆོག་གི་ཕྱག་དཔེ་དཔེ་ཚུགས་ཞབས་ཁྱུ་ཨེ་པ་ཡོན་བདག་
 ཏུང་གཏོགས་དཀྱིལ་འཁོར་ཤར་དོན་གྲུབ་ཁྱུ་བཞིང་འབྲུ་ཆའི་
 གཟུགས་རིས་ཅེར་སོན་ལ་བཞེན། ཁོང་ལ་བཀའ་ཡིག་ཞལ་
 བྱང་འབྲེ་བྲེད་འབྲུ་ཆ་ཏུང་ཟད་སློབ་དགོས་བཀའ་བྲུབ་ཀྱིས་ཉིན་
 གསུམ་རིང་སྦྱང་བྲིས་ཁྱུས་ཤིང་། ད་ཆ་ཕྱན་རང་ལོ་ཏུག་ཏུ་
 རེ་བཞི་ལ་སོན་སྐབས་ལག་པ་རྩ་འདར་ཀྱིས་ཡིག་གཟུགས་རི་
 བཞིན་འབྲེ་རྒྱས་མ་མཆིས། རྩ་བ་ཡི་གེ་འབྲེ་ཆ་འདི་བཞིན་བོད་
 གཞུང་གི་བཀོད་གཏོང་ལུང་བསྐྱར་གལ་ཆེའི་ཡི་གེ་གཟུ་བཞིན་

ཆེ་བར་གནང་སྟེ། གཏན་ཆོག་གི་ཤེ་བམ་དང་། ཤོ་བྲང་ཡས་
མས་དང་། ལྷ་ས་བཀའ་ཤག་གི་སྟོང་འོག་ལྡེ་བ་ལོགས། ཞོ་ལ་
རྩི་རིང་ནང་མ་དང་། གཞུང་གི་ཅེ་ཤོད་ལས་ཁུངས་ཆེ་ཕྱ་ཆང་
མའི་ཉེ་འགམ་གྱང་ལོགས་སུ་བྱེད་སྒོ་བྲང་དོར་ཅ་ཆོག་རེ་ཡོད་
མུས་འབྱུང་ཆ་དང་། བོད་རྒྱལ་དམངས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ཆེད་
ལོ་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ཅ་ཆོག་ཆེན་མོ་ཞེས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་
པོའི་བྱེད་ཁོངས་ཁུངས་བསྐྱུ་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་གཞི་བྱེད་པའི་མཆིས་སྤོ་ཅོག་
ལ་ཆོས་སྤྱོད་བྲང་དོར་ཉམས་ལེན་བྱེད་སྒོའི་སྒྲུག་དམ་འབྱུར་
མ་གཏོག་བསྐྱུ་བྱེད་ཤོས་པ་དང་། ཕྱག་ཐམ་དམ་པ་ཡང་ཡིག་
མཇུག་རྒྱུ་སྐྱབས་ཡིག་བྲང་གི་དཀྱིལ་རང་དུ་འཁེལ་བ་བྱ་
དགོས། གཞན་ཡང་བྲང་དོན་མི་དྲག་གི་གོ་གནས་ཐོབ་ཐང་
ཆེ་ཁག་དང་། སྒྲེར་ཆོས་རང་རང་གི་ས་སྤེལ་གསུམ་བདག་
ཐོབ་ཆོག་པ། དམིགས་བསལ་གཞིགས་བསྐྱུངས་སྒྲེར་སོགས་
ཤེ་བམ་བཏན་ཆོག་དང་། ཆོ་ལོ་བཀའ་ཤོག་ཅེས་པ་དེ་རིགས་
བསྐྱུ་བྱེད་ཤོས་ཅི་མཆིས་ཡི་གེ་འབྲི་ཆ་རང་བསྐྱུ་བྱེད་གནང་སྟེ་ལ་
འདུག་ལགས། །

གོང་གསལ་འདི་ནི། ཁོང་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་སྐར་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས་སྐབས་ཅེ་ཕྱག་
ནང་འཆི་མེད་མགོན་པོ་མཆོག་ལ་འབྲུ་ཆའི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་མ་དཔེ་ཞིག་བྲི་བའི་སྐུ་མ་མཛོད་
པ་དང་། དེ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་བཀའ་འདི་གནང་བར་ལན་དུ་ཕུལ་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག་

ཙམ་གླིག་ཚལ་མུང་།

ཙམ་གླིག་འགན་འཛིན།   རེ་མདོ་སེལ། (སྤྱི་ཚང་རྩ་མོ་གི་ཉི་དགོན།)
ཙམ་གླིག་ལས་རོགས།   གད་འོག་བསྟན་འཛིན། (རྩ་པ་གི་ཉི་དགོན།)
   རྩོ་བཟང་དར་བྱས། (ཚུལ་ཁྲིམས་ཉི་དགོན།)
   འཇམ་དབྱངས་བསྟན་པ། (རྩ་མོ་གི་ཉི་དགོན།)

རྩོག་མཛད་འགན་འཛིན་དང་   འཇམ་མེད། (རྩ་པ་ལྷན་ལས་འགན་ཁུར།)
རྩོག་མཛད་སྤྱི་ལོ་དུ་གླིག་པ།   རྩོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས། (ཚུལ་ཁྲིམས་ཉི་དགོན།)
རྩོག་མཛད་དུ་འཇམ་མེད།   ཙམ་ཁོ། (རྩ་པ་མཐའ་བ་འགན་ཁུར།)

འཕགས་ལུ་ལ་གི་ཉི་དགོན་གྱི་སྤྱི་ཚང་གི་དབུ་མེད་འཛིན་ཐེངས་སོ་ལྔ་པ།   ༡༠༠༩
གནའ་རབས་པོ་དུ་གླིག་པ་དོན་ལོ་རྩལ་ལ་དབྱེད་པ།   བར་ཐེངས་དང་པོ།

Kirti Jipa Dasang
Institute of Higher Tibetan Studies

Thardho Ling Road,
P.O. Mcleod Ganj-176219
Upper Dharamsala
Distt. Kangra (H.P.) India.